S. B. XV

SRI PRATAP COLLEGE

LIBRARY.

Class No. 891.252

Book No. N69T

Accession No. 4147

ताजिकनीलकंठीसटीकासोदाहरणासमाप्ता ।

५ । बुधसितेज्यकुजमंदाः । मीनेर्काब्ध्यग्निनंदद्विः १२ । ४ । ३ । ९ । २ । सितगुरुज्ञकुजसौराः ॥
इतिश्रीदैवज्ञानंतसुतश्रीदैवज्ञनीलकंठविरचितायां श्रीनीलकंठ्यांप्रश्नतंत्रंतृतीयं समाप्तम् ॥ ३ ॥ ॥
समाप्तोऽयंग्रंथः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

इदं पुस्तकं वे. शा. रा. रा. श्रीकृष्णशास्त्री पाध्ये गुर्जर इत्येतैः संस्कृतं तस्येदं द्वितीयं संस्करणं निर्णयसागराधिपतिना तुकाराम जावजी इत्यनेन स्वीये मुद्रणालये मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ॥

शाकः १८३७, सन १९१५.

Published by Tukaram Javaji, Proprietor Nirnaya-Sagar Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

Printed by Ramchandra Yesu Shedge at the Nirnaya-Sagar Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

उभयोर्नीचारिराशिगतत्वेधमाधममितिविकल्पना ॥ एतेचेत्थशालादयोदृष्टिस्थानदीप्तांशकांतरेद्वादशां तरेवाज्ञेयाः नकेवलमेकराश्यंशस्थानएवेतिज्ञेयम् ॥ एतच्चास्मत्कृतेताजिकरत्नेस्पष्टतरंप्रपंचितमेवावधार णीयं स्वगृहोच्चनवांशनिरूपणंजातकावसरेनिरूपितं ॥ नवांशकएवमुसल्लहोवाच्यः ॥ त्रैराशिकपदेन द्रेष्काणेशाः ॥ यथामेषादेःषट्त्रिंशद्रेष्काणानामधीश्वराज्ञेयाः ॥ प्रथमोभौमस्तस्मात्षष्ठश्चभौमांतं ॥ हद्दा पदेनत्रिंशांशाउच्यंतेयथामेषेषडंगवसुशरबाणाः । ६ । ६ । ८ । ५ । ५ । गुरुसितज्ञकुजमंदाः ॥ वृषभेव सुरसवसुशरशिखिनः ८ । ६ । ८ । ५ । ३ । शुक्रज्ञजीवमंदाराः ॥ मिथुनेषडंगशरनगषण्णां ६ । ६ । ५ । ७ । ६ बुधशुक्रजीवकुजसौराः ॥ कर्केऽद्रिरसषडद्रिश्रुतिषुच ७ । ६ । ६ । ७ । ४ । कुजशुक्रसौम्यगुरु मंदाः ॥ सिंहेंगबाणशैलांगांगाः ६ । ५ । ७ । ६ । ६ । देवेज्यशुक्रार्किबुधाराणां ॥ युवतौशैलाशाब्ध्य द्यक्षि ७ । १० । ४ । ७ । २ । ज्ञसितजीवकुजशनीनां ॥ रसाष्टाद्रिनगाक्षिभागाः ६ । ८ । ७ । ७ । २ । शनिबुधगुरुसिताराश्च ॥ अलिन्यद्र्यंबुधिगजबाणांगाः ७ । ४ । ८ । ५ । ६ । भूसुतशुक्रसौम्यगुरुमंदाः चापेरविबाणाब्धिशरवेदाः १२ । ५ । ४ । ५ । ४ । देवगुरुसितज्ञकुजसूर्यजाः ॥ मकरेऽद्र्यद्रिनागाब्धि वेदाः ७ । ७ । ८ । ४ । ४ । बुधेज्यदैत्यगुरुशनिभौमाः ॥ कुंभेऽद्र्यंगाद्रिबाणबाणाः ७ । ६ । ७ । ५ ।

नुसारात्फलंचिंत्यं ॥ १२ ॥ सूर्यःपंचदशांशैरिंदुर्द्वादशभिरवनिजोऽष्टाभिः ॥ सप्तांशैर्बुधशुक्रौगुरुमंदौनव भिरीक्षेते ॥१३॥ एतेदीप्तांशकाःपूर्वतःपरतश्चज्ञेयाः ॥ ॥ यदिशीघ्रस्वल्पांशैःपश्चान्मंदंघनाशमुपगम्य ॥ स्वदीप्तभागमस्तैर्दत्तेध्रुवमित्थशालयोगोऽयम् ॥ १४ ॥ लिप्तार्धविलिप्तिकाभ्यांयदिहीनोमंदतोप्यतुल्यः स्यात् ॥ तत्पूर्णमित्थशालंमुथशिलमपिकथ्यतेतज्ज्ञैः ॥ १५ ॥ अथशीघ्रोमंदगतेरपिभागैकंसमुत्तरत्यग्रे ॥ तदिहेसराफसंज्ञोमूसरिफःकथ्यतेत्यशुभः ॥१६॥ यद्युभयदृष्टिरहितोयद्यन्यःशीघ्रगोऽतरेभूत्वा ॥ पश्चाच्चत दन्यस्मैददातितेजःसनक्तसंज्ञःस्यात् ॥ १७ ॥ उभयोर्लग्नेशकार्येशयोरितिज्ञेयम् ॥ उदाहरणम् ॥ स्त्रीलाभ स्यप्रश्नेकन्यालग्नेबुधःपतिःसिंहे ॥ मीनेचतत्पतिर्गुरुस्तत्रानयोर्नत्वस्तिदृष्टिस्तु ॥ १८ ॥ शीघ्रश्चंद्रोद्वाभ्यां दृष्टोबुधात्तन्महोनीत्वा ॥ जीवायददौतद्वत्परहस्ताद्योषितःप्राप्तिः ॥१९॥ अथयदिमंदोऽतस्थोद्वावप्यपश्य तिनिजोक्तदीप्तदृशा ॥ तेजोनीत्वाशीघ्राद्ददातिमंदायतद्यमया ॥२०॥ मंदायमंदगतये ॥ उभयेत्थशाल योगेयदिचंद्रोप्यत्रमुथशिलविधायी ॥ तत्कंबूलंहिभवेदुत्तममध्याधमैर्भेदैः ॥ अयमर्थः ॥ यदिलग्नेशकार्ये शयोरित्थशालयोगःतौचेत्स्वगृहेस्वोच्चेवाचंद्रोपिस्वक्षोंच्चगतस्तदोत्तमंकंबूलं ॥ यदाचंद्रःस्वक्षांदौनतदो त्तममेव ॥ यदित्रैराशिकहद्दामुसल्लहाद्यधिकारवांस्तदामध्यमं ॥ पंचाधिकाररहितत्वमुभयोश्चतदाऽधमम् ॥

गदार्तिः प्रियमन्नमुर्व्याम् ॥ ४ ॥ भानोर्मेषःप्रवेशोदयभवनपतिःसद्ग्रहःस्वोच्चसंस्थःस्वर्क्षस्थोवापिकेंद्रेशुभग
गनचरैर्दृष्टयुक्तोबलाढ्यः ॥ तस्मिन्वर्षेविदध्याज्जगतिशुभसुखंभूरिसस्यंसुवृद्धिःक्रूरःक्रूरार्दितोवादिशतिनृ
पभयंकष्टमन्नंमहर्घम् ॥५॥ ॥ अथमनुष्याणांजन्मलग्नात्प्रतिवर्षेशुभाशुभज्ञानम् ॥ जन्मोदयाद्भास्वदज
प्रवेशलग्नंहियद्भावगतंशुभान्वितम् ॥ तद्भाववृद्धिंविदधातितस्मिन्वर्षेनृणांपापयुतंतदन्यथा ॥ ६ ॥ जन्मो
दयेदेहसुखंधनेऽर्थलाभस्तृतीयेचकुटुंबवृद्धिः ॥ तुर्येसुहृत्सौख्यमथात्मजाप्तिःपुत्रेऽथषष्ठेऽरिपराजयःस्यात्
॥ ७ ॥ स्त्रीसौख्याप्तिर्भवतिमदनेमृत्युरुग्भीश्चरंध्रेधर्मार्थाप्तिस्तपसिदशमेवित्तसौख्यास्पदाप्तिः ॥ लाभेला
भःसुखधनचयोदुःखदारिद्र्यमंत्येपुंसोमेषंप्रविशतिरवौजन्मलग्नाद्विलग्ने ॥८॥ ॥ अथताजिकमतानुसारेण
प्रश्नाद्युपयोगिनइत्थशालादयोयोगाःकतिपयानिरूप्यंते ॥ नवपंचमयोर्दृष्टिःपादोनासर्वदृष्टितःसबला ॥
मेलापकदृष्टिरियंप्रत्यक्षस्नेहदृष्टिरिति ॥ ९ ॥ तृतीयैकादशयोर्दृष्टौयोवीक्षतेतृतीयदृशा ॥ तद्दृष्टिरूर्ध्वंशो
नाऽन्यत्रतुषड्भागदृष्टिश्च ॥ १० ॥ अनयोर्दृष्टिर्गुप्तस्नेहादृष्टिःसर्वत्रकार्यसिद्धिकरी ॥ दशमचतुर्थदृष्टिः
पादोनादुर्जनाख्यातुः ॥ ११ ॥ यत्रोभयसप्तमकेसासकलाप्रत्यक्षदुर्जनादृष्टिः ॥ एकर्क्षस्थितदृष्टिर्मतास
कलातिस्रोदृशःक्षुताख्याःस्युः ॥ सर्वाश्चैताहिदृशोद्वादशभागांतरेभवेयुश्चेत् ॥ तत्सर्वविशेषःप्रोक्तोदृश्य

॥१२०॥

निर्वृत्तोयदिनवक्री ॥५॥ मयाकास्त्रीउपभुक्तामनसिचिंतितावाकीदृशीवेतिप्रश्ने ॥ अस्तेरविसितवक्रैःपर
जायांस्वांगुरौबुधेवेश्याम् ॥ चंद्रेचवयःशशिवत्प्रवदेत्सौरेऽत्यजादीनां ॥६॥ कुमारिकांबालशशीबुधश्चवृद्धां
शनिःसूर्यगुरूप्रसूताम् ॥ स्त्रींकर्कशांभौमसितौचधत्तएवंवयःस्यात्पुरुषेषुचैवम् ॥७॥ ॥ अथसुरतप्रश्नः ॥
शुभेत्थशालेहिमगौचतुष्टयेसौख्यातिरेकःसविलासहासः ॥ क्रूरेत्थशालेहिमगौसरोषेक्रूरान्वितेभूत्कलहो
नृवध्वोः ॥८॥ पीडाथवासीत्सुरतेयुवत्यारजोयथास्तर्क्षमुपैतितद्वत् ॥ लग्नेसुरेज्येभृगुजेकलत्रेतुर्येहिमांशौ
सविलासहासो ॥९॥ शुभग्रहोत्थेचकंबूलयोगेयुतेरजःपुष्पसुगंधयुक्तम् ॥ स्वर्क्षोच्चगेहर्म्यरतंनिगद्यंस्थिते
द्विदेहेवनितास्वकीया ॥ १० ॥ चरोदयेसारमितेपरस्त्रीकेंद्रेशनौसासुरजोदिवारतिम् ॥ निशोदयेशत्रिखगे
चरात्रौदिवानिशंतद्बलिनोर्द्विखेटयोः ॥११॥ ॥ अथमहर्घचिंता ॥ मेषेवृषेचमिथुनेशुभयुक्तदृष्टेनग्रैष्मिकंतु
सुलभंभवितापृथिव्यां ॥ सूर्येधनुर्मृगघटेषुचसारधान्यंकुर्यात्समर्घमशुभैःसहितोऽसमर्घं ॥ १ ॥ लग्नेबलाढ्ये
निजनाथसौम्यैर्युक्तेक्षितेकेंद्रगतैःशुभैश्च ॥ सर्वैःसमर्घंविबलैर्विलग्नेकेंद्रेषुपापैःसकलंसमर्घं ॥ २ ॥ राकाकु
हूशशिपभास्वदजप्रवेशेलग्नेश्वराशुभखगैर्युतवीक्षिताश्चेत् ॥ तद्वत्सरेजगतिसौख्यमलंप्रकुर्युःपापार्दितेगद
नरेंद्रभयंप्रजानाम् ॥३॥ मेषप्रवेशोदयतःस्वरांशःकेंद्रेषुपापोडुपतीत्थशाले ॥ पापग्रहैर्दृष्टयुतेऽथतस्मिन्वर्षे

 तिधातुचिंतां ॥ परांशकस्थश्चकरोतिजीवंमूलंपरांशोपगतःपरांशम् ॥ १६॥ धातुर्मूलंजीवमित्योजराशौ
 युग्मेविंद्यादेतदेवप्रतीपम् ॥ लग्नेयोंशस्तत्क्रमाद्गुण्यमेवंसंक्षेपोयंविस्तरात्तत्प्रभेदः ॥१७॥ उत्पलः ॥ बलिनौ
केंद्रोपगतौरविभौमौधातुकारकौप्रश्ने ॥ बुधसौरीमूलकरौशशिगुरुशुक्राःस्मृताजीवाः ॥१८॥ मेषालिसिं
हलग्नेकुजार्कयुक्तेनिरीक्ष्यतेप्यथवा ॥ धातोश्चिंतांप्रवदेद्युगघटकन्यागतैर्लग्नैः ॥१९॥ बुधरविजयुतैर्मूलं
वृषतुलहरिमीनचापकर्कटकैः ॥ चंद्रगुरुशुक्रयुक्तैर्दृष्टैर्जीवोविनिर्देश्यः ॥ २० ॥ अत्रधातुचिंतायांधातोर्ब
हुतिस्वरूपविशेषनिर्णयोग्रहलग्नराशिवशाद्बोद्धव्यः ॥ राशिस्वरूपंग्रहस्वरूपंचजातकेप्रश्नेउपोद्धातप्रसंगेनि
रूपितम् ॥ एवंजीवचिंतायांब्रह्माणादिजातिगौरादिज्ञानंचोह्यं ॥ ॥ अथकस्यभावस्यसंबंधेनायंप्रश्नइति
जिज्ञासायांवाज्ञानप्रकाशे ॥ लग्नलाभपयोःप्राणितयोर्यद्भावगःशशी ॥ तस्यभावस्ययाचिंताप्रष्टुःसाहृदिव
र्तते ॥१॥ भावचिंतारूपलक्षणवर्णानामित्यादिनानिरूपिता ॥ एवंबलाधिकाच्चंद्राल्लग्ननाथोयतःस्थितः ॥
दैवज्ञेनविनिर्णेयःप्रश्नसद्भावसंभवः ॥ २ ॥ पृथुयशाः ॥ आत्मसमंलग्नगतैस्तृतीयगैर्भ्रातरःसुतंसुतगैः ॥ ॥१२९॥
मातावाभगिनीवाशत्रुगतैःशत्रुभार्यास्यात् ॥ ३ ॥ सप्तमसंस्थैर्नवमैर्धर्माश्रितयुग्गुरुर्दशमैः ॥ स्वांशपति
मित्रशत्रुषुतथैववाच्यंबलयुतेषु ॥४॥ चरलग्नेचरभागेमध्याद्भ्रष्टेप्रवासचिंतास्यात् ॥ भ्रष्टःसप्तमभवनात्पुन

ग्रहश्चार्धयोगोत्र ॥ ४ ॥ एकःशुभोग्रहोयदिपश्यतिलग्नाधिपेविलोकयति ॥ पादोनयोगमाहुस्तदाबुधाः
कार्यसंसिद्धिः ॥५॥ ॥ अथलाभादौकालावधिनिर्णयः ॥ उत्पलः ॥ उदयोपगतंराशिंतत्कलीकृत्यलि
प्तिकागुणयेत् ॥ छायांगुलेश्चकुर्याद्धृत्वामुनिभिस्ततःशेषः ॥ ६ ॥ ग्रहगुणकारोज्ञेयोदैवविदापंचविंशतिः
सैका ॥ मनवोंकाष्टौत्रितयंभवाश्च ५।२१।१४।९।८।३।११ सूर्यादितोज्ञेयाः ॥ ७ ॥ गणयित्वैवंप्राग्वद्धृत्वा
सौम्यस्यभवेदुदयः ॥ कार्यप्राप्तिःप्रष्टुर्वक्तव्यानेतरैर्ग्रहैर्भवति ॥ ८ ॥ गुणकारैक्यविभक्तःकार्यःसूर्यादिगुण
कसंशुद्धः ॥ यस्यनशुध्यतिवर्गोविज्ञेयस्तद्दशात्कालः ॥ ९ ॥ आरदिवाकरशेषेदिवाकरपक्षाश्चभृगुश
शिनोः ॥ गुर्ववशेमासऋतवःसौम्येशनैश्चरेब्दाःस्युः ॥१०॥ आधानेथप्राप्तौगमनागमनेपराजयेविजये ॥
रिपुनाशेवाकालेपृच्छायांनिश्चितंब्रूयात् ॥ ११ ॥ अकचटतपयशवर्गारविकुजसितसौम्यजीवसौराणाम् ॥
चंद्रस्यचनिर्दिष्टास्तैःस्युःप्रथमोद्भवैर्वर्णैः ॥ १२ ॥ ज्ञात्वातस्माल्लग्नंविज्ञायशुभाशुभंचवदेत् ॥ वर्गादिमध्य
मांत्यैर्वर्णैःप्रश्नोद्भवैर्विषमराशिः ॥१३॥ रात्रौलग्नंप्रवदेत्पृच्छायुग्मंकुजज्ञजीवानाम् ॥ सितरविजयोश्चैनैवं
रविशशिनोरेकराशित्वात् ॥ १४ ॥ तस्मात्प्राग्वत्प्रवदेत्पृच्छासमयेशुभाशुभंसर्वम् ॥ कालस्यचविज्ञानादे
तच्चिंत्यंबहुप्रश्ने ॥१५॥ ॥ अथमासचिंता ॥ पृथुयशाः ॥ स्वांशेविलग्नेयदिवात्रिकोणेस्वांशेस्थितःपश्य

अथप्रकीर्णकाध्यायः ॥ भुवनदीपके ॥ लग्नपोमृत्युपश्चापिमृत्यौस्यातामुभौयदि ॥ स्थितौद्रेष्काणएक
स्मिन्प्रष्टुर्लाभस्तदाध्रुवम् ॥ ९२ ॥ एवंद्वादशभावेषुद्रेष्काणैरेवकेवलम् ॥ बुधेविनिश्चयंब्रूयाद्योगेष्वन्येषु
निस्पृहः ॥ ९३ ॥ प्रश्नकालेसौम्यवर्गेलग्नेयदधिकोभवेत् ॥ ग्रहभावानपेक्षेणतदाख्येयंशुभंफलम् ॥९४॥
लग्नाधिपश्चलाभस्याधीशश्चदायकोभवेत् ॥ लग्नाधिपस्ययोगोलाभाधीशेनलाभकरः ॥ ९५ ॥ भवतिपरं
लाभकरस्तदैवसयदिचंद्रदृग्लाभे ॥ योगाःसर्वेप्यफलाश्चंद्रमृतेव्यक्तमेतच्च ॥ ९६ ॥ कर्माधीशेननवंकर्मा
धीशेनचनिवृत्त्यधीशेन ॥ मृत्युपतिनाचयोगेलाभाधीशस्यवक्तव्यम् ॥ ९७ ॥ तत्तत्स्थानेक्षणतःपुण्यवि
वृद्धिश्चकर्मवृद्धिश्च ॥ विबुधैस्तदानिवृत्तिर्मृत्युर्भावापरेप्येवम् ॥९८॥ लग्नेशोयदिषष्ठःस्वयमेत्यरिपुर्भवत्या
त्मा ॥ मृत्युकृदष्टमगोसौव्ययगःसततंव्ययंकुरुते ॥ ९९ ॥ लग्नस्थचंद्रजंचंद्रःक्रूरोवायदिपश्यति ॥ धन
लाभोभवत्याशुकिंत्वनर्थोपिपृच्छतः ॥ १०० ॥ ॥अथसामान्यतोभावविचारः ॥ इंदुःसर्वत्रबीजाभोलग्नं
चकुसुमप्रभम् ॥ फलेनसदृशोंशश्चभावःस्वादुसमप्रभः ॥१॥ लग्नपतिर्यदिलग्नंकार्याधीशश्चवीक्षतेकार्यं ॥
लग्नाधीशःकार्यंकार्येशःपश्यतिविलग्नम् ॥ २ ॥ लग्नेशःकार्येशंविलोकयेल्लग्नपंचकार्येशः ॥ शीतगुदृष्टौस
त्यांपरिपूर्णाकार्यसंसिद्धिः ॥ ३ ॥ कथयंतिपादयोगंपश्यतिसौम्योनयल्लग्नम् ॥ लग्नाधिपंचपश्यतिशुभ

तिभावः ॥ लग्नचंद्रपतीक्रूरदृष्ट्याऽन्योन्यंयदीक्षितौ ॥ तदापोतजनानांचमिथःकलहमादिशेत् ॥७९॥ ॥
अथकिंवदंतीजनश्रुतिः किंसत्याभवतीतिप्रश्ने ॥ लग्नंतुलग्नेश्वरशीतगूदयैःशुभान्वितैःकेंद्रगतैस्तुसत्या ॥
॥८०॥ शुभदृग्योगतःसौम्यांवार्तांसत्यांविनिर्दिशेत् ॥ पापदृग्योगतोदुष्टावार्तासत्येतिकीर्त्यते ॥ ८१ ॥
लग्नेश्वरेभाविवक्रेमिथ्यावार्ताभविष्यति ॥८२॥ ॥अथक्रयिविक्रयिणौ ॥ क्रेतालग्नपतिर्ज्ञेयोविक्रेताग्रपतिः
स्मृतः ॥ गृह्णाम्यहमिदंवस्तुप्रश्नएवंविधेसति ॥ ८३ ॥ बलशालिविलग्नंचेद्गृह्यतेतत्क्रयाणकम् ॥ तस्मात्क्र
यणकाल्लाभःप्रष्टुर्भवतिनिश्चितम् ॥ ८४ ॥ विक्रीणाम्यमुकंवस्तुप्रश्नेएवंविधेसति ॥ आयस्थानेबलवति
विक्रेतव्यंक्रयाणकं ॥८५॥ ॥अथसस्यनिष्पतिः ॥ दिशिकस्यांभवेत्सस्यनिष्पत्तिःक्वचसानहि ॥ पूर्वंदेश
स्यभंगोहिक्कदिशिक्कतनेनहि ॥ ८६ ॥ चतुर्णामपिकेंद्राणांमध्येयत्रशुभग्रहः ॥ तस्यांचसस्यनिष्पत्तिःस्व
स्थंचैवभविष्यति ॥ ८७ ॥ यस्यांदिशिशनिःपापैर्युतोवाप्यवलोकितः ॥ दिशितस्यांचतत्स्वास्थ्यंदुर्भिक्षं
चभविष्यति ॥ ८८ ॥ दिशियस्यांरविस्तत्रधान्यनाशोनृपाद्भवेत् ॥ यत्रापिमंगलस्तत्रधान्यनाशोऽग्निभी
स्तथा ॥ ८९ ॥ यस्यांदिशिशुभाःखेटाःसमस्तबलशालिनः ॥ निष्पन्नासैवविज्ञेयासस्यस्वास्थ्यंचतत्रहि
॥ ९० ॥ केंद्रेषुसर्वतःपापाःसमस्तबलसंयुताः ॥ देशस्तदाविनष्टोऽसौज्ञातव्यःशास्त्रकोविदैः ॥९१॥ ॥

यावच्छुक्रोबलीलग्नेतावत्कर्ताबलाधिकः ॥ ६९ ॥ अस्तंगतेतनौशुक्रेबद्धमोक्षादिसंभवः ॥ म्रियतेयेनयो
गेनतेनयोगेनमुच्यते ॥ ७० ॥ मेषेतुलेचशीघ्रंस्यात्कर्केनक्रेसकष्टता ॥ स्थिरेचिराद्विदेहस्थेमोक्षोमध्यम
कालतः ॥ ७१ ॥ ॥ अथनौकाप्रश्नः ॥ क्षेमायातंवहित्रस्यमज्जनंवपनंजले ॥ पण्यव्यवहृतौलाभोनापि
प्रश्नचतुष्टयं ॥७२॥ वहित्रमत्रनौका ॥ नौर्लाभदास्यान्ममनेतिपृष्टेकेंद्रेशुभाश्चेदितरेषुपापाः ॥ बलोज्झि
ताःक्षेमजयार्थदानौर्भावीतिवाच्यंविदुषाविमृश्य ॥ ७३ ॥ लग्नाधिपेवक्रिणिचास्यनाथेव्यावृत्यनौरेतिच
मार्गतःसा ॥ चेत्सौम्यदृष्टःकुशलेनपापैर्दृष्टस्तदावस्तुविनेतिवाच्यम् ॥ ७४ ॥ विलग्नरंध्राधिपतीस्वगेहे
प्रवेक्ष्यतश्चेद्व्यवहारलाभः ॥ यदाष्टमेसौम्यखगाबलाढ्यास्तदातरीलाभसुखप्रदास्यात् ॥७५॥ कुशलाया
तिपृच्छायांमृत्युयोगेसमागते ॥ तदानौरेतिशीघ्रेणलाभाद्यंचान्ययोगतः ॥ ७६ ॥ लग्नेशंचंद्रनाथंवाचंद्रं
वामृत्युपोयदि ॥ पश्येत्क्रूरदृशानावासमंनश्यतिनौपतिः ॥७७॥ लग्नेशाष्टपतिःस्वस्यगेहंनालोकतेयदि ॥
तदायानस्यवक्तव्यंनिश्चितंमज्जनंबुधैः ॥ तावुभौसप्तमस्थौचेज्जलेवापनिकांवदेत् ॥ ७८ ॥ पूर्वस्मिन्योगे ॥१२७॥
वस्तुसहितनौकामज्जनेनचतत्रलाभः ॥ द्वितीययोगोनौकायातिवस्तुनोमज्जनमितिविशेषः ॥ तदुक्तंय
वनाचार्यैः ॥ द्यूनेवापनिकांकृत्वायानमायातिमंदिरं ॥ नौकायामारोप्यमाणंवस्तुवापनीयंसाजलेमज्जती

न्यविग्रहः ॥ ५६ ॥ गृहमागतोनयदसौकिंबद्धःकिमथवाहतइतिप्रश्ने ॥ मूर्तौक्रूरोयदितन्नहतोबद्धोथवा पुरुषः ॥ ५७ ॥ त्रिकोणचतुरस्रास्तस्थितःपापग्रहोयदि ॥ ग्रहैर्निरीक्षितःपापैर्नूनंबंधनमादिशेत् ॥ ५८ ॥ सप्तमगोऽष्टमगोवाचेत्क्रूरस्तद्धतोपिवाबद्धः ॥मूर्तौचसप्तमेवा यद्वालग्नेष्टमेपिभवेत्॥ क्रूरस्तदसौपुरुषोबद्ध श्चहतश्चमुच्यतेचपरं ॥ ५९ ॥ बद्धःसप्ताष्टगेक्रूरेमूर्त्यस्तेचाष्टलग्नगे ॥ बद्धोविमुच्यतेऽत्याशुक्रूरःश्रेयांस्तनौ तदा ॥६०॥ ॥ अथबद्धमोक्षप्रश्नः ॥ प्रश्नदीपके ॥ बद्धोऽस्तितर्तिंकभवितेतिप्रश्नेविमुच्यतेऽसौखलुमृत्यु योगे ॥ कदाविमुच्येदितिपृच्छमानेशुभंकदाभाविचतैर्मृतिःस्यात् ॥ ६१ ॥ मुक्तिप्रश्नेयदाकेंद्रेकेंद्रेशाः स्युर्नमोक्षदाः ॥ तस्मिन्वर्षेऽथलग्नेशःपतितःकेंद्रगेनच ॥६२॥ संबंधेप्सुःसचेत्क्रूरोमृतीशःस्यात्तदामृतिः ॥ लग्नेशेस्तमितेंऽबुस्थेकुजदृष्टेतदामृतिः ॥६३॥ चंद्रश्चांबुगपापेनमृत्युनाथेनयोगकृत् ॥ तदागुप्त्यांमृतिश्चंद्रः केंद्रेमंदयुगीक्षितः ॥६४॥ दीर्घपीडाचभौमेनयुग्दृष्टौबंधताडने ॥ दृश्यार्धेलग्नपश्चेत्स्याद्व्ययपेनेत्थशालवान् ॥ ६५ ॥ पलायतेतदाबद्धोव्ययगेलग्नगेपिवा ॥ तृतीयनवमस्वामीव्ययगोलग्नपेनच ॥ ६६ ॥ यदीत्थशा लयोगेप्सुस्तदापिचपलायते ॥ दृश्यार्धेह्युपचारेणचंद्रोमुथशिलस्तदा ॥ ६७ ॥ बंधमोक्षस्त्रिधर्मेशःसंग्रहः शीघ्रमोक्षकृत् ॥ पतितेंदुस्त्रिधर्मस्थग्रहसंबंधकृत्तदा ॥ ६८ ॥ केंद्रस्थत्रिभवेशेनयोगेप्सुश्चेत्तदाचिरात् ॥

सप्रवालंचसुवर्णंधरणीसुते ॥ बुधेखेगमनंजीवेधनंबंधुसमागमं ॥ ४४ ॥ जलावगाहनंशुक्रेशनौतुंगावरो
हणम् ॥ लग्नलग्नांशपवशात्स्वप्नोवाच्योऽथवाबुधैः ॥ ४५ ॥ सर्वोत्तमबलाद्वापिखेटान्बुध्वाविचिंतयेत् ॥
बलसाम्येफलंमिश्रंदुःस्वप्नोनिर्बलैःखगैः ॥ ४६ ॥ उत्पलः ॥ रविलग्नेशशिदृष्टेरविशशिसमेतविलग्नाद्वा ॥
स्वप्नंदृष्टंप्रवदेत्प्रष्टुर्लग्नांतरात्कालः ॥ ४७॥ अथाखेटकः ॥ लग्नेशजामित्रपतीत्थशालेसुस्नेहदृष्ट्यात्वनयोर्द्व
योश्च ॥ आखेटकःस्यात्सफलोऽरिदृष्ट्यास्यान्निष्फलोऽवाल्पफलोतिकष्टात् ॥ ४८ ॥ लग्नेश्वरेद्यूनगतेविल
ग्नजायेश्वरेस्यान्मृगयाप्रभूता ॥ जामित्रनाथेहिबुकेनभःस्थेचाखेटकःस्वल्पतरोऽपिनस्यात् ॥४९॥ ज्ञभौमौ
सबलौसिद्धिरस्तांशेमृगयाच्युतिः ॥ लग्नद्यूनेतत्पतीचहेतुस्तैर्जलराशिगैः ॥ ५० ॥ जलजंखेटकंब्रूयाद्वन्य
र्क्षैर्वनसंभवः ॥ क्रूराक्रांतानियावंतिमध्येभानींदुलग्नयोः ॥ ५१ ॥ तावंतःप्राणिनोवाच्याद्वित्रिघ्नाःस्वांश
कादिषु ॥५२॥ अथकलहः ॥ भुवनदीपके ॥ क्रूरःखचरोलग्नेविवादपृच्छासुजयतिविवादंतम् ॥ सर्वाव
स्थासुपरंनीचेऽस्तेजयतिनद्विषतः ॥५३॥ लग्नद्यूनेमुक्त्वापरस्परंक्रूरयोर्झकटदृष्टौ ॥ विवदद्वादियुगंतच्छु
रिकाभ्यांप्रहरतितदैवम् ॥ ५४ ॥ लग्नेद्यूनेचयदिक्रूरःखचरोविवादिनोर्नतदा ॥ कलहनिवृत्तिःकालेजय
तिहिबलवान्गतबलंतु ॥ ५५ ॥ लग्नेशसुतदःसौम्याःकेंद्रेसंधिर्नवान्यथा ॥ लग्नद्यूनेशषष्ठेशारित्वेप्यन्यो

शुभेसराफेत्वशुभेत्थशालेचंद्रेकदन्नंमधुराज्यवर्ज्यं॥ पापेत्थशालेऽथखलेसराफेशक्यंनभोक्तुंपरतोपिलब्धम्
॥ ३३ ॥ चंद्रेस्वनाथदृष्टेसुखभोजनमन्यथाकष्टात् ॥ गुरुमुथशिलेसगौरवमर्केणमुथशिलेऽतिशुचितीक्ष्णम्
॥ ३४ ॥शुक्रेसुस्वादुरसंसहास्यगीतंबुधेजनाकीर्णं॥ शास्त्रकथाढ्यंशनिनाकुस्थानगतंकुजेचोष्णम् ॥३५॥
यदिवदतिभोजनार्थनिमंत्रितोयामिशशिमहीसुतयोः ॥ एकस्थितयोःकेंद्रेमुथशिलयोर्वापिपूर्णताभवति
॥ ३६ ॥ विधिनानेनशनेःस्यात्कुभोजनंज्ञसितयोरभीष्टान्नं ॥ जीवस्यतुष्टिजनकंहोरेशेतनुखगेस्वयमुपैति
॥ ३७ ॥ यश्चंद्रेणमुथशिलीतस्मिन्नीशेतनोःस्वगृहभोज्यं ॥ वित्तेशेभृत्यगृहेभ्रातॄणांसहजपेतथाऽन्यत्र
॥ ३८ ॥ यश्चंद्रेणमुथशिलीसयस्यभावस्येशस्तत्संबंधेनभोजनमितिज्ञेयं ॥ लग्नस्थितेसूर्यसुतेऽथराहौसूर्ये
क्षितेवैरिनिमंत्रितस्य ॥ स्याच्छस्त्रघातःशशिभौमयोश्चलग्नस्थयोःसौरिदृशास्तिघातः ॥ ३९ ॥ जीवेसिते
चंद्रगतेबलाढ्येचंद्रेबुधेकेंद्रगतेशुभान्विते ॥ त्रिलाभषष्ठास्पदगैश्चपापैःस्यात्प्रेमनिर्वैरकरंसुभोजनम् ॥४०॥
भोज्यंबुभुक्षाभोक्ताचसुखाप्तांगबलक्रमात् ॥ लग्नपोभोज्यदस्तेषांबलेनफलमादिशेत् ॥ ४१ ॥ तुर्येशलाभा
धिपतीत्थशालेशुभग्रहेक्षायुतितत्सुभोजनं ॥ इत्थंखलग्नास्तपतीत्थशालेलाभेश्वरेतत्सुखलाभऊह्यः ॥४२॥
अथस्वप्नः ॥ लग्नेर्केनृपतिंवह्निंशस्त्रंपश्यतिलोहितं ॥ श्वेतंपुष्पंसितंवस्त्रंगंधंनारींचशीतगौ ॥ ४३ ॥ रक्तमां

स्यात् ॥२०॥ रिःफेश्वरेकेंद्रगतेचसौम्यैर्युतेक्षितेजीवतिबालकश्च ॥ आपूर्यमाणेशुभयुक्तइंदौकेंद्रेशिशुर्जी
वतिदीर्घकालं ॥ २१ ॥ चिंतामणौ ॥ पंचमेशोऽथलग्नेशोविषमर्क्षगतौयदा ॥ पुत्रजन्मप्रदौज्ञेयौकन्यानां
समराशिगौ ॥ २२ ॥ सुताधिपंनृराशिस्थंपुंराशिस्थोपिलग्नपः ॥ वीक्षतेपुत्रदःप्रोक्तोयुग्मराशौचदारिका
॥२३॥ युग्मराशिगतेलग्नेयदातत्रशुभग्रहाः ॥ गर्भेपत्यद्वयंवाच्यंदैवज्ञेनविपश्चिता ॥ २४ ॥ विषमोपग
तोलग्नाच्छनिःपुत्रसुखप्रदः ॥ समभेयोषितांजन्मविशेषोजातकोक्तिवत् ॥ २५ ॥ अथभोजनचिंता ॥
चिंतामणौ ॥ कटुकोलवणस्तिक्तोमिश्रितोमधुरोरसः ॥ अम्लःकषायःकथितारव्यादीनांरसाबुधैः ॥२६॥
लग्नंपश्यतियःखेटस्तस्ययःकथितोरसः ॥ भोजनेऽसौरसोवीर्यक्रमाद्वाच्याःपरेरसाः ॥ २७ ॥ चंद्रोयस्यमुथ
शिलस्तस्यविशेषंवदेद्भुक्तौ ॥ लग्नेराहौमंदेप्यरिदृष्टेभोजनाभावः ॥२८॥ ॥ प्रश्नतंत्रे ॥ कीदृङ्मयाद्यभुक्तंपृ
च्छायांयदिभवेत्स्थिरंलग्नं ॥ तद्भुक्तमेकवेलंद्व्यात्मनिवेलद्वयंचरेत्वसकृत् ॥ २९ ॥ चंद्रेलग्नगतेस्यात्क्षारंभौमे
कटुकंतथागुरावम्लं ॥ मधुरंदिनकृतितिक्तंशुक्रेस्निग्धंबुधेचसर्वरसं ॥ ३० ॥ मंदेकषायमशुभान्मूसरिफेश
शिनिमुथशिलेशुभेऽरिदृशा ॥ उद्वाहात्प्रियदृष्ट्याप्रायणिकत्वात्समागतंभोज्यम् ॥ ३१ ॥ अयमस्यार्थः ॥
चंद्रःशुभेनमुथशिलीपापेसराफश्चेत्तदेतदुक्तं ॥ पापेसराफेचशुभेत्थशालेचंद्रेतुभुक्तंशुभमन्नमीशं ॥ ३२ ॥

चौरःप्रवक्तव्यम् ॥१०॥ किमनेनतस्करत्वंकदापिविहितंनवेतिपृच्छायाम् ॥ लग्नपशशिनोरेकस्मादपिमूस
रिफेऽस्तपेविहितं ॥११॥ चौरःस्त्रीपुरुषोवापृच्छायामस्तपेस्त्रियोराशौ ॥ स्त्रीखेटेस्त्रीदृष्टेचौरःस्त्रीव्यत्ययात्पु
रुषः ॥१२॥ लग्नेशेनवमांशतोवयःप्रमाणजातयोज्ञेयाः ॥ चौरोयमिहानंतंशास्त्रंकथितोयमुद्देशः ॥१३॥
अथविशेषतःसंतानप्रश्नः ॥ लग्नेश्वरेणाथनिशाकरेणयदीत्थशालंकुरुतेसुतेशः ॥ पंचमेशइत्यर्थः॥ शुभःशु
भैःसंयुतईक्षितःस्यात्ससंततिंप्रष्टुरसौविदध्यात् ॥ १४ ॥ पुंस्त्रीग्रहाःपुत्रगृहंविलग्नात्पश्यंतियावंतिइहातिवीर्याः ॥ तत्संख्यकाःस्युस्तनयाश्चकन्याःशुभेशयोगात्सुतभांशतुल्याः ॥ १५ ॥ लग्नेशपुत्राधिपतीपरस्परं
नपश्यतश्चेदुदयंचपंचमं ॥ पापेत्थशालौसुतलग्नपौचप्रष्टुस्तदासंततिनास्तितांवदेत् ॥ १६ ॥ पुत्रालयेसिंह
वृषालिकन्याःप्रश्नोदयाज्जन्मभतस्तथेंदोः ॥ अल्पप्रजःसंततिपृच्छकःस्यात्पापैःसुतर्क्षेसहितेक्षितेवा ॥१७॥
स्वर्क्षस्थितौरंध्रगतौयमार्कौप्रष्टुःस्त्रियंसंदिशतश्चवंध्यां॥ छिद्रस्थितौचंद्रबुधौसदोषांवाकाकवंध्यांतनयाप्रसू
तिम् ॥१८॥ अत्रचंद्रेबलवतिकन्याप्रसूतिं ॥ पुंग्रहदृष्टेकाकवंध्येतिज्ञेयम् ॥ बुधेबलवतिवंध्या ॥ मृतप्रजा
छिद्रगयोःसितेज्ययोर्गर्भस्रवाभूमिसुतेष्टमर्क्षे ॥ छिद्रेश्वरेछिद्रगतेऽतिवीर्येपुष्पंनविंदत्यबलासुतप्रदम् ॥१९॥
शुक्रार्कयोरष्टमसंस्थयोर्वाक्रूरैर्धनांत्याष्टमराशिसंस्थैः ॥ जाताःपुरस्तान्म्रियतेप्रजावैप्रष्टुर्नचाग्रेशुभसंततिः

शमास्तभावाःक्रमेणवीक्ष्याःस्वतुंगभवनादौ ॥ ९९ ॥ यःखेटःस्याद्बलवान्सज्ञेयस्तस्करस्यबली ॥ लग्नादिषुयोग्रहःस्वोच्चादिबलीतिष्ठतिसयज्जातिःसतस्यसहायकंकरोतीत्यर्थः॥ एवंयोगंतुविनाद्यूनेशस्यैवबलमभिग्राह्यम् ॥१००॥ इत्थंचौरज्ञानेचौरःसूर्येग्रहेश्वरस्यपिता ॥ चंद्रेमाताशुक्रेभार्यामंदेसुतोभवेन्नीचे ॥ १ ॥ जीवेगृहप्रधानंभौमेपुत्रोथवाभ्राता ॥ ज्ञेस्वजनोमित्रंवाज्ञात्वेत्थंपुण्यसहममावेश्यं ॥ २ ॥ तस्मिन्क्रूराद्दृष्टेपुरानचौरोऽस्तपेपुरापिस्यात् ॥ अस्तेशान्मूसरिफेभौमेचौरःपुरापिनिगृहीतः ॥ ३ ॥ सप्तेशेरविपुत्रेचंद्रदृशातस्करोहिपाखंडी ॥ जीवोविलोक्यलोकंभौमेखातेनपालकंभक्त्या ॥ ४ ॥ प्रतिकुंचिकयापहृतंसितेतिथिज्ञेप्रपंचकरः ॥ चौरस्यवयोज्ञानेसितेयुवाज्ञेशिशुर्गुरौमध्यः ॥५॥ तरुणोभौमेमंदेवृद्धोर्केस्यादतिस्थविरः ॥ रविनभयोःस्वमंदिरेस्मरभूमिलग्नयोर्मध्यं ॥ ६ ॥ चरतिरवौनवमध्यमवृद्धवयोतीतकाःक्रमशः ॥ नष्टस्थानेप्रश्नेतुर्येभूम्यग्निवायुजलसध्यात् ॥ ७ ॥ योभवतिराशिरस्मात्स्थानंज्ञेयंगतधनस्य ॥ अथचतुर्थगृहेतुर्येश्वरोथयःस्याद्ग्रहस्ततोज्ञेयम् ॥ ८ ॥ मंदेमलिनस्थानेचंद्रेंबुनिगीष्पतौखुरारामे ॥ भौमेवह्निसमीपेरवौगृहाधीश्वरासनस्थाने ॥ तल्पेशुक्रेसौम्येपुस्तकवित्तान्नयानपार्श्वेच ॥ ९ ॥ अंबुपदेनकूपादिसन्निधौहस्तपादप्रक्षालनस्थानेवेत्यर्थः ॥ चौरोयमथनवेतिक्रूरेंद्वोर्मुथशिलेचचौरःस्यात् ॥ सौम्यशशिमुथशिलेखलुनभवति

॥८७॥ नष्टंकदिशिप्राप्तंपृच्छायांलग्नगेविधौप्राच्यां ॥ तत्स्थानेयाम्यायामस्तेवारुण्यांवाभुव्युदीच्यां ॥८८॥ भुविचतुर्थे ॥ यदिनेंदुःकेंद्रेतच्चत्वारिंशांशकैश्चपंचयुतैः ॥ भागेदिक्क्रमउक्तोवह्न्यवनीवायुवारिराशौवा ॥ ८९ ॥ नष्टवीतवित्तलब्धेःपृच्छायांचौरसप्तमंततोलाभः ॥ हिबुकंद्रव्यस्थानंलग्नंचंद्रश्चधननाथः ॥ ९० ॥ लग्नेशोऽस्तेस्तपतिनाचेन्मुथशिलीततोलाभः ॥ यद्यष्टेशोलग्नेतदास्वयंतस्करोऽर्पयति ॥ रविरश्मिगेधनेशे वास्तमितेतस्करस्यलाभःस्यात् ॥ ९१ ॥ लग्नेशदशमपत्योर्मुथशिलतःप्राप्यतेस्ववान्चौरः ॥ लग्नेशदृष्ट्य भावेचौरःसहमात्रयायाति ॥ ९२ ॥ अस्ताधिपतौदग्धेरविरश्मिगतेऽथलभ्यतेचौरः ॥ लग्ननृपकृतेत्थशाले राजभयाद्धनमिदंस्वयंदत्ते ॥ ९३ ॥ लग्नास्तपयोर्नस्याद्यदिदृष्टिर्लग्नपस्तथाविकलः ॥ तत्तस्करोस्यहस्ता द्ददातिचौर्यंहिराजकुले ॥९४॥ लग्नपमध्यपयोगेराजकुलंप्राप्यलभ्यतेचौर्यम् ॥ रंध्रंचौरस्यधनंधनपेतत्रा थसप्तमेनाप्तिः ॥९५॥ रंध्रपतौधनपस्यतुमुथशिलयोगेचप्राप्यतेवित्तं ॥ रंध्रपतौदशमपतेर्मुथशिलगेचौर पक्षकृद्भूपः ॥ धनपेविलग्नपेसतिदृष्टिविहीनेश्रुतिर्भवतिनाप्तिः ॥ ९६ ॥ चौरज्ञानप्रश्नेलग्नरविशशिदृशास्व गृहचौरः ॥ अनयोरेकदृशागृहसमीपवर्तीवसत्येषा ॥ ९७ ॥ लग्नस्थेलग्नपतावस्तपयुक्तेचगृहगतश्चौरः ॥ अस्ताधिपतावंत्येसहजेवास्वीयभृत्योऽयम् ॥ ९८ ॥ अस्तेशेतुंगस्थस्वगृहेवातस्करःप्रसिद्धःस्यात् ॥ लग्नद

र्वावलोकिते ॥ अवश्यंवर्ततेतत्रधनंचंद्रेऽथवावदेत् ॥ ७६ ॥ वित्तपेधनगेबंधौवास्तितत्रधनंबहु ॥ पापेतुर्य
गतेद्रव्यंस्थितंतूर्णंनलभ्यते ॥ ७७ ॥ भौमेसप्ताष्टराशिस्थेधनमन्यत्रनाप्यते ॥ लग्नेतमोरविश्छिद्रेतदाद्रव्यंन
लभ्यते ॥ सप्ताष्टदशपातालेशोविधुर्धनदोगुरुः ॥ ७८ ॥ लग्नेश्वरेद्यूनगतेविलग्नेजायेश्वरेनष्टधनस्यलाभः॥
जायेशलग्नाधिपतीत्थशालेद्यूनेविनष्टंधनमेतिमर्त्यः ॥ ७९ ॥ लग्नेशजायाधिपतीत्थशालेलग्नेश्वरंयच्छति
तस्करोऽर्थं ॥ सूर्येविलग्नेऽस्तमितेशशांकेनलभ्यतेचद्रविणंविनष्टम् ॥८०॥ कर्मेशलग्नाधिपतीत्थशालेचौरः
स्वमादायपुरात्पलायते ॥ चंद्रेऽस्तपेचार्ककरप्रविष्टेतल्लभ्यतेनष्टधनंसतस्करं ॥ ८१ ॥ अस्तेश्वरेकेंद्रगतेऽस्ति
चौरस्तत्रैववान्यत्रपुराद्विनिर्गतः ॥धर्मेशदुश्चिक्यपतीत्थशालेजायेश्वरेऽन्यत्रगतःसचौरः ॥ ८२ ॥ कर्मेश
लग्नाधिपतीत्थशालेतल्लभ्यतेराजकुलाच्चचौर्यं ॥ त्रिधर्मपद्यूनपतीत्थशालेत्वन्यत्प्रदेशाद्गमनेतदाप्तिः ॥८३॥
शुभेत्थशालेहिमगौविलग्नेस्वस्थेथवानष्टधनस्यलाभः ॥ सुखेहदृष्ट्यारविणाशुभेनदृष्टेविलग्नेहिमगौचलाभः
॥ ८४ ॥ षट्पंचाशिकायाम् ॥ स्थिरोदयेस्थिरांशेवावर्गोत्तमगतेपिवा ॥ स्थितंतत्रैवतद्द्रव्यंस्वकीयेनैवचो ॥१२३॥
रितम् ॥ ८५ ॥ आदिमध्यावसानेषुद्रेष्काणेषुविलग्नतः ॥ द्वारदेशेतथामध्येगृहांतेचवदेद्धनम् ॥ ८६ ॥
प्रश्नतंत्रे ॥ पतितधनस्यप्रश्नेमिथोगृहस्थौविलग्नसप्तेशौ ॥ यदिमुथशिलंतयोःस्यात्तदाशुतत्रैववदतिधनम्

।३।५।६।७।८।११।

संतानप्रतिबंधादावप्येवंदोषनिरूपणम् ॥ अथस्वामिभृत्यप्रश्ने ॥ त्रैलोक्यप्रकाशे ॥ शीर्षोदयेसौम्ययुतेक्षितेवासौम्यैर्द्वितीयाष्टमसप्तमस्थैः ॥ तृतीयलाभारिगतैश्चपापैःसौख्यार्थलाभोनृपसेवकस्य ॥ ६८ ॥ लग्नाद्वितीयेमदनाष्टमर्क्षेवित्तक्षयंसंभ्रममार्तिमृत्युम् ॥ कुर्वंतिपापाःक्रमशोनरेंद्राद्भृत्यस्यतस्मात्परिवर्जयेत्तम् ॥६९॥ लग्नाद्वितीयाष्टमसप्तमर्क्षाःपापाःप्रणाशंनृपभृत्ययोर्द्वयोः ॥ कुर्वंतितेष्वेवगताश्चसौम्याःकुर्युर्धनारोग्यसुखानिचोभयोः ॥ ७० ॥ शशांकसौम्यैरुदयास्तभावौदृष्टौयुतौवासबलैर्नपापैः ॥ प्रष्टुस्तदास्याद्धृदिपार्थिवस्यस्नेहप्रसादावकृपाप्रतीपात् ॥ ७१ ॥ अथान्यईशोममभविष्यतिनवेतिप्रश्ने ॥ षष्ठेश्वरेणव्ययपेनकेंद्रेयदीत्थशालंकुरुतेविलग्नपः ॥ प्रष्टुस्तदान्यःप्रभुरर्थदःस्यादतःप्रतीपान्नभवेत्परःप्रभुः ॥ ७२ ॥ लग्नेश्वरेस्वर्क्षगतेस्वतुंगकेंद्रस्थितेशीतकरेत्थशाले ॥ शुभग्रहैर्दृष्टयुतेबलान्वितेप्रष्टुर्निजस्वाम्यमितार्थलाभः ॥ ७३ ॥ जायेश्वरेस्वोच्चनिजर्क्षसंस्थेकेंद्रस्थितेशीतकरेत्थशालगे ॥ शुभग्रहैर्दृष्टयुतेबलोत्कटैःप्रष्टुस्तदान्यःप्रभुरर्थदोभवेत् ॥ ७४ ॥ इदंगृहंवाशुभमन्यदालयंस्थानंत्विदंवाशुभमन्यदालयं ॥ ममात्रभद्रंगमनात्तुतत्रवापृष्ठोदयेत्थंविधिनाविमृश्य ॥ ७५ ॥ अथनष्टद्रव्यलाभप्रश्नः ॥ तत्रधनप्राप्तौप्रश्नचिंतामणौ ॥ प्रश्नेचतुर्थाधिपतिस्तत्रस्थै

तोवास्यात् ॥ लग्नात्पूर्वापरगौपापोयुद्धंतदाघोरम् ॥ ५५ ॥ अथरोगिणःशुभाशुभम् ॥ विलग्नेषष्ठपःपापौ
जन्मराशिनिरीक्षिते ॥ रोगिणस्तस्यमरणंनिश्चयेनवदेद्बुधः ॥५६॥ चतुर्थाष्टमगेचंद्रेपापमध्यगतेपिवा ॥
मृतिःस्याद्बलसंयुक्तसौम्यदृष्ट्याचिरात्सुखं ॥५७॥ विधौलग्नेस्मरेभानौरोगीयातियमालयम् ॥ प्रश्नेक्रूरश्च
हेलग्नेरोगवृद्धिश्चिकित्सकात् ॥ ५८ ॥ तथालग्नगतेसौम्येवैद्योक्तममृतंवचः ॥ लग्नेवैद्योद्युनंव्याधिःखंरोगी
तुर्यमौषधम् ॥ ५९ ॥ रोगिणोभिषजोमैत्रीमैत्रीभेषजरोगयोः ॥ व्याधेरुपशमोवाच्यःप्रकोपःशात्रवेत्रयोः
॥६०॥ लग्ननाथेचसबलेकेंद्रसंस्थेशुभग्रहे ॥ उच्चगेवात्रिकोणेवारोगीजीवतिनिश्चयम् ॥ ६१ ॥ एकःशुभो
बलीलग्नेत्रायतेरोगपीडितं ॥ सौम्याधर्मारिलाभस्थास्तृतीयस्थागदापहाः ॥ ६२ ॥ अथदेवदोषज्ञानम् ॥
वह्न्येकद्वादशेषष्ठेलग्नात्पापग्रहोयदि ॥ हतोगदैर्जलैश्शस्त्रैस्तस्यदोषःकुलोद्भवः ॥ ६३ ॥ प्रेताश्चराहौपितरः
सुरेज्येचंद्रेंबुदेव्यस्तपनेपिदेव्यः ॥ स्वगोत्रदेव्यश्चशनौबुधेचभूतानिविंद्याद्व्ययरंध्रसंस्थे ॥६४॥ शाकिन्यआ
रेभृगुजेंबुदेव्योगृह्णंतिमर्त्यंविमुखंमुकुंदात् ॥ स्वर्क्षोच्चगेवीर्ययुतेचसाध्याश्चंद्रेचनीचेविबलेनसाध्याः ॥६५॥
केंद्रस्थैर्बलिभिःपापैरसाध्यादेवतागणाः ॥ सौम्यग्रहैश्चकेंद्रस्थैःसाध्यामंत्रस्तवार्चनैः ॥ ६६ ॥ कंटकाष्टत्रि
कोणस्थाःशुभाउपचयेशशी ॥ लग्नेचशुभसंदृष्टेरोगीरोगाद्विमुच्यते ॥ ६७ ॥ रोगग्रहणमुपलक्षणम् ॥

र्यायिनृपंपुरेशः ॥ ४४ ॥ शुक्रेज्यशीतांशुबुधाःसुरेज्यैःसर्वैस्त्रिभिर्द्यूनगतैर्बलाढ्यैः ॥ हन्याद्रणेस्थायिनमाशुयायीसुखास्पदस्थैश्चशुभैःसुसंधिः॥४५॥कुजेत्थशालेहिमगोविलग्नेबंधोऽथमृत्युर्युधिनागरस्य॥ भौमेत्थशालेचविधौकलत्रेबंधंमृतिंवालभतेऽत्रयायी ॥४६॥ लग्नेशजामित्रपयोश्चमध्येभवेद्ग्रहोयःस्वगृहोच्चसंस्थः॥ तद्वर्गमर्त्यान्नृपयोश्चसंधिर्ज्ञेयोबुधेलेखकपंडिताभ्यां ॥४७॥ राजानौरविशीतगूइत्यादिवर्गः ॥ क्रूरेकलत्रे

सू. चं.	मंगल.	बुध.	बृह. शु.	शनि.
राजानौ.	सेनापतिः	युवराजः	मंत्रिणौ.	दासः

हृदयेशुभग्रहोयच्छेद्धनंयायिनृपायनागरः ॥ विपर्ययाद्यायिनृपःपुरेश्वरंदुर्गाद्विनिष्काश्यददातिवास्पदम् ॥ ४८ ॥ रवीत्थशालेशशिजेसुगुप्ताश्चराभवेयुश्चकुजेसराफात् ॥ ग्रहाच्छशांकेनयुतश्चतस्मिन्न्येयेन्यवेषाश्चभवंतिचाराः ॥४९॥ चिंतामणौदुर्गप्रश्नः ॥ प्रश्नेविलग्नेक्रूरेवादुर्गभंगोनजायते ॥ विशेषतोभूमिपुत्रेराहौवामूर्तिगेसति ॥५०॥ सप्तमेसिंहिकासूनौदुर्गंशीघ्रेणलभ्यते ॥ जामित्रोदयगेक्रूरेरिःफगेलग्ननायके ॥ ५१ ॥ द्वितीयेवाष्टमेषष्ठे तदादुर्गंनलभ्यते ॥ सक्रूरोलग्नपोवक्रीयुद्धदःकेंद्रसंस्थितः ॥ ५२ ॥ षष्ठाधिपेद्यूनगतेपापेवायुद्धमादिशेत्॥ पृच्छायांकेंद्रगैःक्रूरैःकोटेदुर्गंवधोनृणाम् ॥ ५३ ॥ भौमाष्टमेशावेकत्रतदातिनिधनंनृणाम् ॥ स्वायपुत्रस्थितेजीवेकोटमध्येभयंनहि ॥ ५४ ॥ शनौभौमेचकेंद्रस्थेबहूनांवधबंधनम् ॥ लग्नगतोयदिपापःपापेनयुतेक्षि

 दयेपापयुतेत्रिकोणकेंद्राष्टषष्ठोपगतैश्चपापैः ॥ सौम्यैरदृष्टैःपरदेशसंस्थोमृतोगदार्तोनशमेचसूर्ये ॥ ३४ ॥
तुर्योपरिस्थेनखगेनचंद्रमायदीत्थशालंकुरुतेशुभेक्षितः॥सौम्यैर्युतोवापरदेशसंस्थितःसुखीचजीवेत्पथिसौ
ख्यमेति ॥३५॥ अथपरचक्रागमनपृच्छा ॥ षट्पंचाशिकायाम् ॥ मार्गान्निवर्ततेशत्रुःपापैःशत्रुंग्रहाश्रितैः ॥
चतुर्थगैरपिप्राप्तःशत्रुर्भग्नोनिवर्तते ॥ ३६ ॥ झषालिकुंभकर्कटारसातलेयदास्थिताः ॥ रिपोःपराजयस्त
दाचतुष्पदैःपलायनम् ॥ ३७ ॥ मेषधनुःसिंहवृषायद्युदयस्थाभवंतिहिबुकेवा ॥ शत्रुर्निवर्ततेत्रग्रहसहिता
वावियुक्तावा ॥ ३८ ॥ नागच्छतिपरचक्रंयदार्कचंद्रौचतुर्थभवनस्थौ ॥ गुरुबुधशुक्राहिबुकेयदातदाशीघ्र
मायाति ॥ ३९ ॥ स्थिरोदयेजीवशनैश्चरेस्थितेगमागमौनैववदेत्तुपृच्छतः ॥ त्रिपंचषष्ठारिपुसंगमायपापा
श्चतुर्थाविनिवर्तनाय ॥ ४० ॥ दशमोदयसप्तमगाःसौम्यानगराधिपस्यविजयकराः ॥ आरार्किज्ञगुरुसिताः
प्रभंगदौविजयदानवमे ॥४१॥ नवमेभौमशनीभंगदौबुधगुरुशुक्राविजयदाइत्यर्थः ॥ उदयर्क्षाच्चंद्रर्क्षंभव
तिचयावद्दिनैश्चतावद्भिः ॥ आगमनंस्याच्छत्रोर्यदिनहिमध्येग्रहःकश्चित् ॥ ४२ ॥ अन्यत्रापिप्रश्नप्रदीपे ॥
दैत्येज्यवाचस्पतिसोमपुत्रैरेकर्क्षगैर्लग्नगतैर्बलाढ्यैः ॥ द्वाभ्यामथेज्येभृगुजेऽथलग्नेहन्याद्रणेयायिनृपंपुरेशः ॥१२१॥
॥ ४३ ॥ सूर्येंदुभौमार्कजसैंहिकेयैःसर्वैश्चतुर्भिस्त्रिभिरेवलग्नगैः ॥ हन्यात्तदास्थायिनमाशुयायीद्यूनस्थितै

ब्रूयात्प्रष्टुर्नगमनंव्यये ॥ २१ ॥ लग्नाद्यावतिथेस्थानेबलीखेटोव्यवस्थितः ॥ ब्रूयात्तावतिथेमासेपथिकस्यनि
वर्तनम् ॥ २२॥ एवंकालंचरांशस्थेद्विगुणंचस्थिरांशके ॥ द्विस्वभावांशगेखेटेत्रिगुणंचिंतयेत्सुधीः ॥२३॥
यातुर्विलग्नाज्जामित्रभवनाधिपतिर्यदा ॥ करोतिवक्रमावृत्तेःकालंतुब्रुवतेपरे ॥ २४ ॥ चतुर्थेदशमेवापिय
दिसौम्यग्रहोभवेत् ॥ तदानगमनंक्रूरैस्तत्रस्थैर्गमनंभवेत् ॥ २५ ॥ लग्नाद्वालग्ननाथाद्वायत्संख्याःक्रूरखे
चराः ॥नवमेद्वादशेवापितत्संख्याःस्युरुपद्रवाः ॥२६॥ लग्नाद्वालग्ननाथाद्वायावंतःसौम्यखेचराः ॥ मार्गे
तत्रोदयावाच्याःस्थानेस्थानेविचक्षणैः ॥ २७ ॥ क्रूरयुक्तेक्षितोमंदःशुभदृग्योगवर्जितः ॥ धर्मस्थस्तनुते
व्याधिंप्रोषितस्याष्टगोमृतिम् ॥२८॥ जामित्रस्यशुभोत्थेयातानायातिदुरुधरायोगे ॥ मित्रस्वामिनिषेधा
त्पापोत्थेशत्रुरुक्चौरात् ॥ २९ ॥ चंद्रार्कयोश्छिद्रगयोर्यमेनसंदृष्टयोःस्यात्परशस्त्रभीतिः ॥ रंध्रेसितेज्ञेचसु
खाप्तिरारेमंदेभयंपापयुगीक्षितेऽध्वनि ॥ ३० ॥ ॥ अथदूरस्थोजीवतिमृतोथवेत्थंयदाप्रश्नः ॥ ॥ लग्नेश्वरे
शीतकरेऽथषष्ठेतुर्येऽष्टमेवाप्यतिनीचगेवा ॥ अस्तंगतेछिद्रपतीत्थशालयुक्तेशुभैर्दूरगतोमृतःस्यात् ॥३१॥
भूमेरधःस्थेनवचक्रगेणयदीत्थशालंकुरुतेशशांकः ॥ सौम्यैरदृष्टेमरणंप्रकुर्याद्दूरस्थितस्यापिविदेशगस्य ॥
॥ ३२ ॥ सौम्यैःषष्ठांत्यरंध्रस्थैर्विबलैश्चशुभेक्षितैः ॥ पापयुक्तौशशांकार्कौतदादूरस्थितोमृतः ॥३३॥ पृष्ठो

बुधः ॥ लग्नात्षष्ठेयदापापायातुश्चनिधनंवदेत् ॥ ७ ॥ यदाक्रूरास्तृतीयस्थादेशाद्देशांतरंगतः ॥ चौरेणैवहृ
तस्वश्चपथिकःकेंद्रगायदि ॥ ८ ॥ पापैःषष्ठत्रिलाभस्थैःकंटकस्थैःशुभग्रहैः ॥ प्रवासीसुखमायातिदूरस्थोपि
सुनिश्चितम् ॥ ९ ॥ चतुरस्रेत्रिकोणेवापापगेहस्थितःशनिः ॥ पापदृष्टश्चनियतंबंधनंयातुरादिशेत् ॥ १० ॥
शुभयुक्तेस्थिरेलग्नेस्थिरोबंधश्चरेऽन्यथा ॥ द्वितनौसौम्यसंयुक्तेबंधमोक्षौक्रमेणतु ॥ ११ ॥ पापात्रिकोणजा
मित्रेविलग्नेषष्ठकोदये ॥ शत्रुभिर्वीक्ष्यमाणाश्चयातुःकष्टंवदेत्सुधीः ॥ १२ ॥ मार्गस्थानगतैःसौम्यैर्मार्गतस्य
शुभंवदेत् ॥ क्रूरैर्दुःखंविलग्नस्थैःपापैःक्लेशमवाप्नुयात् ॥१३॥ चरलग्नेचरांशेवाचतुर्थेचंद्रमाःस्थितः ॥ प्रवासी
सुखमायातिकृतकार्यश्चवेश्मनि ॥१४॥ कंटकैःसौम्यसंयुक्तैःपापग्रहविवर्जितैः ॥ प्रवासीसुखमायातिनिध
नस्थेसुधाकरे ॥१५॥ गमागमौतुनस्यातांयोगेदुरुधराकृते ॥ शुभैःशुभकृतोरोधःपापैस्तस्करतोभयम्॥१६॥
गमागमौहिनस्यातांस्थिरराशौविलग्नगे ॥ नरोगोपशमोनाशोद्रव्याणांनपराभवः ॥ १७ ॥ विपरीतंचरेवा
च्यंफलंमिश्रंद्विमूर्तिषु ॥ स्थिरवत्प्रथमेखंडेपरार्धेचरराशिवत् ॥ १८ ॥ प्रवासीशीघ्रमायातिगुरुशुक्रौत्रिवि ॥१२०॥
त्तगौ ॥ चतुर्थस्थानगावेतौशीघ्रमायातिकार्यकृत् ॥१९॥ इंदुःसप्तमगोलग्नात्पथिकंवक्तिमार्गगम् ॥ मार्गा
धिपश्चराश्यर्धात्परभागेव्यवस्थितः ॥ २० ॥ शुक्रार्कजीवसौम्यानामेकोपिस्याद्धरायगः ॥ तदाशुगमन

जातैव ॥ पणफरगतौपुरस्तादापोक्लिमतोमहाप्रीतिः ॥ ५ ॥ गुप्तंकार्यमिदंमेसिध्यतिलग्नेश्वरेऽथचंद्रमसि ॥
शुभमुथशिलगेकेंद्रेतन्निकटेवाथसिद्धिःस्यात् ॥ ६ ॥ अथद्वादशस्थानपृच्छा ॥ रिपुविग्रहपृच्छायांबलवति
षष्ठेरिपुःसबलः ॥ द्वादशपेशुभदृष्टेबलवतिवाच्यंबलंप्रष्टुः ॥ १ ॥ रिपुविग्रहपृच्छायांनामोच्चारेरिपोर्बलि
न्यस्ते ॥ गुप्तेचद्वादशपेबलवतिवाच्यंबलंप्रष्टुः ॥ २ ॥ शुभयुतदृष्टेसद्व्ययमशुभेक्षणयोगतोव्ययमनर्थात् ॥
एवंभावेष्वखिलेषूह्यंसदसत्फलंसुधिया ॥३॥ इतिसंक्षेपतोद्वादशभावप्रश्ननिरूपणम् ॥ ॥ अथकेचिद्विशेष
तःप्रश्नाः ॥ तत्रादौपथिकागमनम् ॥ ताजिकेसमरसिंहे ॥ आगमनेपृच्छायांलग्नेशेलग्नमध्यसंस्थेन ॥
कृतमुथशिलेसमेतिहिसुखमस्ततुरीयगेकष्टात् ॥ १ ॥ स्थानाच्चलितःप्रश्नेलग्नपतौसहजनवमगृहसंस्थे ॥
लग्नस्थेनमुथशिलेपंथानंवहतिपथिकोऽयं ॥ २ ॥ रंध्रेथधनेतस्मिन्नाकाशस्थेनमुथशिलेप्येवं ॥ केंद्रस्थितेत्थ
शालेलग्नेक्षणवर्ज्यमेतिनकदापि ॥ ३ ॥ लग्नाधिपतौवक्रेलग्नंपश्यत्यमुत्रचंद्रेवा ॥ वक्रगमूथशिलेसतिसमे
तिपथिकःसुखंशीघ्रं ॥ ४ ॥ अंत्यस्थितलग्नपतौशशिनाकृतमुथशिलेद्रुतमुपैति ॥ लग्नाद्वापिचतुर्थाच्छुभा
द्वितीयतृतीयगावापि ॥ ५ ॥ कथयंतिनष्टलाभंप्रवासिनश्चागमंत्वरितम् ॥ चिंतामणौ ॥ ग्रहःषष्ठेऽथजा
मित्रेवाक्पतिःकंटकेस्थितः ॥ पथिकागमनंब्रूतेसितेज्ञेवात्रिकोणगे ॥ ६ ॥ षष्ठोदयेपापदृष्टेशुभदृग्वर्जिते

राज्यप्राप्तौसत्यांयदिचेच्छतिकोपिपरिणतिंचतदा ॥७॥ लग्नंशरीरकार्यंगृहकर्मास्तंनभश्चराज्यार्थं ॥ लाभो
मित्रस्यार्थेचतुर्थकंकर्मणोवसितयेच ॥८॥ द्रव्यंधनायसहजंभृत्येभ्योरिपुकृतेश्ववैरिभ्यः ॥ एतैःशुभैःशुभंस्या
दशुभेवामंचसर्वकार्याणाम् ॥ ९ ॥ वित्तस्वामिनिभौमेनौचित्येपारदारिकेव्ययकृत् ॥ जीवेधर्मायरिपौगुरु
पूजायैसितेविलासाय ॥ १० ॥ वाणिज्यायज्ञेपुनरिंदौमुथशिलिनिचान्यथान्यार्थम् ॥ लग्नपतौपतितस्थे
विबलेराज्यात्ययस्तुकंबूले ॥ ११ ॥ कोपिगुणःस्यात्पापाक्रांतैरशुभंच्युतोभवति ॥ नरपतिसचिवस्नेहप्रश्ने
कंबूललग्नसप्तमयोः ॥ १२॥ मुथशिलयोःशुभदृष्ट्याशुभताराज्येमिथःस्नेहः ॥ राज्यंचरंस्थिरंवालग्नपगगने
शयोःसहयोः ॥ १३ ॥ यद्येकोमंदःस्यात्केंद्रेतत्स्थितमतोन्यथावाच्यम् ॥ यदिवासवाममार्गेभूमौवाप्रच्यु
तिर्भवेत्पूर्वम् ॥ १४ ॥ कंबूलेसतिलभतेशीघ्रंत्वथमुसरिफेनपुनः ॥ १५ ॥ अथैकादशस्थानपृच्छा ॥ नृपते
र्गौरवलाभाशादिममस्यान्नवेतिचप्रश्ने ॥ आयेशलग्नपत्योःस्नेहदृशामुथशिलेद्रुतंभवति ॥ १ ॥ रिपुदृष्ट्या
बहुदिवसैःकेंद्रेचायेशचंद्रकंबूले ॥ वाच्यापूर्णेवाशाचरस्थिरद्विस्वभावगेस्तुफलं ॥ २॥ मंदेक्रूरोपहतेभूत्वा
शाशुप्रणाशमुपयाति ॥ क्रूरायुक्तेचशुभयुज्यधिकारवशेनलब्ध्याशा ॥ ३ ॥ मित्रेणसहप्रीतिर्भविताल्ग्ने
श्वरायपत्योश्च ॥ प्रियदृष्ट्यामुथशिलतःप्रीतिर्वान्योन्यगृहयानात् ॥ ४ ॥ केंद्रेस्थितयोरनयोर्मैत्रीकिलपूर्वं

लग्नेशंशशिनंवायःक्रूरस्तुदतितत्रमनुजर्क्षे ॥ मनुजत्रिराशिकेवातदाभयंद्विपदतोगंतुः ॥ ९ ॥ जलराशौ वारिभयंचतुष्पदर्क्षेतथाश्वादेः ॥ घटचापेद्रुमकंटकभयंहरौव्याघ्रसिंहादेः ॥ १० ॥ नगरप्रवेशतोऽस्मात्फल मस्तिनवाप्रवेशलग्नमिह ॥ तस्मिन्धनपेवक्रेनोरहणंकार्यसिद्धिर्वा ॥ ११ ॥ रहणंस्थितिरित्यर्थः ॥ अतिच रितेबहुदिवसंहरणंनोकार्यसिद्धिरीषदपि ॥ नवमतृतीयगतेस्मिन्कार्यंकृत्वाशुनिजपुरंयाति ॥ १२ ॥ लग्ने कर्मण्यायेधनपयुतेशोभनंज्ञेयम् ॥ सक्रूरसप्तमस्थेपथिविघ्नाज्झकटकश्चतुर्थस्थे ॥ १३ ॥ अथदशमस्थानपृ च्छा ॥ राज्याप्तिप्रश्नलग्नेलग्नेशेशशिनिवानभःपतिना ॥ कृतमुथशिलेंबरदृशाराज्यंरूपक्रमाद्भवति ॥ १ ॥ स्वकुलोचितंराज्यंभवतीत्यर्थः ॥ अन्योन्यभवनगमनात्क्रूराभावेऽर्थचिंतितप्राप्तिः ॥ लग्नस्थेनान्येनचसौम्ये नरस्यमुथशिलेप्येवम् ॥ २ ॥ पापार्दितेतुमंदेनिकटीभूयोत्तरत्यधोराज्यं ॥ मंदगामीयोग्रहोत्राधिकारी तस्मिन्पापयुतेराज्यनाशइतितात्पर्यं ॥ भूमिस्थेक्रूरदृशात्वपवादःशुभदृशाकीर्तिः ॥ ३ ॥ मंदग्रहेबलवति क्रूरवियुक्तेयदाशशीविबलः ॥ मंदेबलेनभ्रमणाद्राज्यप्राप्तिर्भवेत्प्रष्टुः ॥ ४ ॥ लग्नाधिपतौस्वगृहेलाभोरा ज्यस्यतुंगगेभौमे ॥ लग्नांबराधिपौयदिकेंद्रगेंदुमुथशिलतः ॥ ५ ॥ उत्तमराज्यावाप्तिःस्वर्क्षस्थेचेंदुतो विपुला ॥ यत्रर्क्षेलग्नेशस्तत्पतिरशुभेगृहेतदाकार्यम् ॥ ६ ॥ नस्यादस्तेकष्टाद्दशमदृशाकटुकताकार्ये ॥

रंध्रस्थेरंध्रपतिमुथशिलेमतिःप्रष्टुः ॥ ६ ॥ सप्तेशेधनसंस्थेधनेशकृतमुथशिलेरिपोर्नाशः ॥ लग्नेशदशमपत्यो
र्मुथशिलतःपृच्छकस्यजयवीर्ये ॥ ७ ॥ तुर्यास्तपयोरेवंशत्रोर्योगेजयोज्ञेयः ॥ उभयवर्गेपिकेंद्रेतत्पतिकृत
मुथशिलेबलंज्ञेयम् ॥ ८ ॥ बलवन्मुथशिलंयत्रवर्गेतस्यवर्गस्यजयइत्यर्थः ॥ चरराशौसबलत्वंजित्वाप्रांते
विनाशस्तु ॥ लग्नपतावंत्यस्थेप्रष्टानश्यतिपरोऽस्तपेषष्ठे ॥९॥ खपतौलग्नेप्रष्टुस्तुर्येशेऽस्तेरिपोःसहायबलम् ॥
यन्मुथशिलौरवींदूतस्यबलंमुसरिफेहानिः ॥ १० ॥ अथनवमस्थानपृच्छा ॥ ममगमनंभवितार्किनवेतिल
ग्नेश्वरेनवाकेंद्रे ॥ नवमेशमुथशिलेसतिनवमेशेवाभवेद्गमनं ॥ १ ॥ लग्नस्थेनवमपतौलग्नाधिपमुथशिलेच
संचारात् ॥ रहितोयातिपुनर्नानवमदृशावर्जितेयोगे ॥ २ ॥ लग्नपतौकेंद्रस्थेसहजग्रहमुथशिलेचविक्रूरे ॥
गमनंस्यादस्मिन्वाकेंद्रेक्रूरेचनास्तिगतिः ॥ ३ ॥ अस्तेक्रूरेपिचयत्कार्येनिर्यातिविभ्रमतएव ॥ आकाश
स्थेपापेराजकुलाज्ज्येष्ठतोनिजाद्वापि ॥ ४ ॥ नवमेशेमुथशिलगेलग्नाधीशेनपापरिपुदृष्टे ॥ गमनेवसानतः
स्यात्प्रष्टुःकष्टंक्षयोऽर्थस्य ॥५॥ लग्नेशेनवमेशेमुथशिलकृतिरंध्रसप्तमेकष्टम् ॥ उदयेयस्मिन्यायाद्विनिःसृतिः
स्यात्सुखकरःपंथाः ॥६॥ लग्नान्मार्गानुभवोव्योम्नःकार्यंस्मराद्गतिस्थानम् ॥ भूमेःकार्यंपरिणतिरेवंलग्नेशरीर
सुखम् ॥७॥ दशमेशुभेचसिद्धिःकार्यस्यास्तेप्रयातियत्स्थाने ॥ तत्रशुभंचचतुर्थेपरिणामःसुंदरःकार्ये ॥८॥

॥ १ ॥ यदिगृहनिजगोभौमस्तदान्यदेशंप्रयातिजारकृते ॥ रविणेतिमुथशिलेसत्युपभुक्तासातुराजपुरुषेण
॥ २ ॥ सौम्येनलेखकवणिग्निजभेशुक्रेणयोषयैवस्त्री ॥ एतैर्योगैरसतीविपरीतेसुचरितेतिविज्ञेयम् ॥ ३ ॥
लग्नपतिनाथशशिनामूसरिफेभूसुतेभवेज्जारः ॥ युक्तःपुनर्गुरुदृशापुत्रभयाद्रविदृशाचराजभयात् ॥ ४ ॥
सितदृष्ट्यापरनारीभयात्सितज्ञैकराशिगतदृष्ट्या ॥ जारस्यस्थविरत्वाल्लज्जित्वात्पततिजारंसा ॥५॥ अथाष्ट
मस्थानपृच्छा ॥ नृपसंग्रामप्रश्नेविलग्नलभेशसंस्थितात्खेटात् ॥ शशिमूसरिफात्प्रष्टास्तास्तपसंस्थेन्दुमुथशि
लाच्छत्रुः ॥ १ ॥ तेषांचबलात्तयोर्बलमित्यर्थः ॥ अथवाशनिकुजजीवाःशीघ्रेभ्योबलयुताउपरिचराः ॥ बुध
सितचंद्रास्तेभ्यश्चदुर्बलाधश्चराश्चसंचिंत्याः ॥ २ ॥ मंदात्प्रष्टुर्ग्रहाःशन्यादयोयदिशीघ्रेभ्यःसितादिभ्योऽग्रेस
राभवंति तदासितादिभ्यःशत्रुगेहेभ्यस्तेजोलब्ध्वाजयभाजोभवंतिप्रष्टारः ॥ यदातुप्रश्नकालेशन्यादयोना
ग्रेसरास्तदाशीघ्रेभ्यस्तेजोलब्धुमशक्ताः पराभूताभवंतीत्यर्थतःसिद्धम् ॥ लग्नपतावस्तपतेःषट्त्रिदशाथमुथ
शिलेद्वयोःस्नेहः ॥ वर्गद्वयमध्याधःपतितःसोऽन्येनवध्यःस्यात् ॥ ३ ॥ वर्गद्वयाधिपानांमूसरिफेऽस्तंगतेन
रणदैर्घ्यं ॥ लग्नस्वामिनिमंदेकंबूलेपरिगतेजयःप्रष्टुः ॥ ४ ॥ एवंगुणेतुतस्मिन्विप्रविनष्टेस्तपतितनीचस्थे ॥
केंद्रेऽस्तेवास्तपतौप्रष्टुर्हानिःप्रवक्तव्या ॥ ५ ॥ लग्नादधःशुभेसतिउपरिचमंदेशुभःसहायःस्यात् ॥ लग्नपतौरं

एवंभुवश्चतुर्थादुपरिसप्तमपर्यंतंनराणांहर्षस्थानंनस्त्रीणा ॥ शुक्रस्यस्त्रीग्रहत्वान्नहर्षस्थानं ॥ इतिनरुष्टागम
नमित्याशयः ॥ अथकन्यापरीक्षा ॥ एषाकुमारिकाकिलनिर्दोषाकिंनवेतिपृच्छायाम् ॥ लग्नस्थिरेस्थिरर्क्षे
लग्नपशशिनोश्चनिर्दोषा ॥ १ ॥ चरराशिगतैरेतैरियंकुमार्यपिच्चजातदोषास्यात् ॥ द्विशरीरस्थेचंद्रेचरलग्ने
स्वल्पदोषास्यात् ॥ २ ॥ शशिभौमावेकर्क्षेस्थिरवर्जेतत्परेणगुप्तमियम् ॥ रमिताशनिचंद्रमसोर्लग्नगयोःप्रकट
मुपभुक्ता ॥ ३ ॥ यदिभौमशनीकेंद्रेविधुदृष्टौवृश्चिकेऽथशुक्रःस्यात् ॥ तद्द्रेष्काणेऽथतदानिभ्रांतंजातदोषैषा
॥ ४ ॥ अथस्वपरप्रसूतिपरीक्षा ॥ एषाकिलप्रसूतासितेघटेज्ञेहरौचनोसूता ॥ अनयोरलिवृषगतयोःसूता
नारीपरिज्ञेया ॥ १ ॥ सिंहस्थेबुधेशुक्रस्यकुंभगतत्वमसंभावितंतेनयोगद्वयमेतद्वैकल्पिकम् ॥ एवंवृषवृश्चि
कगतत्वंव्याख्येयम् ॥ भौमबुधशुक्रचंद्राद्विशरीरेचापवर्जितेचेत्स्युः ॥ अग्रेऽस्तितत्प्रसूतिश्चापेनाग्रेनपृष्ठतः
सूता ॥ २ ॥ क्रूरश्चेच्चरराशौपरतःसूतास्थिरेतुनिजपत्युः ॥ मिश्रेतुमिश्रमूह्यंजातकसंदेहपृच्छायाम् ॥ ३ ॥
पंचमेशलग्नेशयोरन्यःक्रूरस्ताभ्यांसहजमुथशिलीवाक्रूरस्ततइदंफलमादेश्यं तदेवाग्रेऽभिव्यनक्ति ॥ गुर्विण्ये
षापत्युःपरपुरुषाद्वेतिलग्नसुतपत्योः ॥ शुभयुतिदृग्भ्यांस्वपतेःशनिभौमदृशाऽन्यतोगुर्वी ॥ ४ ॥ अथपा
तिव्रत्यपरीक्षा ॥ कुलटासतीयमथवालग्नपतिश्चंद्रमाश्चभौमेन ॥ एकांशेमुथशिलकृत्तदैवभवनेभजत्यन्यम्

॥११७॥

वालग्नेशेनमुथशिलेलग्नेशसप्तमेशयोर्वापरस्परंमुथशिलेभृत्यादिकस्यपृच्छकाभिलाषविषयस्यलाभइत्यर्थः।
अथसप्तमस्थानपृच्छा ॥ स्त्रीलाभस्यप्रश्नेस्मराधिपेलग्नपेनशशिनावा ॥ कृतमुथशिलेयुवत्याअयाचिताया
भवेल्लाभः ॥ १ ॥ यदिलग्नपोविधुर्वाद्यूनेतदयाचितांस्त्रियंलभते ॥ लग्नेशान्मूसरिफेचंद्रेस्तपमुथशिलेस्वयं
लाभः ॥ २॥ येनसमंतुमुथशिलस्तत्रविनष्टेचपापयुतदृष्टे ॥ निकटीभूयतदाकिलविनश्यतिस्त्रीगतंकार्यं
॥ ३ ॥ पापेत्ररंध्रनाथेस्त्रीजातेरेवविघटतेकार्यम् ॥ सहजपतौभ्रातृभ्यस्तुर्येशेपितृतएवनान्येभ्यः ॥ ४ ॥
सौम्यकृतयुक्तिदृग्भ्यांपूर्वोक्तस्थानतःशुभंवाच्यं ॥ ५ ॥ अथस्त्रीस्नेहः ॥ प्रीतिस्थानप्रश्नेस्मरपतिलग्नेशमु
थशिलेस्नेहः॥ झकटकदृशाझकटकःशशिकंबूलेतुसापिशुभा ॥ १ ॥ यदिमंदोलग्नेशःकेंद्रेचस्यात्तदाबली
प्रष्टा ॥ अस्तेश्वरेचमंदेकेंद्रेप्रतिवादिनोऽस्तिबलम् ॥ २ ॥ उभयोरेकस्थितयोर्ज्ञातव्याझकटकंतयोःप्रीतिः ॥
सूर्येनशुभंविबलेनरस्यशुक्रेस्त्रियोद्वयोर्द्वितयौ ॥ ३ ॥ अथरुष्टागमनम् ॥ मसगृहिणीरुष्टापुनरेष्यतिनो
वाथभूम्यधःस्थरवौ ॥ भूपरिगतेचशुक्रेनैतिपुनर्वक्रितेऽभ्येति ॥ ४ ॥ सूर्यान्निर्गतशुक्रेवक्रेपिसमेतिचान्य
थारुष्टा ॥ क्षीणेंदौबहुदिवसैःपूर्णविधौचद्रुतमुपैति ॥ ५ ॥ भूमिशब्देनचतुर्थस्थानं ॥ तस्मादधःपूर्वलग्न
पर्यंतमितियावत्॥ लग्नमारभ्यचतुर्थपर्यंतंहिस्त्रीणांहर्षस्थानंनपुंसां॥ रविश्चपुरुषग्रहस्तेनरुष्टायानागमनं॥

केंद्रेक्रूरग्रहस्तदापीडा ॥ अष्टमेशलग्नेशौचमुथशिलिनौतदामृत्युःस्यादितिवाच्यमित्यर्थः ॥ सूर्यद्वादशभा
गंप्रगतेलग्नेश्वरेप्येवम् ॥ ८ ॥ लग्नेचरेचरोगीक्षणेक्षणेस्यादरुक्रुसरुक्चापि ॥ द्विशरीरेपररोगःस्थिरेगदस्यै
वरोगत्वम्॥९॥शशिनोवक्रमुथशिलेस्थिररोगोमंदमुथशिलेपूर्वं॥ मूत्रनिरोधाद्रोगोत्पत्तिर्ज्ञेयाक्तृतप्रश्ने॥१०
अथपृच्छायाःपूर्वेसप्ताहानिचविलोक्यचत्वारि ॥ यदितेषुशशांकरवीशुभयुतदृष्टौतदाशस्तम् ॥ ११ ॥
अथमंदोऽयमथनवेतिप्रश्नेलग्नेश्वरोऽथचंद्रोवा ॥ षष्ठेशमुथशिलीस्यादस्तमितोवातदामंदः ॥ रोगवानित्य
र्थः ॥ अथस्वामिभृत्यचतुष्पादप्रकरणम्॥ ईशोऽन्योममभवितानवेतिलग्नेश्वरस्ययदिकेंद्रे ॥ नोभवतिमुथ
शिलंषष्ठांत्यपतिभ्यांतदानान्यः ॥ १ ॥ वक्रीवान्येनसमंलग्नपतिःसहजनवमसंस्थेन ॥ कुरुतेयदीत्थशालं
तदान्यनाथोभवेत्प्रष्टुः ॥ २ ॥ लग्नपतौकेंद्रस्थेरिपुदृष्ट्याक्रूरवीक्षितेपुण्ये ॥ रविरश्मिगतेथभवेद्यावज्जीवंच
नान्यपतिः ॥३॥ अथमीशोभद्रोमेपृच्छायांलग्नपस्यकंबूले ॥ स्वामीसएवभव्योद्यूनेशस्यचशुभोन्येशः॥४॥
ग्रहभूमिस्थानानांलग्नप्रश्नेपुरोक्तएवविधिः ॥ सम्यग्विचार्यवाच्यंशुभमशुभंपृच्छतःस्वधिया ॥५॥ भृत्यच
तुष्पदलाभंप्रश्नेलग्नेशशीतगूषष्ठे ॥ षष्ठेशमुथशिलोवालग्नेषष्ठेश्वरोथतल्लाभः ॥ ६ ॥ भृत्यस्यवाहनस्यचयद्वा
प्रश्नेचलग्नलग्नपती ॥ अर्थीदातासप्तमसप्तमपौतद्बलात्प्राप्तिः ॥ ७ ॥ लग्नस्यचसप्तमेशेनमुथशिलेसप्तमस्य

प्रदीपकोक्तेः ॥ लग्नांतर्दिनराशिर्दिवाग्रहोलग्नपश्चदिनराशौ ॥ तद्दिवसेजन्मवाच्यंविपरीतेव्यत्ययश्चैषाम् ॥ अथरात्रिलग्नमह्नातदधिपतिश्चेत्तुतस्यराशिपतेः ॥ बलमूह्यंदिनहोरापुंराशिस्त्रीग्रहेप्येवम् ॥ अस्मिन्वर्षेऽप त्यंभविताविलग्नपंचमाधीशौ ॥ भजतोयदीत्थशालंतत्रैवाब्देभवतिनूनम् ॥ यदिवामिथोग्रहगतौस्याता मेतौचसंततिस्तदपि ॥ वाच्यातस्मिन्वर्षेशुभयोगादन्यथानपुनः ॥ सूताप्रसूतयुवतिज्ञानेसुतपोऽथषष्ठपः सूर्यात् ॥ निर्गत्योदयमायात्ततःप्रसूतेचनारीयम् ॥ अथजीवसौम्यशुक्राआकाशेउदयिनस्तथाप्येवम् ॥ अथषष्ठस्थानपृच्छा ॥ रोगादयमुत्थास्यतिनवेतिलग्नंभिषक्च्यूनं ॥ व्याधिर्दशमंरोगीहिबुकंभेषजमिहाहु राचार्याः ॥ १ ॥ क्रूरार्दितेविलग्नेवैद्यान्नगुणस्तदौषधाद्रोगः ॥ वृद्धिमुपयातिदशमेक्रूरैर्निजबुद्धितोप्यगुणः ॥२॥ अस्तेचक्रूरयुतेमांद्यान्मांद्यंतथौषधाद्व्यधौ ॥ सौम्योपगतैरेतैररोगतारोगिणोभवति ॥ ३ ॥ लग्नेशेंद्वोः सौम्येत्थशालतोरोगनाशनंवाच्यम् ॥ वक्रेतुतत्रखेटेभूयोपिगदःसमुपयाति ॥ ४ ॥ भूमिस्थलग्नस्थद्यून स्थशशीमुथशिलेभवेन्मृत्युः ॥ लग्नस्थेरंध्रपतौलग्नपशशिनोर्विनाशेवा ॥ ५ ॥ लग्नाधिपेचसूर्येचंद्रःसप्तेश मुथशिलविधायी ॥ सप्तेशेषष्ठस्थेतन्मरणंरोगिणोवाच्यम् ॥ ६ ॥ रंध्रेशेनविनष्टेनास्तमितेनापिकेंद्रस्थे ॥ लग्नेशस्थमुथशिलेमृत्युःस्याद्रोगपृच्छायाम् ॥ ७ ॥ अथवातयोश्चकेंद्रेमुथशिलतःक्रूरपीडितेमरणम् ॥ यदि

सुतेऽथवास्याताम् ॥ सत्वरितमेववाच्यासविलंबंनक्तयोगेन ॥ द्विशरीरेचविलग्नेशुभयुतपुत्रेद्व्यपत्ययोगो ऽस्ति ॥ यदिलग्नपुत्रपतिपुंराशौचेत्स्यात्तदासुतोगर्भे ॥ अथचंद्रः ॥ पुंराशौपुंग्रहकृतमुथशिलयुक्तस्तदापि सुतदः ॥ अथवाविधुरपराह्णेसूर्यात्पृष्ठेतदास्त्रीस्यात् ॥ होरास्वामीपुरुषःपुंराशौचेत्तथापिसुतगर्भः ॥ चंद्रयु क्तेक्षितेगर्भेसौम्ययुक्तेक्षितेपिवा ॥ उच्चस्थेभ्युदितेतत्रपुण्यापत्यंप्रजायते ॥ पुण्यापत्यंआयुष्मदपत्यम् ॥ एषागर्भवतीकिलनवाप्रमाणंप्रयातिगर्भोऽयम् ॥ प्रश्नेलग्नपशशिनोःसुतस्थयोर्गर्भवत्येव ॥ यद्येतयोर्मुथ शिलंकेंद्रेसुतपेनगर्भिणीतदपि ॥ आपोक्लिमेत्थशालादनीक्षणाल्लग्नपुत्रयोर्नैवम् ॥ चरलग्नेक्रूरेंद्वोर्मुथशिल भावेविनश्यतिहिगर्भः ॥ लग्नपशशिनोस्तत्पतिस्थवक्रिमुथशिलेपितथा ॥ जीवितमरणप्रश्नेबालानामंत्य पेशुभैर्दृष्टे ॥ केंद्रस्थेसितपक्षेशुभयुक्तेंऽत्येविधौजीवेत् ॥ क्रूरश्चेदंत्यपतिर्दग्धश्चापोक्लिमेऽयुक्तः ॥ क्रूरैस्तुजा तमात्रोम्रियतेबालोऽथवागर्भे ॥ प्रसवज्ञानप्रश्नेभुक्तांल्लग्नांशकान्परित्यज्य ॥ भोग्याद्विचिंत्यशेषाननुमि त्येवंवदेद्दिवसान् ॥ यावंतोनवमांशागतास्तावंतोगर्भस्यमासागताः ॥ यावंतोभोग्यास्तावद्भिरग्रतःप्रसव इतिव्याख्या ॥ अपरेतु ॥ मासज्ञानंशुक्रावस्थानादाहुः ॥ मासज्ञानस्यपृच्छायांगर्भिण्याभृगुनंदनः ॥ लग्नात्स्याद्यावतिस्थानेमासानाख्यातितावतः ॥ सुतात्संख्यातदावाच्यायदाधर्मात्परंगतः ॥ इतिभुवन

तरोगतरुजः स्वस्थाः क्रूरेक्षणेवामं ॥ यदिसहजपतिः पृष्ठेतत्पतिनामुथशिलेऽथतन्मांद्यम् ॥ षष्ठेशेसहजस्थेस हजपतौक्रूरितेवापि ॥ सूर्यस्यरश्मिसंस्थेभयावहंप्रष्टुरादेश्यम् ॥ षष्ठइत्युपलक्षणम् ॥ अष्टमस्थेपि ॥ षष्ठाष्ट मभावेशौयद्वावेशेनेत्थशालिनौस्याताम् ॥ पीडांतस्यप्रवदेत्षष्ठाष्टमसंस्थगेवापि ॥ एवंसर्वेयथापित्रोस्तुर्ये सुतानांच ॥ भृत्यचतुष्पदवर्गस्यास्तेस्त्रियाःसुहृदोये ॥ अथचतुर्थस्थानपृच्छा ॥ लग्नपतींदुचतुर्थयदिमुथ शिलमथवाग्रहेगमनं ॥ प्रष्टुःपृथ्वीलाभदमसौख्यदृग्योगतोनैव ॥ यदिपृच्छतिकृषिकोमेक्षेत्राल्लाभोभवेन्नो वा ॥ लग्नंकृषिकस्तुर्यंभूमिद्यूनंचकृषिस्तरुर्दशमम् ॥ लग्नेक्रूरोपगतेस्याच्चौरोपद्रवस्तुकृषिकर्तुः ॥ वक्राति चारवर्ज्येक्रूरेचौरस्यकृषिलाभः॥ लग्नस्थेशुभखेटेसाफल्यंकर्षकस्यकृषितःस्यात् ॥ तुर्येचक्रूरगतेत्यक्त्वाभूमिं प्रयात्येषः ॥ द्यूनेचशुभोपगतेशुभंकृषेस्त्वन्यथातुविपरीतं ॥ दशमेदशमपतौवाशुभयुतदृष्टेशुभावृक्षाः ॥ भूभाटकपृच्छायांलग्नंप्रष्टाचभाटकंद्यूने ॥ तस्योत्पत्तिर्दशमेतथावसानंचतुर्थेस्यात् ॥ लग्नस्यलग्नपस्यचशु भयोगेशुभमशोभनंवामे ॥ द्यूनेक्रूरोपगतेयस्मादपिभाटकस्ततोऽनर्थः ॥ दशमेक्रूरोपगतेनोत्पत्तिर्बहुतरा भवेत्प्रष्टुः ॥ क्रूरार्दितेतुतुर्येस्यादवसानेशुभंनास्य ॥ अथपंचमस्थानपृच्छा ॥ यदिपृच्छत्येतस्याःस्त्रियो भवेन्मेप्रजानवाकश्चित् ॥ लग्नेशेंद्वोःसुतपतिनामुथशिलभावेप्रसूतिःस्यात् ॥ सुतभावपतिर्लग्नेलग्नपचंद्रौ

तोभावनिरूपणं ॥ अथप्रत्येकंभावप्रश्ननिरूपणम् ॥ ताजिकशास्त्रोक्तप्रश्नतंत्रे ॥ भूतंभवद्भविष्यन्ममकिंक
थयेतिजातपृच्छायां ॥ लग्नपतेःशशिनोवाबलमन्वेष्यंबलाभावे ॥ दृष्ट्वानवांशकबलंशुभदृग्योगंचसर्वका
लेषु ॥ प्रष्टुःशुभमादेश्यंविपरीतंव्यत्ययादेषा ॥ लग्नेशोमूसरिफोयस्मात्तस्मादतीतमाख्येयम् ॥ येनयुत
स्तस्माद्भवदेष्यंयोयोक्ष्यतेतस्मात् ॥ यदिलग्नेलग्नपतिःसौम्ययुतोवाविलोकितःसौम्यैः ॥ तत्प्रष्टुर्व्याकुलता
शरीरदोषाविनश्यंति ॥ पापोयदिनग्नपतिस्तदाकलिव्याधिधननाशाः ॥ सौम्येनिर्वृतिबुद्धिर्द्रव्याप्तिःसौ
ख्यमतुलंच ॥ अथद्वितीयस्थानपृच्छातत्रैव ॥ धनलाभस्यप्रश्नेलग्नेशेनेंदुनाथधननाथः ॥ कुरुतेयदीत्थ
शालंशुभयुतिदृष्ट्यांभवेल्लाभः ॥ क्रूरग्रहैर्धनस्थैर्दूरेलाभोऽन्यदप्यशुभं ॥ क्रूरमुथशिलेधनेशेप्रष्टाम्रियतेथवा
विलग्नेशे ॥ धनधनपेत्थशालेमंदगतिर्यत्रभावानाम् ॥ तनुधनसहजादीनांप्रष्टुस्तद्द्वारतोलाभः ॥ प्रश्नदीप
के ॥ लग्नस्थंचंद्रजंचंद्रःक्रूरोवायदिपश्यति ॥ धनलाभोभवत्याशुकिंत्वनर्थोपिपृच्छतः ॥ चंद्रलग्नधनाधीशा
दृष्टायुक्ताःपरस्परम् ॥ धनकेंद्रत्रिकोणस्थाःसद्योलाभकराःस्मृताः॥ शुभदस्वामिषड्वर्गेलग्नेसौम्ययुतेक्षिते ॥
प्रष्टुस्तात्कालिकीलब्धिरलब्धिस्तुविपर्यये ॥ चतुर्थेसप्तमेचंद्रेखेरवौलग्नगेशुभे ॥ प्रष्टुःसद्योऽर्थलाभःस्याल्ल
ग्नेवासुरमंत्रिणि ॥ अथतृतीयभावपृच्छाप्रश्नतंत्रे ॥ सहजपतिर्यदिसहजंपश्यतिचेत्तद्द्वयंशुभैर्दृष्टम् ॥ तद्भ्रा

युतोवासौम्यैर्वास्यात्तस्यतस्यास्तिवृद्धिः ॥ पापैरेवंतस्यभावस्यहानिर्निर्देष्टव्यापृच्छताजन्मतोवा ॥ १ ॥
सौम्येविलग्नेयदिवास्ववर्गेशीर्षोदयेसिद्धिमुपैतिकार्यम् ॥ अतोविपर्यस्तमसिद्धिहेतुकृच्छ्रेणसंसिद्धिकरंवि
मिश्रम् ॥ २ ॥ भुवनप्रदीपे ॥ लग्नपतिर्यदिलग्नंकार्याधिपतिश्चवीक्षतेकार्यम् ॥ लग्नाधीशःकार्यंकार्येशः
पश्यतिविलग्नम् ॥ लग्नेशःकार्येशंविलोकयेल्लग्नपंतुकार्येशः ॥ शीतगुदृष्टौसत्यांपरिपूर्णाकार्यसंसिद्धिः ॥
कथयंतिपादयोगंपश्यतिसौम्योनलग्नपोलग्नं ॥ लग्नाधिपंचपश्यतिशुभग्रहश्चार्धयोगोत्र ॥ एकःशुभोग्रहो
यदिपश्यतिलग्नाधिपंविलोकयति ॥ लग्नंपादोनयोगमाहुस्तदाबुधाःकार्यसंसिद्धौ ॥ लग्नपतौदर्शनेसति
शुभग्रहौद्वौत्रयोथवालग्नम् ॥ पश्यंतियदितदानीमाहुर्योगंत्रिभागोनं ॥ क्रूरावेक्षणवर्ज्यश्चंद्रःसौम्याश्चखे
चरालग्नं ॥ लग्नेशदर्शनेसतिपश्यंतःपूर्णयोगकराः ॥ क्रूराक्रांतःक्रूरयुतःक्रूरदृष्टश्चयोग्रहः ॥ विरश्मितांप्रप
न्नश्चसोऽनिष्टफलदायकः ॥ समरसिंहे ॥ अमुकंगदेतिकार्यंकदाभविष्यत्यमुत्रपृच्छायां ॥ लग्नेलग्नाधिप
तिःकार्यंकार्याधिपःपश्येत् ॥ लग्नस्थःकार्येशःपश्यतिचेल्लग्नपंतदेवभवेत् ॥ तत्कार्यंयद्यन्यस्थितंतदासत्वरं
नस्यात् ॥ पश्यतियदाचलग्नंद्रक्ष्यतिचंद्रंविलग्नपंचयदा ॥ लग्नेकार्येचयदाद्वयोश्चयोगेतदासिद्धिः ॥ यदि
लग्नपंचपश्यतिकार्याधीशोविलग्नमथतस्य ॥ कार्यस्यहानिरुक्तालग्नमृतेकिमपिनोवाच्यम् ॥ इतिसामान्य

पवनःक्रूरःपश्चिमोवातुलःशनिः ॥ राहुर्धातुःशिखीमूलंशेषमन्यच्चमंदवत् ॥ चिंतनीयंविलग्नेज्ञात्केंद्रगाद्दा
बलाधिकात् ॥ अथप्रश्नजातंकस्माल्लग्नादिभावाद्विचारणीयमित्याह ॥ सौख्यमायुर्वयोजातिरारोग्यंलक्षणं
गुणं ॥ क्लेशाकृतीरूपवर्णास्तनोश्चिंत्यंविचक्षणैः ॥ मुक्ताफलंचमाणिक्यंरत्नधातुधनांबरं ॥ हयकार्याध्ववि
ज्ञानंवित्तस्थानाद्विलोकयेत् ॥ भुवनदीपके ॥ भगिनीभ्रातृभृत्यानांदासकर्मकृतामपि ॥ कुर्वीतवीक्षणं
विद्वान्सम्यग्दुश्चिक्यवेश्मतः ॥ वाटिकाखलकक्षेत्रमहौषधिनिधीनपि ॥ विवरादिप्रवेशंचपश्येत्पातालतो
बुधः ॥ गर्भापत्यविनेयानांमंत्रसंधानयोरपि ॥ विद्याबुद्धिप्रबंधानांसुतस्थानेविनिर्णयः ॥ चौरभी
रिपुसंग्रामखरोष्ट्रक्रूरकर्मणाम् ॥ मातुलातंकभृत्यानांरिपुस्थानाद्विनिर्णयः ॥ वाणिज्यंव्यवहारंचविवादं
चसमंपरैः ॥ गमागमकलत्राणिपश्येत्प्राज्ञःकलत्रतः ॥ नद्युत्तारेध्ववैषम्येदुर्गेशात्रवसंकटे ॥ नष्टेदुष्टेरणे
व्याधौछिद्रेच्छिद्रंनिरीक्षयेत् ॥ वापीकूपतडागादिप्रपादेवगृहाणिच ॥ दीक्षांयात्रांमठंधर्मंधर्मान्निश्चिंत्यकीर्त
येत् ॥ राज्यंमुद्रांपरंपुण्यंस्थानंतातंप्रयोजनम् ॥ वृष्ट्यादिव्योमवृत्तांतंव्योमस्थानान्निरीक्षयेत् ॥ गजाश्व
यानवस्त्राणिसस्यकांचनकन्यकाः ॥ विद्वान्विद्यार्थयोर्लाभंलक्षयेल्लाभलग्नतः ॥ त्यागभोगविवादेषुदाने ॥११३॥
ष्टकृषिकर्मसु ॥ व्यवस्थानेषुसर्वेषुविद्धिविद्वन्व्ययंव्ययात् ॥ षट्पंचाशिकायां ॥ योयोभावःस्वामिदृष्टो

स्थःस्वस्थश्चस्वगृहेस्थितः ॥ शत्रुगेहस्थितःसुप्तोजितोन्येननिपीडितः ॥ नीचाभिमुखगोहीनोमुषितोऽस्तं गतोग्रहः ॥ सुवीर्यःकथितःप्राज्ञैःस्वोच्चाभिमुखसंस्थितः ॥ अधिवीर्योनिगदितःसुरश्मिःशुभवर्गजः ॥ दीप्तेः सिद्धिश्चकार्याणांदीनेदुःखसमागमः ॥ स्वस्थेकीर्तिस्तथालक्ष्मीरानंदोमुदितेमहान् ॥ सुप्तेरिपुभयंदुःखंध नहानिर्निपीडिते ॥ सुपीतेपरिहीनेचकार्यनाशोऽर्थसंक्षयः ॥ गजाश्वकनकावाप्तिःसुवीर्यैरत्नसंपदः ॥ अधि वीर्यैराज्यलब्धिर्ग्रहैर्मित्रार्थसंगमः ॥ अथग्रहस्वरूपम् ॥ पूर्वःसत्वंनृपस्तातःक्षत्रंग्रीष्मोरुणश्चलः ॥ मधुदृक्क्रू पैत्तिकोधातुःसूरःसूक्ष्मकचोरविः ॥ कफोवर्षामृदुर्माताप्रयोगौरश्चसात्विकः ॥ जीवोवैश्यश्चरोवृत्तोमारुतां शोविधुःसुदृक् ॥ ग्रीष्मःक्षत्रतमोरक्तोयाम्यःसेनाग्रणीश्चरः ॥ युवाधातुश्चपिंगाक्षःक्रूरःपित्तंशिखीकुजः ॥ शरदीशोहरिर्दीर्घःषंढोमूलंकुमारकः ॥ लिपिज्ञउत्तरेशश्चशूद्रःसौम्यस्त्रिधातुकः ॥ सत्वंपित्तोहिमःश्लेष्मादी र्घोमंत्रीद्विजोनरः ॥ मध्वैशानीकफोजीवोमधुपिंगलदृक्तथा ॥ शुक्रःशांतोद्विजोनारीवैश्योमंत्रीचरःसि तः ॥ आग्नेयीदिक्कफश्चाम्लःकुटिलासितमूर्धजः ॥ कृष्णस्तमःकृशोवृद्धःषंढोमूलांत्यजोऽलसः ॥ शिशिरः

१ स्वोच्चस्थेदशसूर्येनवचंद्रेपंचभूपुत्रे ॥ पंचेंदुजेतथेज्येसप्ताष्टौभार्गवेशनौपंच ॥ नीचविहीनचक्राच्छुद्धःषड्नवतोयदाभ्यधिकः ॥ आत्मीयरश्मिगुणितःषड्भक्ताद्रश्मयोयस्मात् ॥ पंचेंदुतोयथायाधिकास्तथाशुभकलाधिक्यम् ।

न्विते भवेत्कुटिलः ॥ लग्नेऽस्ते सौम्यदृशा विधुगुरुदृष्ट्या च सरलोऽयं ॥ ३ ॥ यदि गुरुबुधयोरेकः पश्यत्यस्ताधि पंचरिपुदृष्ट्या ॥ तत्कुटिलः प्रष्टा खल्वनयोरेकस्तयोः साधुः ॥ ४ ॥ दशभेदादीप्तादयस्तांश्च समनंतरमेव वक्ष्यामः ॥ अपरे तु मध्यमदेशांतरचरांतरोदयांतरभुजफलस्फुटीकरणवक्रमार्गोदयास्तभेदेन दशभेदत्वमाहुः ॥ यदा चरांतरदेशांतरमध्यगतमेवेति मतं तदा जीवसंस्कारवशेन दशभेदतो ह्या। अथ यत्र बहवः प्रश्ना युगपत्संभवंति तत्र निरूपणप्रकारश्चण्डेश्वरप्रश्नविद्यायाम् ॥ आदिमं लग्नतो ज्ञानं चंद्रस्थानाद्द्वितीयकम् ॥ सूर्यस्थानात्तृतीयं स्यात्तुर्यं जीवगृहाद्भवेत् ॥ बुधभृग्वोर्बलीयः स्यात्तद्गृहात्पंचमं पुनरित्यादिरुक्तः स तु न युक्तः ॥ सकृदेव पृच्छेदिति वराहवाक्यस्वरसात् ॥ नानाकर्तृकानेकप्रश्नेष्वपि गणकस्यानेकनिरूपणनिषेधात् ॥ तदुक्तं ज्ञानमुक्तावल्याम् ॥ सम्यग्विचार्य लग्नं ब्रूयात्प्रश्नं सकृद्यथाशास्त्रं ॥ यस्त्वेकं ब्रूतेऽसौ तस्य न मिथ्या भवेद्वाणी ॥ अत एव चिंतामणौ ॥ राशिचक्रं समभ्यर्च्य फलैः पुष्पैः सरत्नकैः ॥ प्रष्टा सुभूमौ दैवज्ञानेकं पृच्छेत्प्रयोजनम् ॥ दशभेदं ग्रहाणां च गणितं भावजं तथा ॥ विमृश्यैकं च कथयेन्नानेकं प्राह पद्मभूरिति ॥ दीप्ताद्यं दशभेदं च ग्रहाणां भावजं फलं ॥ विचार्य प्रवदेद्यस्तु तस्योक्तं नान्यथा भवेत् ॥ दीप्तो दीनोऽथ मुदितः स्वस्थः सुप्तो निपीडितः ॥ मुषितः परिहीनश्च सुवीर्यश्चाधिवीर्यकः ॥ स्वोच्चे दीप्तः समाख्यातो नीचे दीनः प्रकीर्तितः ॥ मुदितो मित्रगेह

श्रीगणेशायनमः ॥ अथप्रश्नकरणंनिरूप्यते ॥ अथप्रश्नविचारस्यप्रयोजनमाह वराहः ॥ दैवज्ञस्यहिदैवेन सदसत्फलवांछया ॥ अवश्यंगोचरेमर्त्यःसर्वःसमुपनीयते ॥१॥ अश्रौषीच्चपुराविष्णोर्ज्ञानार्थेसमुपस्थितः ॥ वचनंलोकनाथोपिब्रह्माप्रश्नादिनिर्णयं ॥ २ ॥ आदिशब्देनस्वरशकुनादिकम् ॥ तस्मान्नृपःकुसुमरत्नफ लाग्रहस्तःप्रातःप्रणम्यवरयेदपिप्राङ्मुखस्थः ॥ होरांगशास्त्रकुशलान्हितकारिणश्चसंहृत्य (एकीकृत्य) दैवग णकान्सकृदेवपृच्छेत् ॥३॥ उत्पलः ॥ दशभेदंग्रहगणितंजातकमवलोक्यनिरवशेषमपि ॥ यःकथयति शुभमशुभंतस्यनमिथ्याभवेद्वाणी ॥ ४ ॥ एतच्चप्रश्ननिरूपणंविनीतेभ्योदीयमानंसत्फलंनान्येभ्यइत्युक्तं समरसारे ॥ विनयावनतायदीयमानाप्रभवेत्कल्पलतेवसत्फलायेति ॥ ५ ॥ श्रुतिरपि ॥ विद्याहवैब्राह्म णमाजगामगोपायमाशेवधिष्टेऽहमस्मि ॥ असूयकायानृजवेशठायनमांब्रूयादवीर्यवतीतथास्यामिति ॥ शेवधिर्निधिः ॥ दीयमानमित्यनेनउपदेशःशिष्येभ्यःप्रष्टृभ्योनिरूपणमुभयमप्युच्यते ॥ अतएवश्रुतौनमां ब्रूयादितिसामान्येनोक्तम् ॥ वक्तिरत्रप्रतिपादनक्रिया ॥ यस्तत्रप्रष्टाकुटिलःसरलोवेतिज्ञानंप्रश्नतंत्रे ॥ ऋजु रयमनृजुर्वायंप्रष्टापूर्वंपरीक्ष्यलग्नबलात् ॥ गणकेनफलंवाच्यंदैवंतच्चित्तगंस्फुरति ॥ १ ॥ लग्नस्थेशशिनिश नौकेंद्रस्थेज्ञेदिनेशरश्मिगते ॥ भौमज्ञयोःसमदृशालग्नगचंद्रेऽऋजुःप्रष्टा ॥ २ ॥ लग्नेशुभग्रहयुतेसरलःक्रूरा

पद्मांबयासाविनतोविपश्चित्श्रीनीलकंठःश्रुतिशास्त्रनिष्ठः ॥ विद्वच्छिवप्रीतिकरंव्यधासीत्स
माविवेकंमृगयावतंसम् ॥ ५४ ॥ शाकेनंदाभ्रबाणेंदु १५०९ मितआश्विनमासके ॥
शुक्लेऽष्टम्यासमातंत्रंनीलकंठबुधोऽकरोत् ॥ ५५ ॥ इतिश्रीगर्गवंशोद्भवश्रीदैवज्ञानंतसुत
श्रीनिलकंठदैवज्ञविरचितंवर्षतंत्रंसमाप्तम् ॥ २ ॥ ॥ ॥

मिदंद्वितीयंतंत्रम् ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

सूर्येमूलंपुष्पमिंदौकुजेस्यात्पत्रंशाखाचापिशाकंसवीर्ये ॥ शुक्रेज्यर्यैर्व्यंजनंभूरिभेदंमंदेनेत्थं
सामिषंराहुकेत्वोः ॥४७॥ अथस्वप्नचिंता ॥ लग्नांशगेऽर्केतनुगेऽपिवास्मिन्दुःस्वप्नमीक्षेतयथा
र्कबिंबम् ॥ रक्तांबरंवह्निमथापिचंद्रेशुभ्राश्वरत्नांबरपुष्पवज्रम् ॥४८॥ स्त्रियःसुरूपाश्चकुजेसु
वर्णरक्तांबरस्रङ्मणिविद्रुमाणि ॥ बुधेहयस्वर्गतिधर्मवार्तागुरौरतिर्धर्मकथासुरेक्षा ॥४९॥
सद्बंधुसंगश्चसितेजलानांपारेगतिर्देवरतिर्विलासः ॥ शनावरण्याद्रिगतिश्चनीचःसंगश्चरा
हौशिखिनीत्थमेव ॥५०॥ सहजधीमदनायरिपुस्थितोयदिशशीगुरुभानुसितेक्षितः ॥ नव
मकेंद्रगतेषुशुभग्रहेस्वबलयामनुजोरमतेतदा ॥५१॥ इतिस्वप्नचिंता ॥ आसीदसीमगुणमं
डितपंडिताग्र्योव्याख्याद्भुजंगपगवीःश्रुतिवित्सुवृत्तः ॥ साहित्यरीतिनिपुणोगणितागमज्ञ
श्चिंतामणिर्विपुलगर्गकुलावतंसः ॥ ५२ ॥ तदात्मजोनंतगुणोस्त्यनंतोयोऽधोक्सदुक्तिकि
लकामधेनुम् ॥ संतुष्टयेजातकपद्धतिंचन्यरूपयद्दुष्टमतंनिरस्य ॥ ५३ ॥ ॥ ॥

॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ॥ ॥ ॥

॥११०॥ रविदृष्टंयुतंवापिलग्नंनयदितत्रहि ॥ उपवासस्तदावाच्योनक्तंवाविरसाशनम् ॥३९॥ चंद्रे
कर्मगतेभोज्यमुष्णंशीतंसुखेकुजे ॥ तुर्येखेटस्यवसतोभोज्यान्नेरसमादिशेत् ॥४०॥ स्निग्ध
मन्नंसितेतुर्येतैलसंस्कृतमर्कजे ॥ नीचोपगेकदशनंविरसंनचसंस्कृतं ॥४१॥ सूर्यादिभिर्लग्न
गतैःसवीर्यैराजादिगेहेभुजिमामनंति॥ सुखेसुखेशेसबलेसुभोज्यंचरादिकंस्यादसकृत्सकृद्धिः
॥४२॥मूलत्रिकोणगेखेटेलग्नेपितृगृहेऽशनम्॥ मित्रालयेमित्रभस्थेशत्रुगेहेऽरिगेहगे।४३।शुभे
क्षितयुतेलग्नेबलाढ्येस्वगृहेभुजिः ॥ गृहराशिस्वभावेनयत्नादन्यत्रचिंतयेत् ॥४४॥ तिलान्न
मर्केहिमगौसुतंडुलाभौमेमसूराश्चणकाश्चभोज्यम् ॥ बुधेसमुद्गाःखलुराजमाषागुरौसगोधूम
भुजिःसवीर्ये ॥ ४५ ॥ शुक्रेयवावाजरिकायुगंधराःशनौकुलित्थादिसमाषमन्नम् ॥ भोज्यं
तृणान्नंशिखिराहुवीर्याच्छुभेक्षणालोकनतःसहर्षम् ॥ ४६ ॥ ॥ ॥ ॥११०॥

सिद्ध्यैराज्ञांमृगयासिद्ध्यैभवतः ॥ अथयदातौवीर्यहीनौनिर्बलौतदामृगयासिद्धिर्नस्यात् ॥ जलाख्यैःजलसंज्ञकराशिभिः कर्कवृश्चिकमीनाख्यैःजलाखेटमाहुःजलसंबंधिआखेटंमृगयामाहुःपर्वतसंज्ञकराशिभिःमेषसिंहधनुर्धराख्यैः ॥ नगाखेटंपर्वतसंबंधिमृगयांप्राहुः ॥ ३४ ॥ अथान्यदाह ॥ लग्नास्तनाथाविति ॥ लग्नास्तनाथौलग्नसप्तमभावस्वामिनौकेंद्र १ । ४ । ७ । १० एतदन्यतमस्थानस्थितौविबलौनिर्बलौतदामृगयाक्लेशदायिनीउक्ताकथिता ॥ पुनर्यदितौवीर्याढ्यौबलिष्ठौतदामृगयाशुभ

लग्नास्तनाथौकेंद्रस्थौनिर्बलौक्लेशदायिनी ॥ मृगयोक्ताशुभफलावीर्याढ्यौयदितौपुनः ॥
॥ ३५ ॥ अथभोजनचिंता ॥ लग्नाधिपोभोज्यदातासुखेशोभोज्यमीरितं ॥ बुभुक्षामदपः
कर्मपतिर्भोक्तेतिचिंतयेत् ॥ ३६ ॥ लग्नेलाभेचसत्खेटयुतदृष्टेसुभोजनम् ॥ जीवेलग्नेसिते
वापिसुभोज्यंदुःस्थितावपि ॥ ३७ ॥ मंदेतमसिवालग्नेसूर्येणालोकितेयुते ॥ लभ्यतेभोज
नंनात्रशस्त्रभीतिस्तदाक्वचित् ॥ ३८ ॥ ॥ ॥ ॥

फला ॥ ३५ ॥ अथभोजनचिंता ॥ लग्नाधिपइति ॥ लग्नस्वामीभोज्यदाताभोजनदाता ॥ सुखेशः चतुर्थस्थानस्वामीभोजनंभोजनवस्तुईरितंउक्तं ॥ मदपःसप्तमस्थानस्वामीबुभुक्षाभोक्तुमिच्छा ॥ कर्मपतिःदशमस्थानस्वामीभोक्ताभोजनकर्ता इतिचिंतयेत् विचारयेत् ॥ ३६ ॥ अथान्यदाह दुःस्थितावपिभोजनप्राप्त्यसंभवज्ञानेपि अकस्मात्सुभोजनप्राप्तिः ॥३७॥३८॥

अथावस्थानयनमाह ॥ विहायराशिंचंद्रस्येति ॥ चंद्रस्यराशिंविहायत्यक्त्वाशेषभागाद्विघ्नाद्विगुणाःकार्याःशरोद्धृताः पंच भिर्भक्ताःलब्धाःप्राप्तागताअवस्थाःस्युः याभोग्याएष्यातस्याःफलमादिशेत्कथयेत् ॥ ३१ ॥ अथश्लोकद्वयेनफलमाह ॥ प्रवासइति ॥ प्रवासावस्थायांगतेरात्रिनाथेचंद्रेप्रवासःस्यात् ॥ नष्टोपगेनष्टावस्थायांअर्थनाशःद्रव्यनाशः ॥ मृतावस्थायां मृत्युभीतिःस्यात् ॥ जयायामवस्थायांजयः ॥ हास्योपगेहास्यावस्थायांकामिनीभिर्विलासः ॥ रतौरत्यवस्थायांरतिः विषय

विहायराशिंचंद्रस्यभागाद्विघ्नाःशरोद्धृताः॥ लब्धंगताअवस्थाःस्युर्भोग्यायाःफलमादिशेत्
॥ ३१ ॥ प्रवासःप्रवासोपगेरात्रिनाथेऽर्थनाशस्तुनष्टोपगेमृत्युभीतिः ॥ मृतावस्थितेस्याज्ज
यायांजयस्तुविलासस्तुहास्योपगेकामिनीभिः ॥ ३२ ॥ रतौस्याद्रतिःक्रीडितासौख्यदात्री
प्रसुप्तापिनिद्रांकलिंदेहपीडां ॥ भयंतापहानीसुखंस्यात्तुभुक्त्वाज्वराकंपितासुस्थितासुक्रमे
ण ॥ ३३ ॥ अथमृगयाविचारः ॥ सवीर्यौकुजज्ञौनृपाखेटसिद्ध्यैनसिद्धिर्यदावीर्यहीनावि
मौस्तः ॥ जलाखेटमाहुःसवीर्यैर्ग्रहर्क्षैर्जलाख्यैर्नगाख्यैर्नगाखेटमाहुः ॥ ३४ ॥ ॥

सौख्यंस्यात् ॥ क्रीडितावस्थासौख्यदात्री ॥ प्रसुप्ताप्रसुप्तावस्थानिद्रां कलिंकलहमपिकुरुते ॥ भुक्तावस्थादेहपीडां । ज्वरावस्थाभयं । कंपितावस्थातापहानी ॥ सुस्थितावस्थासुखंक्रमेणस्यादित्यन्वयः ॥ ३२ ॥ इतिदिवाकरविर चितेमासदिनप्रवेशादिविचारः ॥ ३३ ॥ अथमृगयाविचारः ॥ सवीर्याविति ॥ कुजज्ञौभौमबुधौसवीर्यौबलिष्ठौतदानृपाखेट

खलैः पापग्रहैर्युग्दृष्टेसौख्यंस्यात् ॥ वर्षलग्नानुसारतः ॥ २५ ॥ अथकर्तरीयोगफलमाह ॥ द्विर्द्वादशइति ॥ द्विर्द्वादशेदिन प्रवेशलग्नाद्द्वितीयद्वादशस्थानेखलाःपापग्रहास्तदाहानिंद्रव्यादिनाशः ॥ व्ययेद्वादशस्थानेसौम्याःशुभग्रहाः तदाशुभव्ययंस द्व्ययमित्यर्थः ॥ पापजापापग्रहजनिताकर्तरीरोगंकरोति ॥ शुभजाशुभग्रहजनिताकर्तरीशुभंशुभफलदास्यात् ॥ २६ ॥ अथ चंद्रकृदनिष्टफलमाह ॥ लग्नइति ॥ लग्नेअष्टमस्थानेवाक्षीणेंदुः पापदृग्युतः पापग्रहदृष्टियुक्तःमृत्युदः ॥ अन्यत्स्पष्टम् ॥२७॥

द्विर्द्वादशेखलाहानिंव्ययेसौम्याःशुभव्ययम् ॥ कर्तरीपापजारोगंकरोतिशुभजाशुभम् ॥ २६ ॥
लग्नेऽष्टमेवाक्षीणेंदुर्मृत्युदःपापदृग्युतः ॥ रोगोवाग्रहणंवापिरिपुतःशत्रुभीरपि ॥२७॥ चंद्रेसभौमेनि
धनारिसंस्थेनृणांभयंशस्त्रकृतंरिपोर्वा ॥ पापैर्मुखस्थैःपतनंगजाश्वयानात्तनौस्याद्बहुलाचपीडा ॥
॥ २८ ॥ शुभाद्यूनेविजयदाद्यूतादर्थसुखावहाः ॥ नवमेधर्मभाग्यार्थराजगौरवकीर्तिता ॥ २९ ॥
दिनप्रवेशेऽस्तिविधुरवस्थायांतुयादृशि ॥ तदवस्थातुल्यमसौफलंदत्तेनसंशयः ॥ ३० ॥ ॥

अथान्यदाह । चंद्रेसभौमइति । स्पष्टं ॥ २८ ॥ अथशुभफलमाह ॥ शुभाः द्यूनइति । शुभाः शुभग्रहाःद्यूनेसप्तमस्थानेस तिद्यूतात् जयदाजयप्रदाः ॥ अर्थेद्वितीयेस्थानेसुखावहाःनवमेनवमस्थानेधर्मेत्यादिस्पष्टं ॥ २९ ॥ अथदिनप्रवेशेचंद्राव स्थामाह ॥ दिनप्रवेशेऽस्तीति ॥ दिनप्रवेशेयादृशिअवस्थायांविधुश्चंद्रःअस्तितदवस्थातुल्यंफलंअसौदत्तेददाति नसंशयः संदेहोनास्तीत्यर्थः ॥ ३० ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

नितसौख्यकृत्स्यात् ॥ अन्यथात्वेवैपरीत्येप्रोक्तवत् ॥ पूर्वोक्तरीत्यादुःखदःस्यात् । इयंरीतिःसर्वेषुभावेषुज्ञेया ॥ २१ ॥ अथषष्ठद्वाशभावयोर्विशेषमाह ॥ षष्ठांशकइति ॥ षष्ठांशकःषष्ठभावस्यनवांशराशिः सौम्ययुक्तःशुभग्रहयुक्तःरोगदःरोगप्रदःस्यात् ॥ पापयुक्पापग्रहयुक्तः शुभःशुभफलदः ॥ व्ययांशेव्ययभावनवांशराशौशुभदृग्दृष्टेशुभदृष्टयातृतीयैकादशपंचमनवमस्थानदृष्ट्यादृष्टस्तदासद्व्ययःभवेत् ॥ पापतः पापग्रहयुक्तदृष्टःअसत् असन्मार्गेव्ययःस्यात् ॥ २२ ॥ जायांशइति ॥ जायांशःजायाभावस्यअंशकःशुभयुग्दृष्टः तदास्त्रीविलासादिसौख्यंस्यात् ॥ पापैःयुक्दृष्टःगृहकलिर्दुःखंस्यात् ॥ पापांतस्थे

षष्ठांशकःसौम्ययुतोरोगदःपापयुक्शुभः ॥ व्ययांशेशुभयुग्दृष्टेसद्व्ययःपापतस्त्वसत् ॥२२॥
जायांशःसौम्ययुग्दृष्टःस्वस्त्रीसौख्यविलासकृत्॥पापैर्गृहकलिर्दुःखंपापांतस्थेमृतिंवदेत्॥२३॥
शुभमध्यस्थितेत्र्यंशेबहुलंकामिनीसुखं ॥ स्वस्यारतिर्गुरावन्यखगेऽन्यासुरतिंवदेत् ॥२४॥
मृत्यंशेमृत्युगेसौम्यैर्युग्दृष्टेमरणंरणे ॥ मिश्रैर्मिश्रंखलैःसौख्यंवर्षलग्नानुसारतः ॥ २५ ॥

पापग्रहमध्यवर्तीचेत्तदामृतिंवदेत् ॥ २३ ॥ अथान्यदाह ॥ शुभमध्यस्थितेत्र्यंशइति ॥ सप्तमभावनवांशराशिःशुभग्रहमध्यस्थितःबहुलंकामिनीसुखंस्यात् ॥ त्र्यंशस्थितेगुरौस्वस्यांस्वकीयकामिन्यांरतिंप्रीतिंवदेत् ॥ अन्यखगेत्र्यंशस्थेअन्यासुपरकीयकामिनीषुरतिंवदेत् ॥ २४ ॥ अथाष्टमभावफलमाह ॥ मृत्यंशइति ॥ मृत्यंशेअष्टमभावनवांशराशिः मृत्युगैःसौम्यैःदिनप्रवेशलग्नेअष्टमस्थानस्थितैःशुभग्रहैर्युग्दृष्टेरणेमरणंभवेत् ॥ मिश्रैःशुभपापग्रहमिश्रमिश्रितैर्युग्दृष्टंमिश्रितंफलंवदेत् ॥

अथदिनस्वामिनिर्णयमाह ॥ चतुष्कमिति ॥ इंथिहेशादिचतुष्कंमुथहेश, जन्मलग्नेश, त्रैराशिकेश, दिनरात्रीशइतिच त्वारः । दिनमासाब्दलग्नपाःदिनलग्नेशमासलग्नेशवर्षलग्नेशाइतित्रयःइत्येषांसप्तानांमध्येयोवलीदिनलग्नंपश्येत्सदिनस्वामीबुधै रुक्तः ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ अथदिनेग्रहाणांशुभाशुभफलमाह ॥ लग्नांशकइति ॥ लग्नांशकःदिनलग्नांशराशिः सौम्यख

चतुष्कमिंथिहेशादिदिनमासाब्दलग्नपाः ॥ एषांबलीतनुंपश्यन्दिनेशःपरिकीर्तितः ॥१७॥ त्रिको णकेंद्रायगताःशुभाश्चेच्चंद्रात्तनोर्वाबलिनःखलास्तु ॥ षट्त्र्यायगास्तत्रदिनेसुखानिविलासमानार्थ यशोयुतानि ॥ १८॥ षडष्टरिःफोपगतादिनाब्दमासेन्थिहेशाःखलखेटयुक्ताः ॥ गदप्रदामानयशो हराश्चकेंद्रत्रिकोणायगताःसुखाप्त्यै ॥१९॥ लग्नांशकःसौम्यखगैःसमेतोदृष्टोपिवामित्रदृशेंदुनापि ॥ नैरुज्यराज्यादिशरीरपुष्टिर्मासोक्तिवद्दुःखमतोऽन्यथात्वे ॥ २०॥ यदंशपःसौम्ययुतेक्षितोवास्निग्धे क्षणाद्भावजसौख्यकृत्सः ॥ दुःखप्रदःप्रोक्तवदन्यथात्वेसर्वेषुभावेष्वियमेवरीतिः ॥ २१ ॥ ॥

गैःशुभग्रहैःसमेतोयुक्तोऽथवादृष्टोमित्रदृशातृतीयैकादशनवमपंचमदृष्ट्याचंद्रेणापियुक्तस्तदृष्ट्यादृष्टस्तदानैरुज्येत्यादिस्पष्टं ॥ अतःअस्मात्कारणात् अन्यथात्वेमासोक्तिवत् चेत्तौशत्रुदृशेतिमासोक्तरीत्यावैपरीत्येदुःखंस्यात् ॥ २० ॥ अथोक्तरीतिभा वफलार्थमतिदिशति ॥ यदंशपइति । यदंशपःयस्यभावस्यनवांशराशिःशुभग्रहैर्युक्तःस्नेहदृष्ट्यादृष्टोवासभावांशःतद्भावज

अथैषामेवअधिकारिग्रहाणांविहितस्थानावस्थित्याशुभाशुभफलमाह ॥ केंद्रत्रिकोणायेति ॥ वर्षलग्नेशमासेशवर्षेश्वराःबलिनःकेंद्रत्रिकोणायगताःकेंद्राणिलग्नचतुर्थसप्तमदशमस्थानानित्रिकोणंनवमपंचमंआयमेकादशमेतदन्यतमस्थानस्थिताः । क्रमेणान्वयः । सर्वेषांशुभस्थानानांसाधारण्यात् । शेषंस्पष्टं ॥१३॥ अथमतांतरमाह ॥ इंथिहालग्नयोरिति ॥ इंथिहामासमुंथहालग्नपयोर्मासलग्नपयोर्मध्येबलीराशिःतत्रतस्मिन्राशौयेहद्दांशस्वामिनःतेस्वांशतुल्यैर्दिनैर्दशास्वामिनोभवंति पाठक्रमेण ॥ एवमागमान्मूलशास्त्रात्कैश्चिदुक्तं ॥ १४ ॥ अथान्यैरेतद्दूषितमित्याह ॥ रवींद्वोरिति ॥ परेआचार्याःएतत्पूर्वमतंसूर्यचंद्र

केंद्रत्रिकोणायगतास्तुलग्नमासाब्दपावीर्ययुतानराणाम् ॥ नैरुज्यशत्रुक्षयराज्यलाभमानोदयात्यद्भुतकीर्तिदाःस्युः ॥१३॥ इंथिहालग्नपोराशिर्योबलीतत्रहद्दपाः ॥ दशेंशाःस्वांशतुल्याहैरित्युक्तंकैश्चिदागमात् ॥१४॥ रवींद्वोरसमावेशान्नैतद्युक्तंपरेजगुः ॥ दशांतरदशाच्छेदेफलमाब्दंतुयुज्यते ॥१५॥ दिनप्रवेशकालेऽपिखेटान्भावांश्चसाधयेत् ॥ चंद्रलग्नांशकाभ्यांतुफलंतत्रवदेद्बुधः ॥१६॥ ॥

योःअसमावेशात्संबंधाभावात् ॥ युक्तंसत्नजगुःनेत्याहुः ॥ अथमासदशांतर्दशयोःफलमाह ॥ दशांतरदशाच्छेदइति ॥ दशांतर्दशायांवर्षदशांतरदशाविभागरीत्याकृतविभागेवर्षोक्तंदशाफलंवक्तुंयुक्तंभवति ॥ १५ ॥ अथदिनेशफलमाह ॥ दिनप्रवेशेति ॥ दिनप्रवेशसमयेपिमासप्रवेशकालेनसमुच्चयार्थः । खेटान्सूर्यादिग्रहान्लग्नादिद्वादशांशाधिभावान्साधयेत्कुर्यात् ॥ तत्रदिनप्रवेशेचंद्रलग्नयोर्नवांशाभ्यांबुधःपंडितःफलंशुभाशुभंकथयेत् ॥ १६ ॥ ॥ ॥ ॥

॥१०७॥

मित्रदृष्ट्यादृष्टोयुतोवा तथैतेपुनः शशिनाचंद्रेणमित्रदृष्ट्यादृष्टायुक्तावाचेत्स्युस्तद्भावोत्थसौख्यायतस्यतस्यभावस्यधनसह जादेःसौख्यंस्यात् ॥ नचेदनिष्टमिति ॥ अनिष्टंभवति ॥ १० ॥ अथकेवललग्ननवांशवशादेवतत्तद्भावजशुभाशुभफलमाह ॥ निर्बलाइति ॥ एषांव्ययषष्ठाष्टांशपाः व्ययभावषष्ठभावाष्टमभावानामनिष्टानामंशपाःनवांशस्वामिनश्चेन्निर्बलाःस्युस्तदास त्फलदायकाः तद्भावेभ्यः शुभफलदायकाःस्मृताः ॥ अन्येउर्वरितभावानांनवांशस्वामिनःसवीर्याबलिष्ठाश्चेत्स्युस्तदात त्तद्भावेभ्यः शुभदाः शुभफलदातारःस्युः ॥ व्यत्ययेव्यत्ययइति यदाव्यत्ययेनषष्ठाष्टमभावनवांशस्वामिनःसबलाश्चेत्स्युस्त

निर्बलाव्ययषष्ठाष्टांशपाःसत्फलदायकाः ॥ अन्येसवीर्याःशुभदाव्यत्ययेव्य
त्ययःस्मृतः ॥११॥ लग्नेशमासेशसमेशमुंथाधीशाःषडष्टोपगताःसपापाः ॥
दृष्टाःखलैःशत्रुदृशात्रमासेव्याध्यादिविद्विड्भयदुःखदाःस्युः ॥ १२ ॥ ॥

दादुष्टफलदातारःस्युः ॥ तथाअन्यभावनवांशस्वामिनश्चेन्निर्बलाःस्युस्तदादुष्टफलदातारइत्यर्थः ॥ ११ ॥ अथाधिग्रहाणां विरुद्धस्थानावस्थित्यानिष्टफलमाह ॥ लग्नेशेति ॥ लग्नेशःवर्षलग्नस्वामी मासेशःमासस्वामी समेशोवर्षस्वामी मुंथाधीशो मुंथास्वामीएतेचत्वारःषडष्टोपगताःषष्ठाष्टमस्थानस्थिताःसंतःसपापाःपापग्रहयुक्ताःखलैःपापग्रहैःशत्रुदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृ ष्ट्यादृष्टाअत्रअस्मिन्मासेव्याधिद्विड्भयदुःखंव्याधिशत्रूद्भवदुःखदाःस्युः ॥ १२ ॥ ॥ ॥

 अथमासलग्नसंबंधिशुभाशुभफलमुक्त्वाइदानींधनभवनादिद्वादशांतेषुभावेषुतादृशमेवशुभाशुभफलमाह ॥ भावांशाधिप
 तिरिति ॥ भावांशाधिपतिः मासलग्नेयद्भावविचारःक्रियते तद्भावनवांशस्वामीस्वभावपनवांशेशेन तद्भावस्वामिनानवाश स्वामिनामैत्रीदृशामित्रदृष्ट्यादृष्टोवासहितोयुक्तोवाभवेत्तत्रशशीचंद्रोपियदितौद्वौभावनवांशस्वामिभावस्वामिनवांशस्वामि नौमित्रदृष्ट्यालोकतेपश्यतितदातद्भावोत्थसुखंतस्मिन्मासिभवति ॥ अथतद्व्यत्यासतःविलोममिति ॥ तद्यथा ॥ यदा तौद्वौग्रहौशत्रुदृष्ट्यादृष्टौयुक्तौवाभवतस्तौचेच्चंद्रोपिशत्रुदृष्ट्यापश्यति ॥ तदाविलोमंविपरीतंतद्भावसंबंधिकष्टंतस्मिन्मासि

भावांशाधिपतिःस्वभावपनवांशेशेनमैत्रीदृशादृष्टोवासहितःशशीचयदितौमैत्रीदृशालोक
ते ॥ तद्भावोत्थसुखंविलोक्यमथतद्व्यत्यासतःकीर्तितंनीचास्तादिफलंचलग्नवदिदंविद्वद्भि
रूह्यंधिया ॥ ९ ॥ लग्नेशमासेशसमेश्वरांशनाथायदंशाधिपमित्रदृष्ट्या ॥ दृष्टायुतावाश
शिनाचतत्तद्भावोत्थसौख्यायनचेदनिष्टम् ॥ १० ॥ ॥ ॥

कीर्तितंकथितं ॥ इदंनीचास्तादिफलंचलग्नवत्धियाबुद्ध्याविद्वद्भिरूह्यंज्ञातव्यं ॥ तद्यथा ॥ तयोर्द्वयोर्मध्येएकोनीचगः अस्तगोवाभवेत्तदातद्भावसंबंधिदुःखमनुभूयपश्चात्सुखंप्राप्नोति ॥ यदातुद्वावपिनीचगावस्तगौवातदातस्मिन्मासितद्भावोत्थ
दुःखप्राप्तिरेवस्यात् ॥ ९ ॥ अथप्रकारतांरेणतद्भावसौख्यमाह ॥ लग्नेशेति ॥ लग्नेशोवर्षलग्नस्वामी ॥ मासेशःमासस्वामी समेश्वरोवर्षस्वामीअंशनाथःमासलग्नस्यांशस्वामीएतेचत्वारोयत्यस्ययस्यभावस्यांशाधिपनवांशस्वामिनास्वामिभ्यांस्वामीवा

युक्तश्चेत्स्यात् चपुनः शशीचंद्रः यदितौमासलग्नस्वामिमासलग्ननवांशस्वामिनौ मैत्रीदृशामित्रदृष्ट्याआलोकतेपश्यतितदा तस्मिन्मासितनौशरीरेनानाविधंबहुप्रकारंसुखंनीरोगताचस्यात् ॥ इत्थममुनाप्रकारेणमासफलंतावत्कालपर्यंतंस्यात् यावदिमेग्रहाः लग्ननवांशस्वामिलग्नेश्वरांशस्वामिनौचंद्रश्च इत्थमेवंप्रकारकाःस्युः ॥ अयमर्थः ॥ एषांत्रयाणांप्रत्यहंगच्छतांयावत्तद्राशिसंचारस्तावत्कालपर्यंतंशुभफलंवाच्यं ॥ ७ ॥ अथानिष्टफलमाह ॥ तौचेच्छत्रुदृशेति ॥ तौलग्नांशनाथलग्नेश्वरांशनाथौचेत्मिथः परस्परंशत्रुदृशा चतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टौ पुनस्तादृशौशशिनाचंद्रेणापिशत्रुदृष्ट्यादृष्टौसंतौ मनोदुःखदौ

तौचेच्छत्रुदृशामिथश्चशशिनादृष्टौमनोदुःखदौरोगाधिक्यकरौचकश्चिदन
योर्नीचोस्तगोवायदि ॥ कष्टात्सौख्यमिहद्वयंयदिपुनर्नीचास्तगंस्यान्मृतिः
सूत्यब्दोद्भवरिष्टतोमृतिसमंस्यादन्यथेत्यूचिरे ॥ ८ ॥ ॥ ॥

मनसोदुःखकरौरोगाधिक्यकरौचस्यातां ॥ अनयोर्लग्नांशनाथलग्नेश्वरांशनाथयोर्मध्येयःकश्चिन्नीचोनीचराशिगतोऽस्तंगतोवायदिस्यात्तदाकष्टात्सौख्यं कष्टंप्राप्यपश्चात्सौख्यदःस्यात् ॥ इहयदिद्वयंतौद्वावपिपुनः नीचास्तगौनीचगामिनौअस्तंगतौवा अथवाएकःनीचगः अपरःअस्तंगतोवातदामृतिर्मरणंस्यात् ॥ सूतौजन्मकाले अब्देवर्षकालेचरिष्टयोगोत्पत्तिःस्यात् ॥ अन्यथाजन्मकालवर्षकालयोरिष्टयोगाभावस्तदामृतिसमंकष्टंस्यादित्यूचिरेउक्तवंतः ॥ ८ ॥ ॥ ॥

इतःमासपतेः सकाशाच्छुभाशुभंफलंवाच्यं ॥ अत्रापरेआचार्याः मासलग्नस्वामिनमेवमासस्वामीत्यूचिरेउक्तवंतः ॥ तेषांम तेपूर्वोक्ताधिकारिणःसंत्येव ॥ तथाअन्येषांमतेदिनलग्नेशंदिनप्रवेशलग्नस्वामिनंदिनेशं विचक्षणाःदैवज्ञाःप्रोचुः ॥ अत्रापि अधिकारिनिर्णयोनास्त्येव ॥ एवंनिर्णीतयोर्मासदिनप्रवेशस्वामिनोःफलंवर्षेशवद्बुधैर्वाच्यं ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥

तत्पंक्तिस्थंवारपूर्वंमासार्केऽधिकहीनके ॥ तद्वाराद्येमासवेशोद्युवेशोप्येवमेवहि ॥ २ ॥ मासप्रवेश कालेज्ञोग्रहान्भावांश्चसाधयेत् ॥ तत्रमासतनोर्नाथोमुंथहोजन्मपस्तथा ॥ ३ ॥ त्रिराशिपोदिननि शोरवींदूभपतिस्तथा ॥ अब्दप्रवेशलग्नेशएषांवीर्याधिकस्तनुम् ॥ ४ ॥ पश्यन्मासपतिर्ज्ञेयस्ततोवा च्यंशुभाशुभम् ॥ अपरेमासलग्नेशंमासाधिपतिमूचिरे ॥ ५ ॥ दिनेशंदिनलग्नेशंतथाप्रोचुर्विच क्षणाः ॥ मासघस्रेशयोर्वाच्यंफलंवर्षेशवद्बुधैः ॥ ६ ॥ लग्नांशाधिपतिर्विलग्नपनवांशेशेनमैत्रीदृशा दृष्टोवासहितःशशीचयदितौमैत्रीदृशालोकते ॥ तस्मिन्मासितनौसुखंबहुविधंनैरुज्यमित्थंफलंताव द्यावदिमेस्युरित्थमथतान्संचार्यवाच्यंफलम् ॥ ७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥१०५॥

॥ ६ ॥ अथमासफलमाह ॥ लग्नांशाधिपतिरिति ॥ लग्नांशाधिपतिः मासलग्नगतनवांशस्वामी विलग्नपनवांशेशेनमासल ग्नस्वामीग्रहाक्रांतराशितन्नवांशस्वामिना शुभग्रहेणपापग्रहेणवा मैत्रीदृशामित्रदृशा तृतीयैकादशनवमपंचमदृष्ट्यादृष्टोवा

॥ ६१ ॥ ६२ ॥ इतिवर्षतंत्रटीकायांभावफलाध्यायः ॥ अथमासदिनप्रवेशफलाध्यायः ॥ तत्रसंज्ञातंत्रोक्तप्रकारेणमासदिनप्रवेशकालौनिर्णीयअधिकारिनिर्णयंश्लोकषट्केनाह ॥ मासेतिषड्भिः ॥ मासप्रवेशकालेपूर्वोक्तप्रकारेणग्रहान्भावांश्चतन्वादिद्वादशभावांश्चसाधयेत् ॥ तदनंतरंमासपतिनिर्णयार्थंषडधिकारिणोविचार्यास्तद्यथा ॥ तत्रएकःमासतनोर्नाथोमासलग्नस्वामी ॥ द्वितीयःमुथहेशोवर्षकालीनमुथहासार्धद्वयांशगणितगतमाससंख्ययायुतासामासमुथहाज्ञेयातस्याःस्वामी ॥

पापाव्ययेनेत्ररुजंविवादंहानिंधनानांनृपतस्करादेः ॥ सौम्याव्ययंसद्व्यवहारमार्गेकुर्युःशनिर्हर्षविवृद्धिमत्र ॥ ६१ ॥ इतिभावस्थग्रहफलानि ॥ श्रीगर्गान्वयभूषणोगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिर्व्यधात्खलमतिध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयाभावस्थग्रहपाकदौःस्थ्यसुखतायुक्तंफलंसोऽभ्यधात् ॥ ६२ ॥ ३ ॥ अथमासप्रवेशफलानि ॥ मासार्कस्यतदासन्नपंक्तिस्थेनसहांतरम् ॥ कलीकृत्वार्कगत्याप्तंदिनाद्येनयुतोनितम् ॥ १ ॥ ॥

तथातृतीयोजन्मलग्नस्वामी ॥ चतुर्थस्त्रिराशिपःत्रिराशिकस्वामी ॥ तथादिननिशोरवींदुभपतिःपंचमःदिवसेमासप्रवेशश्चेत्तदासूर्याक्रांतराशिस्वामी रात्रौमासप्रवेशश्चेत्तदाचंद्राक्रांतराशिस्वामी । तथावर्षप्रवेशलग्नस्वामीषष्ठः । एषांषण्णामधिकारिणांमध्येवीर्याधिकःबलाधिकःसन् तनुंलग्नंपश्यन्सःमासपतिः सएवमासस्वामीज्ञेयः ॥ लग्नमनीक्षमाणेत्यादिपूर्ववज्ज्ञेयम् ॥

॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ अथनवमभावगतसकलग्रहफलमाह ॥ तपसीति ॥ तपसिनवमस्थानेखलगेपापग्रहेसतिसोदरभी
पशुपीडनंचस्यात् ॥ अत्रचेद्रविःसूर्यस्तदातिमुदःहर्षयुक्तोभवति ॥ रवेस्तत्रहर्षस्थानस्थितत्वात् ॥ शुभाखगाःशुभग्रहानवमस्था

षष्ठेपापावित्तलाभंसुखाप्तिंभौमेऽत्यंतंहर्षदःशत्रुनाशं ॥ सौम्याभीतिंवित्तनाशंकलिंचचंद्रोरोगंपापयु
क्तःकरोति ॥५५॥ सपापःशशीसप्तमोव्याधिभीतिंखलाःस्त्रीविनाशंकलिंभृत्यभीतिम् ॥ शुभाःकुर्वते
वित्तलाभंसुखाप्तिंयशोराजमानोदयंबंधुसौख्यम् ॥ ५६ ॥ चंद्रोऽष्टमेनिधनदःखलखेटयुक्तःपापाश्च
तत्रमृतितुल्यफलंचविंद्यात् ॥ सौम्याःस्वधातुवशतोरुजमर्थहानिंमानक्षयंमुथशिलेशुभजेशुभंच
॥५७॥ तपसिसोदरभीःपशुपीडनंखलखगेतिमुदोरविरत्रचेत् ॥ शुभखगाधनधर्मविवृद्धिदाःखल
खगेपिशुभान्यपरेजगुः ॥५८॥ गगनगोरविजःपशुवित्तहारविकुजौव्यवसायपराक्रमौ ॥ धनसुखा
निपरेचधनात्मजाऽवनिपसंगमुखानिवितन्वते ॥५९॥ लाभेधनोपचयसौख्ययशोभिवृद्धिंसन्मित्र
संगबलपुष्टिकराश्चसर्वे ॥ क्रूराबलेनरहिताःसुतवित्तबुद्धिनाशंशुभास्तुतनुतांस्वफलस्यकुर्युः ॥६०॥ ॥१०४॥

नस्थाःधनधर्मविवृद्धिदाः खलखगेपिनवमस्थानस्थेसतिशुभाशुभफलदाइत्यपरेंजगुः ॥ ५८ ॥ द्वादशपर्यंतंस्पष्टं हर्षविवृ
द्धिमत्रेतिद्वादशशनेर्हर्षस्थानत्वात् ॥ ५९ ॥ ६० ॥

अथसकलभावस्थग्रहफलान्याह ॥ तत्रतावल्लग्नस्थितसकलग्रहफलमाह ॥ सूर्यारेति ॥ सूर्यभौमशनयःप्रत्येकंसामुदायिकं वातनुगालग्नगतायदिस्युस्तदाज्वरार्तिर्ज्वरपीडाधनक्षयंचकुर्युः ॥ इत्थममुनाप्रकारेणपापयुगिंदुःपापग्रहयुक्तइंदुश्चेत्तथापिज्व रार्तिंधनक्षयंचकुर्यात् ॥ यदाचंद्रःपुष्टतनुःवर्धमानतनुःशुभान्वितःशुभग्रहैर्युक्तश्चलग्नगःसन्सौख्यंकरोति ॥ तथाजीवज्ञशु

अथभावस्थग्रहफलान्युच्यंते॥ सूर्यारमंदास्तनुगाज्वरार्तिंधनक्षयंपापयुगिंदुरित्थम् ॥ शुभान्वितः पुष्टतनुश्चसौख्यंजीवज्ञशुक्राधनधान्यलाभम् ॥ ५० ॥ चंद्रज्ञजीवास्फुजितोधनस्थाधनागमंराज्य सुखंचदद्युः ॥ पापाधनस्थाधनहानिदाःस्युर्नृपाद्भयंकार्यविघातमार्किः ॥५१॥ दुश्चिक्यगाःखल खगाधनधर्मराज्यलाभप्रदाबलयुताःक्षितिलाभदाःस्युः ॥ सौम्याःसुखार्थसुतमानयशोविलासला भायहर्षमतुलंकिलतत्रचंद्रः ॥ ५२ ॥ चंद्रःसुखेखलयुतोव्यसनंरुजंचपुष्टःशुभेनसहितःसुखमातनो ति॥सौम्यःसुखंविविधमत्रखलाःसुखार्थनाशंरुजंव्यसनमप्यतुलंभयंच ॥ ५३ ॥ पुत्रवित्तसुखसंचयं शुभाःपुत्रगाभृगुसुतोऽतिहर्षदाः ॥ पुत्रवित्तधनबुद्धिहारकास्तस्करामयकलिप्रदाःखलाः ॥ ५४॥

क्रालग्नगाश्चेत्स्युस्तदाधनराज्यलाभंकुर्युः ॥ ५० ॥ अथधनभावस्थितसकलग्रहफलमाह ॥ चंद्रेतिस्पष्टं ॥ अष्टमभावफल पर्यंतंस्पष्टं ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ॥ ॥ ॥

पूर्वाचार्यैर्द्रेष्काणैर्द्रेष्काणवशाल्लग्नदशायाःफलमुक्तं ॥ अथापवादमाह ॥ सत्स्वामीति ॥ तल्लग्नंसच्छुभग्रहःस्वामिनाचयोगे क्षणतःयुतमीक्षितंचेत्स्यात्तदाअशुभफलमपिशुभंस्यात् ॥ शुभंचेच्छुभतरंस्यात् ॥ यदितल्लग्नंपापेक्षणात् पापग्रहैःस्वामिव्य तिरिक्तैर्दृष्टंयुतंवाचेत्स्यात्तदाकष्टफलंवाच्यम् अत्रचतुर्विधग्रहबलवशाद्दशाफलंवाच्यं ॥ तद्यथा ॥ पंचदशविंशोपकाधिको ग्रहोविंशत्यंशावधिपूर्णबलः दशविंशोपकाधिकोग्रहःपंचदशविंशोपकावधिमध्यबलः पंचविंशोपकाधिकोदशावधिअधमब

दशामानंसमामानंप्रकल्प्योक्तेनवर्त्मना ॥ अंतर्दशाःसाधनीयाःप्राक्पात्यांशवशेनतु ॥ ४६ ॥ आदावंतर्दशापाकपतेस्तत्क्रमतोऽपराः ॥ शुभेक्षणान्वयान्मैत्र्यात्तत्फलंपरिचिंतयेत् ॥ ४७ ॥ चंद्रारजीवाःसौम्येज्यशुक्रारविविधूतथा ॥ मंदेज्यशुक्रसूर्येंदुभौमाःसौम्येज्यसूर्यजाः ॥ ४८ ॥ जीवज्ञशुक्राःसूर्यादेःशुभाअंतर्दशाइमाः ॥ अन्येषामशुभाज्ञेया इतिवामनभाषितं ॥ ४९ ॥ इतिग्रहदशाफलानि ॥ ॥ ॥ ॥

लःपंचविंशोपकादूनेनष्टबलइति ॥ उक्तंचवामनेन ॥ पूर्णमध्याधमानष्टान्ग्रहोक्षान्वादशाफलं ॥ तत्क्रमेणैववक्ष्यामिप्रत्येकं चचतुर्विधमिति ॥ इतिदशाफलानि ॥ ग्रहदशास्वंतर्दशासाधनंपूर्वमेवोक्तं ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ इतिदिवाकरविरचितेदशांतर्दशाध्यायः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ४२ ॥ ४३ ॥ अथलग्नदशाफलंवक्तुकामस्तावल्लग्नस्वामिफलानिचरादिलग्नगतद्रेष्काणवशेनफलतारतम्यंश्लोकाभ्यामाह ॥ दशातनोरिति ॥ तनोर्लग्नस्यदशास्वामिबलेनतुल्यं स्वस्वामिनोयादृशंबलंतादृशंफलंददाति ॥ अथलग्नदशायामपरोविशेषः ॥ चरेचरलग्नेसतिप्रथमेद्रेष्काणेयदितदाशुभा शुभफलदादशास्यात् ॥ यदिद्वितीयद्रेष्काणेलग्नंतदामध्यफलदादशास्यात ॥ यदितृतीयद्रेष्काणेलग्नंतदाअधमफलदादशास्यात् ॥ द्विमूर्तिभे द्विस्वभावलग्नेअस्माच्चरलग्नाद्विपरीतमूह्यं ॥

दशांशनेर्नेष्टबलस्यपुंसामनेकधातुव्यसनानिदत्ते ॥ स्त्रीपुत्रमित्रस्वजनैर्विरोधंरोगाभिवृद्धिं मरणेनतुल्यम् ॥ ४२ ॥ त्रिषष्ठलाभोपगतोमंदोनिंद्योर्धसत्फलः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यः शुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥ ४३ ॥ दशातनोःस्वामिबलेनतुल्यंफलंददातीत्यपरोविशेषः ॥ चरे शुभामध्यफलाऽधमाचद्विमूर्तिभेस्माद्विपरीतमूह्यम् ॥४४॥ अनिष्टमिष्टंचसमस्थिरर्क्षेक्रमाद्दृकाणैःफलमुक्तमाद्यैः ॥ सत्स्वामियोगेक्षणतःशुभंस्यात्पापेक्षणात्कष्टफलंचवाच्यम् ॥४५॥

तद्यथा । द्विस्वभावराशौलग्नंप्रथमद्रेष्काणेदशाअधमफलदा ॥ द्वितीयद्रेष्काणेतदादशामध्यमफलदा ॥ तृतीयद्रेष्काणे तदाशुभफलदास्यादित्यर्थः ॥ ४४ ॥ अनिष्टमिति ॥ स्थिरर्क्षेस्थिरराशौलग्नगतेयदिप्रथमद्रेष्काणस्तदानिष्टमनिष्टफलदा दशा ॥ यदिद्वितीयोद्रेष्काणस्तदाइष्टंउत्तमफलदादशा ॥ यदितृतीयद्रेष्काणस्तदासमंमध्यमफलदादशेत्यर्थः ॥ क्रमादाद्यैः

अथशुक्रदशाफलं ॥ दशाभृगोःपूर्णबलस्यसौख्यंस्रग्गंधहेमांबरकामिनीभ्यः ॥ हयादिलाभःसुत
कीर्तितोषानैरुज्यगांधर्वरतिःपदाप्तिः॥३४॥ दशाभृगोर्मध्यबलस्यदत्तेवाणिज्यतोर्थागमनंकृषेश्च ॥
मिष्टान्नपानांबरभोगलाभंमित्रांश्चयोषित्सुतसौख्यलाभम् ॥ ३५ ॥ दशाभृगोरल्पबलस्यदत्तेमति
भ्रमंज्ञानयशोऽर्थनाशम् ॥ कदन्नभोज्यंव्यसनामयार्तिंस्त्रीपक्षवैरंकलिमप्यरिभ्यः ॥ ३६ ॥ दशा
भृगोर्नष्टबलस्यदत्तेविदेशयानंस्वजनैर्विरोधम् ॥ पुत्रार्थभार्याविपदोरुजश्चमतिभ्रमोपिव्यसनंमहच्च
॥ ३७ ॥ षडष्टरिःफेतरगोभृगुर्निद्योऽर्धसत्फलः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥३८॥
अथशनिदशाफलम् ॥ दशाशनेःपूर्णबलस्यदत्तेनवीनवेश्मांबरभूमिसौख्यम् ॥आरामतोयाश्रयनि
र्मितिश्चम्लेच्छातिसंगान्नृपतेर्धनाप्तिः॥३९॥ दशाशनेर्मध्यबलस्यदत्तेखरोष्ट्रपाखंडजतोधनाप्तिम् ॥
वृद्धांगनासंगमदुर्गरक्षाधिकारचिंताविरसान्नभोगः ॥ ४० ॥ दशाशनेःस्वल्पबलस्यपुंसांतनोति
दुःखंरिपुतस्करेभ्यः ॥ दारिद्र्यमात्मीयजनापवादंरोगंचशीतानिलकोपमुग्रम् ॥ ४१ ॥ ॥

दशापतौस्वल्पबलेबुधेस्यान्मानस्यनाशःस्वजनापवादः॥अकार्यकोपस्खलनाद्यनिष्टंधनव्य
यंरोगभयंचविंद्यात् ॥२६॥दशापतौहीनबलेबुधेस्यात्स्वबुद्धिदोषोवधबंधभीतिः॥दूरेगतिर्वा
तकफामयार्चिर्निखातवित्तस्यचनापिलाभः ॥२७॥ षडष्टांत्येतरर्क्षस्थोनष्टोज्ञोऽर्धशुभप्रदः॥
मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोत्यंतंशुभावहः ॥ २८ ॥ अथगुरुदशाफलं ॥ गुरोर्दशापूर्णबलस्य
दत्तेमानोदयंराजसुहृद्गुरुभ्यः॥कीर्त्यर्थलाभोपचयंसुखानिराज्यंसुतार्प्तिरिपुरोगनाशम्॥२९॥
गुरोर्दशामध्यबलस्यधर्मेमतिंसखित्वंनृपमंत्रिवर्गैः॥तनोतिमानार्थसुखाभिलाभंसिद्धिंसदु
त्साहबलातिरेकाम् ॥३०॥ दशागुरोरल्पबलस्यदत्तेरोगंदरिद्रत्वमथारिभीतिम् ॥ कर्णामयं
धर्मधनप्रणाशंवैराग्यमर्थंचगुणंनकिंचित् ॥३१॥गुरोर्दशानष्टबलस्यपुंसांददातिदुःखानिरु
जंकफार्तिम् ॥ कलत्रपुत्रस्वजनारिभीतिंधर्मार्थनाशंतनुपीडनंच ॥ ३२ ॥ षडष्टरिःफेतर
गोगुरुर्निंद्योर्धसत्फलः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥ ३३ ॥ ॥

॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ॥ ॥ ॥

षष्ठाष्टमांत्येतरराशिसंस्थोनिंद्योपिदत्तेऽर्थसुखंदशायाम् ॥ मध्यत्वमूनःशुभतांत्रमध्योयातीत्थमिंदुः
सुशुभःशुभःस्यात् ॥१८॥ ॥ अथभौमदशाफलम् ॥ दशापतिःपूर्णबलोमहीजःसेनापतित्वंतनुते
नराणाम् ॥ जयंरणेविद्रुमहेमरत्नवस्त्रादिलाभंप्रियसाहसत्वम् ॥ १९ ॥ दशापतिर्मध्यबलोमहीजः
कुलानुमानेनधनंददाति ॥ राजाधिकारोप्यथतत्परत्वंतेजस्विताकांतिबलाभिवृद्धिं ॥ २० ॥ दशा
पतिःस्वल्पबलोमहीजोददातिपित्तोष्णरुजंशरीरे ॥ रिपोर्भयंबंधनमास्यतोऽसृक्स्रवंचवैरंस्वजनैश्च
शश्वत् ॥ २१ ॥ दशापतिर्नष्टबलोमहीजोविवादमुग्रंजनयेद्रणंवा ॥ चौराद्भयंरक्तरुजंज्वरंचविप
त्तिमन्यस्वहृतिंचखर्जूम् ॥ २२ ॥ त्रिषडायगतोभौमोनष्टवीर्यःशुभार्धदः ॥ मध्योहीनशुभोमध्यः
शुभोऽत्यंतंशुभावहः ॥ २३ ॥ अथबुधदशाफलम् ॥ दशापतिःपूर्णबलोबुधश्चेद्यशोऽभिवृद्धिंगणि
तात्सुशिल्पात् ॥ तनोतिसेवांसफलांनृपादेर्दूत्यंचवैदूष्यगणोदयंच ॥ २४ ॥ दशापतिर्मध्यबलोबु
धश्चेद्गुरोःसुहृद्भ्योलिपिकाव्यशिल्पैः ॥ धनाप्तिदायीसुतमित्रबंधुसमागमान्मध्यममेवसौख्यम् ॥२५॥

अथसूर्यस्यस्थानविशेषावस्थित्याफलतारतम्येनदशाफलमाह ॥ लग्नादिति ॥ लग्नाद्रविःसूर्यःनिंद्योपिनष्टबलोपित्रिदशाय संस्थःषष्ठतृतीयदशमैकादशस्थानसंस्थःसन्नर्धमेवशुभफलंस्वदशायांदत्तेददातीत्यर्थः । एवंषट्त्रिदशायसंस्थोरविरूनःहीन बलोपिसन्मध्यत्वंमध्यमफलदःस्यात् ॥ एवमुपचयस्थानगतोमध्योमध्यमबलोपिशुभतांचशुभफलंददाति ॥ इत्थममुनाप्र

लग्नाद्रविःषट्त्रिदशायसंस्थोनिंद्योपिदत्तेशुभमर्धमेव ॥ मध्यत्वमूनःशुभताचमध्योयातीत्थमत्यंत शुभःशुभःस्यात् ॥१३॥ ॥ अथचंद्रदशाफलम् ॥ इंदोर्दशापूर्णबलस्यदत्तेशुक्लांबरस्रङ्मणिमौक्तिका द्यम् ॥ स्त्रीसंगमंराज्यसुखंचभूमिलाभंयशःकांतिबलाभिवृद्धिम् ॥ १४ ॥ इंदोर्दशामध्यबलस्यसर्व मिदंफलंमध्यममेवदत्ते ॥ वाणिज्यमित्रांबरगेहसौख्यंधर्मेमतिंकर्षणतोऽन्नलाभम् ॥ १५ ॥ इंदोर्द शास्वल्पबलस्यदत्तेकफामयंकांतिविनाशमाहुः ॥ मित्रादिवैरंजननंकुमार्याधर्मार्थनाशंसुखमल्प मत्र ॥ १६ ॥ इंदोर्दशानष्टबलस्यलोकापवादभीतिंधनधर्मनाशम् ॥ शीतामयंस्त्रीसुतमित्रवैरंदौ स्थ्यंचदत्तेविरसान्नभुक्तिम् ॥ १७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

कारेणोपचयस्थानगःशुभःपूर्णबलःअत्यंतंशुभःस्यात् ॥ एतत्स्थानरहितोरविःअन्यस्मिन्स्थानेयथोक्तफलदःस्यात् ॥ एवं सर्वत्रव्याख्या ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

शुद्धांशसाम्येबलिनोदशाद्याबलस्यसाम्येऽल्पगतेस्तुपूर्वा ॥ साम्येविलग्नस्यखगेनचिंत्याबलाधिका लग्नपतेर्विचिंत्या ॥ ४ ॥ हेममुक्ताफलद्रव्यलाभमारोग्यमुत्तमम् ॥ कुरुतेस्वामिसन्मानंदशालग्नस्य शोभना ॥५॥ लाभंदृष्टेनवित्तस्यमानहीनस्यसेवनं ॥ मनसोविकृतिंकुर्याद्दशालग्नस्यमध्यमा ॥६॥ विदेशगमनंक्लेशबुद्धिनाशंकदव्ययम् ॥ मानहानिंकरोत्येवकष्टालग्नदशाफलं ॥७॥ क्रूरलग्नदशा मध्यासौख्यंस्वल्पंधनव्ययं ॥ अंगपीडांत्वपुष्टिंचकुरुतेमृत्युविग्रहम् ॥८॥ अथरविदशाफलं ॥ दशा रवेःपूर्णबलस्यलाभंगजाश्वहेमांबररत्नपूर्णम् ॥ मानोदयंभूमिपतेर्ददातियशश्चदेवद्विजपूजनादेः ॥ ९ ॥ दशारवेर्मध्यबलस्यपूर्वमिदंफलंमध्यममेवदत्ते ॥ ग्रामाधिकारव्यवसायधैर्यैःकुलानुमानाच्च सुखादिलाभः ॥ १० ॥ दशारवेरल्पबलस्यपुंसांददातिदुःखंस्वजनैर्विवादात् ॥ मतिभ्रमंपित्तरुजं स्वतेजोविनाशनंधर्षणमप्यरिभ्यः ॥ ११ ॥ दशारवेर्नष्टबलस्यपुंसांनृपाद्रिपोर्वाभयमर्थनाशम् ॥ स्त्रीपुत्रमित्रादिजनैर्निवादंकरोतिबुद्धिभ्रममामयंच ॥ १२ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ ॥ ॥ ॥

येग्रहाजन्मकालेवर्षकालेपिबलिष्ठास्तेसंपूर्णेवर्षेशुभंफलंदद्युः ॥ येग्रहाजन्मकालेवर्षकालेचनिर्बलास्तेसंपूर्णेवर्षेदुःखमेवदद्युः ग्रहजनितंसर्वंफलंतसद्ग्रहदशायामंतर्दशायांवाच्यमितितत्वम् ॥ ९ ॥ इतिव्ययभावविचारः ॥ ॥ अथाधिकारोपसंहारमाह ॥ श्रीगर्गेति ॥ स्पष्टम् ॥ १० ॥ इतिदिवाकरविरचितवर्षतंत्रटीकायांद्वादशभावविचारःसमाप्तः ॥ ॥ अथदशाध्यायोव्या

श्रीगर्गान्वयभूषणोगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिर्व्यधात्खलमतिध्वस्त्यैजनुः
पद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयासत्तुष्ट्यैव्यदधाद्विवेचनमिदंभावे
षुसत्ताजिकात् ॥१०॥ ॥ अथदशाक्रमविचारः ॥ स्पष्टान्सलग्नान्खचरान्विधायराशीन्विना
त्यल्पलवंतुपूर्वम् ॥ निवेश्यतस्मादधिकाधिकांशंक्रमादयंस्यात्तुदशाक्रमोऽब्दे ॥१॥ ऊनंवि
शोध्याधिकतःक्रमेणशोध्यंविद्धांशकशेषकैक्यम् ॥ सर्वाधिकांशोन्मितमेवतत्स्यादनेनवर्ष
स्यमितिस्तुभाज्या ॥ २ ॥ शुद्धांशकास्तान्गुणयेदनेनलब्धध्रुवांकेनभवेद्दशायाः ॥ मानं
दिनाद्यंखलुसद्ग्रहस्यबलान्यथासांनिगदेत्तशास्त्रात् ॥ ३ ॥ ॥ ॥

ख्यायते ॥ तत्रदशासाधनंपूर्वमेवोक्तं ॥ अथदशाफलान्याह ॥ तत्रपूर्णमध्याधमनष्टबलानांग्रहाणांफलपद्यानिस्पष्टार्थानि ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

सहमनाथाःकर्मसहमाधीशाःशनियुतेक्षिताःशनिनायुक्तादृष्टाश्चेद्भवंतितदासर्वकर्मसुवैकल्यंस्यात् ॥ ५ ॥ ६ ॥ अथदुष्टस्थानस्थस्यवर्षेशस्यफलमाह ॥ षडष्टव्ययगइति ॥ अब्देशेवर्षस्वामिनिषडष्टव्ययगेषष्ठगेऽष्टमगतेद्वादशगतेवासति ॥ तथाकर्मेशेचदशमभावस्वामिनिसूतावब्देचसूतौजन्मकालेअब्देवर्षकालेचबलोज्झितेनिर्बलेनशुभंस्यात् ॥ तत्राऽब्देतस्मिन्वर्षेमृतिपेअष्टमभावस्वामिनितथातद्वत्षष्ठाष्टमद्वादशगतेनिर्बलेवासतिनैवशुभंस्यात् ॥ ७ ॥ अथवर्षेसामान्यतःशुभाशुभफलमाह ॥ यत्रभावइति ॥ जन्मनिजन्मकालेयत्रयस्मिन्भावेशुभफलदोदुष्टफलदोवायःकश्चिद्ग्रहोऽस्तिसग्रहोवर्षेऽपितद्भावगःसन् तादृ

षडष्टव्ययगेऽब्देशेकर्मेशेचबलोज्झिते ॥ सूतावब्देचनशुभंतत्राऽब्देमृतिपेतथा ॥ ७ ॥
यत्रभावेशुभफलोदुष्टोवाजन्मनिग्रहः ॥ वर्षेतद्भावगस्तादृक्तत्फलंयच्छतिध्रुवम् ॥ ८ ॥
येजन्मनिस्युःसबलाविवीर्यावर्षेशुभंप्राक्चरमेत्वनिष्टम् ॥ दद्युर्विलोमंविपरीततायांतुल्यं
फलंस्यादुभयत्रसाम्ये ॥ ९ ॥ इतिव्ययभावविचारः ॥ ॥ ॥

शस्तत्फलंशुभाशुभफलंध्रुवंनिश्चितंयच्छतिददाति ॥ ८ ॥ अथवर्षेग्रहाणांफलपाककालमाह ॥ येजन्मनिस्युरिति ॥ जन्मनिजन्मकाले येग्रहाःसबलाःबलिष्ठाःस्युस्तेग्रहाः वर्षेविवीर्यानिर्बलाःस्युस्तदातेग्रहाःप्राग्वर्षस्यपूर्वार्धेसुखंदद्युः ॥ चरमेवर्षस्योत्तरार्धेत्वनिष्टंअशुभफलंदद्युः ॥ अथविपरीतायांउक्तवैपरीत्येविलोमंविपरीतंफलंदद्युः ॥ तद्यथा ॥ येग्रहाःजन्मकालेनिर्बलाःवर्षकालेसबलास्तेवर्षपूर्वार्धेअनिष्टंफलंदद्युः ॥ वर्षोत्तरार्धेसुखंदद्युः ॥ उभयत्रसाम्येतुल्यंफलंस्यात् ॥ तद्यथा ॥

अथस्थानांतरगतानांग्रहाणांफलमाह ॥ स्वर्क्षोच्चगइति ॥ सूर्यपुत्रेशनौवर्षस्वामिनिस्वर्क्षे स्वराशौमकरकुंभसंस्थे स्वोच्चेतुलाराशौस्थिते कर्मणिदशमस्थानेसति नैरुज्यंशरीरेआरोग्यमर्थाधिगमःद्रव्यप्राप्तिश्चस्यात् ॥ एतादृशेजीवेगुरौवर्षस्वामिनिधनुर्मीनकर्कस्थेदशमगतेसतिआरोग्यंद्रव्यप्राप्तिश्चस्यात् ॥ तादृशेसूर्येसिंहमेषस्थेसतिदशमस्थेराज्ञोनृपात्सकाशादर्थप्राप्तिः ॥ एतादृशेकुजेभौमेवर्षस्वामिनिमेषवृश्चिकमकरगतेसतिदशमस्थेस्वबाहुबलाद्द्रव्यप्राप्तिःस्यात् ॥ एतादृशेबुधेवर्षस्वामिनिमिथुनकन्यास्थेसतिदशमस्थेभिषक्ज्योतिषकाव्यशिल्पैःकृत्वाद्रव्यप्राप्तिःस्यात् ॥ ४ ॥ अथनिर्बलशनेःफलंश्लोकपूर्वा

स्वर्क्षोच्चगेकर्मणिसूर्यपुत्रेनैरुज्यमर्थाधिगमश्चजीवे ॥ सूर्येनृपाद्बाहुबलात्कुजेऽर्थोबुधेभिषग्ज्योतिषकाव्यशिल्पैः ॥ ४ ॥ मंदेऽब्दपेगतबलेनैराश्यंदौःस्थ्यमादिशेत् ॥ सूर्येऽब्देशेशशिस्थानेमंदेऽब्दजनुषोर्हते ॥ ५ ॥ सर्वकर्मसुवैकल्यंवक्रेऽस्तेचतथापुनः ॥ कर्मकर्मेशसहमनाथाःशनियुतेक्षिताः॥६॥

र्धेनाह ॥ मंदइति ॥ मंदेशनैश्चरेअब्दपेवर्षस्वामिनिगतबलेनिर्बलेदशमस्थितेसतिनैराश्यंआशाराहित्यंदौःस्थ्यंचंचलचित्तत्वमादिशेत्कथयेत् ॥ अथवर्षेशसूर्यस्यफलमाह ॥ श्लोकोत्तरार्धोत्तरश्लोकपूर्वार्धाभ्यां ॥ सूर्येऽब्देशेवर्षस्वामिनिसतिमंदेशनैश्चरेअब्दजनुषोःअब्देवर्षकालेजनुषिजन्मकालीनराशिस्थानेचंद्राक्रांतराशिगतेतथाहतेवर्षकालजन्मकालयोर्हतेपापग्रहैःपीडितेसतिसर्वकर्मसु वैकल्यंज्ञानादिराहित्यंस्यात् ॥ तथातादृशेपुनःशनौवक्रेअस्तंगतेवासतिसर्वकर्मसुवैकल्यंस्यात् ॥ अथकर्मभावकर्मेश्वरकर्मसहमेश्वराणांशनियुतिदृष्टिभ्यामशुभफलमुत्तरार्धेनाह ॥ कर्मेति ॥ कर्मभावकर्मेशकर्मभावस्वामि

चंद्रयुक्तेवर्षस्वामिनिभौमेअशुभोपहतेपापग्रहहतेव्ययेद्वादशस्थानस्थेसतिअश्वादीनांनाशादिफलंवाच्यं ॥ अत्रशशियुतेइतिपाठः स्वबुद्ध्याग्रंथकर्त्राकृतः। वस्तुतस्तु खस्थेकुजेशनियुतइतिपाठः पूर्वग्रंथानुरोधात् ॥ उक्तंचसमरसिंहेन ॥ शनियुजिकुजेगगनेबह्वाकुल्यंतुरंगनाशश्चेति ॥ ताजिकालंकारे ॥ भौमेमंदयुतेस्थितेचदशमेस्यादाकुलत्वंमनस्यश्वानांक्षतिरेवेति ॥ तथाचखस्थेकुजेशनियुतेतुरगादिनाशः आकुलत्वंच ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ कुजेअशुभोपहतेव्ययेसतीत्यर्थः ॥ अथवापापाक्रांतेव्ययभवनेसति ॥ तुरगादिनाशइत्यादि ॥ १ ॥ २ ॥ अथसूर्यशन्योरप्यब्दपयोरशुभस्थानगतयोः

भृत्यक्षतिस्तुरगहाचतुरंघ्रिभस्थेऽन्यस्मिन्नपीदमुदितंफलमब्दनाथे ॥ खस्थेकुजेशशियुतेतुरगादिनाशःस्याद्व्याकुलत्वमशुभोपहतेव्ययेवा ॥ २ ॥ षष्ठेरवौखलहतेचतुरंघ्रिभस्थेभृत्यैःसमंकलिरथाष्टमरिःफगेऽपि ॥ मंदेऽब्दपेबलयुतेरिपुरिःफसंस्थेभूवासनद्रुमजलाशयनिर्मितिश्च ॥ ३ ॥ ॥

फलमाह ॥ षष्ठेइति ॥ रवौसूर्ये वर्षस्वामिनिषष्ठेषष्ठस्थानेखलहते पापग्रहाक्रांतेचतुरंघ्रिभस्थे चतुष्पदराशिसंस्थे अथाष्टमरिःफगेपि अष्टमस्थानगतेऽथवाद्वादशस्थानगतेसतिभृत्यैःसेवकैःसहकलिःकलहःस्यात् ॥ अथमंदेशनौअब्दपेवर्षस्वामिनिबलयुते रिपुरिःफस्थे षष्ठद्वादशस्थानसंस्थेसति भूवासनंउज्जटभूमौग्रामनिर्मितिःतस्मिन्भूमौद्रुमाणांजलाशयानांकूपतडागानांनिर्मितिश्चस्यात् ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

हितोबुधोवर्षलग्नेस्यादित्यर्थः ॥ अर्थसहमेद्रव्यसहमेपिशुभाःशुभग्रहालग्नेचेत्स्युस्तदानिखातद्रव्यस्यगर्तस्थापितद्रव्यस्यला भोभवेत् ॥ पापदृशाएतादृशलग्नस्थयोगेपापग्रहैर्दृष्टेसतिनिखातद्रव्यस्यलाभोनस्यान्नास्त्येव ॥ ५ ॥ इत्यायभावविचारः ॥ अथव्ययभावविचारः । अथसार्धश्लोकेनव्ययविचारमाह ॥ लग्नाब्दपाविति ॥ लग्नाब्दपौवर्षलग्नस्वामीवर्षस्वामिनौ हतबलौ निर्बलौ व्ययषण्मृतिस्थौद्वादशषष्ठाष्टमस्थानगतौसंतौयद्राशिगौ यस्मिन्राशावास्थितौस्यातां ॥ तदातदनुसारिफलंतस्मि न्स्थानेयादृशंफलमुक्तंतादृशंफलंविचिंत्यंज्ञातव्यं ॥ यथावर्षस्वामीषष्ठगतःसचतुष्पदराशिगतश्चेत्तदाचतुष्पदनाशोवाच्यः ॥ एवमष्टमद्वादशस्थयोरपीत्यर्थः ॥ अथषष्ठस्थानस्थितस्यशुक्रस्यविशेषमाह ॥ शुक्रइति ॥ भृगुसुतेशुक्रेऽब्दपेवर्षस्वामिनिष

इत्यायभावविचारः॥ ॥ अथव्ययभावविचारः॥ लग्नाब्दपौहतबलौव्ययषण्मृतिस्थौयद्राशिगौतदनु
सारिफलंविचिंत्यम् ॥ षष्ठेऽब्दपेभृगुसुतेऽथविनष्टवीर्येदृष्टेखलैःक्षुतदृशाद्विपदर्क्षसंस्थे ॥ १ ॥ ॥

ष्ठेषष्ठस्थाने ॥ विनष्टवीर्येहीनबलेखलैःपापग्रहैःक्षुतदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टे द्विपदर्क्षसंस्थेनृराशिसंस्थेसतिभृत्य क्षतिः सेवकानांनाशःस्यात् ॥ तादृशेशुक्रेचतुरंघ्रिभस्थेचतुष्पदराशिगतेसतितुरगहाअश्वहानिकरःस्यात् ॥ अश्वइत्युपल क्षणं ॥ अन्यचतुष्पदहानिरपिद्रष्टव्या ॥ एवमन्यस्मिन्नपि अब्दनाथेवर्षस्वामिनिषष्ठाष्टमद्वादशस्थानेपुनरपितद्राशिगेसति इदमुदितंपूर्वोक्तभृत्यनाशादिफलंवाच्यं ॥ अथवर्षस्वामीभौमस्तस्यस्थानविशेषेफलंश्लोकस्योत्तरार्धेनाह ॥ खस्थइति ॥ वर्ष स्वामिनिकुजेभौमे शशियुतेचंद्रयुक्ते खस्थेदशमस्थानस्थेसति अश्वादीनांनाशः मनसिव्याकुलत्वंचस्यात् ॥ अथतादृशे

अथाशुभंफलमाह ॥ अस्मिन्निति ॥ अस्मिन्बुधेवर्षाधीशेषष्ठाष्टांत्यगतेषष्ठाष्टमद्वादशस्थानगते सक्रूरेपापग्रहयुक्तेसतिनीचकर्मकृत् पुरुषःस्यात् ॥ तादृशोबुधोवर्षस्वामीसन्षष्ठाष्टांत्यगेक्रूरेक्षणेपापग्रहैर्दृष्टेसतिलाभोनास्तीतिवाच्यम् ॥ वा अस्तगतेसति लिखनादितःलेखनतःलाभोनास्ति ॥ २ ॥ अथाशुभशुभयोगावाह ॥ जीवइति ॥ जीवेगुरौअब्दपेवर्षस्वामिनिक्रूरहतेपापग्रहपीडितेलग्नेवर्षलग्नेसतिहानिर्द्रव्यनाशःनृपाद्राज्ञःसकाशात्भयंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ अस्मिन्गुरौअधिकृतेपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीसन् द्यूनेसप्तमस्थानेसतिव्यवहाराद्वणिक्कर्मणाधनाप्तयःद्रव्याप्तिःस्यात् ॥ ३ ॥

अस्मिन्षष्ठाष्टांत्यगतेसक्रूरेनीचकर्मकृत् ॥ क्रूरेक्षणेनवालाभोऽस्तंगतेलिखनादितः ॥ २ ॥
जीवेऽब्दपेक्रूरहतेलग्नेहानिर्भयंनृपात् ॥ अस्मिन्नधिकृतेद्यूनेव्यवहाराद्धनाप्तयः ॥ ३ ॥
लग्नायेशेत्थशालेस्याल्लाभःस्वजनगौरवम् ॥ सर्वेपिलाभेवित्ताप्त्यैसबलानिर्बलानतु ॥ ४ ॥
सवीर्योज्ञःसमुथहोलग्नेऽर्थसहमेशुभाः ॥ तदानिखातद्रव्यस्यलाभःपापदृशानतु ॥ ५ ॥

अथप्राप्तियोगावाह ॥ लग्नायेशेत्थशालइति ॥ वर्षलग्नस्वामी ॥ आयेशः लाभभावस्वामी अनयोरित्थशालेपरस्परमुथशिलयोगेसतिलाभःस्यात् स्वजनेषुगौरवंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सर्वेपिसर्वग्रहाः सबलाःसंतः लाभेएकादशस्थानेसन्तोवित्ताप्त्यैद्रव्यप्राप्त्यैभवंति ॥ यदिलाभस्थाःसर्वेग्रहाःनिर्बलास्तदाद्रव्यप्राप्त्यैनभवंति ॥ ४ ॥ अथनिखातद्रव्यप्राप्तियोगमाह ॥ सवीर्यइति ॥ ज्ञोबुधःसवीर्यः बलयुक्तः । पुनःकीदृशः । समुथहामुथहायुक्तोलग्नेवर्षलग्नेस्यात् ॥ बलिष्ठोमुथहास

अथमुथहासंबंधिशुभाशुभफलंश्लोकपूर्वार्धेनाह ॥ तत्रस्थेति ॥ तत्रस्थातृतीयनवमस्थानस्थामुथहापुण्यागमनंकरोति ॥ अथराज्यप्राप्तियोगमाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेखेशेदशमभावस्वामिनि रवौसूर्ये वर्षेवर्षकालेखस्थेदशमस्थानेस्थितःसन् यदिलग्नाधिपेनवर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलंमुथशिलयोगोभवेत्तदावीर्यानुमानतःसूर्यस्यविश्वात्मकबलानुमानेनराज्याप्तिःराज्यप्राप्तिरुक्ताकथिता ॥ अथधर्मराज्यनाशयोगौश्लोकस्योत्तरार्धेनाह ॥ धर्मेति । धर्मकर्माधिपौनवमभावस्वामीदशमभावस्वामीएतावुभौदग्धौस्यातांतदाधर्मराज्यक्षयावहौनाशकर्तारौभवतः ॥ नवमभावस्वामीदग्धबलश्चेत्तदाधर्मनाशः ॥ दशमभावाधीशश्चेद्दग्धवलस्तदाराज्यनाशः ॥ ९ ॥ १० ॥ इतिदशमभावविचारः ॥ अथायभावविचारः ॥ तत्रलाभयोगमाह ॥ अब्दपेज्ञइति ॥ अब्दपे वर्षस्वामिनि ज्ञेबुधेऽर्थगेधनभावगेशुभदृग्युतेशुभग्रहैर्दृष्टेयुक्तेसतिवाणिज्याल्लाभः स्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ अस्मिन्बुधेवर्षस्वामिनि शुभग्रहैर्दृष्टयुक्तेसेंथिहाइंथिहायुक्तःलग्नगतेवर्षकालीनलग्नगतेसतिपठनलेखनाल्लाभः ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

तत्रस्थामुथहापुण्यागमंपापंखलाश्रयात् ॥ सूतौखेशेरवौखस्थेवर्षेमुथशिलंयदि ॥ ९ ॥
लग्नाधिपेनराज्याप्तिरुक्तावीर्यानुमानतः ॥ धर्मकर्माधिपौदग्धौधर्मराज्यक्षयावहौ ॥ १० ॥
इतिराज्यभावविचारः ॥ अथाऽयभावविचारः ॥ अब्दपेज्ञेऽर्थगेलाभोवाणिज्याच्छुभदृग्युते ॥ सेंथिहेऽस्मिँल्लग्नगतेलाभःपठनलेखनात् ॥ १ ॥ ॥ ॥

अथान्यंद्रव्यनाशयोगमाह ॥ शनिस्थानइति ॥ जन्मकालेशनिस्थानेशन्याक्रांतराशौवर्षकालेकुजोभौमःदशमगःसन्यदिमुथहापश्यतितदापापकर्मतःनृपभीतिंवित्तनाशंचदद्यात् ॥ ६ ॥ अथपापपुण्यवृद्धियोगावाह ॥ ईदृशइति ॥ ईदृशेजन्मकालीनशन्याक्रांतराशौवर्षेत्रिनवस्थेतृतीयनवमस्थानस्थेऽस्मिन्भौमेदग्धेऽस्तंगतेनष्टेहीनवलेअघसंचयःअघस्यपापस्यसंचयोवृद्धिःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मंदःशनैश्चरःअब्दपःवर्षस्वामीअधिकारीपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीभूत्वात्रिधर्मगःतृतीयनवमस्थानस्थश्चेत्स्यात्तदाधर्मवृद्धिदोभवति ॥ ७ ॥ अथदुष्टयोगंशुभयोगंचाह ॥ तस्मिन्निति ॥ तस्मिन्व

शनिस्थानेकुजःपश्यन्मुथहापापकर्मतः ॥ नृपभीतिंवित्तनाशंदद्याद्दशमगोयदि ॥ ६ ॥
ईदृशेत्रिनवस्थेऽस्मिन्दग्धनष्टेऽघसंचयः ॥ मंदोऽब्दपोधिकारीत्रिधर्मगोधर्मवृद्धिदः ॥ ७ ॥
तस्मिन्दग्धेविनष्टेचपापकृद्धर्मनिंदकः ॥ ईदृशिदृक्फलंसूर्येगुरावित्थंनयार्थभाक् ॥ ८ ॥

र्षस्वामिनिशनौअधिकारिणिदग्धेवाविनष्टेवासतिपापकृद्धर्मनिंदकश्चभवेत् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ ईदृशिसूर्येवर्षस्वामिन्यधिकारिणित्रिनवगेदग्धेवाविनष्टेवासतिईदृक्फलंपापकृद्धर्मनिंदकश्चपुरुषःस्यात् ॥ अथशुभयोगः ॥ गुरावित्थमित्ति ॥ इत्थममुनाप्रकारेणवर्षस्वामिन्यधिकारिणितृतीयनवमगेदग्धेवाविनष्टेवागुरौसतिनयार्थभाक् नयेननीतिमार्गेणार्थद्रव्यंप्राप्नोति ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

नृपामात्यगुणोत्तमैःसख्यंस्यात् ॥ २ ॥ अथराज्यप्राप्तियोगंनृपाद्बंधनयोगंचाह ॥ रविस्थानेंथिहेति ॥ रविस्थानेजन्मकालीनसूर्याधिष्ठितराशौ वर्षकाले इंथिहामुथहाभवेत् लग्नेवर्षलग्नेखेदशमस्थानेवाराज्यप्राप्तिसौख्यदास्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ तथाअर्कःसूर्यःनीचेनीचराशिगतःपापसंयुक्तःपापग्रहयुक्तःसन्दशमस्थानगतश्चेत्तदाभूपाद्राज्ञःसकाशाद्बंधःवंधनंहननंचदिशेत्कथयेत् ॥ ३ ॥ अथान्यौस्थानप्राप्तियोगावाह ॥ सिंहइति ॥ सिंहेरविःमूलवाक्यानुरोधाज्जन्मनीतिपदमत्राध्याहार्यं ॥ जन्मकालेसिंहराशिगतःसूर्योवर्षकालेबलीबलिष्ठःसन्खस्थःदशमस्थानस्थश्चेत्तदास्थानंपदं तस्यला

रविस्थनेंथिहालग्नेखेवाराज्याप्तिसौख्यदा ॥ नीचेऽर्कःपापसंयुक्तोभूपाद्बंधवधंदिशेत् ॥ ३ ॥
सिंहेरविर्बलीखस्थःस्थानलाभोनृपाश्रयः ॥ स्थानांतराधिकाराप्तिरिंदुरारपदेबली ॥ ४ ॥
खेशलग्नेशवर्षेशेत्थशालोराज्यदायकः ॥ वर्षेशेराज्यसहमेऽर्केत्थशालेमहानृपः ॥ ५ ॥

भोनृपाश्रयःराजाश्रयश्चस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ एवंजन्मकालेआरपदेभौमाक्रांतराशौ वर्षेतद्राशिगतःइंदुश्चंद्रःबलीचेत्तदास्थानांतरेअधिकारप्राप्तिःस्यात् ॥ ४ ॥ अथान्यौराज्यप्राप्तियोगावाह ॥ खेशइति ॥ खेशःवर्षकालीनदशमस्थानस्वामीलग्नेशःवर्षलग्नस्वामीवर्षेशःएतेषांइत्थशालेपरस्परमुथशिलयोगेसतिराज्यदायकःराज्यप्रदोभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ वर्षेशेवर्षस्वामिनिराज्यसहमेराज्यसहमस्थानगतेसतिअर्केत्थशालेसूर्येणसहमुथशिलयोगेसतिमहानृपोराजास्यात् ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ग्रहैर्नयुतः अधिकारवान्पंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीभूत्वाकेंद्रेसति अधिकारोगतिःप्राप्तिःस्यात् संख्येसंग्रामेसेनापत्यं वदेत् ॥ अथान्यदाह ॥ एवमिति ॥ एवमुक्तप्रकारेणबुधेकुजेभौमेवाबलयुते अर्कान्निर्गतेउदितेजीवयुतेबृहस्पतियुतेकेंद्रव र्तिनिसतिपुनःपरसैन्योपरिगतिर्गमनंस्यात् ॥ तत्सकाशाज्जयःख्यातिसुखावहःस्यात् ॥ अथोत्तरार्धेनविशेषमाह ॥ जीवा दिति ॥ जिवात्गुर्वाक्रांतराशेःसकाशान्नवमगेनवमस्थानेभौमेसतिनृणांमनुष्याणांयात्राशुभाभवेत् ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥

अधिकारोगतिःसंख्येसेनापत्येपिवावदेत् ॥ एवंबुधेकुजेजीवयुतेर्कान्निर्गतेपुनः ॥ ११ ॥
परसैन्योपरिगतिर्जयःख्यातिसुखावहः ॥ जीवान्नवमगेभौमेशुभायात्रानृणांभवेत् ॥ १२ ॥
इतिनवमभावविचारः॥ अथदशमभावविचारः॥ सबलेऽब्दपतौखस्थेराज्यार्थसुखकीर्तयः॥
स्थानांतराप्तिरन्यस्मिन्केंद्रेगृहसुखाप्तयः ॥१॥ इत्थंबलीरविर्भूस्थःपूर्वार्जितपदाप्तिकृत् ॥
एकादशेऽस्मिन्सख्यंस्यान्नृपामात्यगणोत्तमैः ॥ २ ॥ ॥ ॥

इतिनवमभावविचारः ॥ अथदशमभावविचारः ॥ सबलइति ॥ सबलेबलिष्ठे अब्दपतौवर्षस्वामिनि खस्थेदशमस्थानस्थे सति राज्यार्थसुखकीर्तयोभवंति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ अन्यस्मिन्केंद्रेदशमव्यतिरिक्तस्थाने स्थानांतराप्तिः गृहसुखाप्तयश्चभवंति ॥ १ ॥ अथस्थानविशेषेणवर्षस्वामिनःसूर्यस्यविशेषफलमाह ॥ इत्थमिति ॥ इत्थममुनाप्रकारेण वर्षस्वामीभूत्वाबलीबलिष्ठोरविःसूर्यःभूस्थःचतुर्थस्थानस्थःपूर्वार्जितपदाप्तिकृत् ॥ अस्मिन्नेतादृशेसूर्येएकादशस्थानस्थेसति

जन्माधिकारीति ॥ ज्ञोबुधःजन्माधिकारीजन्मकालेअधिकारीभूत्वा मंदस्थाने जन्मकालीनशन्याक्रांतराशिगतःसन्वर्षेन वमस्थानगतःक्रूरयुतःपापग्रहयुक्तोयदाभवेत्तदारिपोःशत्रोर्झंकटकात् कलहप्रसंगात्पंथाःमार्गगमनंस्यात् ॥ गुरुरध्वेति ॥ इंदुजीवयोः जीवोबृहस्पतिः अमुनाप्रकारेणजन्मकालेअधिकारीभूत्वाजन्मकालीनशन्याक्रांतराशिगतःसन्वर्षेनवमस्थान गतयोःपापग्रहयुतयोःसतोःशत्रुकलहाद्गुरुर्भूयानध्वामार्गःस्यात् ॥ धर्मेइति ॥ वर्षेनाधिकारीपंचाधिकारीरहितः शनिर्धर्मेन वमस्थानेसन्नशुभंपंथानंवदेत्कथयेत् ॥ ७ ॥ ८ ॥ अथदूरयात्रायोगावाह ॥ इत्थमिति ॥ इत्थममुनाप्रकारेणवर्षे अधिकार

पंथारिपोर्झंकटकाद्गुरुरध्वेंदुजीवयोः ॥ धर्मेशनिर्नाधिकारीपंथानमशुभंवदेत् ॥ ८ ॥
इत्थंगुरौदूरयात्रानृपसंगस्ततोगुणः ॥ कुजेऽब्दपेनष्टबलेस्वजनाद्दूरतोगतिः ॥ ९ ॥
द्यूनेंथिहाधर्मइंदौसबलेऽध्वाविदेशगः ॥ वर्षेशोबलवान्पापायुतःकेंद्रेऽधिकारवान् ॥ १० ॥

रहितेनवमस्थानगतेगुरौसति दूरयानंस्यात् नृपसंगः राज्ञासहमेलनंस्यात् ततोगुणः ततःराज्ञःसकाशाद्गुणःद्रव्यप्राप्तिश्च स्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ कुजेभौमे अब्दपेवर्षस्वामिनिनष्टबलेनवमस्थानगतेसति स्वजनात्स्वकीयकुटुंबवर्गा द्दूरेगतिर्गमनंस्यात् ॥ ९ ॥ अथप्रबलविदेशयात्रायोगंश्लोकपूर्वार्धेनाह ॥ द्यूनेंथिहेति ॥ द्यूनेसप्तमस्थानेइंथिहामुथहा धर्म इंदौधर्मेनवमस्थानेइंदौचंद्रेसबलेबलिष्ठेसतिविदेशगः परदेशगमनप्रयोजकः अध्वामार्गोभवति ॥ अथवर्षाधीशस्यकेंद्रगत त्वेनविशेषफलमेतच्छ्लोकोत्तरार्धाग्रिमश्लोकपूर्वार्धाभ्यामाह ॥ वर्षेशइति ॥ वर्षेशोवर्षस्वामीबलवान्बलिष्ठः पापायुतःपाप

अथचिंतितयात्रायोगमुत्तरार्धेनाह ॥ इत्थशालइति ॥ लग्नधर्मपत्योःवर्षलग्नस्वामिनासहनवमभावस्वामिनःइत्थशालेमुथशिलयोगेसतिअचिंतिताअकस्मात्यात्रास्यात् ॥ ४ ॥ अथविपरीतंमुथशिलस्यान्यत्रातिदेशमाह ॥ लग्नेशइति ॥ लग्नेशो वर्षलग्नस्वामीधर्मपेननवमभावस्वामिनामुथशिलयोगंकरोति तदाचिंतितगमनं । एवममुनाप्रकारेणलग्नाब्दपयोर्योगेवर्षलग्नस्वामीअनयोर्योगेसतितथामुथहस्वामी अंगपोवर्षलग्नस्वामीअनयोर्योगेसतिमुथशिलंपूर्वोक्तंस्यात् ॥ ५ ॥ अथसद्यात्रायोगावाह ॥ गुरुस्थानइति ॥ गुरुस्थानेजन्मकालेगुरुर्बृहस्पतिर्यस्मिन्राशावस्तितस्मिन्राशौवर्षकालीनेकुजेभौमेधर्मे नवम

क्रूरार्दितेकुयानंस्याद्धुरावेवंविचिंतयेत् ॥ इत्थशालेलग्नधर्मपत्योर्यात्रास्त्यचिंतिता ॥ ४ ॥
लग्नेशोधर्मपंयच्छन्स्वंमहश्चिंतिताध्वदः ॥ एवंलग्नाब्दयोर्योगेमुथहांगपयोरपि ॥ ५ ॥
गुरुस्थानेकुजेधर्मेसद्यात्राभृत्यवित्तदा ॥ ज्ञस्थानेलग्नपोभौमोदृष्टःसद्यानसौख्यदः ॥ ६ ॥
स्वस्थानगोवाबलवान्लग्नदर्शीसुयानदः ॥ जन्माधिकारीज्ञोमंदस्थानेक्रूरयुतोयदा ॥ ७ ॥

स्थानगतेसति सद्यात्रासमीचीनायात्रा ॥ भृत्यःसेवकःवित्तंभृत्यद्रव्यप्राप्तिकारिकास्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यःज्ञस्थानेजन्मकालेबुधोयस्मिन्राशावस्ति तस्मिन्राशौवर्षकालीनेभौमेलग्नपेलग्नस्वामिनादृष्टःसन्सद्यानसौख्यदःस्यात् ॥ ६ ॥ अथान्यंसद्यात्रायोगंश्लोकार्धेनाह ॥ स्वस्थानगइति ॥ जन्मकालेभौमःस्वस्थानगोमेषवृश्चिकगतोवर्षेपिमेषवृश्चिकराशिगतः सन् नवमेबलवान्स्यात् लग्नदर्शीलग्नंपश्यति तदासुयानदःशुभगमनंभवेत् ॥ अथशुभयात्रायोगान्सार्धश्लोकेनाह ॥

अथनवमभावविचारः ॥ तत्रनवमभावेमार्गधर्मविचारस्तावद्गमनयोगमाह ॥ भौमेइति ॥ भौमेऽब्दपे भौमेवर्षस्वामिनि त्रिनवगेतृतीयगेनवमस्थानेवाक्रूरायुक्तेक्रूरैःपापग्रहैरयुक्तेयोगरहितेवलान्वितेबलिष्ठेसतितदामार्गःगमनंगुणावहःलाभादिसुखकरः ॥ चरंकार्यंत्वरयासाध्यमपिकार्यं ततःतस्मात्स्थिरंविलंबसाध्यंभवति ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ त्रिधर्मस्थइति ॥ सूर्यःअब्दपःवर्षस्वामीभूत्वाकंवूलीकंवूलयोगवान्सन्त्रिधर्मस्थः तृतीयनवमस्थानस्थस्तदामार्गसौख्यदः सचेन्नाधिकृतःपंचाधिकारिणांमध्यअधिकारीनभवेत्तदाअन्यप्रेषणेनयानंगमनंस्यात् ॥ २ ॥ अथान्यान्गमनयोगान्सार्धश्लोकेनाह ॥ शुक्र

अथभाग्यभावविचारः॥भौमेऽब्दपेत्रिनवगेक्रूरायुक्तेबलान्विते॥ गुणावहस्तदामार्गश्चिरंकार्यंस्थिरं ततः ॥१॥ त्रिधर्मस्थोऽब्दपःसूर्यःकंबूलीमार्गसौख्यदः ॥ अन्यप्रेषणयानंस्यात्सचेन्नाधिकृतोभवेत् ॥ २ ॥ शुक्रेऽब्दपेत्रिनवगेमार्गेसौख्यंविलोमगे ॥ अस्तेवाकुगतिःसौम्येदेवयात्रातथाविधे ॥ ३ ॥

इति ॥ क्रूरार्दितइति ॥ शुक्रेऽब्दपेवर्षस्वामिनित्रिनवगेतृतीयनवमस्थानेसति मार्गेगमनंमार्गेसौख्यंस्यात् ॥ अथतादृशेशुक्रे विलोमगेवक्रिणिअस्तेवा अस्तंगतेवासतिकुगतिःकुत्सितगतिःकुगमनंकार्यसिद्धिर्नस्यादित्यर्थः ॥ तथाबुधेतादृशेवर्षस्वामिनिसवलेत्रिनवगेसौम्येबुधेसति देवयात्रादेवोद्देशेनयात्रास्यात् ॥ इदंतीर्थयात्रादेरप्युपलक्षणं ॥ तादृशेशुक्रेबुधेक्रूरार्दितेपापग्रहैःपीडितेयुक्तेवासति कुयानंकुत्सितगमनंस्यात् ॥ एवममुनाप्रकारेणवर्षस्वामिनित्रिनवगेगुरौसतिदेवयात्रांविचिंतयेत्कथयेत् तस्मिन्गुरौक्रूरार्दितेतुकुयानंस्यात् ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥

अथमहामृत्युयोगानाह ॥ सक्रूरइति ॥ जन्मपेजन्मलग्नस्वामिनिसक्रूरेवर्षेपापग्रहयुक्तेमृत्यौअष्टमस्थानस्थेसतिमृतिर्मरणं स्यात् ॥ चेदिंथिहामुथहायत्रकुत्रापिस्थितःआर्किंयुक्ताशनियुक्तातदामृतिः ॥ भौमक्षुतेक्षणाद्भौमेनक्षुतदृष्ट्याचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टासतीतत्रईदृशेयोगेआत्मघाततोमृत्युःस्यात् ॥ २१ ॥ अथमहामृत्युयोगंसर्वमृत्युयोगंपरिहारंचाह ॥ मंद इति ॥ मंदश्शनैश्चरःअष्टमेवर्षलग्नादष्टमस्थानेस्थितः ॥ मृतीशेत्थशालात् मृतीशःअष्टमभावस्वामीतेनसहमुथशिलयोगान्मृत्युकरःस्मृतःकथितः ॥ अथैतद्योगानामपवादमाह ॥ सर्वेपिमृत्युयोगाःशुभेत्थशालात् यद्यरिष्टकारकाणांग्रहाणांशुभ

सक्रूरेजन्मपेमृत्यौमृतिश्चेदिंथिहार्किंयुक् ॥ भौमक्षुतेक्षणेतत्रमृत्युःस्यादात्मघाततः ॥ २१ ॥ मंदोऽष्टमे मृतीशेत्थशालान्मृत्युकरःस्मृतः ॥ शुभेत्थशालात्सर्वेऽपियोगानाशुभदायकाः ॥२२॥ सूतिरंध्रपतिर्मंदोऽष्टमोऽब्देलग्नपेनचेत्॥ इत्थशालीक्रूरदृशातत्कालंमृत्युदायकः॥२३॥पुण्यसद्मनि विधुस्तनौतथाऽस्ते खलोमृतिरथार्थरिष्फगौ ॥ मृत्युदौखलखगावथोजनुर्वर्षवेशतनुपौमृतौमृतिः ॥२४॥ इत्यष्टमभावः ॥

ग्रहैःसाकंमुथशिलयोगस्तर्हिंअशुभदायकाअनिष्टदायकानभवंति ॥ २२ ॥ अथमहामृत्युयोगमाह ॥ सूतिरंध्रपतिरिति ॥ सूतौजन्मकालेरंध्रपतिः अष्टमभावस्वामीमंदःशनिः अब्देवर्षेवर्षलग्नादष्टमस्थानस्थःसन् लग्नपेनवर्षलग्नस्वामिनाचेत्क्रूरदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्या इत्थशालीमुथशिलयोगंकरोति तदातत्कालेतस्मिन्समयेमृत्युदायकोभवति ॥ २३ ॥ २४ ॥ इतिअष्टमभावविचारः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

सहमस्वामिनिउदितेउदयंप्राप्तेनिर्बलेबलरहितेसतिजीवितेमृतिःस्यात् ॥ १७ ॥ अथान्यौमहामृत्युयोगावाह ॥ पुण्यसद्मे श्वरइति ॥ पुण्यसद्मेश्वरःपुण्यसहमस्वामीपुण्यसहमस्थानादष्टमस्थानस्थःपापदृग्युतःपापग्रहैर्दृष्टोयुक्तोवास्यात्तदामृतिः स्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूत्यष्टमेशःसूतौजन्मकालेअष्टमेशः । अष्टमस्थानस्वामीपुण्यस्थः पुण्यसहमस्था नस्थः पापग्रहेणदृष्टोयुतोवास्यात्तदामृतिर्मरणंस्यात् ॥ १८ ॥ अथान्यौमृत्युयोगावाह ॥ सूत्यष्टमगतइति ॥ सूत्यष्टमग तोराशिःसूतौजन्मकालिकलग्नादष्टमराशिर्वर्षकालीनपुण्यसद्मनिपुण्यसहमस्थानस्थोभवन्नाथयुक्स्वस्वामिनायुक्तश्चेत्तदामृ

पुण्यसद्मेश्वरःपुण्यसहमादष्टगोयदा ॥ सूत्यष्टमेशःपुण्यस्थोमृतिदःपापदृग्युतः ॥ १८ ॥
सूत्यष्टमगतोराशिःपुण्यसद्मनिनाथयुक्॥ अब्दलग्नाऽष्टमर्क्षवाचेदित्थंस्यान्मृतिस्तदा ॥१९॥
पुण्यसद्माशुभाक्रांतंमृतीशोऽत्यारिरंध्रगः ॥ मुथहेशोऽब्दपोवापिमृत्युंतत्रविनिर्दिशेत् ॥२०॥

त्युःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ तथाअब्दलग्नाद्वर्षलग्नादष्टमर्क्षअष्टमोराशिरित्थंपुण्यसहमस्थस्वामिनायुक्तश्चे त्तदामृत्युःस्यात् ॥ १९ ॥ अथान्यमृत्युयोगावाह ॥ पुण्यसद्मेति ॥ पुण्यसद्मपुण्यसहमंअशुभाक्रांतंपापग्रहैर्युक्तंस्याद्यदि मृतीशःअष्टमस्थानस्वामीअंत्यारिरंध्रगःद्वादशषष्ठाष्टमस्थानस्थश्चेद्भवतितदामृत्युंवदेत् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मुथहेशः ॥ मुथहास्वामीअब्दपोवावर्षस्वामीवातत्रतथैवपापाक्रांतःद्वादशषष्ठाष्टमस्थानश्चेत्तदामृत्युंविनिर्दिशेत् ॥ २० ॥

बुधपदेजन्मकालीनबुधाक्रांतराशौस्थितेहते क्रूरैःपापग्रहैर्हतेसति विदेशगमनंवादःविमनस्कतावास्यात् ॥ १३ ॥ अथाल्प
मृत्युयोगावाह ॥ मेषइति ॥ आरेभौमेमेषेसिंहेधनुषिवृषेरंध्रेअष्टमस्थानेसतिअसितःखड्गाद्भयंस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥
अथान्यः ॥ मृतौअष्टमस्थानेमृतीशलग्नेशौअष्टमस्थानस्वामिवर्षलग्नस्वामिनौपापदृग्युतौपापग्रहैर्दृष्टौयुतौवासत्यांमृत्युदौम
रणदौभवतः ॥ १४ ॥ अथसामान्यवर्षयोगमाह ॥ यत्रर्क्षइति ॥ जन्मनिजन्मकालेकुजोभौमःयत्रर्क्षेयस्मिन्राशौस्यात्सरा
शिर्यदाअब्दलग्नोपगःवर्षलग्नेभवेत्तत्रबुधोवर्षपतिर्वर्षस्वामीसन्नष्टबलोभवेत्तदानशोभनंशुभफलदोनस्यात् ॥ १५ ॥ अथवा

मेषेसिंहेधनुष्यारेवृषेरंध्रेऽसितोभयम् ॥ मृतौमृतीशलग्नेशौमृत्युदौपापदृग्युतौ ॥ १४ ॥
यत्रर्क्षेजन्मनिकुजःसोऽब्दलग्नोपगोयदा ॥ बुधोवर्षपतिर्नष्टबलस्तत्रनशोभनम् ॥ १५ ॥
सार्केशनौभौमयुतेखाष्टस्थेवाहनाद्भयम् ॥ सार्केभौमेऽष्टमस्थेतुपतनंवाहनाद्भवेत् ॥ १६ ॥
सारेऽब्दपेऽष्टमेमृत्युश्चंद्रेंत्यारिमृतौमृतिः ॥ उदितेमृतिसद्मेशेनिर्बलेजीवितेमृतिः ॥ १७ ॥

हनाद्भयपतनयोगावाह ॥ सार्कइति ॥ सार्केशनौसूर्ययुक्तशनौ ॥ भौमयुतेसभौमेखाष्टस्थेदशमाष्टमस्थानस्थेसंतिवाहनाद्भ
यंभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सार्केभौमेसूर्ययुक्तभौमेऽष्टमस्थानस्थेसतिवाहनात्पतनंवदेत्कथयेत् ॥ १६ ॥ अथ
महामृत्युयोगावाह ॥ सारेब्दपइति ॥ सारेऽब्दपेआरेणभौमेनसहवर्तमानेसारेएतादृशेअब्दपेवर्षस्वामिनिअष्टमेसतिमृति
मरणंस्यात् । तथाअंत्यारिमृतौद्वादशषष्ठाष्टमस्थानेषुचंद्रेसतिमृतिर्मरणं ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मृतिसद्मेशेमृत्यु

अथजयवादयोगावाह ॥ जयइति ॥ प्रागुक्तादृशेगुरौशुक्रेक्षणात्शुक्रेणदृष्टेसतिस्त्रीविवादेप्रत्युत्तरवशेनजयउक्तःकथितः ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ भौमेंऽत्यगेभौमेअंत्यगेवर्षलग्नाद्द्वादशस्थानेसति धनेद्वितीयस्थानेसूर्येसति तदावादात्क्लेशंविनिर्दिशेत् ॥ १० ॥ अथान्यौकलिरोगयोगावाह ॥ रिपुगइति ॥ अब्दपेवर्षस्वामिनिकुजहतेभौमेनपीडितेसति रिपुभिःशत्रुभिर्गोत्रैःस्ववंशस्थैःसहकलिःस्यात् ॥ संख्येसंग्रामेभीतिर्भयंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मांगपोजन्मकालीनलग्नस्वामीवर्षेदग्धोऽस्तंगतःसन्नष्टमोऽष्टमस्थानेचेद्भवति तदारोगकलीदिशेत्कथयेत् ॥ ११ ॥ अथकलहयोगावाह ॥

जयःशुक्रेक्षणादुक्तःप्रत्युत्तरवशेनतु ॥ भौमेंऽत्यगेधनेसूर्येवादात्क्लेशंविनिर्दिशेत् ॥ १० ॥
रिपुगोत्रकलिर्भीतिःसंख्येकुजहतेऽब्दपे ॥ दग्धोजन्मांगपोवर्षेऽष्टमोरोगकलीदिशेत्॥११॥
सूत्यब्दयोरधिकृतौभौमस्थानेगुरुर्हतः ॥ पापैर्वादःस्फुटोप्येवंतादृशींदौशनेःपदे ॥ १२ ॥
सूत्यब्दयोरधिकृतेचंद्रेबुधपदेहते ॥ क्रूरैर्विदेशगमनंवादःस्याद्विमनस्कता ॥ १३ ॥ ॥

सूत्यब्दयोरिति ॥ गुरुर्बृहस्पतिः सूत्यब्दयोर्जन्मकालवर्षकालयोरधिकृतोअधिकारीभूत्वाभौमस्थानेजन्मकालिकभौमाक्रांतराशिस्थःसन्हतःपापैःग्रहैर्हतश्चेद्भवतितदालोकैःसहस्फुटोवादःस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ शनेःपदेजन्मकालिकशन्याक्रांतराशौ तादृशिजन्मकालवर्षकालयोरधिकारिणि पापग्रहैश्चहतेइंदौचंद्रेतिष्ठतिसति एवमेवंफलःस्फुटःकलहःस्यात् ॥ ॥ १२ ॥ अथविदेशगमनादियोगमाह ॥ सूत्यब्दयोरिति ॥ सूत्यब्दयोर्जन्मकालवर्षकालयोः अधिकृतेअधिकारंप्राप्तेचंद्रे

॥ ९१ ॥

आरेभौमेखस्थेदशमस्थानेसतिचतुष्पाद्भ्यश्चतुष्पदेभ्यःपातःपतनंदुःखं असृजःरक्तविकारजनितरुजोरोगाःस्युः ॥ ६ ॥ अथध
ननाशविवादयोगावाह ॥ वित्ताष्टगेति ॥ यदिअब्देशःवर्षेशः ईज्योगुरुःवित्ताष्टगःद्वितीयेअष्टमस्थानेवासन् अशुभेक्षितः
पापग्रहदृष्टस्तदाधनहाधननाशकर्तास्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मंदेशनौद्यूनेसप्तमस्थानेसतिदुर्वचनापवादकलि
भर्त्सनंधिक्कारंप्राप्नोति ॥ ७ ॥ अथमहाल्पमृत्युयोगावाह ॥ पतितइति ॥ पतितेज्ञेबुधेक्रूरदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्याआरे
भौमेत्थशालेमुथशिलयोगंकरोति तदामृतिंवदेत् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ तादृशेबुधेकुजहद्दास्थिते भौमहद्दायां

वित्ताष्टगेज्योधनहायद्यब्देशोऽशुभेक्षितः ॥ मंदेद्यूनेदुर्वचनापवादकलिभर्त्सनम् ॥ ७ ॥
पतितेज्ञेक्रूरदृशाऽऽरेत्थशालेमृतिंवदेत् ॥ कुजहद्दास्थितेनाशःसौम्यदृष्ट्याशुभंभवेत् ॥८॥
लग्नाधिपेनष्टदग्धेयोषिद्वादोऽशुभान्विते ॥ जन्मन्यष्टमगोजीवोनाधिकारीकलिःपृथुः॥९॥

स्थितेनाशःद्रव्यस्यस्यादित्यपरोयोगः शुभदृष्ट्यातादृशेबुधेयोगद्वयेपिदृष्टश्चेत्शुभंवदेत् ॥ ८ ॥ अथझकटकयोगावाह ॥ लग्ना
धिपइति ॥ लग्नाधिपेवर्षलग्नस्वामिनिनष्टदग्धेनष्टेहीनवलेदग्धेअस्तंगतेअशुभान्वितेअशुभैःपापग्रहैरन्वितेयुक्तेसतियोषिद्भिः ॥ ९१ ॥
अन्यस्त्रीभिःसहवादःकलहःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मनिजन्मकालेअष्टमगोऽष्टमस्थानेजीवोबृहस्पतिश्चे
त्सवर्षेनाधिकारी पंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीनस्यात् ॥ तदापृथुर्महान्कलिःकलहःस्यात् ॥ ९ ॥ ॥ ॥

नष्टेंऽशुस्थिते अर्थात्कुजस्यांशुस्थितेकुजरश्मिस्थितेदग्धेसतिकुजेनयुद्धादिनापीडितेइत्यर्थः ॥ तदाविदेशतःपरदेशेवंधन मृतीस्यातामितिबुधाःप्राहुः ॥ उक्तंचसमरसिंहेन ॥ दग्धेचरश्म्यधःस्थात्परदेशबंधनंमरणमिति ॥ ताजिकालंकारे ॥ सौम्ये क्रूरदृशाक्षतिःकुजदृशादग्धंचतद्रश्मिभिर्निर्बंधेहननंविदेशमरणंमृत्योर्लभेन्निश्चितमिति ॥ केचित्तुइनांशुस्थितेसूर्यसान्निध्ये नास्तंगतेसूर्यमंडलगतेइत्यर्थः ॥ दग्धेपापाक्रांते कुजपदसान्निध्येनकुजयुक्तइत्यर्थः ॥ अतएववामनः ॥ भौमयुक्तेबुधेसार्के विदेशेबंधनंमृतिरिति ॥ तन्न ॥ भिन्नराशिस्थितस्यापिबुधस्यास्तंगतत्वेनसार्कत्वाभावात्समरवाक्येसूर्यपदसांनिध्याभावेन सूर्यस्याप्रसक्त्यासूर्यरश्म्यधःस्थादित्यर्थकल्पनस्यान्याय्यत्वाच्च ॥ नचवामनवाक्यस्यकागतिरितिवाच्यं ॥ भौमयुक्तेबुधेइ

भौमस्थानेऽधिकारींदौगुप्तंनृपभयंरुजः ॥ मंदोऽधिकारीखेलोहहतेपीडाकरःस्मृतः ॥ ५ ॥
भौमेऽष्टमेभयंवह्नेःप्रहारोवानृपाद्भयम् ॥ आरेखस्थेचतुष्पाद्भ्यःपातोदुःखंरुजोसृजा ॥ ६ ॥

त्यस्यस्वोक्तार्थविरुद्धार्थत्वाभावेनसार्केत्यस्याधिकोक्त्याविरोधाभावादिति ॥ ४ ॥ अथरोगयोगावाह ॥ भौमस्थानइति ॥ जन्मकालेभौमस्थाने भौमोयस्मिन्राशावस्तितस्मिन्राशौवर्षेअधिकारिणिइंदौचंद्रेसतिगुप्तमप्रकाश्यंनृपभयंराज्ञःसकाशा द्भयंरुजोरोगाःस्युः ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः । मंदःशनैश्चरः । अधिकारीपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीभूत्वाखेदश मस्थानेचेत्स्यात्तदालोहहतेर्लोहप्रहारात्पीडाकरःस्मृतः ॥ ५ ॥ अथाल्पमृत्युयोगावाह ॥ भौमइति ॥ वर्षलग्नादष्टमस्थाने भौमेसतिवह्नेःसकाशात् भयं प्रहारोवाशस्त्रादिनाघातोवा नृपात्राज्ञःसकाशाद्भयंवास्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः

अथमहामृत्युयोगानाह ॥ लग्नेंथिहापतिसमापतयोमृतीशाइति ॥ वर्षलग्नस्वामी मुथहास्वामी वर्षस्वामी एतेत्रयोमृतीशाश्चे दित्थशालिनः अष्टमभावस्वामिनासहमुथशिलयोगश्चेत्तदानिधनप्रदामरणप्रदाःस्युः ॥ चेत्पाकरिष्टस्यदशारिष्टस्यसमयेमृति रेवस्यात् ॥ अयमर्थः ॥ जन्मकालिकपापग्रहदशायांपापग्रहस्यांतर्दशाचेद्भवतितदामरणमेवस्यादित्यर्थः ॥ अन्यदाह ॥ तत्रेति ॥ तत्रवर्षकालेदिवसेऽब्दवेशेदिवावर्षप्रवेशेसतिसार्केकुजेसूर्यसहितेभौमेसतिनृपभयंराज्ञःसकाशाद्भयंस्यात् ॥ २ ॥ अथचतुरोमृत्युयोगानाह ॥ सूर्यइति ॥ सूर्येजननेजन्मकालेसितेनशुक्रेणसहमूसरिफयोगेसति ॥ तथावर्षेअधिकारीपंचाधि

लग्नेंथिहापतिसमापतयोमृतीशाश्चेदित्थशालिनइमेनिधनप्रदाःस्युः ॥ चेत्पाकरिष्टसमयेमृ
तिरेवतत्रसार्केकुजेनृपभयंदिवसेऽब्दवेशे ॥ ३ ॥ सूर्येमूसरिफेसितेनजननेवर्षेधिकारीतथा
केंद्रेराजगदाद्भयंचरुगसृक्स्थानेऽधिकारींदुजे ॥ सौम्येक्रूरदृशाकुजस्यरुगसृग्दोषोदिनांशु
स्थितेदग्धेबंधमृतीविदेशतइतिप्राहुर्बुधेतादृशे ॥ ४ ॥ ॥ ॥

कारिणांमध्येअधिकारीभवति केंद्रेसति राजगदाद्भयंचराज्ञःसकाशात् तथारोगाद्भयंस्यात्॥ अयमेकोयोगः॥ अथद्वितीयः॥ जन्मकालेअसृक्स्थानेभौमाक्रांतराशौअधिकारिणिवर्षपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारिणिइंदुजेबुधेसतिरुक्रोगःस्यात् ॥ अथ तृतीयः ॥ अथवासौम्येबुधेअधिकारिणिसतिक्रूरदृशाकुजस्यभौमस्यक्रूरदृशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टेसतिअसृक्दोषा दिनारक्तविकारजनितदोषादिनारुक्रोगःस्यात् ॥ अथचतुर्थोयोगः ॥ पुनरपितादृशेबुधेअधिकारिणिक्रूरदृष्ट्याभौमे

अथसप्तमस्थानस्यमार्गस्थानत्वाद्विदेशगमनयोगमाह ॥ मुथहातइति ॥ वर्षेस्वगृहस्वोच्चगतःशशीचंद्रोमुथहाधिष्ठितस्थानात् द्यूनस्थःसप्तमस्थानेस्यात्तदाविदेशगमनंकुर्यात् ॥ एतादृशचंद्रःपापेक्षणात् पापग्रहैर्दृष्टश्चेत्तदाक्लेशदोभवेत् ॥ १३ ॥ इतिसप्तमभावविचारः ॥ अथाष्टमभावविचारः ॥ भौमइति ॥ भौमेअब्दपेवर्षस्वामिनिसतिक्रूरहतेयुद्धादिनापीडितेबलोज्झितेनिर्बलेयत्किंचित्स्थानगतेसति अयसालोहेनघातोभवेत् ॥ तथाभौमेअग्निभेवह्निराशौसंज्ञातंत्रोक्तमेषसिंहधनुष्याख्येस्थितेसतिअग्निभीर्वह्निसंबंधाद्भीतिर्भयंभवति ॥ तथाभौमेद्विपदभेमिथुनकन्याधनुःपूर्वार्धराशिस्थेक्रूरनरात् उग्रस्वभावम

मुथहातोद्यूनसंस्थःस्वगृहोच्चगतःशशी ॥ विदेशगमनंकुर्यात्क्लेशःपापेक्षणाद्भवेत् ॥ १३ ॥
इतिजायाभावविचारः॥ अथाष्टमभावविचारः॥ भौमेऽब्दपेक्रूरहतेऽयसाघातोबलोज्झिते ॥
अग्निभीरग्निभेक्रूरनराद्विपदभेमृतिः ॥ १ ॥ वियत्यवनिपामात्यरिपुतस्करजंभयम् ॥ तुर्ये
मातुःपितृव्याद्वामातुलात्पितृतोगुरोः ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥

नुष्याच्चौरादितोमृतिर्मरणंस्यात् ॥ १ ॥ अथतादृशस्यभौमस्यविशेषस्थानगतस्ययोगावाह ॥ वियतीति ॥ वर्षस्वामिनिभौमेनिर्बलेक्रूरहतेएतादृशेयदिवियति दशमस्थानगतेसति तदा अवनिपामात्याद्राजप्रधानतोरिपुतःशत्रुतःतस्करतश्चौरतोभयंवक्तव्यं ॥ अथतादृशेभौमेतुर्येचतुर्थस्थानस्थेसतिमातुःपितृव्याद्वा मातुलात्पितृतःगुरोःपितुःसकाशाद्गुरोःसकाशाद्भयंवाच्यम् ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथत्रीन्स्त्रीप्राप्तियोगानाह ॥ भौमइति ॥ भौमेअब्दपेवर्षस्वामिनि सितदृशाशुक्रेणदृष्टेसतिस्त्रीलाभयोगएकः ॥ तथाशुक्रे ब्देशेवर्षस्वामिनिकुजेक्षयाभौमेनदृष्टेसतिस्त्रीलाभयोगोद्वितीयः ॥ अथवादारसहमेवर्षायस्त्रीसहमेतदृष्टेताभ्यांशुक्रभौमा भ्यांदृष्टेसतिध्रुवंनिश्चयेनस्त्रीलाभोभवति ॥ तृतीयोयोगः ॥ १० ॥ अथपुनर्विवाहयोगद्वयमाह ॥ सूताविति ॥ वाप्रका रांतरेण सूतौजन्मकालेदारसहमेस्त्रीसहमेतदृष्टेशुक्रभौमाभ्यांदृष्टेसतियोषित्स्त्रीप्राप्यते ॥ उक्तंचसमरसिंहेन ॥ जन्मनिदृ ष्टौसत्यांस्त्रीसहमाप्तौचपरिवारः ॥ अयमर्थः ॥ यथावर्षकालेस्त्रीसहमंतथैवजन्मकालेप्रश्नकालेचस्त्रीसहमंकार्यमितिसंज्ञातं

भौमेऽब्दपेसितदृशाशुक्रेऽब्देशेकुजेक्षया ॥ तद्दृष्टेदारसहमेस्त्रीलाभोभवतिध्रुवम् ॥ १० ॥
सूतौवादारसहमेतद्दृष्टेयोषिदाप्यते ॥ स्वामिदृष्टंस्त्रीसहमंशुक्रदृष्टंविवाहकृत् ॥ ११ ॥
सूतौद्यूनाधिपेवर्षसहमेशेस्त्रियाःसुखम् ॥ जन्मास्तपेंथिहानाथवर्षेशःखेद्युनेतथा ॥ १२ ॥

त्रेसहमप्रकरणेउक्तमस्ति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ स्त्रीसहमंस्वामिनादृष्टंशुक्रदृष्टंतदाविवाहकृत् ॥ ११ ॥ अथस्त्री सुखप्राप्तियोगावाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेद्यूनाधिपेसप्तमभावस्वामिनि वर्षेवर्षकालेसहमेशेस्त्रीसहमस्वामीभवेत्त दास्त्रियःसुखंस्त्रीतःसुखंस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मास्तपेजन्मकालीनसप्तमभावस्वामी इंथिहानाथःवर्षका लीनमुथहास्वामी वर्षेशोवर्षस्वामी एतेखेदशमस्थाने तथाद्यूनेसप्तमस्थानेस्युस्तदास्त्रीतःसुखंस्यात् ॥ उक्तंचताजिकयोगसुधा निधौ ॥ जन्मास्तनाथेऽब्दपतौचमुंथेशेऽस्तंगतेव्योमगतेऽपितद्वत् ॥ अतएववर्षेशाश्चेद्द्यूनेतथेतिपाठकल्पनमपिनिरस्तं ॥१२॥

जीवेसतिपूर्णफलंविवाहयेद्बुद्दनाथेच ॥ फलसाम्याद्युक्तिलाघवात्ग्रंथकृतालग्नभुक्तमितिवोध्यम् ॥ ६ ॥ अथस्त्रीक्लेशविवाहयोगावाह ॥ अधिकारीति ॥ पंचाधिकारिणांमध्येयस्यकस्यचिदधिकारिणःपदस्थेस्थानेअर्केसूर्येसतिस्त्रीभ्योऽनिशंनिरंतरं व्याकुलतास्यात् ॥ एवंइंथिहाधिकृतस्थानेइंथिहामुथहाअधिकृतस्थानेअधिकारिग्रहस्यस्थानेगुरुदृष्ट्यागुरुणादृष्टासतीविवाहकर्त्रीस्यात् ॥ ७ ॥ अथस्त्रीक्लेशयोगावाह ॥ इंथिहेति । द्यूनेवर्षलग्नात्सप्तमस्थानेइंथिहामुथहाअर्कारयुक् अर्कःसूर्यःआरोभौमस्तेनयुक्ताचेत्तदास्त्रीपुत्रेभ्यःकष्टंभवेत् ॥ पापग्रहदृष्ट्याविशेषतःकष्टंस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ स्त्रीसहमेक्रूरिते

अधिकारिपदस्थेऽर्केस्त्रीभ्योव्याकुलताऽनिशं ॥ इंथिहाधिकृतस्थानेगुरुदृष्ट्याविवाहकृत् ॥ ७ ॥
इंथिहार्कारयुग्द्यूनेक्रूरितेसहमेस्त्रियाः ॥ स्त्रीपुत्रेभ्योभवेत्कष्टंपापदृष्ट्याविशेषतः ॥ ८ ॥ सूतौद्यूनाधिपःशुक्रोऽब्देद्यूनेबलवान्भवेत् ॥ लग्नेशेनेत्थशालश्चेत्स्त्रीलाभंकुरुतेध्रुवं ॥ ९ ॥ ॥

पापाक्रांतेवर्षलग्नात्सप्तमस्थानेसतिस्त्रीपुत्रेभ्यःकष्टंस्यात् । पापग्रहैर्दृष्टेसतिविशेषतःकष्टंस्यात् । केचित्तुक्रूरितेइत्यस्ययोगद्वयेप्यन्वयः ॥ क्रूरितेद्यूनेइंथिहार्कारियुगितिवदंति । तन्न । अर्कारयुगित्यनेनैवद्यूनस्यक्रूरितत्वोपपत्तेः ॥ अन्यथायोगद्वयकल्पनमपिव्यर्थंस्यादिति ॥ ८ ॥ अथविवाहयोगमाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेद्यूनाधिपःसप्तमभावस्वामीशुक्रःअब्देवर्षकालेबलवान्बलिष्ठःसन्द्यूनेसप्तमस्थानेभवेल्लग्नेशेनेत्थशालश्चेत्वर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलयोगश्चेत्तदास्त्रीलाभंसुखंचकुरुते ॥ ९ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

वाविनष्टश्चेत्तदास्त्रियाःकष्टदोदुःखदोभवति ॥ विनष्टग्रहलक्षणंवामनेनोक्तं । क्रूराक्रांतःक्रूरयुतःक्रूरदृष्टश्चयोग्रहः । विर
श्मितांप्रपन्नश्चसविनष्टोबुधैःस्मृत इति ॥ ४ ॥ अथस्त्रीस्वल्पसुखमहत्सुखयोगावाह ॥ नष्टेंदाविति । शुक्रपदगेशुक्राधिष्ठि
तराशिस्थितेवर्षेनष्टेप्रागुक्तविनष्टलक्षणाक्रांतेइंदौचंद्रेसति स्वल्पमैथुनमादिशेत्कथयेत् । तथाजन्मशुक्रर्क्षगोभौमःजन्मकाले
शुक्रोयस्मिन्राशावस्तितस्मिन्राशौवर्षकालेभौमोबलीभवेत्तदास्त्रीसुखोत्सवकृत् ॥ ५ ॥ अथस्त्रीसौख्ययोगचतुष्टयमाह ॥
जन्मास्तपइति ॥ जन्मकालीनलग्नात्सप्तमस्थानस्वामिनि अब्दपसितेनवर्षस्वामीशुक्रस्तेनयुगीक्षितेयुक्तोदृष्टोवातदास्त्रीसं

नष्टेन्दौशुक्रपदगेमैथुनंस्वल्पमादिशेत् ॥ जन्मशुक्रर्क्षगोभौमःस्त्रीसुखोत्सवकृद्बली ॥ ५ ॥
जन्मास्तपेऽब्दपसितेनयुगीक्षितेस्यात्स्त्रीसंगमोबहुविलाससुखप्रधानः॥ केंद्रत्रिकोणगगुरौ
जनिशुक्रभस्थेस्त्रीसौख्यमुक्तमितिहद्दविवाहयोश्च ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥

गमोवहुविलाससुखप्रधानःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ केंद्रेति ॥ जन्मकालेशुक्रभस्थेशुक्राधिष्ठितराशिस्थितेवर्षकालीनगुरौ
केंद्रत्रिकोणगतेसतिस्त्रीसौख्यमुक्तं ॥ अयंद्वितीयोयोगः ॥ इतिहद्दविवाहयोश्चेति ॥ अमुनाप्रकारेणवर्षलग्नेयआगतोहद्दा
स्वामीसजन्मकालीनशुक्राक्रांतराशिगतःसन्केंद्रत्रिकोणगोभवेत्तदास्त्रीसौख्यंस्यात्अयंतृतीयोयोगः ॥ तथावर्षकालेयद्वि
वाहसहमंतत्स्वामीवाजन्मकालीनशुक्राधिष्ठितराशिगतःसन्केंद्रत्रिकोणगोभवेत्तदापिस्त्रीसौख्यंस्यात् ॥ अयंचतुर्थोयोगः ॥
केंद्रमित्यत्रलग्नंविहायचतुर्थसप्तमदशमान्युक्तानिसमरसिंहेन ॥ तद्वाक्यंच ॥ शुक्रस्थानेवास्यान्नवमेऽस्तेपंचमेचतुर्थेखे

अथस्त्रीसौख्यविवाहयोगावाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मलग्नाधिपेजन्मलग्नस्वामिनिवर्षबलान्वितेबलिष्ठेअस्तस्थेसप्तमस्थानेसति दारसौख्यंस्त्रीजनितंसुखंस्यात् ॥ जन्मकालेशुक्रर्क्षंशुक्रोयस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिरब्देवर्षकालेअस्तेसप्तमस्थानेसतिसितेशुक्रेअब्दपेवर्षस्वामिनिसतितदास्त्रीलाभायस्त्रीप्राप्तयेभवति ॥ इदमवधेयं ॥ जन्मशुक्रर्क्षमित्यत्रजन्मशुक्रर्क्षमस्तेतत्रचेच्छुक्रोऽब्दपोवर्षस्वामीतदास्त्रीसुखमित्यत्रसंमतेरभावः ॥ यथासमरसिंहः ॥ जातकलग्नाधिपतौवर्षस्थेबलिनिदारसुखं ॥ शुक्रस्थानेवर्षेपरिणयतिगृहस्थतांयातीति ॥ ताजिकालंकारे ॥ जनुर्लग्नाधीशेशरदिमदसंस्थेबलयुतेभृशंयोषित्तोषःसितयुतगृहेस्यात्परिणयः ॥ ताजिकयोगसुधानिधौ ॥ जननलग्नपतौशरदस्तगेबलयुतेप्रमदासुखमीरितं ॥ जननशुक्रगराशिगतेजनुस्त

जन्मलग्नाधिपेऽस्तस्थेदारसौख्यंबलान्विते ॥ जन्मशुक्रर्क्षमस्तेऽब्देस्त्रीलाभायसितेऽब्दपे ॥ ३ ॥
लग्नास्तनाथयोरित्थशालेस्त्रीलाभमादिशेत् ॥ सहमेशोभावपोवाविनष्टःकष्टदःस्त्रियः ॥ ४ ॥ ॥

नुपतौसबलेपरिणायनं ॥ वामनः ॥ जन्मलग्नाधिपेवर्षेलग्नात्सप्तमगेसति ॥ उदितेसबलेचैवंदारसौख्यंप्रजायते ॥ शुक्रोजन्मनियद्राशौवर्षेलग्नेश्वरोयदि ॥ तद्राशौसप्तमस्थेपिपुंसःपरिणयस्तदेति ॥ अत्रपूर्वपरामर्शाल्लग्नेश्वरोजन्मलग्नेश्वरइति ॥ नचवर्षेश्वरोयदीतिपाठः ॥ पूर्वश्लोकविरोधात् ॥ तादृगर्थेसंमतेरभावाच्च । एवंसतिमूलंनिर्मूलमितिमंतव्यं ॥ ३ ॥ अथस्त्रीलाभयोगंस्त्रीकष्टयोगंचाह ॥ लग्नेति ॥ लग्नंवर्षलग्नं ॥ अस्तंसप्तमभावः अनयोर्नाथयोःस्वामिनोरित्थशालेमुथशिलयोगेसति । स्त्रीलाभंविवाहादिद्वारास्त्रीप्राप्तिमादिशेत् कथयेत् ॥ सहमेशइति । सहमेशःस्त्रीसहमस्वामीभावपोवा ॥ सप्तमभावस्वामी

अथसप्तमभावः ॥ बलीसितइति ॥ बलीसितःशुक्रःअब्दाधिपोवर्षस्वामीसन्स्मरस्थःसप्तमस्थानेचेत्तदास्त्रीपक्षतःसौख्यकरो विचिंत्यःज्ञेयः ॥ ईज्येक्षितएतादृशःशुक्रोबृहस्पतिनादृष्टस्तदाअत्यंतंसौख्यंकरोति ॥ कुजेनभौमेनअधिकारिणापंचाधिका रिणांमध्येअधिकारीभूत्वादृष्टस्तदामिथःपरस्परंप्रीतिकरःस्यात् ॥ १ ॥ अथजारताविवाहयोगावाह ॥ बुधेक्षितइति ॥ तस्मिन्शुक्रेवर्षस्वामिनिसप्तमस्थेसति ॥ बुधेक्षितेबुधेनदृष्टेसति ॥ लघ्व्याअल्पवयस्कयासहजारतास्यात् ॥ परविवाहितां भुंक्तइत्यर्थः ॥ तादृशेशुक्रेमंदेनशनिनादृष्टेसतिवृद्धयानार्यासहजारतास्यात् ॥ तादृशेशुक्रेगुरुदृष्ट्याबृहस्पतिनादृष्टेनवाभा

अथसप्तमभावः ॥ बलीसितोऽब्दाधिपतिःस्मरस्थःस्त्रीपक्षतःसौख्यकरोविचिंत्यः ॥
ईज्येक्षितोऽत्यंतसुखंकुजेनाधिकारिणाप्रीतिकरोमिथःस्यात् ॥ १ ॥ बुधेक्षितेजारता
स्याल्लघ्व्यामंदेनवृद्धया ॥ गुरुदृष्ट्यानवाभार्यासंततिस्त्वरितंततः ॥ २ ॥ ॥

र्यानवीनाविवाहितास्त्रीभवति ॥ ततस्तस्याःसकाशात्त्वरितंशीघ्रंसंततिःस्यात् ॥ एवंसतिगुरुदृष्ट्याइतिपाठःप्रामादिकः इज्येक्षितइतिपूर्वपद्येउक्तत्वादितितत्त्वं ॥ अत्रगुरुयुक्तेनवाभार्येतिपाठःसाधुःपूर्वग्रंथानुरोधात् ॥ उक्तंचजातकसारे ॥ संयुक्तेसुरपूजितेनववधूप्राप्तिश्चसद्वंशतइति ॥ वामनः ॥ गुरुयुक्तेनवाभार्यासंततिस्त्वरितंततः ॥ ताजिकयोगसुधानिधौ ॥ गुरुयुतेपिचनूतनवल्लभाभवतितत्रचसंततिराशुनहिइति ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथरोगप्राप्तिस्त्रीप्राप्तियोगावाह । मुथहालग्नंचतन्नाथौतयोर्मुथहालग्नयोर्नाथौएतेचत्वारःपापांतःस्थाःपापग्रहमध्येस्थिताः स्युस्तदारोगदाःस्युः ॥ अनयोर्मध्येकश्चिदेकःपापग्रहमध्यगतस्तदारोगप्रदःस्यात् ॥ अयमशुभयोगः ॥ अथशुभयोगः ॥ षष्ठेशेषष्ठभावस्वामिनिसौम्येशुभग्रहःसन्षष्ठगेषष्ठस्थानेसतितदास्त्रियाःप्राप्तिःइतीर्यतेज्ञायते ॥ अस्मिन्नर्थेवामनः ॥ षष्ठाधिपेशुभेषष्ठस्थितेप्राप्तिःस्त्रियाभवेदितिकेचित् ॥ तन्न । यतोऽत्ररोगप्रकरणाद्धामिन्यारोगप्राप्तिरुचिता ॥ नतुकेवलंतत्र स्त्रियाःप्राप्तिर्बाधितत्वात् ॥ एतदर्थेसमरसिंहोपि ॥ षष्ठाधिपेचषष्ठंप्राप्तेसौम्येभवेत्स्त्रियांगदप्राप्तिरिति ॥ १४ ॥ अथरोग

मुथहालग्नतन्नाथाःपापांतःस्थास्तुरोगदाः ॥ षष्ठेशेषष्ठगेसौम्येस्त्रियःप्राप्तिरितीर्यते ॥ १४ ॥ रोगकर्तायत्रराशावंशेस्यादनयोर्बली ॥ तत्स्थानंतस्यरोगस्यवाच्यंराशिस्वरूपतः ॥ १५॥ जन्मषष्ठाधिपेभौमेवर्षेषष्ठगतेरुजा ॥ क्रूरेत्थशालेविपुलःशुभदृग्योगतस्तनुः ॥ १६ ॥ इतिषष्ठभावः ॥ ॥

स्थानमाह ॥ रोगकर्तेति ॥ पूर्वोक्तरोगकर्ताग्रहोयत्रराशावंशेस्यात् ॥ यस्मिन्राशावंशेनवमांशे स्यादनयोर्बलीराशिनवमांशयोर्मध्येयोवलीसराशिस्तस्यरोगस्यराशिस्वरूपतःवातपित्तकफप्रयुक्तैःकृत्वातत्स्थानंवाच्यम् ॥ १५ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मषष्ठाधिपेजन्मकालीनषष्ठभावस्वामिनिभौमेसतिवर्षेषष्ठगतेषष्ठस्थानेचेत्तदारुजंरोगंकरोति ॥ क्रूरेत्थशाले पापग्रहेणसहमुथशिलयोगेसतिविपुलोभूयान्रोगःस्यात् ॥ शुभदृग्योगतःशुभग्रहैर्दृष्टःयुक्तोवातदातनुःस्वल्पोरोगःस्यात् ॥ १६ ॥ इतिषष्ठभावः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

क्तश्चेत्तदासंपूर्णवर्षरोगप्रदंस्यात् ॥ १० ॥ अथशूलयोगमाह ॥ चतुर्थइति ॥ वर्षलग्नेचतुर्थस्थानेअस्तेसप्तमस्थानेवामुथहा स्यात्शनिनाक्षुतदृष्ट्याशत्रुदृष्ट्याचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्याईक्षितादृष्टासतीतदाशूलपीडास्यात् ॥ तादृशीमुथहापापग्रहैर्दृ ष्टासतीतत्परिणामजातस्यपरिणामःशूलस्यनाशःततोजाताशूलनाशोत्तरंशूलपीडास्यादित्यर्थः ॥ ११ ॥ अथसकलग्रहवशेन पिटिकादियोगमाह ॥ जन्मस्थेति ॥ जन्मकालेजीवसितराशिगतेमहीजेजीवोबृहस्पतिःसितःशुक्रोवायस्मिन्राशावस्तिवर्षे

चतुर्थेऽस्तेचमुथहाक्षुतदृष्ट्याशनीक्षिता ॥ शूलपीडापापखगैर्दृष्टेतत्परिणामजम् ॥ ११ ॥
जन्मस्थजीवसितराशिगतेमहीजेसूर्यांशुगेपिटकशीतलिकादिमांद्यम् ॥ शीतोष्णगंडभव
रुक्सबुधेचसेंदौकुष्ठभगंदररुजोऽपिसगंडमालाः ॥ १२ ॥ जन्मलग्नेथिहानाथौषष्ठौपापान्विते
क्षितौ ॥ निर्बलौज्वरपीडांगवैकल्याद्यतिकष्टदौ ॥ १३ ॥ ॥ ॥ ॥

तस्मिन्राशौमहीजेभौमश्चेत्स्यात् ॥ कीदृशोभौमः ॥ सूर्यांशुगेअस्तंगतोभवेत्तदापिटकशीतलिकादिमांद्यंशीतोष्णगंडभवरु क्चस्यात् ॥ बुधेचसेंदौएवंजन्मकालिकजीवसिताधिष्ठितराशौचंद्रयुक्तबुधेसतिकुष्ठभगंदररुजोपिसगंडमालाख्यारोगाःस्युः ॥ १२ ॥ अथान्ययोगमाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मलग्नेथिहानाथौजन्मलग्नस्वामिमुथहास्वामिनौवर्षलग्नात्षष्ठौपापान्विते क्षितौपापग्रहैर्युतौदृष्टौवानिर्बलौस्यातांतदाज्वरपीडांगवैकल्याद्यतिकष्टदौभवेतां ॥ १३ ॥ ॥ ॥ ॥

अथान्यदाह ॥ दिनइति ॥ दिनेदिवसेप्रवेशोवर्षप्रवेशःस्याद्यदाविलग्नेऽब्दसूत्योर्वर्षकालजन्मकालयोर्लग्नस्थस्यरवेःसूर्यस्य वाकुजस्यभौमस्यवादृक्कोद्रेष्काणःहद्दास्वगृहाधिकारःप्राप्तःस्यात्तदात्रवर्षेज्वरात्पीडास्यात् ॥ अयमर्थःपंचाधिकारिणांमध्ये अधिकारीभूत्वासूर्येभौमेवालग्नेसतिज्वरात्पीडास्यादित्यर्थः ॥ दृशासौम्यखेटोत्थयात्रताद्दशिलग्नेशुभग्रहैर्दृष्टेसतिअंतेपरिणा मेसुखाप्तिःस्यात् ॥ ८ ॥ अथरोगनाशरोगोत्पत्तियोगावाह ॥ निशीति ॥ निशिरात्रौसूतौजन्मचेत्स्यात्तत्रवर्धमानेशुक्लपक्षी यउपचीयमानेचंद्रेवर्षकालीनभौमेनसहइत्थशालतोमुथशिलयोगेसतिरुक्रोगःनश्येत्नाशंप्राप्नोति ॥ यदिशुक्लपक्षस्थोपची

दिनेऽब्दप्रवेशोविलग्नेऽब्दसूत्योर्यदादृक्कहद्दागृहाद्योऽधिकारः ॥ रवेर्वाकुजस्यात्रपीडाज्व
रात्स्याद्दृशासौम्यखेटोत्थयान्तेसुखाप्तिः ॥ ८ ॥ निशिसूतौवर्धमानेचंद्रेभौमेत्थशालतः ॥ रुग्न
श्येदेधतेमंदेत्थशालाद्यत्ययोऽन्यथा ॥ ९ ॥ रवावीदृशिवित्केतुयुतेऽब्दंनिखिलंगदाः ॥
अधिकारीबलीसूतावब्देकेतुज्ञयुक्तथा ॥ १० ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

यमानेचंद्रेमंदेत्थशालात्शनिनासहमुथशिलयोगेसतिरुक्रोगःएधतेवृद्धिंप्राप्नोति ॥ व्यत्ययोन्यथेति ॥ दिवसेजन्मस्यात्कृ ष्णपक्षस्थचंद्रेभौमेनसहमुथशिलयोगेसतिरोगवृद्धिःस्यात् ॥ पुनस्तादृशेचंद्रेशनिनासहमुथशिलयोगेसतिरोगनाशःस्यादि त्यर्थः ॥ ९ ॥ अथान्ययोगद्वयमाह ॥ रवाविति ॥ केतुबुधयुतेरवावीदृशिभौमेनसहमुथशिलयोगेसतिअब्दंनिखिलंसंपूर्णं वर्षंगदोरोगःस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूतौजन्मकालेकश्चिद्ग्रहःअधिकारीयावलीसन्सग्रहःअब्देवर्षकालेकेतुबुधयु

अथान्यदरिष्टयोगमाह ॥ लग्नाधिपेति ॥ लग्नाधिपःवर्षलग्नस्वामी । अब्दपतिर्वर्षस्वामी ॥ षष्ठपतिःषष्ठभावस्वामी ॥ अनयोःपरस्परमित्थशालोमुथशिलयोगश्चेत्तदाखचरग्रहयुक्तेचेत्स्यात्तदापिमदनसंबंधीरोगःस्यात् ॥ जन्मकालेशुक्रोयस्मिन् राशावस्तिसराशिर्वर्षकालेषष्ठोभावः स्यात्तस्मिन्भावेसूर्येसतितथाशुक्रेपतितेषष्ठाष्टमद्वादशस्थानान्यतमस्थेसतिकांदर्पिकाम यभयंमदनसंबंधीरोगःस्यात् ॥ अयमर्थोमूलवाक्यानुसारेण ॥ तद्वाक्यंच ॥ शुक्रस्थानइत्यादि ॥ ६ ॥ अथान्यौरोगोत्पत्ति योगावाह ॥ सपापइति ॥ सपापेपापग्रहयुक्तेगुरौरंध्रगेवर्षलग्नादष्टमस्थानेसति ॥ आरेभौमेलग्नेसति ॥ सतंद्रास्ति ॥ मूर्छा

लग्नाधिपाब्दपतिषष्ठपतीत्थशालोरोगप्रदःखचरधातुविकारतःस्यात् ॥ कांदर्पिकामयभयंप
तितेसितेऽर्कस्थानेऽथषष्ठइहरुक्सहमंसपापं ॥ ६ ॥ सपापेगुरौरंध्रगेलग्नआरेसतंद्रास्तिमूर्च्छा
गनाशःसचंद्रे ॥ खलाःसूतिकेंद्रेऽब्दलग्नेरुगास्यैकफोद्यंघ्रिगैरीक्ष्यमाणेसितेस्यात् ॥ ७ ॥

तंद्राआलस्यंतत्सहितामूर्च्छाचेष्टाराहित्यंभवति ॥ सचंद्रेचंद्रयुक्तभौमेलग्नस्थे ॥ पुनश्चंद्रयुक्तपापयुक्तगुरावष्टमस्थेसति ॥ अंगनाशःकुत्रचिदंगस्यविशेषेणनाशःस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूतिकेंद्रंसूतौजन्मकालेयानिचत्वारिकेंद्राणितेषुख लाःपापग्रहाःस्युस्तेअब्देलग्नेवर्षकालीनलग्नेस्युः ॥ तदारुगास्यैरोगप्राप्त्यैभवंति ॥ तथासितेशुक्रेद्व्यंघ्रिगैर्नरराशिस्थितैःपाप ग्रहैरीक्षमाणेदृष्टेसतिकफोत्पत्तिःस्यात् ॥ ७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथबुधस्यफलमाह ॥ एवमिति ॥ एवममुनाप्रकारेणबुधेऽब्दपेवर्षस्वामिनिभूत्वा अरौषष्ठस्थानेपापग्रहैर्युक्तेवक्रिणिसति वातजनितरोगःस्यात् ॥ जनीति ॥ जनिलग्ननाथः जन्मकालीनलग्नस्वामीपापग्रहःसन्अब्दपेनवर्तमानवर्षस्वामिनाक्षुतदृष्टिदृष्टश्चतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टस्तदारोगप्रदःस्यात् ॥ सपापोमृत्युकरःसजन्मकालीनलग्नस्वामीपापग्रहःसन्वर्षकालेपापग्रहयुक्तोवर्षस्वामिनाक्षुतदृष्ट्यादृष्टोमृत्युप्रदःस्यादित्यर्थः ॥ ३ ॥ अथशनिकृतारिष्टयोगमाह ॥ सूत्यार्किभइति ॥ सूतौजन्म

एवंबुधेपापयुतेऽब्दपेऽरौवातोत्थरोगोजनिलग्ननाथः ॥ पापोऽब्दपेनक्षुतदृष्टिदृष्टोरोगप्रदोमृत्युकरःसपापः ॥ ३ ॥ सूत्यार्किभेलग्नगतेरुक्षशीतोष्णरुग्भयं ॥ शनीक्षितेयाप्यतास्यात्सपापेमृत्युमादिशेत् ॥ ४ ॥ एवंभौमेक्षुतदृशारक्तपित्तरुजोऽग्निभिः ॥ ततोऽन्येबहुलारोगाःशुभदृष्टौरुगल्पता ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥

कालेआर्किभेशन्याक्रांतराशौलग्नगतेवर्षकालीनलग्नस्थेसतिरुक्षशीतोष्णरुग्भयंस्यात् । यदिजन्मकालीनशन्याक्रांतराशौवर्षकालेशनिनाक्षुतदृशादृष्टेसतिमृत्युमादिशेत् ॥ ४ ॥ अथभौमकृतारिष्टयोगमाह ॥ एवमिति ॥ एवममुनाप्रकारेणजन्मकालेभौमोयस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिर्यदिवर्षेवर्षकालीनलग्नगतोभवेत् ॥ भौमक्षुतदृशाभौमेनक्षुतदृष्ट्यादृष्टश्चेत्तदारक्तेत्यादिरोगाःइत्यंतंफलंस्पष्टं ॥ सलग्नगतराशिः शुभग्रहैर्दृष्टश्चेत्तदारोगाल्पतास्यात् ॥ ५ ॥ ॥ ॥

अथषष्ठभावविचारः ॥ मंदेऽब्दपइति ॥ मंदेशनौअब्दपेवर्षस्वामिनि । अनृजुगतौवक्रिणिपतितेपापग्रहैःपीडितेअरिगेषष्ठस्थानगतेसतिरुगार्तिःरोगेणआर्तिःपीडास्यात् ॥ सन्निपातोवातपित्तकफात्मकःएवंयुगपदेवदोषत्रयस्यउत्पत्तिस्तदुद्भवाभीर्मरणंशूलंशूलपीडागुल्ममुदररोगः अक्षिरोगोविषमज्वरःएभ्योरोगेभ्योभीर्भयंस्यात् ॥ एवंगुरौवर्षस्वामीभूत्वाषष्ठस्थानगेवक्रिणिपापार्दितेसत्यपिकंबूलशून्येचंद्रमसासहकंबूलयोगरहितेसत्यनिलरुजोवातरोगाःस्युः ॥ १ ॥ अथान्यदशुभफलमाह ॥ स्यादिति ॥ स्यात्कामलाख्यरुगपीतिपूर्वेणसंबंधः ॥ इत्थमिति ॥ अमुनाप्रकारेणअसृजिभौमेवर्षस्वामिनिषष्ठगेपतितेवक्रिणिसतिअसृग्भीःरक्तविकाराख्योरोगः ॥ रवाविति ॥ रवौवर्षस्वामिनिषष्ठस्थेपतितेपित्तंस्यात् ॥ रिःफगरवौताद्दशरवौद्वादशस्थेद्दशिनेत्रेशूलरोगः स्यात् ॥ तथाताद्दशेभृगौशुक्रेरिपुगतेषष्ठस्थेपुनःपित्तरोगःस्यात् ॥ यदानृभेनरराशौअरौषष्ठेतत्रस्थितेशुक्रेभयेक्षितयुतेपिभयेनषष्ठभावस्वामिनाद्दष्टेयुक्तेपिश्लेष्माख्योरोगःस्यात् ॥ एवंविधेचंद्रेऽरौषष्ठस्थानगेसतिकफसंबंधीरोगःस्यात् ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथषष्ठभावविचारः॥ मंदेऽब्दपेऽनृजुगतौपतितेरुगार्तिःस्यात्सन्निपातभवभीररिगेऽत्रशूलं॥
गुल्माक्षिरोगविषमज्वरभीर्गुरौतुपापार्दितेऽनिलरुजोपिकबूलशून्ये ॥१॥ स्यात्कामलाख्य
रुगपीत्थमसृज्यसृग्भीःपित्तंचरिःफगरवौद्दशिशूलरोगः ॥ पित्तंपुनारिपुगृहेऽत्रभृगौनृभे
ऽरौश्लेष्माभयेक्षितयुतेऽपिकफोऽरिगेंदौ ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥

अथशुभाशुभयोगावाह ॥ चंद्रइति ॥ सुतेवर्षलग्नात्पंचमस्थानेचंद्रोबृहस्पतिर्वाशुक्रोवास्वोच्चगतःसन्चेत्तिष्ठति तदासुतदः पुत्रप्राप्तिंकरोति ॥ अयंशुभयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ वक्रीति ॥ वक्रीभौमःसुतस्थःवर्षलग्नात्पंचमस्थानेचेत्तिष्ठतितदाउत्पन्नसुतनाशनः ॥ ६ ॥ अथपुत्रप्राप्तितन्नाशयोगावाह ॥ सुताधिपइति ॥ जन्मनिजन्मकालेसुताधिपः पंचमभावस्वामीभार्गवःशुक्रः अब्देवर्षकालेपुत्रेपंचमस्थानेसन्विलग्नाधिपतीत्थशालःवर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलयोगश्चेत्तदापुत्रदोभवति ॥ अयंसुतप्राप्तियोगः ॥ अथाशुभयोगः । जन्मकालेमंदपदस्थपुत्रेमंदःशनिःतस्यपदंस्थानंअत्रवर्षेचेत्पंचमंभवेत् ॥ पापाधिका

चंद्रोजीवोऽथवाशुक्रःस्वोच्चगःसुतदःसुते ॥ वक्रीभौमःसुतस्थश्चेदुत्पन्नसुतनाशनः ॥ ६ ॥
सुताधिपोजन्मनिभार्गवोऽब्देपुत्रेविलग्नाधिपतीत्थशाली ॥ पुत्रप्रदोमंदपदस्थपुत्रेपापाधि
कारीक्षितआत्मजार्तिः ॥७॥ यद्राशिगोग्रहःसूतौसराशिस्तत्पदाभिधः ॥ बलीजन्मोत्थ
सौख्यायवर्षेतद्दुःखदोऽन्यथा ॥ ८ ॥ इतिपंचमभावः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

रीपापग्रहःपंचाधिकारिणांमध्येवर्तमानःसन्ईक्षितेदृष्टेसतिआत्मजार्तिःआत्मजःपुत्रस्तस्यार्तिःपीडास्यात् ॥ ७ ॥ अन्यदाह ॥ यद्राशिगइति ॥ सूतौजन्मकालेयद्राशिगोग्रहःयोग्रहःयस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिस्तस्यपदाभिधःस्थानवाच्यः । फलमाह ॥ बलीति ॥ सराशिर्वर्षेतद्भावगःसन्बलीचेत्तदाजन्मोक्तसौख्यायजन्मकालीनतद्भावोत्थशुभफलदोभवति ॥ अन्यथातद्दुःखदःवर्षेउक्तस्थानस्थितराशिर्निर्बलश्चेत्तदातद्भावजनितशुभमशुभंस्यादित्यर्थः ॥ ८ ॥ इतिपंचमभावविचारः ॥ ॥

सुतगःपंचमस्थानेस्थितःसन्बलीबलिष्ठश्चेद्भवति ॥ तदापुत्रसौख्यायभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः । भौमोबुधोवा वर्षेशःसन् अत्रपंचमभावेसतितदासुताप्तिदः ॥ ३ ॥ अथपुत्रप्राप्तिपुत्रदौष्ठ्ययोगावाह ॥ यत्रेज्यइति ॥ जनुषिजन्मकालेय त्रयस्मिन्स्थानेईज्योबृहस्पतिरस्ति । तत्स्थानंवर्षकालेविलग्नगृहंचेत्लग्नस्थानंचेत्स्यात् तदापुत्राप्त्यैपुत्रप्राप्त्यैभवति ॥ इत्थ ममुनाप्रकारेणबुधसितयोरप्यूह्यं ॥ यथाबुधःशुक्रोवायस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिर्वर्षकालेलग्नस्थोभवेत्तदापुत्राप्त्यैभवति ॥ अयंशुभयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ जनुषिजन्मकालेयद्राशौयस्मिन्राशौशनिःकुजश्चस्यात्सराशिरब्देवर्षकालेतनुसुतगो

यत्रेज्योजनुषिगृहेविलग्नमेतत्पुत्राप्त्यैबुधसितयोरपीत्थमूह्यम् ॥ यद्राशौजनुषिशनिःकुजश्च
सोऽब्देपुत्रार्तितनुसुतगःकरोतिनूनम् ॥ ४ ॥ पुत्रेपुण्यस्यसहमंपुत्राप्त्यैशुभदृष्टियुक् ॥
लग्नपुत्रेश्वरौपुत्रेपुत्रदौबलिनौयदि ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥

भवेत् ॥ तद्यथा ॥ जन्मकालीनशन्याक्रांतराशिर्जन्मकालीनभौमाक्रांतराशिर्वावर्षेलग्नगोभवति ॥ अथवावर्षलग्नात्पंचम स्थानेजन्मकालीनशन्याक्रांतराशिभौमाक्रांतराशिर्वास्यात् ॥ अथवाद्वयोरेकत्रावस्थानंस्यात्तदानूनंनिश्चयेनपुत्रार्तिंपुत्रपीडां करोति ॥ ४ ॥ अथान्यंसुतप्राप्तियोगमाह ॥ पुत्रइति ॥ पुत्रेवर्षलग्नात्पंचमस्थानेपुण्यस्यसहमंशुभग्रहैर्दृष्टंयुक्तंवास्यात्तदापु त्राप्त्यैपुत्रप्राप्तयेभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ पुत्रेवर्षलग्नात्पंचमस्थानेवर्षलग्नस्वामिपंचमभावस्वामिनौयदिबलि नौचेत्तिष्ठतस्तदापुत्रदौभवतः ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथपंचमभावः ॥ अथपुत्रसंबंधिशुभाशुभफलमाह ॥ पुत्रायगइति ॥ चेद्वर्षपतिर्वर्षस्वामीगुरुर्बृहस्पतिःपुत्रायगःपंचमैका दशस्थानस्थितश्चेत्तदासत्पुत्रसौख्यायभवेत् ॥ अथवासूर्यःआरोभौमःसौम्योबुधःउशनाशुक्रःएषांमध्येयःकश्चिद्वर्षस्वामीग्र हःसन्पंचमैकादशस्थानस्थितोवास्यात्तदेत्थंसत्पुत्रसौख्यकरइत्यर्थः ॥ अथतेग्रहाःगुरुसूर्यभौमबुधशुक्राःखलैःपापग्रहैरर्दि ताःपीडिताश्चेत्स्युस्तदापुत्रतएवदुःखप्रदाश्चिंत्याः ॥ १ ॥ अथपुत्रप्राप्तियोगावाह ॥ पुत्रइति ॥ पुत्रेपंचमभावेसुतस्यसहमे पुत्रसहमेसवलेवलिष्ठेसतिसुताप्तिःपुत्रप्राप्तिःस्यात् ॥ यदितत्रपंचमभावेवर्षेद्रवर्षस्वामीसौम्येक्षितोपिशुभग्रहैर्दृष्टेसतिअति

अथपंचमभावविचारः ॥ पुत्रायगोवर्षपतिर्गुरुश्चेत्सूर्यारसौम्योशनसोऽथवेत्थं ॥ सत्पुत्रसौख्याय खलार्दितास्तेदुःखप्रदाःपुत्रतएवचिंत्याः ॥ १ ॥ पुत्रेसुतस्यसहमेसबलेसुताप्तिःसौम्येक्षितेऽप्यतिसु खंयदितत्रवर्षेंद्र ॥ सौम्येक्षितःसुतगृहेसकुजोबुधश्चेत्पुत्रायगःसुतसुखंविबलःसुतार्तिम् ॥ २ ॥ जीवोजन्मनियद्राशावब्देसौसुतगोबली ॥ पुत्रसौख्यायभौमोज्ञोवर्षेशोऽत्रसुताप्तिदः ॥ ३ ॥ ॥

सुखंस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सकुजोबुधःभौमयुक्तोबुधश्चेत्शुभग्रहेशुभग्रहाणांचंद्रबुधगुरुशुक्राणांराशौकर्कमिथुन कन्याधनुर्मीनतुलानांमध्येयस्मिन्कस्मिंश्चिद्राशौस्थितःसन्सौम्येक्षितःशुभग्रहैर्दृष्टःसन्पुत्रायगःपंचमैकादशस्थानस्थितःसुतसु खंपुत्रसुखंकरोति ॥ चेद्भौमयुक्तोबुधोविबलोनिर्बलःप्रोक्तस्थानेषुचेत्तदासुतार्तिंसुतस्यपुत्रस्यआर्तिंरोगंकरोति ॥ २ ॥ अथान्यौपुत्रप्राप्तियोगावाह ॥ जीवइति ॥ जन्मनिजन्मकालेजीवोबृहस्पतिर्यद्राशौयस्मिन्राशावस्तिसराशिरब्देवर्षकाले

ष्टकृत्‌दुःखंकरोति ॥ अथोइति ॥ तयोर्मातापित्रोःसहमेदग्धेक्रूरग्रहैःपीडितेसतियदिमुथहायाःसकाशात्तुरीयगृहेचतुर्थस्थानस्थेसतितदातयोर्मातापित्रोर्नाशःस्यात्‌ ॥ तथातयोर्मातापित्रोः सहमयोरपिदग्धयोरस्तंगतादिदोषाक्रांतयोःसतोःपित्रोर्नाशःस्यात्‌ ॥ ३ ॥ अथपित्रोःक्लेशयोगावाह ॥ जन्मनीति ॥ जन्मनिजन्मकालेयदंबुगृहंचतुर्थस्थानंयश्चतत्पतिश्चतुर्थस्थानपतिस्तत्पदोपगौशन्यारौतयोः पदंस्थानंतत्रगतौशनिभौमौशुभग्रहैर्युतौदृष्टौवाचेन्नतदापित्रोःक्लेशदौ ॥ ४ ॥ अथ शुभाशुभयोगावाह ॥ मातुरिति ॥ मातुःपितुश्चसहमेतनुपेत्थशालेवर्षलग्नस्वामिनाइत्थशालेमुथशिलयोगेकृतेसति

जन्मन्यंबुगृहंयच्चतत्पतिस्तत्पदोपगौ ॥ शन्यारौक्लेशदौपित्रोर्नचेत्सौम्यनिरीक्षितौ ॥ ४ ॥
मातुःपितुश्चसहमेतनुपेत्थशालेतुर्येपिचेत्थमवगच्छसुखानिपित्रोः ॥ चेदष्टमाधिपतिनाकृतमित्थशालंपित्रोर्विपद्भयमनिष्टकृतेसराफे ॥ ५ ॥ इति चतुर्थभावः ॥ ॥ ॥

पित्रोःसुखान्यवगच्छजानीहि ॥ इत्थममुनाप्रकारेणतुर्येपिचतुर्थभावेवर्षलग्नस्वामिनाकृतेमुथशिलयोगेसतिपित्रोःसुखान्यवगच्छ ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ मातृपितृसहमेअष्टमाधिपतिनावर्षलग्नादष्टमभावस्वामिनाचेत्कृतमित्थशालंमुथशिलयोगेकृतेसतिपित्रोर्विपत्स्यात्‌ ॥ अनिष्टखगेसराफेयदिमातृपितृसहमेशत्रुकृतईसराफयोगेसतिपित्रोर्विपत्स्यात् ॥ ५ ॥ इतिचतुर्थभावः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथचतुर्थभावविचारः ॥ तुर्यइति ॥ तुर्येचतुर्थभावेरविःपापग्रहैर्युतःपापदृष्टोवातदापितुःपीडा ॥ एवंविधुश्चंद्रश्चेत्तदामातुः पीडास्यात् ॥ द्वयोःस्थित्याउभयोरपिपीडास्यादित्यर्थः ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मस्थसूर्यर्क्षगतेऽर्कपुत्रेजन्मकाले सूर्योयस्मिन्राशावस्तितस्मिन्राशौवर्षेशनिश्चेत्तदाअवमाननालोकेभ्यःपितुर्मानहानिःस्यात् ॥ पित्रासहवैरकलीस्यातां ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ एवमनयारीत्याचंद्राक्रांतराशौशनौसतिजनन्यामात्रासहवैरकलीस्यातां ॥ अथवंधौचतुर्थस्थानेसु

अथचतुर्थभावविचारः ॥ तुर्येरवींदूपितृमातृपीडापापान्वितौपापनिरीक्षितौच ॥ जन्मस्थ
सूर्यर्क्षगतेऽर्कपुत्रेऽवमाननावैरकलीचपित्रा ॥ १ ॥ चंद्रेजनन्यैवमुशंतिबंधौसुखाधिपेप्रीति
सुखानिपित्रोः ॥ तुर्याधिपेलग्नपतीत्थशालेवीर्यान्वितेसौख्यमुशंतिपित्रोः ॥ २ ॥ सौख्या
धिपोजनुषिनष्टबलोऽब्दसूत्योःपित्रोरनिष्टकृदथोसहमेतयोस्तु ॥ दग्धेतुरीयगृहगेचयदींथि
हायांनाशस्तयोःसहमयोरपिदग्धयोःस्यात् ॥ ३ ॥ ॥ ॥

खाधिपेचतुर्थभावस्वामिनिसतिमातापित्रोःप्रीतिसुखान्युशंतिवदंति ॥ अथतुर्याधिपेचतुर्थभावस्वामिनिवीर्यान्वितेबलिष्ठे वर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलेसतिपित्रोःसौख्यमुशंति ॥ २ ॥ अथपित्रोरनिष्टयोगानाह ॥ सौख्येति ॥ जनुषिजन्मकाले सौख्याधिपःचतुर्थभावस्वामीअब्दसूत्योर्वर्षकालजन्मकालयोःनष्टबलःचतुर्थभावस्वामीनष्टवलश्चेत्तदापित्रोर्मातापित्रोरनि

गुजः शुक्रो वलिनश्चंद्रस्याधिष्ठितराशौ स्थितः सहजबंधुगणस्य वृद्ध्यै भवति ॥ ७ ॥ अथ सहजे दुःखकरयोगानाह ॥ पापान्वि तइति ॥ सहजे सहजभावे पापान्विते युक्ते सति सहमेशः भ्रातृसहमस्वामी भावनाथ सहजभावस्वामी अनयोरीक्षणेन रहिते तयो र्दृष्टभावे सति सहजस्य दुःखं स्यात् ॥ एवमिति ॥ एवममुना प्रकारेण सहोत्थसहमे पि भ्रातृसहमे पापग्रहैर्युक्ते भ्रातृसहमस्वामी भ्रातृभावस्वामी चाभ्यामदृष्टे सति सहजे दुःखं वदेत् ॥ तदीशाविति ॥ तदीशौ भ्रातृसहमस्वामिनौ भ्रातृभावस्वामिसहमस्वा

पापान्विते तु सहजे सहमेश भावनाथेक्षणेन रहिते सहजस्य दुःखं ॥ एवं सहोत्थसहमे ऽपि वदेत्तदी शौ दग्धौ यदा सहजनाशकरौ विचिंत्यौ ॥ ८ ॥ तृतीयपादब्दपतौ द्युनस्थे लग्नेश्वरे वा सहजैर्वि वादः ॥ तृतीयपो जन्मनि तादृगब्दे शुभेक्षितस्तत्र सहोत्थतुष्ट्यै ॥ ९ ॥ इति सहजभावविचारः ॥

मिनौ यदा दग्धौ अस्तंगतादिदोषसहितौ स्यातां तदा भ्रातृणां नाशकरौ विचिंत्यौ ॥ ८ ॥ अथ सहजानामशुभाशुभयोगावाह ॥ तृतीयपादिति ॥ तृतीयपात् सहजभावस्वामिनः सकाशात् अब्दपतौ वर्षस्वामिनि द्युनस्थे सप्तमस्थे ॥ अथवा लग्नेश्वरे वर्षलग्नस्वा मिनि सहजभावस्वामिनः सकाशात्सप्तमस्थे सति ॥ सहजैः सह विवादः कलहः स्यात् ॥ अयमशुभयोगः ॥ अथ शुभयोगः ॥ जन्मनि जन्मकाले तृतीयपः तृतीयभावस्वामी तत्र सहजभावे स्थितः सन् शुभेक्षिते शुभग्रहैर्दृष्टे सति ॥ तादृगब्दे वर्षलग्ने सहजभावे स्थितः सन् शुभेक्षितश्चेत्तदा सहोत्थतुष्ट्यै सोदराणां संतोषाय भवति ॥ ९ ॥ इति सहजभावविचारः ॥ ॥ ॥

अथान्यद्भ्रातृसौख्ययोगमाह ॥ मंदर्क्षगइति ॥ असृजिभौमेमंदर्क्षगेमकरकुंभराशिस्थितःसन्सहजेभ्रातृभावेसतितथाबुधे कुजर्क्षेमेषवृश्चिकराशिस्थेसति ॥ सहजभावगेएवंयोगद्वयेपिशुभैःशुभग्रहैर्युतेईक्षितेवाद्दष्टेसतिसोदराणामेकोदरप्रसूतानां भ्रातृणांमिथःपरस्परंबहुसुखंस्नेहश्चस्यात् ॥ अयमेकोयोगइतियेवदंतितन्नसंभवति ॥ मंदकुजयोर्भिन्नराशिस्थयोरेकस्थान स्थितत्वासंभवात् ॥ ६ ॥ अथान्यंभ्रातृसौख्ययोगद्वयंचाह ॥ जन्माब्दपानिति ॥ जन्मकालवर्षकालयोर्बुधशुक्रौसबलौ सहजभावगौचेत्स्यातांगुरुश्चतथागुरुर्बृहस्पतिःबलिष्ठःसन्सहजभावेतिष्ठतितदासोदर्योभ्राताबंधुगणस्तद्भिन्नाःपितृव्यपुत्राद

मंदर्क्षगेऽसृजिबुधेकुजर्क्षेसहजेशुभैः ॥ युतेक्षितेसोदराणांमिथःसौख्यंसुखंबहु ॥ ६ ॥ जन्मा
ब्दपौबुधसितौसबलौतृतीयेसोदर्यबंधुगणसौख्यकरौगुरुश्च ॥ वीर्यान्वितेंदुगृहगोभृगुजो
ऽधिकारीसूत्यब्दयोःसहजबंधुगणस्यवृद्ध्यै ॥ ७ ॥ ॥ ॥

यस्तेषां सौख्यकरौसौख्यकरश्चस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ वस्तुतस्तुजन्मनिलग्नेऽथबुधेत्वधिकारिणीतिसमरवाक्येजन्मनि अर्थात्जन्मलग्नेवर्षलग्नेबुधेशुक्रेवाधिकारवतिगृहहद्दाद्यधिकारवतिसोदरेषुवृद्धिः अतएवजन्माब्दयोर्बुधसितौसबलेतृतीये तियुक्तःपाठः ॥ उक्तंचसमरसिंहेन । जन्मनिलग्नेऽथबुधेत्वधिकारिणिसोदरेषुवृद्धिःस्यात् ॥ योगसुधानिधौ ॥ उभयत्रबु धेऽधिकारयुक्तेसहजस्थेप्यथबंधुवृद्धिरुक्ताइति ॥ जन्माब्दपाइतिपाठमंगीकृत्यव्याख्यातं तत्रजन्माब्दपौजन्मलग्नवर्षलग्न स्वामिनौ तन्न शब्दार्थाभावात् ॥ ताद्दगर्थेसंमतेरभावात् ॥ अथान्यः ॥ सूत्यब्दयोर्जन्मकालवर्षकालयोरधिकारीसन्भृ

स्वजनतःसुहृद्वर्गतः सोदरतःसाक्षाद्भ्रातृतःकलिंविंद्यादाप्नुयात् ॥ २ ॥ अथान्यदाह ॥ यदेति ॥ यदावर्षलग्नस्वामिनावर्ष स्वामिनावासहजेश्वरेणतृतीयभावस्वामिनासहइत्थशालः मुथशिलयोगश्चेत्तदासहजात्भ्रातुःसकाशात्सुखाप्तिःस्यात् । अथवा गुरुर्बृहस्पतिस्तृतीयेतदापिभ्रातृतःसुखाप्तिः । सारइति । तृतीयेतृतीयभावेविधौचंद्रेसारेआरेणभौमेनसहविद्यमा नेसारेभौमयुक्तेचंद्रेसतिगुरुणायुक्तौदृष्टौवानभवतःतदाभ्रातृभिःसहकलहःस्यात् ॥ ३ ॥ अथान्यौभ्रातृसौख्ययोगावाह ॥ सहजइति ॥ सहजेतृतीयभावेस्वामिसंयुक्तेसहजस्वामिनासंयुक्तेअधिकारिणिपंचाधिकारिणांमध्येएकाधिकारोभूत्वासहज

यदेत्थशालःसहजेश्वरेणगुरुस्तृतीयेसहजात्सुखाप्तिः ॥ सारेविधौस्यात्कलहस्तृतीयेदृष्टौयुतौनोगुरु णायदातौ ॥ ३ ॥ सहजेसहजाधीशेऽधिकारिणिसमापतेः ॥ लग्नपोवामुथशिलेमिथःसौख्यंसहो त्थयोः ॥ ४ ॥ क्रूरेसराफेकलहःशनौभौमर्क्षगेरुजः ॥ ज्ञर्क्षेसृज्यनुजेमांद्यंवदेत्सहजगेस्फुटम् ॥५॥

भावस्वामीसन्सहजभावेतिष्ठतीत्यर्थः । तादृशेनसहजसमापतेर्वर्षस्वामिनोलग्नपोवावर्षलग्नस्वामिनोवामुथशिलयोगश्चेत्क रोति तदासहोत्थयोर्भ्रात्रोर्मिथःपरस्परंसौख्यंस्यात् ॥ ४ ॥ अथभ्रातृदौष्ठ्ययोगावाह ॥ क्रूरेसराफइति ॥ क्रूरेपापग्रहेईस राफेसहजभावस्वामिनासहईसराफयोगंचेत्करोति तदाभ्रातृणांपरस्परंकलहःस्यात् । तथाशनौभौमर्क्षगेमेषवृश्चिकराशि स्थितेसहजभावेसति भ्रातरिरुजोरोगाःस्यु ॥ तथा असृजिभौमेज्ञर्क्षमिथुनकन्याराशिस्थितःसन्सहजगेसहजभावस्थिते सति अनुजेभ्रातरिस्फुटंनिःशंकंमांद्यंरोगादिकंवदेत्कथयेत् ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥

खेदशमभावेनृपादेःराज्ञःसकाशात्भाग्यवृद्धिः । आयेएकादशभावेनृपकुलाद्धनवृद्धिः । अंत्येद्वादशभावेव्ययदोभवेत् ॥ सुधियाइत्थममुनाप्रकारेणविमृश्यविचार्यवाच्यंवक्तव्यमित्यपरेआचार्याजगुरुक्तवंतः ॥ १८ ॥ इतिधनभावविचारः ॥ अथतृतीयभावविचारः ॥ तत्रसहजसंबंधिशुभाशुभफलमाह ॥ अब्देशेऽर्कइति ॥ अब्देशेवर्षस्वामिनिअर्केसूर्येसतिसितेवा शुक्रेवासतिसबलेबलिष्ठेसतिपापवर्जितेपापग्रहयोगदृष्टिरहितेसतिसोदराणामेकोदरप्रसूतानां भ्रातॄणांमिथःपरस्परंसौख्यं स्यात् ॥ व्यत्ययादिति ॥ व्यत्ययादुक्तवैपरीत्यात् ॥ तद्यथा ॥ सूर्येशुक्रेवावर्षस्वामिनिनिर्बलेसतिपापग्रहैर्युतेदृष्टेवासतिव्य

खेनृपादेर्नृपकलादायेंऽत्येव्ययदोभवेत् ॥ इत्थंविमृश्यसुधियावाच्यमित्थंपरेजगुः ॥ १८ ॥
इतिधनभावविचारः ॥ अथसहजभावविचारः ॥ अब्देशेऽर्कंसितेवापिसबलेपापवर्जिते ॥
सौख्यंमिथःसोदराणांव्यत्ययाद्व्यत्ययंवदेत् ॥ १ ॥ दग्धेकलिःसहजपेऽब्दपतौतयोर्वाजीवेब
लेनरहितेसहजेसहोत्थैः ॥ वैरंतृतीयभवनाधिपतीसराफेमांद्यंकलिंस्वजनसोदरतश्चविंद्यात् ॥२॥

त्ययंभ्रातॄणांपरस्परंविरोधादिकंवदेत्कथयेत् ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ दग्धेकलिरिति ॥ सहजपेतृतीयभावस्वामिनिअब्दप तौवर्षस्वामिनिसतिदग्धेअस्तंगतदुष्टस्थानादिदोषसहितेसतिकलिर्युद्धादिनाकलहःस्यात् । तयोर्वेतितयोःसूर्यशुक्रयोर्मध्येकश्चिदेकोवर्षस्वामीभूत्वादग्धश्चेद्भवति तदाकलिःस्यात् । जीवइति । सहजेतृतीयभावेबलेनरहितेनिर्बलेजीवेगुरौसति सहोत्थैर्भ्रातृभिःसहवैरंस्यात् । तृतीयइति । वर्षस्वामीतृतीयभावस्वामिनासहईसराफयोगंचेत्करोति । तदामांद्यंशरीरेकष्टं

अथशनिदौष्ट्यापवादधननाशयोगावाह ॥ भ्रातृसौख्यमिति ॥ धनभावस्थेशनौगुरुयुतेसतिभ्रातृजनितंसौख्यंस्यात् । शुभे क्षणात् । तादृशंशनिंशुभग्रहाःपश्यंतितदाभूतयःऐश्वर्याणिस्युः ॥ पूर्वोक्तसर्वेषुधनलाभयोगेषुधनयोगकारकान्ग्रहानतिक्रूरयोगेक्षणात्पापग्रहयोगेसति अथवादृष्टेसतितदाविपरीतंसर्वंफलंभवेत् धनहानिरित्यर्थः ॥ १४ ॥ अथजन्मकालेधनभावाधीशस्यगुरोर्वर्षलग्नादिद्वादशभावस्थानफलंश्लोकचतुष्टयेनाह ॥ वित्तेशइति ॥ यदिजन्मनि जन्मलग्नेगुरुर्बृहस्पतिर्वित्तेशोधनभावस्वामीसन्वर्षेवर्षकालेवर्षेशतांवर्षस्वामितांदधत्प्राप्तःसन्यद्भावगःयस्मिन्भावेतिष्ठतितंभावंआश्रित्यलाभदोभव

भ्रातृसौख्यंगुरुयुतेभूतयःस्युःशुभेक्षणात् ॥ क्रूरयोगेक्षणात्सर्वंविपरीतंफलंभवेत् ॥ १४ ॥
वित्तेशोजन्मनिगुरुर्वर्षेवर्षेशतांदधत् ॥ यद्भावगस्तमाश्रित्यलाभदोलग्नआत्मनः ॥ १५ ॥
वित्तेसुवर्णरूप्यादेर्भ्रात्रादेःसहजर्क्षगः ॥ पितृमातृक्षमादिभ्योवित्तंसुहृदिपंचमे ॥ १६ ॥
सुहृत्तनयतःषष्ठेऽरिवर्गाद्धानभीतिदः ॥ स्त्रीभ्योद्यूनेऽष्टमेमृत्युरर्थहेतुःपथोंऽकगे ॥ १७ ॥

ति ॥ तद्भावफलंददातीत्यर्थः । तदेवविशदयति ॥ लग्नइति ॥ लग्नेवर्तमानःसन्आत्मनःशरीरस्यपुष्टिंकरोति ॥ १५ ॥ वित्तेधनभावेसुवर्णरूप्यादेर्वृद्धिः ॥ सहजर्क्षगस्तृतीयभावगोभ्रात्रादेःसुखंकरोति ॥ सुहृदिचतुर्थभावेपितृमातृक्षमाक्षेत्रं आदिशब्देनग्रामादिकमेतज्जनितंसुखं । पंचमेपंचमभावे ॥ १६ ॥ सुहृत्तनयतःसुखं ॥ षष्ठेषष्ठभावेऽरिवर्गात् शत्रुसमूहाद्धानिः ॥ अतिभीतिदः ॥ द्यूनेसप्तमभवनेस्त्रीभ्यःसुखं ॥ अष्टमेअष्टमभावेमृत्युः ॥ अंकगेनवमभावेअर्थहेतुःधनार्जकःपथोमार्गः १७

शब्देनधनं सह्मशब्देनसहमं एवंधनसहमेवित्तेवाधनभवनेवाबुधगुरुशुक्रसंयुतेअथवातैर्बुधगुरुशुक्रैर्दृष्टेसतिधनंभूरिस्वकुले राज्यमाप्नुयात् ॥ ९ ॥ अथापरंधनलब्धियोगमाह ॥ अर्थार्थेति ॥ अर्थार्थसहमेशौधनभवनस्वामिधनसहमस्वामिनौचे च्छुभैःशुभग्रहैर्मित्रदृष्ट्यादृष्टौतदासुखतोलाभप्रदौस्यातां । यदाअरेर्दृशाशत्रुदृष्ट्यादृष्टौतदालाभोयत्नाद्भवतीतिवाच्यम् ॥ ॥ १० ॥ अथान्यौधनयोगौतन्नाशयोगावाह ॥ मित्रदृष्ट्येति ॥ अर्थांगयोःअर्थशब्देनधनभावः । अंगशब्देनवर्षलग्नं । अनयोःस्वामिनौतयोर्मित्रदृष्ट्यामुथशिलयोगेसतिसुखतःयत्नेनविनाधनंभवति ॥ अथतयोर्धनाधीशलग्नाधीशयोःमूसरीफ

अर्थार्थसहमेशौचेच्छुभैर्मित्रदृशेक्षितौ ॥ बलिनोसुखतोलाभप्रदौयत्नादरेर्दृशा ॥ १० ॥
मित्रदृष्ट्यामुथशिलेऽर्थांगयोःसुखतोधनं ॥ तयोर्मुसरिफेवित्तनाशदुर्नयभीतयः ॥ ११ ॥
जन्मनीज्योऽस्तियद्राशौसराशिर्वर्षलग्नगः॥शुभस्वामीक्षितयुतोनैरुज्यस्वाम्यवित्तदः॥१२॥
सूतौलग्नेरविर्वर्षेधनस्थोधनसौख्यदः ॥ शनौवित्तेकार्यनाशोलाभोऽल्पोऽथधनव्ययः ॥१३॥

योगेवित्तनाशःदुर्नयेनदुष्टनीत्याभीतिर्भवति ॥ अयमर्थस्तुपूर्वमेवव्यक्तीकृतः ॥ ११ ॥ अथान्यंधनयोगमाह ॥ जन्मनी ति ॥ जन्मनिजन्मलग्नेईज्योबृहस्पतिःयद्राशौयस्मिन्राशौअस्तिसराशिर्यदिवर्षलग्नगःसन्शुभग्रहैःस्वामिनावादृष्टोयुक्तोवा स्यात्तदानैरुज्यंस्वामित्वंवित्तंचस्यात् ॥ १२ ॥ अथान्यौधनलाभधननाशयोगावाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेजन्मल ग्नेरविःवर्षेधनभावस्थस्तदाधनसौख्यदःस्यात् ॥ वित्तेधनभावेशनिश्चेत्तदाकार्यनाशादिकंस्यात् ॥ १३ ॥ ॥ ॥

अथशुक्रयोगेनधनयोगंचाह ॥ एवमिति ॥ पूर्वोक्तप्रकारेणसितःशुक्रःअब्दपोवर्षस्वामीसन्धनस्थानेशुभग्रहैर्दृष्टोयुतोवास्यात्त दाभूरिधनंधान्यंचजायतेभवतीत्यर्थः ॥ तथाजन्मलग्नेवर्षलग्नेचमुथहाक्रांतराशौशुक्रेणदृष्टेयुक्तेवासतितदाविशेषतोधनधान्यं वहुतरंभवति ॥ अथधननाशयोगः ॥ धनभवनेधनभवनस्वामिवर्षलग्नस्वामिनौअनयोःसंयोगेएकराशाववस्थितौसतिवित्त सौख्यविनाशदःस्यात् । ननुइदमयुक्तंधनभवनलग्नेशयोर्धनभवनेसंयोगस्यशुभफलत्वेनोक्तत्वादितिचेदत्रायमाशयः ॥ एक राशिसंयोगस्त्रिप्रकारकः । तत्रएकःमुथशिलकृतयोगःद्वितीयःईसराफयोगः । मुथशिलईसराफयोगाभावेकेवलराशियोगस्तृती

एवंसितेऽब्दपेभूरिद्रव्यंधान्यंचजायते ॥ वित्तलग्नेशसंयोगोवित्तसौख्यविनाशदः ॥ ७ ॥
एवंविधेसवीर्येस्याल्लिपिज्ञानोद्यमैर्धनं ॥ जन्मलग्नगताःसौम्यावर्षेऽर्थेधनलाभदाः ॥ ८ ॥
मालसद्मनिवित्तेवाबुधेज्यसितसंयुते ॥ तैर्वादृष्टेधनंभूरिस्वकुलेराज्यमाप्नुयात् ॥ ९ ॥ ॥

योयोगः । एवंयोगत्रयमध्येकेवलराशियोगोमुथशिलयोगश्चशुभःवित्तसौख्यदःग्रंथांतरेशुभफलत्वेनोक्तत्वात् ॥ अस्मिन्ग्रंथे प्यग्रेवक्ष्यामिउर्वरितस्तुईसराफस्तस्याशुभफलत्वादयंयोगस्त्वशुभउक्तइति ॥ ७ ॥ अथान्यौधनप्राप्तियोगावाह ॥ एवमिति ॥ एवमुक्तरीत्याबुधेवर्षस्वामिनिसवीर्येवलिष्ठेधनभावस्थितेशुभग्रहैर्दृष्टेयुतेवा तथाजन्मलग्नेवर्षलग्नेचमुथहाक्रांतराशौबुधेनदृष्टे युतेवासतिलिपिज्ञानोद्यमैर्धनंस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मकालीनलग्नगताःसौम्याःशुभग्रहाश्चेत्स्युस्तदावर्षेवर्षलग्ने अर्थेधनभावस्थाभवंतितदातेधनलाभदाःस्युः ॥ ८ ॥ अथवहुधनप्राप्तियोगमाह ॥ मालसद्मनीति ॥ यवनभाषयामाल

अथपूर्वोक्तमर्थंसर्वभावेषुअतिदिशति ॥ एवमिति ॥ एवममुनाप्रकारेणजन्मनिजन्मकालेगुरुर्बृहस्पतिर्यद्भावपोयद्यत्सहजादिभावस्वामी अस्ति । तादृशःसन्अब्देवर्षेतत्तद्भावगश्चेल्लग्नेशेनेत्थशालीलग्नस्वामिनासहमुथशिलीस्यात्तदातद्भावजंसुखंलभेत् ॥ ३ ॥ अथपुनस्तदेवाह ॥ तथेति ॥ तथातद्वज्जनुषिजन्मकालेगुरुर्बृहस्पतिर्यंभावंपश्येत्तादृशःसन्अब्देवर्षेअब्दपोगुरुर्बृहस्पतिस्तदातद्भावजंतद्भावसंबंधिसौख्यंताजिकवेदिभिरुक्तं ॥ ४ ॥ अथाल्पधनप्राप्तियोगंदंडयोगंचाह ॥ जन्मषष्ठाधिपइति ॥ जन्मकालेषष्ठाधिपःषष्ठभावस्वमीसौम्योबुधःअब्देवर्षलग्नेपष्ठःषष्ठभावगतस्तदास्वल्पफलदःस्यात् ॥ गुरौपापा

एवंयद्भावपोजन्मन्यब्देतद्भावगोगुरुः ॥ लग्नेशेनेत्थशालीचेत्तद्भावजसुखंभवेत् ॥ ३ ॥
तथाजनुषियंपश्येद्भावमब्देऽब्दपोगुरुः ॥ तदातद्भावजंसौख्यमुक्तंताजिकवेदिभिः ॥ ४ ॥
जन्मषष्ठाधिपःसौम्यःषष्ठोऽब्देस्वल्पलाभदः ॥ पापार्दितेगुरौरंध्रेऽर्थेवादंडःपतेद्ध्रुवम् ॥ ५ ॥
गुरुर्वित्तेशुभैर्दृष्टयुतोवाराज्यसौख्यदः ॥ जन्मन्यब्देचमुथहाराशिंपश्यन्विशेषतः ॥ ६ ॥

र्दितेपापग्रहैःपीडितेसतिरंध्रेवर्षलग्नादष्टमभावगतेअथवाधनस्थेसतिध्रुवंनिश्चयेनदंडःराजकृतःपतेत् ॥ ५ ॥ अथान्यधनलाभयोगमाह ॥ गुरुरिति ॥ वित्तेधनस्थानेगुरुर्बृहस्पतिःशुभैःशुभग्रहैर्दृष्टोयुक्तोवास्यात्तदाराज्यार्थसौख्यदःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मनिजन्मलग्नेअब्देचवर्षलग्नेमुथहाराशिंमुथहाक्रांतराशिं शुभग्रहःपश्यन्विशेषतःराज्यसौख्यदःस्यात् ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ ८ ॥ अथान्यदाह ॥ एवमिति ॥ एवमुक्तरीत्यासूतौजन्मकालेसमस्तभावानांनाथास्तत्तद्भावफलदातारोग्रहास्तत्तद्भावस्वा मिनश्च यदिवर्षेबलिष्ठाःस्युस्तदातत्तद्भावपोषकाःपुष्टिकराभवंति । यदात्रर्षेनष्टबलाःस्युस्तदातेषांतत्तद्भावानांनाशायविचक्ष णैर्दैवज्ञैरूह्याः स्वयमेवज्ञातव्याः ॥ ९ ॥ इतितनुभावः ॥ अथधनभावः ॥ वित्ताधिपइति । जन्मनिजन्मकालेजीवोबृह स्पतिर्वित्ताधिपोधनभावस्वामीअब्देवर्षेवित्तगोद्वितीयस्थानस्थितःसन्लग्नपतीत्थशालीवर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलयोगंकरो

एवंसमस्तभावानांसूतौनाथाश्चपोषकाः ॥ अब्देनष्टबलास्तेषांनाशायोह्याविचक्षणैः ॥९॥
इतिप्रथमभावविचारः ॥ ॥ अथधनभावविचारः ॥ वित्ताधिपोजन्मनिवित्तगोऽब्देजीवो
यदालग्नपतीत्थशाली ॥ तदाधनाप्तिःसकलेपिवर्षेक्रूरेसराफेधनधान्यहानिः ॥ १ ॥ जन्म
न्यर्थावलोकीज्योऽब्देब्देशोबलवान्यदा ॥ तदाधनाप्तिर्बहुलाविनायासेनजायते ॥ २ ॥

ति तदासकलेऽपिसंपूर्णेऽपिवर्षेधनाप्तिर्धनप्राप्तिःस्यात् ॥ यदाबृहस्पतिर्लग्नस्वामिव्यतिरिक्तेनक्रूरेसराफेपापग्रहेणईसराफ योगंकरोति तदासंपूर्णवर्षेधनादीनांहानिःस्यात् ॥ १ ॥ अथद्वितीयंधनलब्धियोगमाह ॥ जन्मनीति । जन्मकालेबृहस्पति रर्थावलोकीअर्थंद्वितीयभावमवलोकयतीतितादृशःसन्अब्देवर्षेअब्देशोवर्षस्वामीभूत्वायदाबलवान्बलिष्ठोभवेत्तदातस्मि न्वर्षेधनाप्तिर्बहुलाबहुप्रकारिकाविनायासेनप्रयत्नेनविनाधनाप्तिर्जायते ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथलग्नफलमाह ॥ लग्नमिति । लग्नंवर्षलग्नं पापग्रहैर्युतंसौम्यैःशुभग्रहैरदृष्टंअसहितंतदानृणांमनुष्याणाविवादमित्यादिफ लंविंदतिप्राप्नोति ॥ ६ ॥ अथाधिकारिणिबलिष्ठेसतिफलमाह ॥ जन्माब्दांतिगे ॥ जन्मलग्नस्वामीवर्षलग्नस्वामीव व लै ग्नादष्टमस्थानस्वामीवावर्षीयमुथहास्वामीवाएतेबलिष्ठाश्चेत् षष्ठाष्टमांत्यगतानस्युस्तदाअतुलंसर्ववर्षरम्यमुशंतिवदंति सौख्यं यशोर्थागमश्चस्यात् । एतेबलिष्ठाःसंतःषष्ठाष्टमांत्यगतायदिस्युस्तदादुःखप्रदाइत्यर्थसिद्धं । इहपुनस्तेचत्वारोनिर्वीर्याः बलर

लग्नंपापयुतंसौम्यैरदृष्टंसहितंनृणाम् ॥ विवादंवंचनांदुष्टमशनंचापिविंदति ॥ ६ ॥
जन्माब्दांगपरंध्रपाब्दमुथहानाथाबलाढ्यास्तदारम्यंवर्षमुशंतिसर्वमतुलंसौख्यंयशो
ऽर्थागमः॥ षष्ठाष्टांत्यगतानचेदिहपुनस्तेदुःखभीतिप्रदानिर्वीर्यायदिवर्षमेतदशुभंवा
च्यंशुभेक्षांविना ॥ ७ ॥ सूतौधनप्रदःखेटोधनाधीशश्चतौयदि ॥ वर्षेनष्टौवित्त
नाशान्यनिक्षेपापवाददौ ॥ ८ ॥ ॥ ॥ ॥

हिताःसंतःषष्ठाष्टमांत्यगताःस्युस्तदादुःखभीतिप्रदाःस्युः । शुभेक्षांविनायदिएतेचत्वारःशुभग्रहैर्नदृष्टास्तदाएतद्वर्षमशुभंवाच्यं । यदिशुभग्रहाःपश्यंतितदापूर्वोक्तंशुभंवाच्यमिति ॥ ७ ॥ अथधननाशयोगमाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेजन्मलग्नेध नप्रदःखेटोधनप्राप्तिकर्तायोग्रहःधन्यस्थानाधीशश्चतौद्वौग्रहौयदिवर्षेनष्टवलौभवतस्तदावित्तनाशोभवति ॥ अन्यस्यापितत् द्रव्यस्य अभिशापंददाति दत्तेपिनत्वयादत्तमित्यभिशापंददातीत्यर्थः । अर्थाद्यदिद्वौवलिष्ठौतदाधनप्राप्तिकरौ भवतइत्यर्थः

फषष्ठाष्टमेष्विति ॥ १ ॥ अथलग्नाधिपस्यशुभाशुभफलमाह ॥ लग्नाधिपइति । लग्नाधिपेवर्षलग्नस्वामिनिवीर्ययुतेपंचवर्गीबले नबलिष्ठेसतिसुखानीत्यादिशुभफलंस्यात् । मध्यवीर्येमध्यवलेसतिसुखार्थलाभःअल्पःस्यात् । अल्पवीर्येहीनवलेसतिक्लेशाधि कत्वंविपत्स्यात् ॥ २ ॥ अथवर्षाधिकारिग्रहेनष्टवलेसतिविशेषफलमाह ॥ जन्माब्दांगेति । जन्माब्दांगपतीजन्मलग्नस्वामी वर्षलग्नस्वामीवाइंथिहापतिःमुथहास्वामीवा समानाथादिवर्षस्वामी आदिशब्दात्त्रैराशिकदिनरात्रिस्वामिनःअधिकारवान्ए

लग्नाधिपेवीर्ययुतेसुखानिनैरुज्यमर्थागमनंविलासः ॥ स्यान्मध्यवीर्येऽल्पसुखार्थलाभःक्लेशाधिकत्वंविप दल्पवीर्ये ॥ २ ॥ जन्माब्दांगपतींथिहापतिसमानाथाद्यधीकारवान्सूर्योनष्टबलस्त्वगक्षिविलयंकुर्यान्नि रुत्साहताम् ॥ नीचत्वंपितृमातृतोप्यभिभवश्चंद्रेक्षिकार्यक्षयोदारिद्र्यंचपराभवोग्रहकलिर्व्याध्याधिभीति स्तदा ॥ ३ ॥ भौमेचलत्वंभीरुत्वंबुधेमोहपराभवौ ॥ जीवेधर्मक्षयःकष्टफलाजीवनवृत्तयः ॥ ४ ॥ शुक्रेविलाससौख्यानांनाशःस्त्रीभिःसमंकलिः ॥ सौरेभृत्यजनाद्दुःखरुजोवातप्रकोपतः ॥ ५ ॥ ॥

तेष्वधिकारिषुसूर्यादिग्रहेषुयःकश्चिन्नष्टबलःपंचाल्पबलस्तस्यफलमाह । तत्रादौसूर्यश्चेन्नष्टबलस्तदात्वगक्षिविलयं त्वक्त्वचा तस्याःकुष्ठादिनाविलयंनाशंकुर्यात् । अक्षिविलयंनेत्रयोरंधत्वेनविलयंनाशंकुर्यात् । निरुत्साहतांउत्साहराहित्यंकुर्यात् । नीचत्वं अधमवृत्त्याजीवनंपितृतोमातृतोपिअभिभवःक्लेशः । अथचंद्रफलमाह । चंद्रइतिस्पष्टम् ॥ ३ ॥ अथभौमादीनांफलमाहश्लोक द्वयेन ॥ भौमइति ॥ स्पष्टम् ॥ ४ ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

श्चेत्स्युस्तदाराजयोगभंगंवदेत् योगद्वयेपिफलंवित्तसुखक्षयंचवदेत् । यदिसौम्यग्रहाःस्वोच्चस्वगृहादिगताःकेंद्रत्रिकोणायगताश्चेत्स्युस्तदाराजयोगकर्तारइत्याहमणित्थः । यदींदुसौम्येज्यसुरारिपूज्याःस्वोच्चंगताःस्वांशगतायदिस्युः ॥ त्रिकोणकेंद्रायगताःस्वमित्रैर्दृष्टाश्चयुक्तानिजवर्गसंस्थाः ॥ गजाश्वरत्नांबरदेशलाभंस्त्रीपुत्रलाभंविविधंचसौख्यम् ॥ यच्छंतिखेटाःपरमर्दनंचकुर्वंतिसर्वेबलिनोनराणाम् ॥ १४ ॥ १५ ॥ इत्यरिष्टभंगाध्यायः ॥ अथद्वादशभावविचाराध्यायोव्याख्यायते ॥ तत्रादौतनुभावविचारः ॥ योभावइति ॥ द्वादशभावानांमध्येयःस्वामीशुभग्रहः पापग्रहोवा सौम्याःशुभग्रहाःआभ्यांस्वामिशु

इत्यरिष्टभंगाध्यायः ॥ ॥ श्रीगर्गान्वयभूषणंगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिर्व्यधात्खलमतध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयाऽब्वोचद्वर्षपमुंथहाफलमथारिष्टादिसद्योगयुक् ॥१५॥ ॥ अथभावविचारः॥ योभावःस्वामिसौम्याभ्यां दृष्टोयुक्तोयमेधते ॥ पापदृष्टयुतोनाशोमिश्रैर्मिश्रफलंवदेत् ॥ १ ॥

भाभ्यांदृष्टोयुक्तोवासभावःएधतेवृद्धिंकरोति ॥ योभावःस्वामिव्यतिरिक्तेपापग्रहैर्दृष्टोयुतोवास्यात्तदातस्यभावस्यनाशः । मिश्रैःशुभग्रहैःपापग्रहैश्चयुक्तोदृष्टोवायोभावोभवति तस्यभावस्यमिश्रफलंशुभाशुभमिश्रितफलंवदेत्कथयेत् ॥ गार्गिः । नीचस्थोऽरिगृहस्थोवाग्रहोभावविनाशकृत् ॥ उदासीनगृहेमध्योमित्रस्थर्क्षत्रिकोणगः ॥ स्वोच्चगश्चग्रहोऽवश्यंभाववृद्धिकरः स्मृतइति । तत्रषष्ठाष्टमांत्यभावानांविपरीतानिफलान्याहवराहः ॥ समुपचयविपत्तीसौम्यभावेषुसत्यःकथयतिविपरीतंरि

अथान्यंशुभयोगमाह ॥ बुधशुक्राविति ॥ यदिबुधशुक्रौमुसरिफयोगंकुरुतःगुरुर्बृहस्पतिःविक्रमभावगस्तृतीयस्थानेस्थितस्त
दाराज्ययशोहेममुक्ताविद्रुमलब्धयःस्युः ॥ ११ ॥ अथान्यदाह ॥ भौमइति ॥ भौमःअब्देशोवर्षेशःसन्मित्रगृहेतिष्ठ
तिस्वगृहादिगैःस्वगृहस्थोच्चादिस्थानस्थितैर्ग्रहैःसहमुथशिलयोगंकरोति । स्वगृहोच्चादिस्थानस्थितेनचंद्रेणापिसहमुथशिलं
करोति तदाकंबूलीत्युच्यते । एतादृशोभौमोगजाश्वहेमांबरभूमिलाभंसुखाधिकंददाति ॥ १२ ॥ अथबलाबलविचारे
णराजयोगसंबंधिशुभाशुभफलमाह ॥ इत्थमिति ॥ इत्थममुनाप्रकारेणजन्मनिजन्मकालेवर्षेवर्षकालेचराजयोगकर्तुर्ग्रह

बुधशुक्रौमुसरिफौगुरुर्विक्रमभावगः ॥ तदाराज्ययशोहेममुक्ताविद्रुमलब्धयः ॥ ११ ॥ भौमोमि
त्रगृहेऽब्देशःकंबूलीस्वगृहादिगैः ॥ गजाश्वहेमांबरभूलाभंधत्तेसुखादिकम् ॥ १२ ॥ इत्थंजन्मनि
वर्षेचयोगकर्तुर्बलाबलम् ॥ विमृश्यकथयेद्राजयोगंतद्भंगमेवच ॥ १३ ॥ अब्देंथिहेशादिखगाःखलै
श्चेद्युतेक्षिताअस्तगनीचगावा ॥ सौम्याबलोनानृपयोगभंगंतदाभवेद्वित्तसुखक्षयांश्च ॥ १४ ॥ ॥

स्यबलाबलंपंचवर्ग्यांबलिष्ठःस्वोच्चादिगः अथवानिर्बलोनष्टबलोनीचादिगःइतिविमृश्यविचार्य राजयोगंतद्भंगंचकथयेत् ॥
॥ १३ ॥ अथराजयोगभंगमाह ॥ अब्देंथिहेशादिखगाइति ॥ अब्देशोवर्षस्वामी इंथिहेशोमुथहास्वामी आदिशब्देनवर्ष
लग्नजन्मलग्नस्वामीग्रहाःखलैःपापग्रहैर्युताःदृष्टाःसौम्याःशुभग्रहाबलोनाःहीनबलाश्चेत्स्युस्तदाराजयोगभंगंवदेत् ॥ अयमेको
योगः ॥ अथान्यःअस्तगःसूर्यसान्निध्येनास्तंगतःनीचगावानीचराशौगतावासौम्याःशुभग्रहाःबलोनाःपंचवर्गीबलेनहीनबला

अथधनलब्धिमाह ॥ तुंगइति तुंगेउच्चेशनिर्वा भृगुजःशुक्रःउच्चेवा गुरुर्बृहस्पतिरुच्चेसग्रहः शुभेत्थशालात्शुभग्रहेणसार्कं मुथशिलंचेत्कुर्वंतितदायवनाद्धनाप्तिंकुर्यात् ॥ यदातुसर्वेपिएतादृशास्तदाम्लेच्छप्रभुतःमहतीप्राप्तिरित्यर्थतःसिद्धं ॥ अय मेकोयोगः ॥ अथापरः ॥ वित्तगःद्वितीयस्थानस्थितोबलिष्ठोभौमः यशोर्थेत्यादिशुभफलंदद्यात् ॥ ८ ॥ अथान्यदाह ॥ सूर्येज्येति । सूर्यबृहस्पतिशुक्राःमिथःपरस्परमित्थशालंमुथशिलंकुर्युःकुर्वंति तदाराज्ययशःसुखार्थाःस्युः ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूर्यइति । इंथिहायाःमुथहायुक्तस्थानादुपचयेत्रिषष्ठदशमैकादशस्थानयोर्मध्येयत्रकुत्रापिस्थितःसूर्योभौमो

तुंगेशनिर्वाभृगुजोगुरुर्वाशुभेत्थशालाद्यवनाद्धनाप्तिम् ॥ बलीकुजोवित्तगतोयशोर्थतेजांस्यकस्मा
च्चसुखानिदद्यात् ॥ ८ ॥ सूर्येज्यशुक्रामिथइत्थशालंकुर्युस्तदाराज्ययशःसुखार्थाः ॥ सूर्यःकुजो
वोपचयेददातिभद्रंयशोमंगलमिंथिहायाः ॥ ९ ॥ शुक्रज्ञचंद्राहद्देस्वेपापास्त्र्यायगतायदि ॥ स्वबा
हुबलतोहेमसुखकीर्तीर्नरोऽश्नुते ॥ १० ॥ ॥ ॥ ॥

वाचेत्स्यात्तदाभद्रंकल्याणंयशोमंगलंविवाहादिकृत्यंददातिसमुद्भवेत् ॥ ९ ॥ अथान्यदाह ॥ शुक्रज्ञचंद्राइति ॥ शुक्रबुधचं द्राःपंचवर्ग्यांस्वहद्दायांचेत्स्युःपापाःसूर्यभौमशनयस्त्र्यायगतास्तृतीयैकादशस्थानगतायदिस्युस्तदा नरःपुरुषःस्वबाहुबलतः स्वकीयपराक्रमेणसुवर्णसुखकीर्तीरश्नुतेभुनक्ति । अत्रचंद्रःस्वहद्दायामित्युक्तंतर्हिचंद्रस्यहद्दाचक्रमध्येगणनानास्तिएतदर्थेसं मतिवाक्यंकुत्रापिनास्तीतिकृत्वातेषामाशयंतएवजानंतु ॥ १० ॥ ॥ ॥

अथान्यदाह ॥ लग्नइति ॥ द्युनेशःसप्तमस्थानाधीशःलग्नेस्यात्सुरेज्यःबृहस्पतिरपितनुगःलग्नगःस्यात् क्रूरैःपापग्रहैर्नदृष्टःशुभ
ग्रहेणमित्रग्रहेणवादृष्टस्तदासग्रहोरिष्टंनिहंतिदूरीकरोति स्वपाकेस्वस्वदशायामर्थयशःसुखाप्तिंनृपतिप्रसादंदिशेत्ददाति ॥
॥ ४ ॥ अथान्यदाह ॥ बलान्वितावविति । धर्मधनादिनाथौनवमद्वितीयस्थानस्वामिनौबलान्वितौपंचवर्गीबलेनबलिष्ठौक्रूरैः
पापग्रहैरदृष्टावेतादृशौसंतौतनुगौलग्नगौस्यातांतदारिष्टस्यनाशः राज्यमित्यादिशुभफलंस्यात् ॥ ५ ॥ अथान्यदाह ॥ त्रिष

लग्नेद्युनेशस्तनुगःसुरेज्यःक्रूरैरदृष्टःशुभमित्रदृष्टः ॥ रिष्टंनिहंत्यर्थयशःसुखाप्तिंदिशेत्स्वपाकेनृपतिप्र
सादम् ॥ ४ ॥ बलान्वितौधर्मधनादिनाथौक्रूरैरदृष्टौतनुगौयदास्ताम् ॥ राज्यंगजाश्वांबररत्नपूर्ण
रिष्टस्यनाशोप्यतुलंयशश्च ॥ ५ ॥ त्रिषष्ठलाभोपगतैरसौम्यैःकेंद्रत्रिकोणोपगतैश्चसौम्यैः ॥ रत्नांबर
स्वर्णयशःसुखाप्तिर्नाशोप्यनिष्टस्यतनोश्चपुष्टिः ॥ ६ ॥ यदासवीर्योमुथहाधिनाथोलग्नाधिपोजन्म
विलग्नपोवा ॥ केंद्रत्रिकोणायधनस्थितास्तेसुखार्थहेमांबरलाभदाःस्युः ॥ ७ ॥ ॥ ॥

ष्ठेति । असौम्यैःपापग्रहैस्त्रिषष्ठलाभोपगतैस्तृतीयषष्ठैकादशस्थानस्थितैःसौम्यैःशुभग्रहैःकेंद्रत्रिकोणोपगतैः अरिष्टस्यनाशो
भवति ॥ चकारःसमुच्चयार्थः । रत्नांबरइत्यादिस्पष्टार्थम् ॥ ६ ॥ अथान्यदाह ॥ यदेति ॥ यदामुथहाधिनाथःमुथहास्वामी
सवीर्यःपंचवर्गीबलेनबलिष्ठः अथवालग्नाधिपः वर्षलग्नस्वामीबलिष्ठोवा जन्मलग्नस्वामीबलिष्ठःसन् केंद्रत्रिकोणायधनस्थिता
तेसुखार्थहेमांबरलाभदाःस्युः । यदाउक्तस्थानगाःसर्वेपितादृशाःसंतस्तदाउक्तपदार्थानांलाभोभूयात् ॥ ७ ॥ ॥

अथान्यः ॥ सामुथहाजनुषिजन्मलग्नेद्वादशचतुर्थषष्ठाष्टमसप्तमएतत्स्थानानांमध्येयत्रकुत्रापिस्थितासतीयदिवर्षतनुनैधन गावर्षलग्नादष्टमस्थानगाविशेषतः खलेक्षितयुतापापग्रहैर्दृष्टायुतावास्यात्तदासामुंथामूर्तिंमरणंदत्तेददातिइत्यपि आर्यैर्दैव ज्ञैश्चिंत्यम् ॥ १०० ॥ इतिश्रीदिवाकरात्मजविश्वनाथविरचितायांवर्षतंत्रटीकायामरिष्टाध्यायः ॥ अथारिष्टभंगाध्यायो व्याख्यायते ॥ लग्नाधिपइति ॥ लग्नाधिपोवर्षलग्नस्वामीबलयुतः पंचवर्गी बलेनबलिष्ठःयदाशुभेक्षितयुतः शुभग्रहेणईक्षि तोदृष्टोयुतोवा अथवात्रिकोणकेन्द्रगः त्रिकोणंनवमपंचमं केंद्रं १।४।७।१० एतत्स्थानस्थःसन् अरिष्टंनाशयेच्चदशायांसु

अथारिष्टभंगः ॥ लग्नाधिपोबलयुतःशुभेक्षितयुतोपिवा ॥ केन्द्रत्रिकोणगोऽरिष्टंनाशये त्सुखवित्तदः ॥ १ ॥ गुरुःकेंद्रेत्रिकोणेवापापादृष्टःशुभेक्षितः ॥ लग्नचंद्रेंथिहारिष्टविना शार्थसुखंदिशेत् ॥ २ ॥ सुखंस्वामियुतंसद्भिर्दृष्टंसौख्ययशोऽर्थदम् ॥ लग्नेतृतीयेऽथगुरुर्ज न्मेट्सौख्यार्थदःसुखे ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥

खवित्तदःस्यात् ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ गुरुरिति ॥ गुरुःकेंद्रेत्रिकोणेवा पापादृष्टःपापग्रहैरदृष्टः शुभग्रहैर्दृष्टः एतादृशःसन् लग्नचंद्रेंथिहारिष्टंनाशयेत् ॥ लग्नचंद्रमुथहोत्पन्नमरिष्टंनाशयेत् । पश्चादर्थसुखंदिशेत् ॥ २ ॥ अथान्यदाह ॥ सुखमिति ॥ सुखंवर्षलग्नाच्चतुर्थस्थानंस्वामिनायुक्तंसद्भिः शुभग्रहैर्दृष्टंसौख्ययशोर्थदंभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ गुरुर्लग्नेअ थवातृतीयेस्थानेस्यात्तथासुखेचतुर्थस्थानेस्याज्जन्मेट्जन्मलग्नस्वामी तदासौख्यार्थदःस्यात् ॥ ३ ॥ ॥ ॥ ॥

अथचंद्रारिष्टंसापवादंचाह ॥ चंद्रइति ॥ वर्षलग्नतःरिःफषडष्टभूद्युनगतोद्वादशषष्ठाष्टमलग्नसप्तमस्थानगतश्चंद्रः अशुभैःपापग्रहैर्दृष्टःशुभग्रहैर्नोदृष्टस्तदासःअरिष्टमथवामृत्युंविदधातिकरोति । एकेनद्वाभ्यांदृष्टोरिष्टंकरोति सर्वपापग्रहैर्दृष्टोमृत्युंकरोतीत्यर्थः । अत्रारिष्टप्रसंगेभूशब्देनचतुर्थस्थानमंगीकृत्यव्याख्यातंतदसत् । कुतः । भूशब्दस्यलग्नवाचकत्वात् । यद्यपिभूशब्देनक्वचिच्चतुर्थस्थानमप्युच्यतेतथापिचतुर्थचंद्रस्याशुभफलत्वंकुत्रापिनोक्तं सर्वत्रचतुर्थस्थानस्थितचंद्रस्यशुभफलत्वस्योक्तत्वाच्च । उक्तंच । लग्नास्तांत्यषडष्टगोहिमरुचिरिति । अन्यच्च । निधनतनुमदारिप्रांत्यगःशीतरश्मिरिति । एवंसर्वग्रंथेषु । एतादृ

चंद्रोरिःफषडष्टभूद्युनगतोदृष्टोऽशुभैर्नोशुभैःसोऽरिष्टंविदधातिमृत्युमथवाभौमेक्षणादग्निभीः॥ शस्त्राद्वाशनिराहुकेतुभिररेर्भीतिंरुजंवायुजांदारिद्र्यंरविणाशुभंशुभदृशेज्यालोकनादादिशेत् ॥ ९९ ॥ क्रूरान्वितेक्षितयुताशनिनेंथिहाधिव्याधिप्रदाजनुषिरिःफसुखारिरंध्रे ॥ द्यूनेचवर्षतनुनैधनगामृतिंसादत्तेखलेक्षितयुतेत्यपिचिंत्यमार्यैः ॥ १०० ॥ ॥ इत्यरिष्टाध्यायः ॥ ॥ ॥

श्चंद्रोभौमेनदृष्टोऽग्निभयंकरोतिशस्त्राद्वाभीतिम् । शनिराहुकेतुभिर्दृष्टश्चंद्रःअरेःशत्रुतोभीतिंददाति । रविणासूर्येणदृष्टश्चंद्रःवायुजांवातसंबंधेनरुजंरोगंदारिद्र्यंधनरहितंकरोति । अथउक्तस्यापवादः ॥ चंद्रस्यशुभदृशाबुधगुरुशुक्राणांमित्रदृष्ट्याशुभंशुभफलंवदेत् । केवलंइज्यालोकनात्बृहस्पतिर्दृष्टश्चेत्तथापिशुभफलमादिशेत्कथयेत् ॥ ९९ ॥ अथमुथहाकृतमरिष्टयोगमाह ॥ क्रूरान्वितेति ॥ मुथहाक्रूरान्वितापापग्रहैर्युक्ताशनिनाईक्षितादृष्टायुतावातदाधिव्याधिप्रदा ॥ अयमेकोयोगः ॥

इतियुक्तःपाठः । उक्तंचमणित्थेन । रात्रीश्वरेभास्करमंडलस्थेषष्ठेव्ययेवामृतिभावसंस्थे । त्रिदोषतासौवहुभिःप्रकारैःकरोतिकष्टंविविधंदशायामिति ॥ ९५ ॥ अथान्यदाह ॥ हद्देति ॥ हद्दाहायनलग्नेशौवर्षसमयलग्नेहद्दास्वामिवर्षलग्नस्वामिनौसप्तमाष्टमांत्यस्थानस्थितौसंतौखलान्वितौचेत्पापग्रहैर्युक्तौभवतस्तदातौस्वामिनौ स्वदशायामंतर्दशायांचनिधनदौमरणप्रदौभवतः । यदाशुभग्रहैर्मित्रदृष्ट्यादृष्टौतदाशुभंवदेत् ॥ ९६ ॥ अथान्यदाह ॥ अब्दलग्नादिति ॥ वर्षलग्नादृज्वनृजूमार्गिवक्रिणौद्वादशद्वितीयस्थानस्थितौस्यातां । तद्यथा । द्वादशेमार्गीपापग्रहः । द्वितीयेवक्रीपापग्रहइत्यर्थः । तदारुजारोगोत्प

हद्दाहायनलग्नेशौसप्ताष्टांत्येखलान्वितौ ॥ स्वदशायांनिधनदौशुभदृष्ट्याशुभंवदेत् ॥ ९६ ॥
अब्दलग्नादृज्वनृजूव्ययार्थस्थौरुजातदा ॥ एवंवर्षाब्दलग्नेशजन्मेशैरपिबंधनम् ॥ ९७ ॥
नीचेत्रिराशिपेपापदृष्टेकार्यंविनश्यति ॥ इंथिहेशेऽब्दपेवारिभेऽस्तंयातेरुजाविपत् ॥ ९८ ॥

त्तिःस्यात् । एवममुनाप्रकारेणवर्षाब्दलग्नेशजन्मेशैर्वर्षस्वामिनोवावर्षलग्नस्वामिनोवाजन्मलग्नस्वामिनोश्चेत्पापग्रहकृतकर्तरीयोगस्तदाबंधनंकारागृहप्राप्तिःस्यात् ॥ ९७ ॥ अथान्यदाह ॥ नीचइति ॥ त्रिराशिपेवर्षलग्नेयस्त्रैराशिकस्वामीसयदिनीचराशिस्थितःसन्पापग्रहैर्दृष्टश्चतदाचिंतितंकार्यंविनश्यतिनाशंप्राप्नोति । अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ इंथिहेशेमुंथहास्वामिनिअब्दपेवर्षस्वामिनिवाअरिभेशत्रुराशौअस्तंयातेसूर्यसान्निध्यादस्तंगतेसतिरुजारोगाधिक्येनविपत्स्यात् ॥ ९८ ॥ ॥

अत्रसत्यरिष्टयोगेवक्ष्यमाणंफलंवृथैवेत्याह मणित्थः "वृथाफलंहायनजंहियस्मान्नजीवनंहायनरिष्टयोगात् । रिष्टानितस्मात्प्रथमंप्रवक्ष्येपूर्वैर्विधिज्ञैःकथितानियानि" इति । प्रथमतोरिष्टाध्यायोव्याख्यायते । तत्रादौलग्नेशाद्यरिष्टमाह ॥ लग्नेश इति । लग्नेशेवर्षलग्नस्वामिनि अष्टमगेअष्टमस्थानगेकुजेनभौमेनेक्षितेदृष्टेसति । अथवा अष्टेशेअष्टमस्थानाधीशेतनुस्थेलग्नस्थेभौमेनदृष्टेसति । अस्मिन्योगद्वयेशस्त्रघातःविपत्ज्वरादिदुःखंवामृतिर्वास्यात् । अथवाज्ञशुक्रयोर्बुधशुक्रयोरस्तगयोः सूर्यसांनिध्यवशादस्तंगतयोःसतोः । शस्त्रघातोविपन्मृतिश्चेति ॥ ८१ ॥ अथान्यदाह ॥ अब्देति । अब्दलग्नेशरंध्रेशौ

अथवर्षारिष्टविचारः ॥ ॥ लग्नेशेऽष्टमगेऽष्टेशेतनुस्थेवाकुजेक्षिते ॥ ज्ञजीवयोरस्तगयोःशस्त्रघातोविपन्मृतिः ॥ ८१ ॥ अब्दलग्नेशरंध्रेशौव्ययाष्टहिबुकोपगौ ॥ मुथहासंयुतौमृत्युप्रदौतद्धातुकोपतः ॥ ८२ ॥ जन्मलग्नाधिपोऽवीर्योमृतीशोलग्नपोयदा ॥ सूर्यदृष्टोमृतिंदत्तेकुष्ठंकंडूंतथापदः ॥ ८३ ॥

वर्षलग्नेशाष्टमस्थानाधीशौव्ययाष्टहिबुकोपगौद्वादशाष्टमचतुर्थस्थानानांमध्येकस्मिंश्चित्स्थानेस्थितौ । तत्रापिमुथहासंयुतौ स्यातां तदातद्धातुकोपतः तयोर्ग्रहयोर्योधातूवातपित्तादीतयोःप्रकोपस्तदुत्पन्नविकारान्मृत्युप्रदौस्यातां । त्रिभिर्मिलित्वा एकएवयोगःनपृथक् । यदाएकतमस्ययोगस्तदाक्लेशमात्रम् ॥ ८२ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मलग्नाधिपोजन्मकालीनलग्नस्यस्वामी । अब्देवर्षकालेअवीर्यःनविद्यतेपंचवर्गीबलंयस्येतिपंचवर्गीवलरहितःसन् । वर्षलग्नादष्टमस्थानस्थराशेःस्वामीयदायदिअस्तगोवर्षलग्नात्सप्तमस्थानेवर्तमानःइतिकेचिदाहुः । अन्येएवंवदंति । अस्तगः सूर्यसान्निध्यादस्तगतःसन् । ॥ ७० ॥

अथान्यदशुभंमुथहास्वामिफलमाह ॥ यदीति ॥ यदिअष्टमेशेनवर्षलग्नादष्टमस्थानाधीश्वरेणाशुभग्रहेणपापग्रहेणमुथहास्वामियुक्तःस्यात् । अथवाक्षुताख्यदृष्ट्याचतुर्थसप्तमैकदशमदृष्ट्यादृष्टश्चेत्तदानशुभःअनिष्टफलदएव । अस्मिन्योगद्वयेनिधनंमरणमेवस्यात् । द्वयोर्मध्येयदैकोयोगस्तदामृत्युसमत्वंमरणतुल्यंस्यादित्याहुः ॥ ७९ ॥ अथमुथहायास्तत्स्वामिनश्चशुभाशुभफलमाह ॥ मुथहेति ॥ जन्मनिजन्मकुंडल्यांवर्षावगतमुंथातस्याःस्वामीवाविकल्पेनशुभग्रहैःईक्षितयुक्तदृष्टयुक्तइति । यथायोग्यंवर्षारंभेवर्षपूर्वार्धेशुभंशुभफलंदत्तेददाति प्रत्येकं । अथजन्मकुंडल्यामुक्तासंभावनांतरंचेद्यदिअब्देवर्षकुंडल्यांवर्षावगतमुंथातस्याः स्वामीवाशुभग्रहैर्दृष्टत्वादृष्टत्वयुक्तःप्रत्येकंतर्हिअंतेवर्षोत्तरार्धेशुभफलंददाति शुभंदत्ते । अन्यथापापग्रहैर्दृष्टयुक्तःप्रत्येकंजन्मवर्षक्रमेणवर्षस्यपूर्वार्धपरार्धयोरशुभफलंददाति । अन्यथेत्यत्राकारप्रश्लेषः । नसदितियुक्तःपाठः । उभयत्रसंभवेवर्षंशुभमशुभंवार्थसिद्धं नैकत्रार्धेउभयत्रासंभवेमध्यमंवर्षंअत्रदृष्टितारतम्यग्रहतारतम्यशुभाशुभग्रहदृष्टितारतम्यादिभिर्वर्षार्धयोर्वर्षस्यवातरतमादिभेदोवहवःस्वबुद्ध्यासुधीभिरवगंतव्याः ॥ ८० ॥ इतिवर्षतंत्रटीकायांमुथहाध्यायः ॥ ॥

यद्यष्टमेशेनयुतोऽथदृष्टःक्षुताख्यदृष्ट्यानशुभस्तदापि ॥ योगद्वयेस्यान्निधनंयदैकयोगस्तदा
मृत्युसमत्वमाहुः ॥७९॥ मुथहातत्पतिर्वापिजन्मनीक्षितयुक्शुभैः ॥ वर्षारंभेशुभंदत्तेऽब्दे
चेदंतेऽन्यथाऽशुभम् ॥ ८० ॥ इतिमुथहानिरूपणम् ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथपृष्ठपुच्छगतमुथहायाःफलमाह ॥ तत्पृष्ठभागइतिस्पष्टार्थपद्यम् ॥ ७६ ॥ अथजन्मकालीनग्रहवशाच्छुभाशुभफलमाह ॥ येजन्मेति ॥ येग्रहाजन्मकालेवलिनस्तेग्रहाअब्दकालेवर्षकालेचेद्दुर्वलानिर्वलास्तदातैर्ग्रहैःसमांतेवर्षांतेवर्षस्योत्तरार्धेअशुभफलंवाच्यं । अर्थाद्वर्षपूर्वार्धेतद्ग्रहफलंशुभं । विपर्ययेजन्मकालेचेद्ग्रहादुर्वलाःस्युःवर्षकालेसवलास्तदापूर्ववर्षपूर्वार्धेफलमनिष्टमुक्तं । अर्थाद्वर्षोत्तरार्धेशुभंफलंवाच्यं । उभयत्रजन्मकालवर्षकालयोःसाम्येतुल्यंफलंस्यात् । अयमर्थः । तेग्रहाःजन्मका

तत्पृष्ठभागेनशुभप्रदास्यात्तत्पुच्छभागाद्रिपुभीतिकष्टम् ॥ पापेक्षणादर्थसुखस्यहानिश्चेज्जन्म
नीत्थंगृहवित्तनाशः ॥ ७६ ॥ येजन्मकालेबलिनोब्दकालेचेद्दुर्बलास्तैरशुभंसमांते ॥ विप
र्ययेपूर्वमनिष्टमुक्तंतुल्यंफलंस्यादुभयत्रसाम्ये ॥ ७७ ॥ षष्ठेऽष्टमेंऽत्येभुविवेंथिहेशोऽस्तगोऽथ
वक्रोऽशुभदृष्टयुक्तः ॥ क्रूराच्चतुर्थास्तगतश्चभव्योनस्याद्रुजंयच्छतिवित्तनाशं ॥७८॥ ॥

लवर्षकालयोश्चेत्सवलास्तदासंपूर्णवर्षपर्यंतंशुभफलंस्यात् । उभयत्रापियदानिर्वलास्तदासंपूर्णवर्षपर्यंतमशुभंफलंस्यात् ॥ ७७ ॥ अथशुभंमुथहास्वामिफलमाह ॥ षष्ठइति ॥ चेन्मुथहेशःषष्ठेऽष्टमेंऽत्येद्वादशे भुविचतुर्थस्थाने । एष्वनिष्टस्थानेषुभवति । अथवा अस्तंगतोवक्रीवातथाअशुभैःपापग्रहैर्दृष्टोयुक्तोवास्यात् । तथा क्रूरात्क्रूरग्रहस्थानाच्चतुर्थेअस्तेसप्तमेवागतःस्यात् तदाभव्यःशुभोनस्यात् किंचसमुथहेशोरुजंरोगंवित्तनाशंचयच्छतिददाति ॥ ७८ ॥ ॥ ॥ ॥

युतेति ॥ भोगमित्यंतंस्पष्टं । इहपूर्वोक्तेगुरुराशौगुरुयुक्ताद्दृष्टावामुथहेत्यर्थः । शुभग्रहमुथशिलयोगाद्राज्यप्राप्तिः ॥ ७२ ॥ शनेराह ॥ शनेरिति ॥ चांतंस्पष्टं । गुरुदृष्ट्याशुभफलप्राप्तिः ॥ ७३ ॥ अथराहुमुखगतमुथहाफलमाह ॥ तमोमुखइति ॥ स्पष्टं । पदंस्थानम् ॥ ७४ ॥ अथराहोर्मुखपृष्ठपुच्छानांलक्षणमाह ॥ भोग्याइति ॥ यस्मिन्राशौराहुरस्तितस्यवक्रगत्याये भोग्यालवाः भोग्यभागास्तेमुखसंज्ञकाः । येगतालवास्तेनभुक्तालवास्तेपृष्ठसंज्ञकाज्ञेयाः । तद्यथा । राहुरिदानींकन्यायांद

युतेक्षितावागुरुणागुरोर्भेयदींथिहापुत्रकलत्रसौख्यं ॥ ददातिहेमांबररत्नभोगंशुभेत्थशाला
दिहराज्यलाभः ॥ ७२ ॥ शनेर्गृहेतेनयुतेक्षितावायदींथिहावातरुजंविधत्ते ॥ मानक्षयंवह्नि
भयंधनस्यहानिंचजीवेक्षणतःशुभाप्तिं ॥ ७३ ॥ तमोमुखेचेन्मुथहाधनाप्तिंयशःसुखंधर्मस
मुन्नतिंच ॥ सितेज्ययोगेक्षणतःपदाप्तिंसुवर्णरत्नांबरलब्धयश्च ॥ ७४ ॥ भोग्याराहोर्लवास्त
स्यमुखंपृष्ठंगतालवाः ॥ ततःसप्तमभंपुच्छंविमृश्येतिफलंवदेत् ॥ ७५ ॥ ॥ ॥

शभिरंशैर्वक्रोऽस्ति । तत्रादिमादशअंशामुखसंज्ञकाः । भोगस्यकरिष्यमाणत्वात् । अन्येभुक्काविंशत्यंशाःपृष्ठसंज्ञकास्ततो राह्वाक्रांतराशेःसकाशात्सप्तमंभंराशिःपुच्छं । यथाकन्यायाःसप्तमोराशिर्मीनाख्यःकेत्वाक्रांतराशिःपुच्छसंज्ञकःइतिविमृश्य विचार्यफलंवदेत् ॥ ७५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथान्यदाह ॥ व्ययेति ॥ एकर्क्षगाएकराशिगाः जन्मेशाब्दपमुंथहाः जन्मलग्नस्वामीवर्षस्वामीमुंथहाएतेव्ययांबुनि धनारिस्थाद्वादशचतुर्थाष्टमषष्ठस्थानेस्थिताः संतस्तदाअसतिप्रतिबंधकेमृत्युःस्यात् । यद्येतेपापग्रहैःक्षुतदृष्ट्याचतुर्थदशमै कसप्तमस्थानस्थदृष्ट्यादृष्टास्तदासत्यपिप्रतिबंधेमृत्युःस्यात् । ध्रुवंनिश्चयेनमृत्युःस्यात् केचिदेवंव्याकुर्वंते अब्दपइत्यत्रवर्ष लग्नस्वामीमुथहाइत्यत्रमुथहास्वामीतिइदमपिसंभवतिस्वामिप्रकरणपाठात् ॥ ९३ ॥ अथान्यदाह ॥ चंद्रइति ॥ व्ययेद्वा दशस्थानेशनियुतश्चंद्रोभवेत् । शुभःषष्ठस्थानस्थितोभवेत् तदार्थस्यद्रव्यस्यनाशकृत्स्यात् । अशुभेसराफात् । यदाअशुभे

व्ययांबुनिधनारिस्थाजन्मेशाब्दपमुंथहाः ॥ एकर्क्षगास्तदामृत्युःपापक्षुतदृशाध्रुवम् ॥९३॥
चंद्रोव्ययेशनियुतःशुभःषष्ठोऽथनाशकृत् ॥ चित्तवैकल्यमशुभेसराफान्नशुभेक्षणात् ॥९४॥
चंद्रोऽर्कमंडलगतोरिपुरिःफाष्टबंधुगः ॥ त्रिदोषतस्तस्यरुजाविविधेज्यदृशाशुभम् ॥९५॥

नपापग्रहेणसाकंयोगकारकग्रहाणांयथासंभवमीसराफयोगश्चेत्तर्हिचित्तवैकल्यंबुद्धिविपर्यासःस्यात् । नशुभेक्षणात् तत्रशुभ ग्रहदृष्टिश्चेत्तर्हिअर्थनाशचित्तवैकल्येनस्यातां । केचित्तुपापग्रहकृतःशनिशुक्राभ्यामेवेसराफयोगोनहिचंद्रेणसाकंचंद्रस्यशीघ्रग तित्वात्तदिति । तन्न अशुभग्रहस्येसराफयोगकर्तृत्वोक्तेरभावात् ॥ ९४ ॥ अथान्यदाह ॥ चंद्रइति ॥ अर्कमंडलगतोऽस्तंगत श्चंद्रःरिपुरिःफाष्टबंधुगः षष्ठद्वादशाष्टमचतुर्थस्थानान्यतरस्थानस्थश्चेद्भवति तदात्रिदोषतःवातपित्तकफेभ्यस्तस्यरुजाविवि धानानाप्रकारकोरोगःस्यात् ॥ यदिचंद्रोपरिइज्यदृशागुरोर्दृष्टिश्चेत्तदासुखंस्यात् । रिपुरिःफाष्टबंधुगइत्यत्ररिःफाष्टमस्थित

ग्नेस्थिताः । एतादृशयोगेलक्ष्मीश्चिराजिंतानश्येदितिस्पष्टम् ॥ ८८ ॥ अथान्यदाह ॥ नीचेचंद्रइति ॥ क्वचित्स्थानेस्थितश्चं द्रोनीचेनीचराशावस्ति सौम्याःशुभग्रहाःबुधगुरुशुक्राःअस्तगाअस्तंगताःस्युस्तदावियोगइत्याद्यशुभंफलंस्यात् ॥ ८९ ॥ अथा न्यदाह ॥ अब्दलग्नमिति ॥ जन्मलग्नराशिभ्यांजन्मलग्नतःजन्मराशेश्चअब्दलग्नंवर्षलग्नमष्टमंयदास्यात्तदाकष्टंमहाव्याधि भयंफलंस्यात् । तादृशंवर्षलग्नंपापग्रहैर्युतमीक्षितंदृष्टंवातदामृत्युरेवस्यात् ॥ ९० ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मनीति ॥ जन्मनि

नीचेचंद्रेस्तगाःसौम्याःवियोगःस्वजनैःसह॥शरीरपीडामृत्युर्वासाधिव्याधिभयंद्रुतम् ॥८९॥
अब्दलग्नंजन्मलग्नराशिभ्यामष्टमंयदा ॥ कष्टंमहाव्याधिभयंमृत्युःपापयुतेक्षणात् ॥ ९० ॥
जन्मन्यष्टमगःपापोवर्षलग्नेरुगाधिदः ॥ चंद्राब्दलग्नपौनष्टबलौचेत्स्यात्तदामृतिः ॥ ९१ ॥
जन्माब्दलग्नपौपापयुक्तौपतितभस्थितौ ॥ रोगाधिदौमृत्युकरावस्तगौनेक्षितौशुभैः॥९२॥

जन्मकालिकलग्नादष्टमगःअष्टमस्थानेपापःपापग्रहस्तिष्ठेत्सयदिवर्षलग्नेवर्षकालिकलग्नेस्यात्सरुजंरोगमाधिंमानसींव्यथांचद दाति । अयमेकोयोगः ॥ अथापरोयोगः । चंद्राब्दलग्नपौचंद्रवर्षकालिकलग्नराशिस्वामिनौपंचवर्ग्यानष्टबलौपंचाल्पबलौ चेत्स्यातांतदामृतिःस्यात् ॥ ९१ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मेति ॥ जन्माब्दलग्नपौजन्मलग्नस्वामीवर्षलग्नस्वामीचपापयुक्तौ पापग्रहैर्युक्तौ पतितभस्थितौपतितभंदुष्टस्थानंचतुर्थषष्ठाष्टमद्वादशंतत्रस्थितौस्यातांतदारोगाधिदौभवतः । यदितौद्वावपि अस्तगौसूर्यसान्निध्यवशादस्तंगतौ । शुभैःशुभग्रहैर्नेक्षितौनदृष्टौ । तदामृत्युकरौभवतः ॥ ९२ ॥ ॥ ॥

भवेनमरणंभवति किंपुनः शुभकंबूलाभावेइत्थमुक्तरीत्या अन्याधिकारितः वर्षेशस्थानेमुथहेशादिकमधिकारिणंगृहीत्वा जन्मेशःक्रूरितइत्यादिकेसिद्धेविपन्मृत्युःस्यादित्यर्थः । अत्रकेनचिच्छुभैःकंबूलेइत्यस्यवर्षस्वामिजन्मलग्नस्वामिनोर्मुथशिलयोगेतयोश्चंद्रवत्केनचिच्छुभग्रहेणमुथशिलयोगरूपकंबूलेसतीतिव्याख्यानंकृतंतच्छब्देनप्रतिपाद्यं जन्मलग्नवर्षस्वामिनोर्मुथशिलप्रतिपादकशब्दाभावात् । द्वयोर्मुथशिलेताभ्यांचंद्रस्यमुथशिलेसतिकंबूलयोगाभिधानात्चंद्रेतरेणमुथशिलेतस्ययोगस्य भिन्नसंज्ञाभिधानाच्चेत्यलं ॥ ८५ ॥ अथान्यदाह ॥ क्रूराइति ॥ क्रूराःपापग्रहाःवीर्याधिकाःपंचवर्गीवलेनवलिष्ठाः । सौम्याः

क्रूरावीर्याधिकाःसौम्यानिर्बलारिपुरंध्रगाः ॥ तदाधिव्याधिभीतिःस्यात्कलिर्हानिस्तथाविपत् ॥८६॥
नीचेशुक्रोगुरुःशत्रुभागेसौख्यलवोपिन ॥ लग्नेशेष्टमगेष्टेशेतनौवामृतिमादिशेत् ॥ ८७ ॥ निर्ब
लौधर्मवित्तेशौदुष्टखेटास्तनौस्थिताः ॥ लक्ष्मीश्चिरार्जितानश्येद्यदिशक्रोपिरक्षिता ॥ ८८ ॥ ॥

शुभग्रहाःनिर्बलाः पंचवर्गीवलेनहीनाः । रिपुरंध्रगाःषष्ठाष्टमस्थानगाश्चेत्स्युस्तदाधिव्याधिभीतिरित्याद्यशुभंफलंस्यादिति स्पष्टं ॥ ८६ ॥ अथान्यदाह ॥ नीचइति ॥ शुक्रोयत्किंचित्स्थानेस्थितःसन्नीचेनीचराशावस्ति । गुरुर्यत्किंचित्स्थानेस्थितःसन्शत्रुभागेशत्रुनवांशेस्ति । तदासौख्यलवोपिननास्ति अयमेकोयोगः । अथान्योलग्नेशइति । लग्नेशेवर्षलग्नस्वामिनि अष्टमगेअष्टमस्थानस्थेसतिवाविकल्पेन अष्टेशेअष्टमस्थानाधीशेतनौलग्नेसतिएवंविधेयोगेमृतिमादिशेत् ॥ ८७ ॥ अथान्यदाह ॥ निर्बलाविति ॥ धर्मवित्तेशौनवमद्वितीयस्थानाधीशौनिर्बलौ पंचवर्गीवलेनहीनबलौ । दुष्टखेटाःपापग्रहाः तनौल

एवंमतद्वयेसूर्येणदृष्टस्ताहिंसग्रहोमृत्युंददाति । कुष्ठंकंडूंआपदःतथासमुच्चयेददाति "जन्मलग्नाधिपोऽवीर्योमृतीशोब्देऽस्तगो यदा । सूर्यदृष्टोमृतिंदत्ते" इत्यत्रअस्तगोयदेतिपाठस्तुप्रामादिकएव । यतःग्रहस्यास्तंगतस्यसूर्यसहचारित्वाद्दृष्टेश्चसंभवःसूर्य दृष्टइत्यस्यवैयर्थ्यापत्तेः । तथाचसूर्यादितरद्वितीयद्वादशराशिगतस्यअस्तत्वसंभवोदृष्टेस्तुनसंभवः । यद्वा । अस्तगइत्यत्रस समगतइत्यर्थेमूलवचनाभावान्नैवार्थोयंमंतव्यः । वस्तुतस्तुअस्तगइत्यत्रलग्नगइतिपाठः । मृतीशोवर्षलग्नादष्टमस्थानाधीशो लग्नगःसूर्येणदृष्टस्तदामृत्युं । तथाचोक्तंमणित्थेन "चेज्जन्मनाथोविबलोमृतीशोलग्नंगतोभास्करदृष्टमूर्तिः । शस्त्राभिघातंवहु धाचकष्टंकुष्ठंशरीरेमरणेनतुल्यम्" इति ॥ ८३ ॥ अथान्यदाह ॥ अस्तगाविति ॥ मुथहालग्ननाथौमुथहास्वामीवर्षलग्नस्वा

अस्तगौमुथहालग्ननाथौमंदेक्षितौयदा ॥ सर्वनाशोमृतिःकष्टमाधिव्याधिभयंरुजः ॥ ८४ ॥
क्रूरमूसरिफोऽब्देशोजन्मेशःक्रूरितःशुभैः ॥ कंबूलेपिविपन्मृत्युरित्थमन्याधिकारितः ॥ ८५ ॥

मीएतौउभौअस्तगौसूर्यसान्निध्यवशादस्तगामिनौअस्तंगतौमंदेक्षितौयदामंदेनशनिनाईक्षितौदृष्टौस्यातांतदासर्वस्यस्त्रीपुत्रद्रव्या देर्नाशः । मृतिः स्वस्यमरणं । कष्टंपीडा । आधिर्मानसीव्यथा । व्याधिःशरीररोगः । भयंभीतिः । एतेपदार्थाःस्युः ॥ ८४ ॥ अथान्यदाह ॥ क्रूरेति । अब्देशोवर्षस्वामीक्रूरमूसरिफःपापग्रहेणकृतईसराफोयस्यासौभवति । जन्मेशोजन्मल ग्नस्वामीक्रूरितःअस्तंगतत्वादिनाक्रूरतांप्राप्तोभवति । तत्रवर्षेतदन्यतरस्यशुभग्रहैःकृत्वाकंबूलयोगेशुभग्रहेणमुथशिलीचंद्रस्ता भ्यांसहमुथशिलीचतदन्यतरोभवतीत्यर्थः । अपिशब्दाच्छुभकंबूलयोगेअरिष्टाभावाभासविपन्मृत्युः । नानाविधदुःखानु

भावोजन्मनिजन्मलग्नकुंडल्यांयोभावोभवति । मुंथाधिष्ठितवर्षभावस्ययोराशिर्जन्मभावकुंडल्यांयस्मिन्भावेभवतीत्यर्थः । तस्यतद्भावसंबंधिचिंतितपदार्थस्यवृद्धिः । पापग्रहैः एवंदृष्टातस्यभावस्यजन्मसंबंधिनोनाशःकथितइत्येवंज्ञेयं । अस्यापवादमाह ॥ वीर्यादिति । वर्षस्वामिवीर्यात् बलवशात्सौख्यमेवकरोति नमुंथाकृतानिष्टफलं । वर्षेशेबलिष्ठेसतिमुंथाजनितानिष्टफलवृत्तिर्भवतीत्यर्थः ॥ ६७ ॥ अथमुथहाग्रहयोगवीक्षणग्रहराशिस्थितफलंवक्तुकामःप्रथमंसूर्यस्याह ॥ यदीति ॥ मुथ

यदीथिहासूर्यगृहेयुतावासूर्येणराज्यंनृपसंगमंच ॥ दत्तेगुणानांपरमामवाप्तिंस्थानांतरस्येतिफलंदृशोपि ॥ ६८ ॥ चंद्रेणयुक्तेंदुगृहेथदृष्टेंदुनापिवाधर्मयशोभिवृद्धिम् ॥ नैरुज्यसंतोषमतिप्रवृत्तिंददातिपापेक्षणतोऽतिदुःखम् ॥ ६९ ॥ कुजेनयुक्ताकुजभेकुजेनदृष्टाचपित्तोष्णरुजंकरोति ॥ शस्त्राभिघातंरुधिरप्रकोपंसौरीक्षितासौरिगृहेविशेषात् ॥ ७० ॥ बुधेनशुक्रेणयुतेक्षितावातद्भेपिवास्त्रीमतिलाभसौख्यम् ॥ धर्मयशश्चाप्यतुलंविधत्तेकष्टंचपापेक्षणयोगतःस्यात् ॥ ७१ ॥ ॥ ॥

हासूर्यग्रहेसिंहराशौअथवासूर्येणयुक्तातदाराज्यादिदत्ते गुणानांपरभागंउत्कृष्टांशस्थानांतरप्राप्तिंचदत्ते दृशःसूर्यदृष्टेरपिइदंफलमुक्तम् ॥ ६८ ॥ चंद्रस्याह ॥ चंद्रेणेति ॥ ददातीत्यंतंस्पष्टं । पापग्रहदर्शनादतिदुःखंभवति ॥ ६९ ॥ भौमस्याह ॥ कुजेनेति ॥ रुधिरप्रकोपमित्यंतंस्पष्टं । सौरीक्षिताशनिनादृष्टाशनिराशौकुजयुक्तादृष्टामुंथाभवतितदापूर्वोक्तफलंविशेषादधिकत्वेनभवति ॥ ७० ॥ बुधशुक्रयोराह ॥ बुधेनेति ॥ विधत्तेइत्यंतंस्पष्टं । पापग्रहदर्शनात्तद्योगाद्वाकष्टफलंस्यात् ॥ ७१ ॥

यदेति ॥ यदाउभयत्रजन्मनिवर्षेचअनिष्टस्थानस्थाहतापापग्रहयुक्तातदासमुंथायुक्तोभावः सर्वथाअवश्यंनश्येत् । उभयत्रजन्मनिवर्षेचशुभत्वेशुभग्रहयुक्तत्वेअसौमुंथायुक्तोभावःवर्धतेतरांसुतरामतिशयेनवर्धते ॥ ६४ ॥ वर्षइति ॥ वर्षलग्नकुंडल्यांअनिष्टस्थानस्थचतुर्थषष्ठसप्तमाष्टमद्वादशस्थिता अपिशब्दाज्जन्मलग्नादिषुस्थानेषुस्थिता तदाजनुषिजन्मकुंडल्यांयस्मिन्भावेस्थिताक्रूरोपघातात्वर्षेपापग्रहसंयुक्तत्वात् तंजन्मस्थितमुथहायुक्तभावंनाशयेत् । वर्षेशुभग्रहयुक्ताचेच्छुभफलदा

यदोभयत्रापिहताभावोनश्येत्ससर्वथा ॥ उभयत्रशुभत्वेतुभावोऽसौवर्धतेतराम् ॥ ६४ ॥
वर्षेप्यनिष्टगेहस्थायद्भावेजनुषिस्थिता ॥ क्रूरोपघातात्तंभावंनाशयेच्छुभयुक्शुभा ॥ ६५ ॥
जनुर्लग्नतस्तुर्यगासौम्ययुक्ताब्दवेशेपितृस्वस्यलाभंविधत्ते ॥ नृपाद्भीतिदापापयुक्तातिकष्टा
ष्टमादावपीत्थंविमर्शोविधेयः ॥ ६६ ॥ यस्मिन्भावेस्वामिसौम्येक्षिताचेद्भावोजन्मन्येषयस्त
स्यवृद्धिः ॥ एवंपापैर्नाशउक्तस्तुतस्येत्यूह्यंवीर्याद्धर्षपःसौख्यमेव ॥ ६७ ॥ ॥ ॥

॥ ६५ ॥ उदाहरति ॥ जनुर्लग्नतइति ॥ जन्मलग्नाच्चतुर्थस्थानस्थिता वर्षप्रवेशकालेशुभग्रहयुक्तातदापितुर्द्रव्यस्य उपलक्षणाच्चतुर्थभावचिंतासंवंधिफलस्येत्यर्थः । लाभंकरोति । पापग्रहयुक्ताचेन्नृपाद्भयंकरोति अतिकष्टफलदाभवति । इत्थंअनयोक्तरीत्याविमर्शोविचारः अष्टमादौचतुर्थस्थानव्यतिरिक्तानिष्टस्थानेपिविधेयः । तदुक्तभावफलस्यलाभोनाशोवावक्तव्यः ॥ ६६ ॥ यस्मिन्निति ॥ वर्षलग्नकुंडल्यांअसौमुंथायस्मिन्भावेअधिष्ठितासतीस्वामिशुभग्रहाभ्यांदृष्टा एषवर्षसंवंधी अयं

॥ ६० ॥ क्रूरैरिति ॥ क्षुतदृशाअशुभदृष्टयापापग्रहैर्दृष्टोयस्तन्वादिर्भावः । अत्रअस्मिन्भावेयदिमुथहाभवति तदातद्भावगं मुथहाधिष्ठितभावस्थितंशुभफलंनश्येत् । तद्भावसंबंध्यशुभफलंचवर्धते ॥ ६१ ॥ अस्याःफलमाह ॥ शुभमिति ॥ सावीर्ययुक्तामुंथाभावजंस्वाधिष्ठितभावसंबंधिशुभफलंपोषयेद्वर्धयेत् । अशुभफलंतद्भावसंबंधिनवर्धयेत् । अन्यथात्वेशुभस्वामियुक्तानभवतिस्वामिसौम्येत्थशालंप्रपन्नाचनभवति । पापदृष्टापापमुथशिलाचभवति तस्यामित्यर्थः । अन्यथाभावःस्वभा

व्ययोऽधिकोदुष्टजनैश्चसंगोरुजातनौविक्रमतोप्यसिद्धिः ॥ धर्मार्थहानिर्मुथहाव्ययस्थायदातदास्याज्जनतोपिवैरं ॥६०॥ क्रूरैर्दृष्टःक्षुतदृशायोभावोमुथहात्रचेत् ॥ शुभंतद्भावजंनश्येदशुभंचापिवर्धते ॥ ॥ ६१ ॥ इतिमुंथाभावफलं ॥ शुभस्वामियुक्तेक्षितावीर्ययुक्सेंथिहास्वामिसौम्येत्थशालंप्रपन्ना ॥ शुभंभावजंपोषयेन्नाशुभंसाऽन्यथात्वेन्यथाभावऊह्योविमृश्य ॥ ६२ ॥ जनुर्लग्नतोस्तांत्यषण्मृत्युबंधुस्थिताब्देहताक्रूरखेटैस्तुसाचेत् ॥ विनश्येत्सयत्रेन्थिहाभावएवंशुभस्वामिदृष्टौननाशःशुभंच ॥६३॥

वसंबंध्यशुभफलंवर्धयेत् । शुभफलंतत्संबंधिनवर्धयेदितिविपरीतभावइत्यर्थः । शुभाशुभदृष्टाशुभाशुभमुथशिलाचतदाविमृश्यशुभाशुभग्रहबलवशाद्विचार्यशुभमशुभंवाज्ञेयमित्यर्थः ॥ ६२ ॥ जनुर्लग्नतइति ॥ जन्मलग्नात्सप्तमद्वादशषष्ठाष्टमचतुर्थस्थानस्थितामुंथावर्षेसामुंथाचेत्पापग्रहैर्हतायुक्तातदावर्षेयस्मिन्भावेमुंथासभावःविनश्येत् । एवमुक्तरूपत्वेशुभग्रहस्वामिदृष्टौसत्यांतस्यभावस्यनाशोनभवतिशुभंचभवति ॥ ६३ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

पराक्रमाद्वित्तयशःसुखानिसौंदर्यसौख्यंद्विजदेवपूजा॥सर्वोपकारस्तनुपुष्टिकीर्तिर्नृपाश्रयश्चेन्मुथहा
तृतीया॥५१॥शरीरपीडारिपुभीःस्ववर्ग्यवैरंमनस्तापनिरुद्यमत्वे ॥ स्यान्मुंथहायांसुखभावगायांज
नापवादामयवृद्धिदुःखम् ॥ ५२ ॥ यदींथिहापंचमगाब्दवेशेसद्बुद्धिसौख्यात्मजवित्तलाभः॥प्रताप
वृद्धिर्विविधाविलासादेवद्विजार्चानृपतेःप्रसादः ॥५३॥ कृशत्वमंगेषुरिपूदयश्चभयंरुजस्तस्करतोनृ
पाद्वा ॥ कार्यार्थनाशोमुथहारिगाचेद्दुर्बुद्धिवृद्धिःस्वकृतोनुतापः ॥५४॥ कलत्रबंधुव्यसनारिभीति
रुत्साहभंगोधनधर्मनाशः ॥ द्यूनोपगाचेन्मुथहातनोःस्याद्रुजामनोमोहविरुद्धचेष्टा ॥५५॥ भयंरि
पोस्तस्करतोविनाशोधर्मार्थयोर्दुर्व्यसनामयश्च ॥ मृत्युस्थिताचेन्मुथहानराणांबलक्षयःस्याद्गमनंसु
दूरे ॥५६॥स्वामित्वमर्थोपगमोनृपेभ्योधर्मोत्सवःपुत्रकलत्रसौख्यं ॥ देवद्विजार्चापरमंयशश्चभाग्यो
दयोभाग्यगतेंथिहायाम् ॥५७॥ नृपप्रसादंस्वजनोपकारंसत्कर्मसिद्धिंद्विजदेवभक्तिम् ॥ यशोऽभि
वृद्धिंविविधार्थलाभंदत्तेंऽबरस्थामुथहापदाप्तिम् ॥५८॥ यदींथिहालाभगताविलाससौभाग्यनैरुज्य
मनःप्रसादाः ॥ भवंतिराजाश्रयतोधनानिसन्मित्रपुत्राभिमताप्तयश्च ॥ ५९ ॥ ॥ ॥
॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ॥ ॥ ॥

अथमुथहाफलार्थंमुथहानयनमाह ॥ स्वजन्मलग्नादिति ॥ संज्ञातंत्रव्याख्यायांस्पष्टम् ॥ ४५ ॥ अस्याउपपत्त्याग्रहवद्गति रस्तीत्याह ॥ प्रत्यहमिति । प्रतिसौरदिनंसामुंथाअनुपाततःषष्ठ्यधिकशतत्रयसौरांशैरेकराशिकलास्तदैकसौरदिनेनैकाइत्य नुपातात्पंचकलाभिर्वर्धते । अनयारीत्यासौरमासेसार्धांशद्वयंवर्धतेचइत्येवंकेपिपंडिताःवदंति स्वमतेपूर्वग्रंथमध्येमुंथाचल

अथमुथहानिरूपणं॥ स्वजन्मलग्नात्प्रतिवर्षमेकैकराशिभोगान्मुथहाभ्रमेण ॥ स्वजन्मलग्नंरवितष्ट

यातशरद्युतंसाभमुखेन्थिहास्यात् ॥ ४५॥ प्रत्यहंशरलिप्ताभिर्वर्धतेसानुपाततः ॥ सार्धमंशद्वयंमा

सेइत्याहुःकेपिसूरयः ॥ ४६ ॥ स्वामिसौम्येक्षणात्सौख्यंक्षुतदृष्ट्याभयंरुजः ॥ भावालोकनसंयो

गात्फलमस्यानिरूप्यते ॥ ४७॥ वर्षलग्नात्सुखास्तांत्यरिपुरंध्रेष्वशोभना ॥ पुण्यकर्मायगास्वाम्यं

दत्तेन्यत्रोद्यमाद्धनम् ॥४८॥ शत्रुक्षयंमानसुताश्वलाभंप्रतापवृद्धिर्नृपतेःप्रसादं ॥ शरीरपुष्टिंविवि

धोद्यमाश्चददातिवित्तंमुथहातनुस्था ॥४९॥ उत्साहतोर्थागमनंयशश्चस्वबंधुसन्माननृपाश्रयाश्च ॥

मिष्टान्नभोगोबलपुष्टिसौख्यंस्याद्दर्थभावेमुथहायदाब्दे ॥ ५० ॥ ॥ ॥

नानुक्तेर्वर्षांतेएवाग्रिमराशावुड्डीयगच्छतीति यावद्वचनंहिवाचनिकमितिन्यायात्तत्त्वमंगीकृतम् ॥ ४६ ॥ स्वामिसौम्येति ॥ ॥ ६६ ॥ स्वामिशुभग्रहदर्शनात्सुखं । क्षुतदृष्ट्यारुजःभयं । अस्यामुथहायाःफलंभावालोकनसंयोगान्निरूप्यते ॥ ४७ ॥ वर्षलग्नादि तिस्पष्टम् ॥ ४८ ॥ शत्रुक्षयमित्यादिमुंथाभावफलश्लोकाः द्वादशस्पष्टाः ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ॥ ॥

प्रथमश्लोकस्फुटार्थबोधायोदाहरति ॥ पुत्राधिपइति ॥ जन्मनिजन्मकालेपुत्राधिपः पंचमभावस्वामीपुत्रभावंपंचमभावंप श्यन्नसौपुत्रस्वामीग्रहःपुत्रफलंदातुंसमर्थःशक्तः । सःफलदाताग्रहःवर्षेयत्रकुत्राप्यवस्थितोवर्षेशोनेसराफीअतःइहास्मिन्वर्षेपु त्रस्यनाशोभवति । एवमन्यभावेपिवर्षलग्नेशेसराफेनाप्युदाहार्यं ॥ ४२ ॥ हद्देयाद्दशीत्यादिसोदाहरणंस्पष्टयति ॥ अब्दे श्वरइति ॥ वर्षेश्वरोबृहस्पतिः जन्मनिस्वमित्रस्यहद्दांशेतस्मिन् मित्रदृष्ट्याचंद्रःमहःउक्तंतेजःअधात्धारयति । मुथशिलका

उदाहरणम् ॥ पुत्राधिपोजन्मनिपुत्रभावंपश्यन्सुतंदातुमसौसमर्थः ॥ वर्षेशपुत्राधिपमू सरीफेपुत्रस्यनाशोभवतीतिवर्षे ॥ ४२ ॥ अब्देश्वरोगुरुर्मित्रहद्देमित्रदृशाशशी ॥ महोत्रा धादमूदृक्सवर्षेऽब्दस्तेनशोभनः ॥ ४३ ॥ एवमुन्नेयमन्यचशुभाशुभफलंबुधैः ॥ बलाबल विवेकेनयोगत्रयविमर्शतः ॥ ४४ ॥ इत्यब्दपफलाध्यायः ॥ ॥ ॥ ॥

रीत्यर्थः । वर्षेअमूदृकअमुंगुरुंपश्यति । असाअमूदृक् । अयमर्थः । स्वमित्रादिहद्दास्थितेगुरौयदिचंद्रोमुथशिलद्वारामहः धारयति सवर्षेश्वरस्तेनकारणेनअब्दःवर्षकालःशुभः । केचित्तुअब्देश्वरइतितुयोगांतरं । अमूदृक्षइत्यस्यार्थस्तुअमुंचंद्रंप श्यतीतितन्न । उदाहरणप्रकरणपठितत्वेनयोगांतरासंभवात् मूलवाक्याभावाच्च ॥ ४३ ॥ उपसंहरति ॥ एवमिति ॥ अनयोक्तरीत्याअन्यत् शुभाशुभफलंबलाबलविवेचनेनयोगत्रयविमर्शतः । मुथशिलकंबुलेसराफेतियोगत्रयाणांविचारेण बुधैर्ज्ञेयं ॥ ४४ ॥ इतिदिवाकरविरचितायांवर्षफलाध्यायः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

हद्दइति ॥ यःवर्षस्वामीग्रहःयादृशिमित्रशत्रुग्रहसंबंधिनिहद्देहद्दांशेभवति । अत्रअस्मिन्मित्रशत्रुग्रहेअत्रवर्षेश्वरइतिकेचित् । योग्रहःचकारान्मित्रशत्रुदृशा महःउक्तांशरूपंतेजःआदत्तेधारयतिमुथशिलकारीभवति जन्मकालेवर्षप्रवेशकालेपितादृगुक्तप्रकारसदृशः असौवर्षग्रहस्तदातदानीमात्मफलदःशुभाशुभफलदातास्यात् ॥ ३९ ॥ यइतिव्यत्यासइतिच ॥ जन्मनियोग्रहःस्वभावजंदातुंकर्तुंविभुःसमर्थःस्वभावंपश्यन्नधिष्ठितोवा अस्यग्रहस्ययदिअब्दलग्नाब्दपभवः वर्षलग्नस्वामिवर्षस्वामिनोरुत्पन्नःमूसरिफःईसराफयोगःस्यात्तर्हितस्मिन्वर्षेतत्फलंजन्मकालीनभावोत्पन्नफलंन तत्फलनाशोभवतीत्यर्थः ।

हद्देयादृशियःखेटआधत्तेऽत्रचयोमहः॥ जन्मन्यब्देचतादृक्चेत्तदात्मफलदस्त्वसौ ॥ ३९ ॥
योजन्मनिफलंदातुंविभुर्मूसरिफोस्यचेत् ॥ अब्दलग्नाब्दपभवस्तस्मिन्नब्देनतत्फलम् ॥४०॥
व्यत्यासेफलमादेश्यमित्थशालेविशेषतः ॥ नोभयंचेत्तदाप्यस्तिजन्माश्रयमितिस्फुटम् ॥ ४१ ॥

व्यत्यासेईसराफाभावेफलंजन्मकालिकंभावजंफलंआदेश्यंकथनीयं । इत्थशालेमुथशिलेसतिविशेषतःअत्यंतंतत्फलंस्यात् । उभयमीसराफमुथशिलौनस्यातांयदितदापिजन्माश्रयंजन्मकालीनभावजंफलमस्तिभवतिइतिस्फुटं । बाधकाभावात्तत्फलंकेननिवारणीयमित्यर्थः । यद्यपिव्यत्यासेफलमादेश्यमित्यनेनपौनरुक्त्यंतथापितत्स्पष्टत्वार्थमिदमुक्तं । अन्यथोक्तत्रिष्वेकतमवैयर्थ्यापत्तेः । वस्तुतस्तुग्रंथकृतोत्रप्रमादः ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

हीनबलिनःशनेर्वर्षेशस्यफलमाह ॥ मंदइति ॥ सौम्येत्थशालयुजिशुभग्रहमुथशिलेशुभग्रहयोगेवाईषत्किंचिद्वर्षेसौख्यमपि भवति । शेषंस्पष्टम् ॥ ३६ ॥ वर्षेश्वरइति ॥ योग्रहोवर्षेश्वरोभवति सग्रहःसंपूर्णेवर्षेदशाधिपोज्ञेयः । तद्वर्षेसंपूर्णेतस्यद शेत्यर्थः । अस्यवर्षेशस्यवर्षजन्मकालयोःबलंपंचवर्गीबलंचिंत्यंविचार्यं । उत्तममध्यमाधमादिभेदेनवीर्यान्वितेउभयत्रबलि ष्ठेसतिवर्षेशुभफलत्वं । समत्वेजन्मनिवीर्यान्वितेवर्षेमध्यबलेहीनबलेवाजन्मनिमध्यबलेहीनबलेवा । वर्षेवीर्यान्वितेजन्मनिम

मंदेबलेनरहितेऽब्दपतौक्रियाणांवंध्यत्वमर्थविलयोविपदोरिभीतिः ॥ स्त्रीपुत्रमित्रजनवैरक दन्नभुक्तंसौम्येत्थशालयुजिसौख्यमपीषदाहुः ॥ ३६ ॥ वर्षेश्वरोभवतियःसदशाधिपोऽब्देज्ञे योखिलेऽब्दजनुषोर्बलमस्यचिंत्यम् ॥ वीर्यान्वितेत्रनिखिलंशुभमब्दमाहुर्हीनेत्वनिष्टफलता समतासमत्वे ॥ ३७ ॥ येनेत्थशालोऽब्दपतेर्ग्रहोऽसौस्वीयस्वभावात्सुफलंददाति ॥ शुभेस राफेशुभमस्तिकिंचिदनिष्टमेवाशुभमूसराफे ॥ ३८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ध्यबलेवर्षेहीनबलइत्यादौतारतम्येउत्तमाधमपक्षफलापेक्षयावर्षेमध्यफलदाता ॥ ३७ ॥ येनेति ॥ वर्षेश्वरस्ययेनग्रहेणमुथ शिलः असौमुथशिलकारीग्रहः स्वीयस्वभावात्आत्मीयप्रागुक्तसंज्ञातंत्रोक्तस्वरूपवशतःसुफलंशुभफलंददाति । शुभग्रहकृ तेसराफेसतिवर्षेकिंचित्सुखंवर्तते । अशुभग्रहकृतेसराफेसतिअनिष्टमेवअशुभफलमेवभवति ॥ ३८ ॥ ॥ ॥

नोवर्षेशस्यफलमाह ॥ शुक्रइति स्पष्टम् ॥ ३१ ॥ मध्यबलस्यतस्यफलमाह ॥ अब्दाधिपइति ॥ पापग्रहःयश्चशत्रुस्ताभ्यां दृष्टेयुतेवाशुक्रेविपदोर्थनाशइति । अत्रवीक्षितयुतइत्युक्त्याराशिकुंडल्यांदृष्टिर्विलोक्या भावकुंडल्यांसंयुक्तत्वंद्रष्टव्यमिति स्पष्टीकृतं । अन्यथाताजिकशास्त्रेप्रथमस्थानेदृष्टयुक्तेर्वीक्षितइत्यनेनयुतिसिद्धौयुतइत्यस्यवैयर्थ्यापत्तेः । शेषंस्पष्टं ॥ ३२ ॥

अब्दाधिपेभृगुसुतेखलुमध्यवीर्येस्यान्मध्यमंनिखिलमेतदथाल्पवृत्तिः ॥ गुप्तंचदुःखमखिलं सुनिबद्धवृत्तिःपापारिवीक्षितयुतेविपदोऽर्थनाशः॥३२॥शुक्रेऽब्दपेधमबलेमनसोतितापोलो कापहासविपदोनिजवृत्तिनाशः ॥ द्वेषःकलत्रसुतमित्रजनेषुकष्टादन्नाशनंचविफलक्रियता नसौख्यम् ॥ ३३ ॥ अथशनिः ॥ मंदेऽब्दपेबलिनिनूतनभूमिवेश्मक्षेत्राप्तिरर्थनिचयोयव नावनीशात् ॥ आरामनिर्मितिजलाशयसौख्यमंगपुष्टिःकुलोचितपदाप्तिगुणाग्रणित्वम् ॥ ॥ ३४ ॥ अब्दाधिपेरविसुतेखलुमध्यवीर्येस्यान्मध्यमंनिखिलमन्नभुजिस्तुकष्टात् ॥ दासो ष्ट्रमाहिषकुलान्यरतस्तुलाभःपापंफलंभवतिपापयुगीक्षणेन ॥ ३५ ॥ ॥ ॥

अथहीनबलस्यतस्यफलमाह ॥ शुक्रइति स्पष्टम् ॥ ३३ ॥ अथोत्तमबलिनःशनेर्वर्षेशस्यफलमाह ॥ मंदइति स्पष्टम् ॥ ३४ ॥ मध्यमबलिनस्तस्यफलमाह ॥ अब्दाधिपइति ॥ पापग्रहयोगेनदृष्ट्यावापापंफलंदुष्टंफलंस्यात् । योगोभावकुंडल्यांद्रष्टव्य इत्याग्रहार्थंयुगुक्तिः । शेषंस्पष्टम् ॥ ३५ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

मध्यमंस्यात् । शुभग्रहमुथशिलानुरोधतः आत्मजमित्रयोःसुखंभवति । अपरथा अशुभग्रहेसराफेनतयोः सम्यक्शुभंनस्यात् ॥ २६ ॥ अथहीनबलस्यबुधस्यफलमाह ॥ सौम्यइति । स्पष्टार्थं ॥ २७ ॥ अथगुरोरुत्तमबलिनोवर्षेश्वरस्यफलमाह ॥

सौम्येऽब्दपेऽधमबलेबलबुद्धिहानिर्धर्मक्षयःपरिभवोनिजवाक्यदोषात् ॥ निक्षेपतोविपदतीवमृषैव साक्ष्यंहानिःपरव्यवहृतेःसुतवित्तमित्रैः ॥२७॥ अथगुरुः ॥ जीवेऽब्दपेबलयुतेपरिवारसौख्यंधर्मोगुणग्रहिलताधनकीर्तिपुत्राः ॥ विश्वास्यताजगतिसन्मतिविक्रमाप्तिर्लाभोनिधेर्नृपतिगौरवमप्यरिघ्नं ॥२८॥अब्दाधिपेसुरगुरौकिलमध्यवीर्येस्यान्मध्यमंफलमिदंनृपसंगमश्च ॥ विज्ञानशास्त्रपरताप्यशुभेसराफेदारिद्र्यमर्थविलयश्चकलत्रपीडा ॥ २९॥ जीवेऽब्दपेऽधमबलेधनधर्मसौख्यहानिस्त्यजंतिसुतमित्रजनाःसभार्याः ॥ लोकापवादभयमाकुलतातिकष्टंवृत्तिस्तनौकफरुजोरिपुभीःकलिश्च ॥३०॥ अथशुक्रः ॥ शुक्रेऽब्दपेबलिनिनीरुजताविलाससच्छास्त्ररत्नमधुराशनभोगतोषाः ॥ क्षेमप्रतापविजयावनिताविलासोहास्यंनृपाश्रयवशेनधनंसुखंच ॥ ३१ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

जीवइति स्पष्टम् ॥ २८ ॥ मध्यबलिनस्तस्यफलमाह ॥ अब्दाधिपइति ॥ इदंप्रागुक्तंफलंमध्यमं । अशुभग्रहेणेसराफेसति दारिद्र्यमित्यादिश्लोकांतंफलं शेषंस्पष्टम् ॥ २९ ॥ हीनस्यतस्यफलमाह ॥ जीवइति स्पष्टम् ॥ ३० ॥ अथशुक्रस्योत्तमबलि

त्वेनोस्तंगते । उत्तरार्धेहीनबलस्यफलं ॥ २१ ॥ अथभौमस्यबलपूर्णस्यफलमाह ॥ भौमइतिस्पष्टम् ॥ २२ ॥ अथभौमस्य मध्यबलस्यफलमाह ॥ मध्यइतिस्पष्टं ॥ २३ ॥ अथभौमस्यहीनबलस्यफलमाह ॥ हीनइति ॥ असृजिभौमेवर्षेशेहीनबले

अथभौमः ॥ भौमेऽब्दपेबलिनिकीर्तिजयारिनाशःसेनापतित्वरणनायकताप्रदिष्टा ॥ लाभःकुलोचितधनस्यनमस्यताचलोकेषुमित्रसुतवित्तकलत्रसौख्यम् ॥ २२ ॥ मध्येऽब्दपेऽवनिसुतेरुधिरस्रुतिश्चकोपोऽधिकोञ्झकटशस्त्रहतिक्षतानि॥ स्वामित्वमात्मगणतोबलगौरवंचमध्यंसुखंनिखिलमुक्तफलंविचिंत्यम् ॥ २३ ॥ हीनेऽब्दपेसृजिभयंरिपुतस्कराग्निलोकापवादभयमात्मधियांविनाशः ॥ कार्यस्यविघ्नमतिरोगभयंविदेशयानंक्षयोऽपनयतोगुरुदृष्ट्यभावे ॥ २४ ॥ अथबुधः ॥ सौम्येब्दपेबलवतिप्रतिवादलेख्यसच्छास्त्रसद्यवहृतौविजयोऽर्थलाभः ॥ ज्ञानंकलागणितवैद्यभवंगुरुत्वंराजाश्रयेणनृपतानृपमंत्रितावा ॥ २५ ॥ अब्दाधिपेशशिसुतेखलुमध्यवीर्येस्यान्मध्यमंनिखिलमेतदथाध्वयानम् ॥ वाणिज्यवर्तनमथात्मजमित्रसौख्यंसौम्येत्थशालवशतोपरथानसम्यक् ॥ २६ ॥ ॥ ॥

सतिभयमित्यादिविदेशयानमित्यंतंस्पष्टं । गुरुदृष्टिहीनेभौमेसति अपनयतःअनीतितःक्षयोनाशः ॥ २४ ॥ अथोत्तमबलिनोबुधस्यफलमाह ॥ सौम्यइतिस्फुटार्थं ॥ २५ ॥ अथमध्यबलस्यबुधस्यफलमाह ॥ अब्दाधिपइति ॥ एतत्प्रागुक्तंसर्वं

हीनबलार्कस्यफलमाह ॥ सूर्यइतिस्पष्टम् ॥ १७ ॥ अथयेनेत्थशालोऽब्दविभुरितिदार्ढ्यार्थंपुनर्वदंस्तद्वर्षेश्वरस्यकंबूलयोगेरा त्रिजन्मनोवर्षमुत्तमंतदित्याह ॥ चंद्रेति ॥ चंद्रेऽब्दपेसतियेनग्रहेणचंद्रोमुथशिलः असौवर्षेश्वरः । असौवर्षेश्वरस्यचंद्रेण कंबूलंचंद्रातिरिक्तग्रहेणमुथशिलमित्यर्थः । रात्रौजन्मतदावर्षमुत्तमंज्ञेयमित्यर्थः ॥ १८ ॥ अथचंद्रस्यपूर्णबलस्यफलमाह ॥

सूर्येबलेनरहितेऽब्दपतौविदेशयानंधनक्षयशुचोऽरिभयंचतंद्रा ॥लोकापवादभयमुग्ररुजोतिदुःखंपि त्रादितोऽपिनसुखंसुतमित्रभीतिः ॥ १७ ॥ चंद्रेऽब्दपेमुथशिलंयेनासावब्दपोऽस्यचेत् ॥ कंबूलमिंदु नाजन्मनिशिवर्षंतदोत्तमम् ॥ १८ ॥ अथचंद्रः ॥ वीर्यान्वितेशशिनिवित्तकलत्रपुत्रमित्रालयस्यावि विधंसुखमाहुरार्याः ॥ स्रग्गंधमौक्तिकदुकूलसुखानिभूतिर्लाभःकुलोचितपदस्यनृपैःसखित्वं ॥१९॥ वर्षाधिपेशशिनिमध्यबलेफलानिमध्यान्यमूनिरिपुतासुतमित्रवर्गैः ॥ स्थानांतरेगतिरथोकृशताश रीरेश्लेष्मोद्भवश्चयदिपापकृतेसराफः ॥२०॥ नष्टेऽब्दपेशशिनिशीतकफादिरोगश्चौर्यादिभीःस्वजन विग्रहमप्युशंति ॥ दूरेगतिःसुतकलत्रसुखाक्षयश्चस्यान्मृत्युतुल्यमतिहीनबलेशशांके ॥ २१ ॥

वीर्यान्वितइतिस्पष्टम् ॥ १९ ॥ अथचंद्रस्यमध्यबलस्यफलमाह ॥ वर्षाधिपइत्यादिनाश्लेष्मोद्भवश्चेत्यंतंस्पष्टम् । यदिपाप ग्रहेणेसराफयोगश्चंद्रस्यस्यात्तदाश्लेष्मोत्पत्तिः ॥ २० ॥ अथनष्टातिहीनबलस्यचंद्रस्यफलमाह ॥ नष्टइति ॥ नष्टेसूर्याक्रांत

दयोस्तुंगतइत्यर्थः । अब्दजनुषोःवर्षजन्मकालयोःबलेनपंचवर्गीबलेनसदृशस्तुल्यःअहीनबलइत्यर्थः । एतादृशोवर्षेश्वरोनिः शेषंसमग्रंउत्तमफलंकरोतितदेवाह ॥ कायेत्यादिस्पष्टम् ॥ १३ ॥ अथवर्षेश्वरफलंपंचवर्गीबलानुरोधाद्भवतीत्याह ॥ बलेति ॥ वर्षस्वामिनिबलेनपंचवर्गीबलेनपूर्णेसतिशुभफलंपूर्णंभवति । मध्यबलेशुभेमध्यंभवति । अधमेहीनबलेदुःखरोगादीत्यादि स्पष्टम् ॥ १४ ॥ अथवर्षेश्वरस्यसूर्यबलपूर्णतायांफलमाह ॥ सूर्येऽब्दपइति ॥ विनश्यतीत्यंतंस्पष्टंफलं । इदमुक्तंफलंजनि खेटयुक्त्याजन्मकालग्रहविचारेणवाच्यं । एतदुक्तंभवति । वर्षेश्वरग्रहोजन्मकालेउत्तमबलश्चेदत्राप्युत्तमबलस्तदोत्तमोत्तमं ।

बलपूर्णेऽब्दपेपूर्णंशुभंमध्येचमध्यमं ॥ अधमेदुःखशोकारिभयानिविविधाःशुचः॥१४॥अथसूर्यः ॥ सूर्येऽब्दपेबलिनिराज्यसुखात्मजार्थलाभःकुलोचितविभुःपरिवारसौख्यम् ॥ पुष्टंयशोगृहसुखंविवि धाप्रतिष्ठाशत्रुर्विनश्यतिफलेजनिखेटयुक्त्या ॥१५॥ मध्येरवौफलमिदंनिखिलंतुमध्यंस्वल्पंसुखंस्वज नतोपिविवादमाहुः॥स्थानच्युतिर्नचसुखंकृशताशरीरेभीतिर्नृपान्मुथशिलोनशुभेनचेत्स्यात्॥१६॥

मध्यमबलश्चेदुत्तमं । अधमबलश्चेन्मध्यमं । जन्मकालेमध्यमबलश्चेत्क्रमेणोत्तमंमध्यममधमंचभवति । जन्मकालेहीनबलश्चे त्क्रमेणमध्यमाधमाधमानिभवंति ॥ १५ ॥ अथवर्षेश्वरार्कस्यमध्यबलत्वेफलमाह ॥ मध्यइति ॥ इदंउत्तमबलसंबंधियत्फ लंप्रागुक्तंतत्समग्रंमध्यमंभवति । स्वल्पमित्यादिनृपादित्यंतंस्पष्टं । अनिष्टफलंतदास्याद्यदाशुभेनग्रहेणवर्षेश्वरस्यमुथशिलो नस्यादर्थाच्छुभग्रहमुथशिलंअनिष्टंस्यादित्यपवादउक्तः ॥ १६ ॥ ॥ ॥ ॥

अथमतांतरंचंद्रस्यवर्षेश्वरत्वसंभावनायांविशेषंचाह ॥ बलेति ॥ पंचाधिकारिग्रहान्यतमयोर्बलदृष्ट्योःसमतायांअह्निदिवसे वर्षप्रवेशेसतिसूर्याक्रांतराशिस्वामी । अंतिमाधिकारीग्रहोवर्षस्यस्वामी । निशिरात्रौवर्षप्रवेशेसतिइंदुराशीट्चंद्राक्रांतराशि स्वामी अंतिमाधिकारीग्रहोवर्षस्यस्वामीभवतीत्येवंकेचिदाचार्याआहुः । पूर्वोक्तप्रकारावगतोवर्षस्वामीचंद्रोयेनग्रहेणसप्ता न्यतमेइत्थशालीमुथशिलकारीसग्रहोवर्षस्वामी अनेकग्रहमुथशिलकारीचेत्तदातद्ग्रहाणांमध्येयोबलाधिकः । बलसाम्येमुथ हेश्वरइतिसुधियोह्यं । चंद्रस्यमुथशिलाभावेनिर्णयमाह ॥ चंद्रभपइति ॥ अन्यथात्वेचंद्रस्यमुथशिलाभावेसति चंद्राक्रांत

बलादिसाम्येरविराशिपोऽह्निनिशींदुराशीडितिकेचिदाहुः॥ येनेत्थशालोऽब्दविभुःशशीस
वर्षाधिपश्चंद्रभपोन्यथात्वे ॥ १२॥ अब्दाधिपोव्ययषडष्टमभिन्नसंस्थोलब्धोदयोऽब्दजनुषोः
सदृशोबलेन ॥ निःशेषमुत्तमफलंविदधातिकायेनैरुज्यराज्यबललब्धिरतीवसौख्यम्॥१३॥

राशिस्वामीवर्षेश्वरोभवति । अनेनप्रकारेणकर्कस्थेचंद्रमसिचंद्रएववर्षेश्वरोनान्यइतिज्ञेयम् ॥ १२ ॥ अथवर्षेश्वरस्थितिवशे नफलमाह ॥ अब्दाधिपइति । अब्दाधिपोवर्षस्वामी ग्रहः। व्ययषडष्टमभिन्नसंस्थः द्वादशषष्ठाष्टमस्थानव्यतिरिक्तस्थान स्थितः । यद्यपिलग्नदर्शित्वेनवर्षस्वाम्युक्तेवर्षस्वामीषष्ठाष्टमद्वादशस्थानेष्वनवस्थितएवेतिवक्तुमनुचितंतदतिरिक्तस्थानस्थ इति । तथापिपंचापिचेन्नोतनुमीक्षमाणाइत्यादिप्रकारेषष्ठाष्टमद्वादशस्थानस्थितस्यापिवर्षेश्वरत्वसंभवःराशिकुंडल्यांदृष्टिस द्भावेनतत्रलग्नद्रष्टुर्वर्षेश्वरस्यभावकुंडल्यांतत्स्थानस्थितत्वसंभावनायाब्रह्मणोप्यनिवार्यत्वाच्चलब्धोदयः वर्षप्रवेशकालेप्राप्तो

अथश्लोकत्रयेणप्रतिज्ञातंवर्षेश्वरनिर्णयमाह ॥ जन्मेति वलीयइति दृगादिसाम्यइतिच ॥ जन्मकालेयल्लग्नंतस्यस्वामी अब्द लग्नपःवर्षप्रवेशकालिकलग्नस्वामी मुथहाधिपःमुथहावक्ष्यमाणातस्याःस्वामीति । एतदनंतरंत्रिराशिपःसंज्ञातंत्रोक्तत्रैराशिक स्वामी । ततः अह्निदिवसेवर्षप्रवेशेसतिसूर्यराशिपतिः सूर्याधिष्ठितराशिस्वामी । निशिरात्रौवर्षप्रवेशेसतिचंद्रभाधीश्वरः चंद्राक्रांतराशिस्वामी इदंपंचकंविमृश्यविचार्य एषांपंचानांमध्येयएकतरस्तनुंपश्यतिवर्षप्रवेशकाललग्नंईक्षमाणःपश्यन्बली पंचवर्गीबलाधिकःसग्रहःपंचान्यतमःवर्षस्वामी वर्षलग्नमनीक्षमाणः अपश्यन्वलाधिकोपिनैववर्षेश्वरः । वलस्यतुल्यत्वेदृ

जन्मलग्नपतिरब्दलग्नपोमुंथहाधिपइतित्रिराशिपः॥ सूर्यराशिपतिरह्निचंद्रभाधीश्वरोनिशि
विमृश्यपंचकम् ॥ ९॥ बलीयएषांतनुमीक्षमाणःसवर्षपोलग्नमनीक्षमाणः ॥ नैवाब्दपोदृष्ट्य
तिरेकतःस्याद्बलस्यसाम्येविदुरेवमाद्याः ॥ १० ॥ दृगादिसाम्येप्यथनिर्बलत्वेवर्षाधिपःस्या
न्मुथहेश्वरस्तु ॥ पंचापिनोचेत्तनुमीक्षमाणावीर्याधिकोऽब्दस्यविभुर्विचिंत्यः ॥ ११ ॥ ॥

ष्ट्यतिरेकतः दृष्ट्याधिक्यादब्दपोभवति । एवमित्याद्याःपुरातनाआचार्याःविदुःआहुः ॥ दृगादिसाम्येदृष्टिसाम्येआदिपदा द्बलसाम्येपिअनयोःसमतायां अथवानिर्वलत्वेपंचानांलग्नदर्शित्वेपिपंचविंशोपकोनपंचवर्गीवलवत्तायां । उभयत्रमुथहास्वा म्येववर्षेश्वरोभवति । चेद्यदिपंचाधिकारिणोग्रहाअपिवर्षलग्नेक्षमाणाःपश्यंतोनभवंतितदेषांमध्येयोबलाधिकःसएववर्षस्य विभुःस्वामीविचारणीयः बलयोःसाम्येमुथहेश्वरएवेतिज्ञेयं ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ ॥ ॥

तत्रप्रथमंसप्रयोजनंतदारंभंप्रतिजानीते ॥ जातकेति । तत्तस्मात्कारणात्अब्दफलंवर्षीयशुभाशुभफलं आदिताजिकात्प्रथमताजिकग्रंथात् जात्यभिप्रायेणैकवचनं पूर्वताजिकग्रंथेभ्यइत्यर्थः । ब्रुवेवदामि । तस्मात्कस्मात् यतोयतोयस्मात्कारणात् जातकशास्त्रोक्तदशाशुभाशुभफलंनृणांमनुष्याणांस्थूलकालफलदं स्थूलकालेनवर्षाधिककालेनोत्सर्गतःफलंददातिइतिस्फु

जातकोदितदशाफलंचयत्स्थूलकालफलदंस्फुटंनृणाम्॥तत्रनस्फुरतिदैवविन्मतिस्तद्ब्रुवेऽब्दफलमादिताजिकात् ॥२॥ गताःसमाःपादयुताःप्रकृतिघ्नसमागणात्॥खवेदाप्तघटीयुक्ताजन्मवारादिसंयुताः॥३॥ अब्दप्रवेशेवारादिःसप्ततष्टेत्रनिर्दिशेत्॥ शिवघ्नोऽब्दःस्वखाद्रींदुलवाढ्यःखाग्निशेषितः॥४॥जन्मतिथ्यान्वितस्तत्रतिथावब्दप्रवेशनं ॥ तत्कालेर्कोजन्मकालरविणास्याद्यतःसमः ॥ ५ ॥ एकैकराशिवृद्ध्याचेत्तुल्योंशाद्यैर्यदारविः ॥ तदामासप्रवेशोद्युप्रवेशश्चेत्कलासमः ॥६॥ तात्कालिकास्तुखचराःसुधियाविधेयाः स्पष्टाविलग्नमुखभावगणोविधेयः ॥ वीर्यंतथोक्तविधिनानिखिलग्रहाणामब्दाधिपस्यविधयेकथयामियुक्तिम् ॥ ७ ॥ द्विघ्नंप्रश्नांगभागाद्यंशरलब्धंस्फुटेंथिहा ॥ प्रश्नांगाद्धायनफलेतुर्येशोलग्नपोभवेत् ॥८॥

टं । यतस्तत्रग्रहाणामायुर्दायात्मकदशाःवर्षसमूहात्मकागणितेनागच्छंतितत्रतस्मिन्फलेदैवविन्मतिःदैवज्ञानांबुद्धिः नस्फुरति कस्मिन्समयेकिंफलंभवतिसूक्ष्मविचारेबुद्धिःस्फुटानभवति अतोवर्षमध्येफलज्ञानार्थमिदंवदामीत्यर्थः ॥ २ ॥ गताःसमा इत्यादिपंचश्लोकाःसंज्ञातंत्रटीकायांव्याख्याताः ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ॥ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ यत्पादपद्मंसुरसिद्धदैत्याअभीष्टसिद्ध्यैप्रणमंतिनित्यं ॥ तंविघ्नराजंमनसास्मरामिभक्तप्रियंनागमुखंगणेशं ॥ १ ॥ गोदावरीतटेभातिगोलग्रामोऽतिसुंदरः ॥ तत्रावसन्पूर्वजामेसिद्धांतांबुजभानवः ॥ २ ॥ अनेकविद्याकुशलैर्द्विजेंद्रैः संसेवितोभूमितलेप्रसिद्धः ॥ दिवाकरोदैवविदांवरिष्ठोवेदांतशास्त्राभिरुचिर्बभूव ॥ ३ ॥ तस्यात्मजाःपंचगुणैरुपेताजाता अमीषांप्रथमस्तुकृष्णः ॥ दैवज्ञवर्यःसकलागमज्ञोविश्वेशपादाब्जरतोनितांतं ॥ ४ ॥ तस्यानुजौख्यातशिरोमणीतौयौविष्णु मल्लार्यभिधौपृथिव्यां ॥ त्रिस्कंधपारंगमरंगमल्लौश्रीकेशवस्याग्रजनीप्रसिद्धौ ॥ ५ ॥ तस्यानुजोगणितविद्गणनाग्रगण्योमल्ला रिसेवनसमुद्गतशास्त्रपण्यः ॥ सच्छास्त्रबुद्धिसुहृदांचमहाशरण्यःश्रीविश्वनाथगणकःसुतरांचकास्ति ॥ ६ ॥ आसीन्नाम्नानी

स्वस्वाभिलाषंनहिलब्धुमीशानिर्विघ्नमीशानमुखाःसुरौघाः ॥
विनाप्रसादंकिलयस्यनौमितंढुंढिराजंमतिलाभहेतुम् ॥ १ ॥

लकंठोद्विजाग्र्योज्योतिःसिंधोःपारदृग्भाष्यवेत्ता ॥ तेनोद्दिष्टेवर्षतंत्रेकरोमिटीकांसम्यग्विश्वनाथोविविच्य ॥ ७ ॥ तत्रग्रंथारंभे प्रारिप्सितनिर्विघ्नसमाप्त्यर्थंकृतंमंगलंशिष्यशिक्षायैनिबध्नाति ॥ स्वस्वेति ॥ अहंनीलकंठस्तंढुंढिराजंनौमिनमस्करोमि । कथं भूतं । मतिलाभहेतुं मतिर्बुद्धिस्तस्यालाभःप्राप्तिस्तत्रहेतुंकारणं । तंकं यस्यढुंढिराजस्यप्रसादमनुग्रहंविनाईशानमुखाःसुरौ घाःईशानोमहादेवस्तदादयःसुरौघादेवसमूहाःनिर्विघ्नंयथास्यात्तथास्वस्वाभिलाषंस्वीयस्वीयमनोरथंलब्धुमीशाःसमर्थाः नहि नभवंति किलेतिनिश्चयेन । श्रुत्यादौश्रूयतेअतोगणेशस्तुतिरावश्यकी ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ६० ॥

अथस्ववर्णनपूर्वकंसंज्ञातंत्रमाह ॥ पद्मांबयेति । ततोऽनंतदैवज्ञात् पद्मांवया पद्मानाम्नी या अंबामाता तयेत्यर्थः । श्रीनीलकंठःपांडित्यादिशोभायुतोनीलकंठरूपःपुत्रः असाविप्रसूतः । कथंभूतः । विपश्चित्पंडितः श्रुतिशास्त्रनिष्ठः वेदशास्त्रसंपन्नः । संज्ञाविवेकंसंज्ञाविचारंग्रंथंव्यदधात्कृतवान् । कथंभूतं सहमावतंसं सहमनिरूपकशास्त्रमवतंसःभूषणंयस्यतं अत्र ग्रंथेसहमविचारंसम्यङ्निरूपितवान् । पुनःकथंभूतंविद्वच्छिवप्रीतिकरंपंडितशिवस्यप्रीतिदम् ॥ ५ ॥ इतिश्रीदिवाकरदैवज्ञा

पद्मांबयाऽसावितितोविपश्चिच्छ्रीनीलकंठःश्रुतिशास्त्रनिष्ठः ॥
विद्वच्छिवप्रीतिकरंव्यधात्तंसंज्ञाविवेकंसहमावतंसम् ॥ ५ ॥
इतिताजिकनीलकंठ्यांसंज्ञातंत्रंसमाप्तम् ॥ १ ॥ ॥

त्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचितेश्रीनीलकंठज्योतिर्वित्कृतसंज्ञातंत्रेसहमाध्यायस्यव्याख्योदाहृतिःसमाप्ता ॥ अकारिविश्वनाथेनसंज्ञातंत्रप्रकाशिका । टीकाटीकाकृतिंकुर्यात्सज्जालज्जानुबंधनम् ॥ १ ॥ चंद्रबाणशरचंद्र १५५१ संमितेहायनेनयतिशालिवाहने ॥ मार्गशीर्षसितपंचमीतिथौविश्वनाथविदुषासमापितम् ॥ २ ॥ ॥ ॥ ॥

दयःतैर्मंडिताःयुक्ताइतियावत् येपंडिताःशास्त्रज्ञाःतेष्वग्र्यःश्रेष्ठःअतिपंडितइत्यर्थः । पांडित्यमेवविवृणोति । पुनःकथंभू०
भुजंगपगवीःभुजंगपःशेषनागःतस्यगावोवाण्यःमहाभाष्यरूपाःव्याख्यत् सदामहाभाष्याध्यापकइत्यर्थः । पुनःकथंभूतः श्रुति
वित्वेदविद्यामर्मज्ञः । पुनःकथंभूतः सुवृत्तःसमीचीनाचरणःयथाकालविहितश्रौतस्मार्तकर्मानुष्ठानशीलः । पुनःकथं० साहित्य
रीतिनिपुणः अलंकारज्ञानविषयेऽतिपंडितइत्यर्थः । पुनःकथंभूतः गणितागमज्ञःज्योतिःशास्त्रज्ञः । पुनःकथंभूतः विपुलगर्ग
कुलावतंसःविपुलंमहद्यद्गर्गकुलंगर्गर्षेर्वंशः तस्यावतंसःभूषणरूपःगर्गगोत्रोत्पन्नइत्यर्थः ॥ ३ ॥ अथपितृवर्णनमाह ॥ तदात्म
जइति ॥ तदात्मजश्चिंतामणिदैवज्ञस्यपुत्रःअनंतःअनंताख्यदैवज्ञःप्रसिद्धोस्तिपृथिव्यां । अनंतगुणःअसंख्यगुणाश्रयीभूतः ।

तदात्मजोऽनंतगुणोऽस्त्यनंतोयोऽधोक्तदुक्तीःकिलकामधेनुम् ॥
सत्तुष्टयेजातकपद्धतिंचन्यरूपयद्दुष्टमतंनिरस्य ॥ ४ ॥ ॥

सकःअसंदिग्धंकामधेनुंकामधेनुसंज्ञंतिथ्यादिपंचांगसाधकंज्योतिःशास्त्रेप्रसिद्धंग्रंथंतस्मात्तदुक्तीःग्रंथेगणितव्याख्यानानिअधो
क्दुदोह । कामधेनुसारिण्युपरियेनटीकाकृतेत्यर्थः । किमर्थं सत्तुष्टये सतांगुणग्राहिणांदैवज्ञानांसंतोषार्थं । तथाजातक
पद्धतिंउत्पन्नबालकस्यतज्जन्मकालमधिकृत्यशुभाशुभनिरूपकंशास्त्रंतदुपजीव्यगणितप्रतिपादिकांकृतिंन्यरूपयत्निरूपित
वान् । ननु श्रीपत्यादिपद्धतीनांसत्त्वेनकथंतांकृतवानित्यपेक्षायामाह ॥ दुष्टमतमिति ॥ दुष्टमतंयुक्तिविरुद्धंनिरस्यदूषण
दानेनदूरीकृत्य ॥ ४ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

मासप्रवेशदिवसेसूर्योयःसाधितोभवति तयोर्मासप्रवेशार्कयोरंतरंकार्यंतस्यकलाःकार्याः मासप्रवेशसमयेसूर्योयःसाधितोभवतितस्यगतिःकलाभिर्भाज्या फलंदिनघटीपलात्मकंग्राह्यंमासप्रवेशेसूक्ष्मघटिकाःभवंति । उदाहरणम् । ग्रहलाघवाज्जन्मकालीनचरदेशांतरसंस्कृतःस्पष्टोर्कः ९।७।२०।६ जातःएकराशियुक्तोजातोद्वितीयमासप्रवेशेर्कः १०।७।२०।६ फाल्गुनकृष्ण ६ भौमेग्रहलाघवादहर्गणः ३६२४ चक्रं ९ सूर्योदयेमध्यमोऽर्कः १०।५।७।५५ देशांतरविकलाभि २२ युक्तो १०।५।८।१७ मंदकेंद्रं ४।१२।५१।४२ मंदफलंधनं १।३५।४९ संस्कृतोर्कः १०।६।४४।६ चरंधनं १।२४ संस्कृतःजातोमासप्रवेशदिवसेस्पष्टोऽर्कः १०।६।४५।३० स्पष्टागतिः ६०।३५ उभयोरंतरं ०।०।४४।३६ अस्यकलाः ४४।३६ गतिकलाभिः ६०

आसीदसीमगुणमंडितपंडिताग्र्योव्याख्यद्भुजंगपगवीःश्रुतिवित्सुवृत्तः ॥
साहित्यरीतिनिपुणोगणितागमज्ञश्चिंतामणिर्विपुलगर्गकुलावतंसः ॥ ३ ॥

।३५ भक्ताःसवर्णितौभाज्य २६७६ भाजकौ ३६३५ भाजनाल्लब्धंदिनघटीपलात्मकं ०।४४।१० एवंफाल्गुनकृष्ण ६ भौमेसूर्योदयाद्गतघटीषु ४४ पलेषु १० जातोद्वितीयमासप्रवेशः । अनयारीत्याचेत्साध्यतेतदामासप्रवेशेसूक्ष्मघटिकाःभवंति । अस्मिन्समयेसूर्यः १०।७।२०।६ अयंपूर्वतुल्योजातः । एवमग्रेपिबोध्यं । अनयारीत्यादिनप्रवेशःसाध्यः मासदिनप्रवेशसमयेग्रहभावाःसाध्याःपंचवर्गीफलादिकंविचार्यम् ॥ २ ॥ अथग्रंथालंकारस्तत्रपितामहवर्णनमाह ॥ आसीदिति ॥ चिंतामणिश्चिंतामणिसंज्ञकआसीत्बभूव । कथंभूतश्चिंतामणिः । असीममगुणमंडितपंडिताग्र्यःअसीमानिर्मर्यादाःअनंतागुणाःसाधुत्वा

यस्मिन्वर्षेरामविनोदःकृतस्तस्मिन्वर्षेशकः १५१२ अयमिष्टशक १५५० मध्येशोधितःजातानिगतवर्षाणि३८एभिरयमंको२०७ गुणितोजातः ७८६६ गतवर्षगणः ३८ चतुर्दशभिर्गुणितः ५३२ अनेन ४५ भक्तःपलंघटिकाद्यं ११।४९ इदंपूर्वांक ७८६६ युतं ७८६६।११।४९ अस्मिन्नूर्ध्वांके ३२० अयमंकोयोजितः ८१८६।११।४९ अष्टशतैः ८०० भक्तं फलंदिनघटीपलात्मकं १०।१३।५८ अस्योर्ध्वांकेगतवर्षाणि ३८ युतानि ४८।१३।५८ सप्तभिस्तष्टानिशेषांकप्रमितोजातोऽब्दपः ६।१३।५८ जन्म कालीनसूर्यमध्येचरदेशांतरसंस्कारःकृतोस्ति इतिकारणात् अस्मिन्नब्दपेस्वदेशीयचरदेशांतरसंस्कारःक्रियतेअवधिस्थार्का च्चरंपलात्मकंधनं ७८ षष्टिभक्तंजातंघटिकाद्यं १।१८ विपरीतमित्युक्तत्वाज्जातंऋणं १।१८ इदमब्दपे ६।१३।५८ रहितंजात श्चरसंस्कृतोऽब्दपः ६।१२।४० देशांतरयोजनानिधनानि ३० चतुर्थांशोंनितानिपलानि २२ विपरीतमित्युक्तत्वात् जाता निऋणानि २२ एतानिचरसंस्कृताब्दपेरहितानिजातश्चरदेशांतरसंस्कृतोब्दपः ६।१२।१८ अवधिस्थार्कमासप्रवेशार्कयोरं तरात्पूर्वसाधितवारादिकमिदं २।३०।१३ अवधिस्थार्कतःमासार्कस्यन्यूनत्वात्स्पष्टाब्दप ६।१२।१८ रहितंजातोमासप्रवेश कालः ३।४२।५ एवंजाताःफाल्गुनकृष्ण ६ भौमेद्वितीयमासप्रवेशेस्थूलघटिकाः ४२।५ कुतःग्रहलाघवाज्जन्मकालीनःसूर्यः साधितोऽस्ति रामविनोदस्थपंचांगस्थितअवधिस्थार्कोगृहीतोऽस्ति । एकग्रंथादुभयोःसाधनंचेत्क्रियतेतदासूक्ष्मघटिकाःभवं ति । अतएवविचार्यग्रंथभेदेसतिपंचांगोपरिसुगमोपायत्वान्मासप्रवेशानयनंसर्वैःक्रियते । तदशुद्धं । अथसूक्ष्मघटिकानयन माह । यस्माद्ग्रंथाज्जन्मकालीनसूर्योयावद्भिःसंस्कारैःसंस्कृतोस्तितावद्भिःसंस्कारैतस्माद्ग्रंथान्मासप्रवेशार्कःमासप्रवेशदिवसे सूर्यःसाध्यः मासप्रवेशदिवसज्ञानंपंचांगोपरिअनुमानेनज्ञातुंशक्यते । जन्मकालीनसूर्येएकराशौयोजितेजातोमासप्रवेशार्कः

धनं ग्रन्थादौशकः १५१२ अस्मिन्शके मेषसंक्रांतिसमयेसूर्यः ०।०।०।०। अयनांशाः १६।२४।५४ ब्रह्मतुल्यात्साधित मुदयांतरपलात्मकं ऋणं १३ ग्रहापेक्षयाब्दपेविपरीतमित्युक्तत्वात्जातंधनं १३ इदमब्दपेऊनंजातउदयांतररहितोऽब्दपः ६।१४।८ अथभुजफलमाह। सूर्यान्मंदफलंधनं २।७ अस्यकलाः १२७ भाजकेन ३६० भक्ताःलब्धंघटिकाद्यंभुजफलंधनं ०।२१ विपरीतमित्युक्तत्वात्जातमृणं ०।२१ इदमुदयांतरसंस्कृताब्दपे ६।१४।८। युतंजातउदयांतरभुजफलसंस्कृतोऽब्दपः ६।१४।२९ अथचरसंस्कारमाह। काश्यांपलभा ५।४५ चरखंडानि ५७।४६।१९ चरंऋणंपलात्मकं ३१ विपरीतमित्युक्त त्वात् जातंधनं ३१ इदमुदयांतरभुजफलसंस्कृताब्दपे ६।१४।२९ रहितंजातःउदयांतरभुजफलचरसंस्कृतोब्दपः ६।१३।५८

अब्दौघतःशैलनखै २०७ र्विनिघ्नात्पुनर्मनुघ्नंगतवर्षवृंदम् ॥ शराब्धिभक्तं ४५ घटिकादिलब्धंयुतं
नभोश्व्यग्नि ३२० युतात्खखेभैः८००॥हृतादिनाद्यंगतवर्षयुक्तंसप्तोद्धृतंमेषमुखोऽब्दपःस्यात् ॥ २॥

अनयारीत्यासंस्कारसहितोऽब्दपोजातः। उदाहरणप्रदर्शनार्थंएतावत्प्रदर्शितम्। अथसुगमोपायःकथ्यते। पूर्वंग्रंथादावुद यांतरभुजफलचरमानीयतेषांत्रयाणांपरस्परसंस्कारेकृतेसतित्रयोविंशति २३ पलानिऋणानिजातानि एतानिस्थिराणि। अभीष्टवर्षेपूर्वोक्तश्लोकेनाऽब्दपश्चेत्साध्यतेतदातस्मिन्नब्दपपलेषुत्रयोविंशतिपलानिरहितानिकार्याणि। अभीष्टवर्षेसोऽब्द पःसंस्काररहितोभवति। यथापूर्वानीतोऽब्दपः ६।१४।२१ अयंत्रयोविंशतिपलैरहितःकृतःजातःपूर्वानीतसंस्काररहिताब्द पतुल्यः ६।१३।५८ अब्दपः ॥ १॥ अथवारामविनोदस्थपंचांगेअभीष्टवर्षेसंस्कारत्रयरहिताब्दपानयनमाह। अब्दौघतइति।

वद्भिःसंस्कारैरब्दपःसंस्कार्यः । तदनंतरंमासप्रवेशार्कावधिस्थार्कयोरंतरात्यत्पूर्वानीतवारादिकंतदस्मिन्नब्दपेऽक्तरीत्यायु
तोनंकार्यं ताःमासप्रवेशेसूक्ष्मघटिकाभवंति । यदिजन्मकालीनःसूर्योरामविनोदात्साधितोनास्ति, पंचांगस्थितोवधिस्थार्को
पिरामविनोदात्साधितोस्ति, अथवाजन्मकालीनस्तथावधिस्थश्चार्कयोःसाधनंमकरंदाच्चेत्कृतमस्ति तदासूक्ष्मघटिकाभवं
ति । ग्रंथभेदेस्थूलघटिकाभवंति । अत्रोदाहरणम् । ग्रहलाघवाज्जन्मकालीनःस्पष्टोर्कः ९।७।३०।६ एकराशियुक्तोजातो
द्वितीयमासप्रवेशार्कः १०।७।३०।६ अस्यासन्नफाल्गुनकृष्णनवमी ९ भृगौरामविनोदस्थपंचांगस्थितोऽवधिस्थार्कः १०।
१०।१।३८ अनयोरंतरं ०।२।३१।३२ अस्यकलाः १५१।३२ अवधिस्थार्कगतिकलाभिः ६०।३१ भक्ताः सवर्णितौभाज्य

भूः १ पंचचंद्राः १५ कुगुणाः ३१ कुरामाः ३१ सिद्धा २४ गताब्दैर्गुणिताःसमेताः ॥
खेना० ब्धिदस्रै २४ र्गुणलोचनैश्च २३ तष्टानगै ७ रर्कमुखोऽब्दपः स्यात् ॥ १ ॥ ॥

भाजकौभाज्य ९०।९२ भाजकाः ३६।३१ भाजकेनहृतेभाज्येफलं २।३०।१३ दिनघटीपलात्मकम् ॥ ७ ॥ ८ ॥ अथरा
मविनोदस्थपंचांगस्थितेग्रहेसतिअब्दपानयनमाह । भूरिति । यस्मिन्वर्षेरामविनोदःकृतोस्तितस्मिन्वर्षेशकः १५१२ अयं
इष्टशकमध्ये १५५० शोधितःशेषंगताब्दाः ३८ अयमंकः १।१५।३१।२४ गताब्दैः ३८ गुणितोजातः ४७।४९।५७।५३
।१२ एतन्मध्येऽयंक्षेपो ०।२४।२३। योजितः ४८।१४।२०।५३।१२ ऊर्ध्वांकेसप्ततष्टेजातोऽब्दपः ॥ ६।१४।२०।५३।१२
परंतुएतन्मध्येउदयांतरभुजफलचरफलसंस्कारःकृतोऽस्तिइतिकारणात् एतन्मध्येसंस्कारैरहितःक्रियते । तत्रादौउदयांतरसा

अथपंचांगान्मासप्रवेशघटिकाद्यानयनमाह ॥ मासार्कस्येति ॥ एकैकराशियोगेनजातोमासप्रवेशार्कः । अस्यासन्नपंचांगस्थितयदवध्यर्क्षस्तदवधिस्थार्कमासप्रवेशार्कयोरंतरंकार्यं । तस्यकलाःकार्याः । अवधिस्थार्कगत्याभाज्याः । फलंदिनाद्यंत्रिस्थंवासरघटीपलात्मकंग्राह्यं । तत्फलंअवधिस्थवारादौयुतोनितंकार्यं । तद्यथा । अवधिस्थार्कतोमासप्रवेशार्कोऽधिकश्चेत्तदाअवधिस्थवारादौयुक्तंकार्यं । न्यूनेहीनंकार्यं । तस्मिन्वारादौवारघटीपलात्मकेकालेमासप्रवेशोभवति । एवमेवानयारीत्याद्युप्रवेशोदिनप्रवेशोज्ञेयः । अवधिस्थवारादावित्यत्रअवधिस्थघटिकानग्राह्याः कुतःयद्ग्रामस्थपंचांगंतद्ग्रामस्थचरदेशांतरसंस्कारस्यकृतत्वात्इतिकारणादवधिस्थवारादावित्यत्रसंस्काररहितोवारघटीपलात्मकोऽब्दपोग्राह्यः । सयथा यस्माद्ग्रंथा

मासार्कस्यतदासन्नपंक्तिस्थेनसहांतरम् ॥ कलिकृत्वार्थगत्याप्तदिनाद्येनयुतोनितम् ॥ ७ ॥
तत्पंक्तिस्थंवारपूर्वंमासार्केऽधिकहीनके ॥ तद्वाराद्येमासवेशोद्युवेशोप्येवमेवच ॥ ८ ॥

त्पंचांगस्थितःसूर्यःसाधितः तस्माद्ग्रंथादब्दपःसाध्यः परंत्वेतावान्विशेषः । यदिग्रंथादावब्दपेउदयांतरभुजफलंचरसंस्कारश्चेत्कृतोभवति तदासंस्काररहितोऽब्देशःकार्यः । यथारामविनोदस्थाब्दपेग्रंथादावुदयांतरभुजफलकाशीस्थचरसंस्कारःकृतोऽस्ति । तथामकरंदस्थाब्दपेग्रंथादौकेवलकाशीस्थचरसंस्कारःकृतोऽस्ति । इतिकारणात्संस्काररहितोऽब्दपःकार्यः तदनंतरं अस्मिन्संस्काररहिताऽब्दपे यस्यमासप्रवेशःक्रियते तस्ययद्ग्रामेजन्मतद्ग्रामस्थचरदेशांतरउदयांतरभुजफलसंस्कारःकार्यः । सोऽब्दपःसूक्ष्मोभवति । परंतुएतत्संस्कारचतुष्टयमध्येजन्मकालीनसूर्योयावद्भिःसंस्कारैःसंस्कृतोभवतिता

पात्यांशाः ६।४८।५४ गुणिताःजातानिशनिदशादिनानि ८४।७।५२ एवंजातानिसर्वेषादशादिनानि ॥ ४ ॥ अथांतर्दशानयनमाह ॥ दशामानमिति स्पष्टोऽर्थः ॥ यस्यग्रहस्यदशामध्येंतर्दशाक्रियतेतस्यदशामानंदिनघटीपलात्मकंतदेवसमामानंप्रकल्प्यउक्तविधिनाअंतर्दशासाध्या ॥ उदाहरणम् ॥ शनिदशा ८२।५५।१८ पात्यांशयोगेन २९।३५।१२ भक्ताजातोगुणकः २।४८।९ अनेनशनिपात्यांशागुणिताः जाताशनिदशामध्येशनेरंतर्दशा १९।५।५८ एवंजाताशनिदशामध्येसर्वेषामंतर्दशा ॥ ५ ॥ अथमासदिनप्रवेशानयनमाह ॥ एकैकेति ॥ जन्मकालीनःसूर्योयादृशोराश्यादिर्भवति । सएका

दशामानंसमामानंप्रकल्प्योक्तेनवर्त्मना ॥ अंतर्दशासाधनीयाप्राक्पात्यांशवशेनतु ॥
आदावंतर्दशापाकपतेस्तत्क्रमतोपरा ॥ ५ ॥ एकैकराशिवृध्याचेत्तुल्योंऽशाद्यैर्यदारविः ॥
तदामासप्रवेशोद्युप्रवेशश्चेत्कलासमः ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥

दशधास्थाप्यः । एकद्वित्र्यादिराशिवृद्ध्यायुक्तोयथावस्थितांशादितुल्योयस्मिन्मासघटीपलात्मकेकालेभवति । तदातत्संरूयाकोमासप्रवेशोज्ञेयः । एतदुक्तंभवति । प्रथममासप्रवेशस्तुवर्षप्रवेशएवजातः । तत्रजन्मार्कतुल्यएवार्कोऽस्ति । द्वितीयमासप्रवेशश्चेत्क्रियतेतदैकैकराशिसंयोजनात् अंशकलाविकलासमत्वं राशौयोजितेतत्तुल्यःसूर्यःयद्दिनेयस्मिन्समयेतदाद्वितीयमासप्रवेशोभवति । एवमग्रेपिबोध्यम् । दिनप्रवेशश्चेत्क्रियतेतदैकैकांशसंयोजनात्कलाविकलासमत्वंयस्मिन्समये तदाद्युप्रवेशोभवति ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

शस्थानेदिवसायोज्याः कलास्थानेघटिकायोज्याः विकलास्थानेपलानियोज्यानि विकलाःषष्ठ्याभक्ताःलब्धंकलासुयोज्यम् । कलाःषष्ठ्याभक्ताःलब्धमंशेषुयोज्यम् । अंशास्त्रिंशद्भक्ताःलब्धंराशिषुयोज्यं । राशयोद्वादशांकाधिकास्तदाद्वादशभिस्तष्टाः शेषंराशयःताद्दशिसूर्येद्वितीयदशाप्रवेशकालीनसूर्येद्वितीयदशादिनायोज्यं । ताद्दशिसूर्येद्वितीयदशाप्रवेशएवमग्रेपि । एवं योजनेवर्षप्रवेशकालीनसूर्यतुल्यः अंतिमसूर्योभवति तदासौरदशाक्रमः शुद्धोऽन्यथाअशुद्धइति ॥ अथसावनदशायां वर्षप्रवेशसमयेसावनप्रथमदशाप्रवेशः । ततोवर्षप्रवेशवारादौप्रथमसावनदशादिनानियोज्यानि तस्मिन्मासेतावतिवारादौ द्वितीयदशाप्रवेशः । एवंद्वितीयदशाप्रवेशवारादौद्वितीयदशादिनानियोज्यानि तस्मिन्मासेतावतिवारादौतृतीयदशाप्रवेशः एवमग्रेपि । एवंयोजितेअग्रिमवर्षप्रवेशेवारादिकमायातितदादशाप्रवेशःशुद्धः अन्यथाअशुद्धः ॥ उदाहरणम् ॥ शनिः सर्वापेक्षयान्यूनांशः अतःकारणात्राशिंत्यक्त्वाप्रथमंशनिःस्थापितः ६।४८।५४ ततोर्कः ७।३०।६ ततोबुधः १२।१६।१८ ततोभौमः १४।३२।३६ ततोलग्नं १८।३।५४ ततश्चंद्रः २२।९।४७ ततःशुक्रः २४।३१।४८ ततोगुरुः २९।३५।१३ अथ प्रथमंयथास्थिताःशनिपात्यांशाः ६।४८।५४ एतेरविहीनांश ७।३०।६ मध्येशोधिताःजाताःरविपात्यांशाः ०।४१।१२ एवंपूर्वांशाअग्रिममध्येशोधिताःजाताःसर्वेषांपात्यांशाः । बुधः ४।४६।२ भौमः २।१६।२८ लग्नं ३।३१।१८ चंद्रः ४।५।५३ शुक्रः २।२२।१ गुरुः ५।३।२५ एतेषांयोगः २९।३५।१३ अनेनवर्षमितिः ३६० षष्टिसवर्णितौ १२९६००० भाज्यभाजकौ १०६५१३ हरभक्ताजातोगुणकः १२।१०।३ अनेनशनिपात्यांशाः ६।४८।५४ गुणिताःजाताशनिदशा दिनानि ८२।५५।१८ अथवापात्यांशयोगेन २९।३५।१३ वर्षमितिः ३६५।१५।३१ भक्ताजातोगुणकः १२।२०।४२ अनेनशनेः

पूर्वादशाज्ञेया । विलग्नस्यग्रहस्यचांशसाम्येकस्यप्रथमंदशेत्यत्राह ॥ साम्येति । खगेनग्रहेणविलग्नस्यसाम्येऽर्थादंशैःसाम्ये ब लादिकाबलगत्यादिकाचिंत्या । लग्नपतेर्लग्नपतिसंबंधिनीवोध्येत्यर्थः । सौरदशायांवर्षप्रवेशसमयेएवप्रथमंसौरदशाप्रवेशः ।

अथ सौरमानेनहीनांशाः पात्यांशाः

	श	र	बु	मं	ल	चं	शु	गु	यो
हीनांशाः	६	७	१२	१४	१८	२२	२४	२९	००
	४८	३०	१६	३२	३	९	३१	३५	००
	५४	६	८	३६	५४	४७	४८	१३	००
पात्यांशाः	६	०	४	२	३	४	२	५	२९
	४८	४१	४६	१६	३१	५	२२	३	३५
	५४	१२	२	२८	१८	५३	१	२५	१३
दशादिवसाः	८२	८	५८	२७	४२	४९	२८	३१	३६०
	५५	२१	०	४०	५१	५१	४७	३१	००
	१८	१८	१९	२७	०	४७	५९	५२	००
दशाप्रवेशः	९	०	०	२	३	४	६	७	९
	७	०	८	६	४	१७	७	५	७
	३०	२५	४६	४७	२७	१८	१०	५८	३०
	६	२४	४२	१	२८	२८	१५	१०	६

शनेरन्तर्दशा.

श	र	बु	मं	ल	चं	शु	गु	यो
१९	१	१३	६	९	११	६	१४	८२
५	५५	२१	२२	५२	२९	३८	१०	५५
५८	२७	३८	२८	१२	८	४	२३	१८
९	९	१०	१०	१०	११	११	०	०
२६	२८	११	१८	२८	९	१६	०	०
३६	३१	५३	१५	७	३६	१५	२५	०
४	३१	९	३७	४९	५७	१	२४	०

अथ सावनमानेनकृशांशाः पात्यांशाः

	श	र	बु	मं	ल	चं	शु	गु	यो
कृशलवाः	६	७	१२	१४	१८	२२	२४	२९	००
	४८	३०	१६	३२	३	९	३१	३५	००
	५४	६	५८	३६	५४	४७	४८	१३	००
पात्यांशाः	६	०	४	२	३	४	२	५	२९
	४८	४१	४६	१६	३१	५	२२	३	३५
	५४	१२	२	३८	१८	५३	१	२५	१३
दशादिवसाः	८४	८	५८	२८	४३	५०	२९	६२	३६५
	७	२८	५१	४	२८	३५	१३	२५	१५
	५२	३७	१५	४१	३०	२६	१२	५८	३१

॥ ५५ ॥

तदधोवर्षप्रवेशकालीनःस्पष्टःसूर्योलेख्यः प्रथमदशादिनादिप्रथमदशाप्रवेशकालीनस्पष्टसूर्येयोज्यम् । तद्यथा । सूर्यस्यअं

अथपात्यांशसाधनमाह ॥ ऊनमिति ॥ ऊनंस्वल्पमंशाद्यंग्रहमधिगतोऽधिकांशाद्ग्रहात्क्रमेणविशोध्यः । तद्यथा । प्रथमंय थाल्पताएवस्थाप्याततः प्रथमाद्द्वितीयात्तृतीयादित्यादिक्रमेणशोध्याः । तदनंतरं विशुद्धांशकशेषकैक्यंपरस्परशोधनेसति येउर्वरिताअंशास्तेषामैक्यंकार्यं तत्सर्वग्रहमध्येयोधिकांशोंऽतिमग्रहस्तत्तुल्यमेवस्यादितिव्याप्तिः पश्चादनेनशेषांशयोगेनवर्ष मितिसौरी ३६० सावनीवा ३६५।१५।३१।३० भाज्यालब्धंसध्रुवांकःस्यात् ॥ २ ॥ अथदिवसानयनमाह ॥ शुद्धांशका निति ॥ अनेनलब्धध्रुवांकेनसर्वेपिशुद्धांशकागुणनीयाः । एवंकृतेसतितत्तद्ग्रहस्यदिनादिकंदशायाःमानंभवेत् । एवंदशा

ऊनंविशोध्याधिकतःक्रमेणशोध्यंविशुद्धांशकशेषकैक्यम् ॥ सर्वाधिकांशोन्मितमेवतत्स्यादनेनव र्षस्यमितिस्तुभाज्या ॥ २ ॥ शुद्धांशकांस्तान्गुणयेदनेनलब्धध्रुवांकेनभवेद्दशायाः ॥ मानंदिना द्यंखलुतद्ग्रहस्यफलान्यथासांनिगदेत्तुशास्त्रात् ॥ ३ ॥ शुद्धांशसाम्येबलिनोदशाद्याबलस्यसाम्ये ऽल्पगतेस्तुपूर्वा ॥ साम्येविलग्नस्यखगेनचिंत्याबलादिकालग्नपतेर्विचिंत्या ॥ ४ ॥ ॥

दिनान्यानीयशास्त्रात्फलानिशुभाशुभानिनिगदेत् ॥ ३ ॥ अथांशसाम्येदशानिर्णयमाह ॥ शुद्धांशेति ॥ द्वयोरंशैःसाम्ये समत्वेसतिबलिनःपंचवर्गीबलाधिकस्याद्याप्रथमादशास्यात् ॥ अत्रशुद्धांशसाम्येइत्ययंपाठः । हीनांशसाम्येइतिपाठःसाधीया न्युक्तियुक्तःसर्वसंमतश्च ॥ अत्रदशाक्रमस्तुपूर्वमेवहीनांशेनैवभवति । तदनंतरंकृतशोधनेकृतशुद्धांशाभवंतीतिनियमत्वात् द्वयोःशुद्धांशसाम्येयस्यबलमधिकंतस्यआद्यादशा तदनंतरंद्वितीयस्य । इदंकथंस्यात्तत्राह । बलस्येति । बलसाम्येन्यूनगतेः

शुभयोगेति । यत्सहमंशुभग्रहयुतंदृष्टंवातदासौख्यंपत्युर्वीर्यानुसारतःसहमस्वामिनोयादृशंबलंतादृशंतत्सहमजनितंसौख्यं ज्ञेयम् । तद्यथा । यदासहमस्वामीबलिष्ठस्तदामहत्सौख्यं । यदामध्यबलस्तदामध्यमंसौख्यं । यदाहीनबलस्तदासुखाभावः । दारिद्र्यमतिमांद्यारिकलिशूक्तोविपर्ययः । एतत्सहमानांफलंविपरीतंज्ञेयम् । तद्यथा । यदाशुभफलमागतंतदाअशुभंज्ञेयं । यदात्वशुभंफलमागतंतदाशुभफलंज्ञेयम् ॥ ६२ ॥ जन्मपत्र्यभावेशुभसहमविचारःकेनोपायेनस्यादित्यतआह ॥ प्रश्नकाल इति ॥ प्रश्नकालसहममितिजात्यभिप्रायेणैकवचनं सहमानीत्यर्थः । तानिपुण्यादीनिसहमानिप्रष्टुःप्रश्नकर्तुरिच्छयाविचा

शुभयोगेक्षणात्सौख्यंपत्युर्वीर्यानुसारतः ॥ दारिद्र्यमतिमांद्यारिकलिशूक्तोविपर्ययः ॥६२॥
प्रश्नकालेपिसहमंविचार्यंप्रष्टुरिच्छया ॥ सर्वेषामुपयोगोत्रचित्रंपृच्छंतियज्जनाः ॥ ६३ ॥
इतिसहमफलविचारः ॥ स्पष्टान्सलग्नान्खचरान्विधायराशीन्विनात्यल्पलवंतुपूर्वम् ॥
निवेश्यतस्मादधिकाधिकांशंक्रमादयंस्यात्तुदशाक्रमोब्दे ॥ १ ॥ ॥

र्याणि । अत्रसर्वेषांसहमानामुपयोगःयतोजनाश्चित्रंपृच्छंति ॥ ६३ ॥ इतिसहमफलविचारः ॥ अथदशानयनमाह ॥ तत्रा दौक्रमांशसाधनमाह ॥ स्पष्टानिति ॥ तत्रवर्षप्रवेशसमयेस्पष्टान्सलग्नान्ग्रहान्विधाय राशिंत्यक्त्वाअंशादयःसर्वेस्थाप्याः तत्रात्यल्पलवाः तेषांमध्येन्यूनांशोग्रहःपूर्वंनिवेश्यःस्थाप्यः । तस्मादधिकादधिकांशक्रमान्निवेश्यः । तद्यथा । यथायथाय स्ययस्यग्रहस्यांशाधिकाधिक्यंतथातथासग्रहःसलग्नोनिवेश्यःस्थाप्यः अयमब्देदशाक्रमःस्यात् ॥ १ ॥ ॥

अनुग्रहोनामवाक्यस्येष्टकरणं तयोर्विभुःसमर्थः।कीदृशः छत्रादिलिंगभाक्छत्रंप्रसिद्धं। आदिशब्देनचामरादियल्लिंगंचिह्नंतद्भा क्भजतीति ॥ ५७ ॥ अथमाहात्म्यसामर्थ्यशौर्याणामर्थमाह ॥ माहात्म्यमिति ॥ महतोभावो माहात्म्यं महत्त्वंच । मंत्र गांभीर्यं मंत्रएकांतेकृतविचारस्तस्यगांभीर्यमप्रकाशता । नन्वप्रकाशःकथंभवत्यतआह । धृतीति । धृतिर्धैर्यंबुद्धिःपरिणा मजाप्रज्ञाआभ्यांशालतेतत्शालियुक्तमित्यर्थः । अस्यभावःशालिता । एतद्रूपंमाहात्म्यमित्यर्थः । सामर्थ्यशब्देनदेहजा शक्तिः । शौर्यशब्देनशत्रुनिग्रहेयत्नः प्रयत्नः ॥ ५८ ॥ आशेति ॥ आशाशब्देनइच्छोक्ता । श्रद्धाशब्देनधर्म्यामतिः । वंद

माहात्म्यंमंत्रगांभीर्यंधृतिबुद्ध्यादिशालिता ॥ सामर्थ्यंदेहजाशक्तिःशौर्यंयत्नोऽरिनिग्रहे ॥ ५८ ॥
आशेच्छोक्तामतिर्धर्म्याश्रद्धाबंदःपराश्रयः ॥ पानीयपतनंवृष्टिर्जलेऽकस्माच्चमज्जनम् ॥ ५९ ॥
आधिर्व्याधीतापमांद्येसपिंडाबंधवःस्मृताः ॥ सत्यालीकंवणिग्वृत्तिराधानंप्रसवःस्मृतः ॥ ६० ॥
दासत्वंपरकर्मोक्तमन्यत्स्पष्टंस्वनामतः ॥ निरूप्याणियथायोग्यंकुलजातिस्वरूपतः ॥ ६१ ॥

शब्देनपराश्रयपराधीनता पानीयपतनशब्देनवृष्टिः अथवाऽकस्माज्जलेमज्जनम् ॥ ५९ ॥ आधीति ॥ तापशब्देनआधिः । मांद्यंनामव्याधिः शरीरपीडाकरः । वंधुशब्देनसपिंडाःप्रोक्ताः । वणिक्शब्देनसत्यालीकवृत्तिः सत्यासत्यवृत्त्याजीवनं । प्रसवशब्देनआधानम् ॥ ६० ॥ दासत्वमिति ॥ परकर्मशब्देनदासत्वमुक्तं अन्यत्सहमानिस्वनामतःस्पष्टानि । कुलजाति स्वरूपतःयथायोग्यंनिरूप्याणि ॥ ६१ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ब्धशुभकार्यस्यवैकल्यमनिष्पत्तिस्तांददतिताद्दशाःस्युः । कर्मभावसहमाधिपाःसौरिणाशनैश्चरेणयुक्ताद्दष्टावातदाविशेषाद वश्यमेवकर्मवैकल्यदाःस्युः । तथाराजकर्मेशौराजसहमेश्वरकर्मभावेश्वरौखलेनपापग्रहेणमूसरीफौकृतमूसरीफयोगौचेत्तदा राज्यभ्रंशोराज्यनाशःकर्मनाशश्च प्रारब्धशुभकार्यस्यनाशःस्यात् ॥ ५५ ॥ अथकेषांचित्संदिग्धार्थानांसहमानांनिःसंदिग्ध मर्थमाह ॥ उपदेष्टेति ॥ गृणात्युपदिशतिगायत्र्यादिकमितिगुरुः सउपदेष्टैवात्रोच्यते । यद्यपिगुरूगीष्पतिपित्राद्यावित्य मरकोशोस्तितथापिपितृसहमस्यपार्थक्येनाभिधानान्नात्रतद्वाचकता । बृहस्पतिवाचकत्वंतुततःफलप्राप्तेरसंभवान्नैवसंभवति अतःगुरुरुपदेष्टा । तथाविद्यासहमशब्देनज्ञानम् । शास्त्रशब्देनश्रुतिस्मृती । जाड्यशब्देनमोहः । अज्ञानमितियावत् ।

उपदेष्टागुरुर्ज्ञानंविद्याशास्त्रंश्रुतिस्मृती ॥ मोहोजाड्यंबलंसैन्यमंगंदेहोजलंद्युतिः ॥ ५६ ॥
गुरुतामंडलेशत्वंगौरवंमानशालिता ॥ निग्रहानुग्रहविभूराजाछत्रादिलिंगभाक् ॥ ५७ ॥

वलशब्दःसैन्यदेहशक्त्योःप्रसिद्धः । तदर्थनिर्णयमाह बलशब्देनसैन्यं । देहशब्देनअंगं शरीरमितियावत् । जलशब्दे नद्युतिः कांतिरितियावत् ॥ ५६ ॥ अथगुरुशब्दाद्भावप्रत्ययोत्पत्तौसत्यांगुरुतागौरवशब्दयोर्निष्पत्तिः अनयोरर्थस्यै कत्वात्पृथक्सहमकथनमनुचितमितिमत्वातयोर्भेदमाह ॥ गुरुतेति ॥ अत्रतुलोकप्रसिद्धिःशरणं गुरुताशब्देनमंडलेशत्वं देशस्वामिता गौरवशब्देनमानशालिताप्रतिष्ठाधिक्यम् । अथराजशब्दःक्षत्रियवाचकःप्रसिद्धोस्तितदर्थनिर्णयमाह । निग्रहे त्यादिनाअर्धेन । अत्रहिलोकप्रसिद्ध्याराजशब्देनपृथ्वीश्वरएवोच्यतेतल्लक्षणमाह । निग्रहेति । निग्रहोनामअनिष्टकरणम्

अथगौरवसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ गौरवाख्येति ॥ गौरवसहमंस्वामिनाशुभग्रहैर्वायुतंदृष्टंवातदासुखाप्तयेसुखप्राप्त्यै स्यात् । राजगौरवंयशःअंबराणिवस्त्राणितेषांप्राप्तिश्च । गौरवसहमंपापग्रहैर्युतंदृष्टंवास्यात्तदापदस्याधिकारस्यक्षतिर्नाशः स्यात् ॥ ५२ ॥ अथपुनर्गौरवसहमस्यशुभफलमाह ॥ शुभाशुभैरिति ॥ गौरवसहमंशुभपापग्रहैर्दृष्टंयुतंवा । तथाखलैःपाप ग्रहैश्चेत्कृतमुथशिलंतदापूर्ववर्षपूर्वार्धेधननाशंमाननाशंच विधत्तेकरोति । चरमेवर्षस्योत्तरार्धेगौरवसहमंशुभग्रहैःकृतमुथशि

गौरवाख्यसहमंयुतेक्षितंस्वामिनाशुभखगैःसुखाप्तये॥ राजगौरवयशोंबराप्तयेपापवीक्षितयुतेपदक्ष तिः ॥ ५२ ॥ शुभाशुभैर्दृष्टयुतंखलैश्चेत्कृतेत्थशालंधनमाननाशम् ॥ पूर्वंविधत्तेचरमेशुभेत्थशाले सुखंवाहनशस्त्रलाभम् ॥ ५३ ॥ कर्मभावसहमाधिपाःशुभैःस्वामिनामुथशिलाबलान्विताः ॥ हेम वाजिगजभूमिलाभदाःपापदृष्टियुतितोऽशुभप्रदाः ॥ ५४ ॥ दग्धावक्राःकर्मवैकल्यदास्तेयुक्तादृ ष्टाःसौरिणातेविशेषात् ॥ राज्यभ्रंशःकर्मनाशश्चराजकर्मेशौचेन्मूसरीफौखलेन ॥ ५५ ॥ ॥

लंचेत्तदासुखंवाहनशस्त्रलाभंचविधत्ते ॥ ५३ ॥ अथकर्मसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ कर्मभावेति ॥ कर्मभावःकर्मसहमंच तयोश्चाधिपौकर्मभावाधिपःकर्मसहमाधिपश्चएवंचत्वारोवलान्विताः शुभैःशुभग्रहैःस्वामिनाचकृतसुथशिलाः तदाहेमवा जिगजभूमिलाभदाःस्युः । एतेकर्मभावसहमाधिपाःपापग्रहैर्दृष्टयुताःतदाअशुभदाःस्युः ॥ ५४ ॥ अथपुनरपिकर्मभावस हमाधिपानामशुभफलंचाह ॥ दग्धाइति ॥ कर्मभावसहमाधिपाःअस्तंगताःवक्राःवक्रगतित्वंतदाकर्मवैकल्यदाःकर्मणःप्रार

ता० नी० अथपितृसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ पित्र्यमिति ॥ पित्र्यंपितृसहमंसच्छुभग्रहैरीक्षितंदृष्टंयुतंवा । अथवापत्यास्वामिना प्र० १
युक्तंदृष्टंवासत्तातस्यपितुर्धनांबरंमानसौख्यंयच्छति । पत्यौपितृसहमस्वामिनिगतौजसिनिर्बलेअस्तंगतेवा । मृतौलग्नादष्ट
॥ ५२ ॥ मस्थानस्थितेसति । खलेनकृतमूसराफयोगेचसति । तत्रापिचरगृहेचरराशिस्थेमेषकर्कतुलामकरराशिस्थेसति । पितुःपरदे
शयानात्परदेशयात्रायांसत्यांनाशोमरणंभवेत् ॥ ४९ ॥ अथपुनरपिपितृसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ शुभइति ॥ पितृस
हमेउपलक्षणत्वात्पुत्रसहमेश्वरस्यापिशुभग्रहकृतइत्थशालयोगश्चेद्भवति पुनःपापग्रहयोगश्चेद्भवतितदा प्रथमंवर्षपूर्वार्धेगदस्य

पित्र्यंसदीक्षितयुतंपतियुक्तदृष्टंतातस्ययच्छतिधनांबरमानसौख्यम् ॥ पत्यौगतौजसिमृतौखलमू
सराफेनाशःपितुश्चरगृहेपरदेशयानात् ॥ ४९ ॥ शुभेत्थशालेखलखेटयोगेगदप्रकोपःप्रथमंमहान्
स्यात् ॥ पश्चात्सुखंविंदतिपूर्णवीर्येनाथेनृपान्मानयशोऽभिवृद्धिः ॥ ५० ॥ बंधनाख्यसहमंयुते
क्षितंस्वामिनानहितदास्तिबंधनम् ॥ पापवीक्षितयुतेऽस्तिबंधनंपापजेमुथशिलेविशेषतः ॥ ५१ ॥

रोगस्यप्रकोपोऽभिवृद्धिः महान्स्यात् । पश्चाद्वर्षोत्तरार्धेसुखंविंदतिप्राप्नोति । रोगरहितोभवतीत्यर्थः । नाथेपितृसहमस्वा
मिनिपूर्णवीर्येपंचदशविश्वाधिकबलेसतिनृपाद्राज्ञःसकाशान्मानयशोभिवृद्धिःस्यात् ॥ ५० ॥ अथबंधनसहमस्यशुभाशुभ ॥ ५२ ॥
फलमाह ॥ बंधनेति ॥ बंधनसहमंस्वामिनायुतेक्षितंयुतंदृष्टंवातदाबंधनंकारागृहप्राप्तिर्नास्ति । तद्बंधनसहमंपापग्रहेणदृष्टं
युतंतदाबंधनमस्ति । पुनर्बंधनसहमस्यतत्स्वामिनोवापापग्रहकृतोमुथशिलयोगश्चेत्तदाविशेषतोबंधनमस्ति ॥ ५१ ॥ ॥

अथशत्रुमित्रदृष्ट्योःफलमाह ॥ रिपुदृष्ट्येति ॥ यत्सहमंशुभग्रहेणपापग्रहेणवारिपुदृष्ट्याशत्रुदृष्ट्यायदापश्यति तदारिपोःशत्रोः सकाशाद्भीतिर्भयंस्यात् तस्करादेर्धनक्षयश्च । यत्सहमंशुभेनपापेनवामित्रदृष्ट्यापश्यति तदामित्रयोगाद्धनंमानोयशःसुखं प्राप्नोति ॥ ४६ ॥ अथपुत्रसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ सत्स्वामिदृष्टमिति ॥ पुत्रसद्मपुत्रसहमंसच्छुभग्रहैश्चस्वामिनाचदृष्टंयुतंवा । तदाआत्मजस्यपुत्रस्यलाभंपुत्रोत्पत्तिंतज्जनितसुखंयच्छति । यदिपुत्रसहमंपापान्विसंपापग्रहयुक्तंसौम्यग्रहैःसहेत्थ

रिपुदृष्ट्यारिपोर्भीतिस्तस्करादेर्धनक्षयः ॥ मित्रदृष्ट्यामित्रयोगाद्धनंमानोयशःसुखम्
॥ ४६ ॥ सत्स्वामिदृष्टंयुतमात्मजस्यलाभंसुखंयच्छतिपुत्रसद्म ॥ पापान्वितंसौम्यखगेत्थ
शालीप्राग्दुःखदंपुत्रसुखायपश्चात् ॥ ४७ ॥ पापान्वितंपापकृतेसराफंनाशायपुत्रस्यगतौ
जसीशे ॥ सूतौसुतेशःसहमेश्वरोऽब्देपुत्रस्यलब्ध्यैशुभमित्रदृष्टः ॥ ४८ ॥ ॥

शालंकरोतितदाप्राक्प्रथमतःपुत्रसंबंधिदुःखंपश्चात्सुखायपुत्रसौख्यंभवति ॥ ४७ ॥ अथपुनःसुतसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ पापान्वितमिति ॥ यदिपुत्रसहमंपापग्रहैर्युक्तंपापग्रहकृतेसराफयोगम् । ईशेपुत्रसहमाधीशेगतौजसिनिर्बलेअस्तंगतेवासति । तदापुत्रस्यनाशः । अब्देवर्षप्रवेशसमयेपुत्रसहमाधीश्वरःसूतौजन्मकालेसुतेशःपंचमभावाधीश्वरोभवतिपुनःशुभग्रहैर्मित्रेणचेद्दृष्टोभवतितदापुत्रस्यलब्ध्यैप्राप्त्यैभवति ॥ ४८ ॥ ॥ ॥ ॥

तिनासहरोगसहमाधीशइत्थशालोमुथशिलंकरोति तदामृत्युर्मरणंस्यात् । यदितुताहृशेमांद्यसहमस्वामिनिहीनबलेसति अतिकष्टान्मरणंभवेत् ॥ ४३ ॥ अथपुनरपिमांद्यसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ स्वस्वामीति ॥ मांद्येमांद्यसहमेस्वस्वामिनासौम्यग्रहैर्वायदीक्षणंतद्भजतितादृशेसतिउपलक्षणत्वाद्युक्तेवासति तथानाथेसवीर्येसतिमांद्याधिपउक्तरीत्यासबलेसति अष्टषडंत्यवर्जेषडष्टद्वादशस्थानस्थितिरहितेसतितदारोगो नैवभवति । यदाशुभपापैर्युतेईक्षितेदृष्टेवासतिकिंचिद्रुग्भयंरोगभयमस्तीतिज्ञेयम् ॥ ४४ ॥ अथार्थसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ अर्थाख्यमिति ॥ अर्थाख्यंसहमंशुभेननाथेनस्वामिना

स्वस्वामिसौम्येक्षणभाजिमांद्येनाथेसवीर्येऽष्टषडंत्यवर्जे ॥ रोगस्तदानैवभवेद्विमिश्रंयुतेक्षिते रुग्भयमस्तिकिंचित् ॥ ४४ ॥ अर्थाख्यंशुभनाथदृष्टसहितंद्रव्यागमात्सौख्यदंपापैर्दृष्टयुतं चवित्तविलयंकुर्यादथोपापयुक् ॥ सद्दृष्टंचशुभेत्थशालियदितत्पूर्वंधनंनाशयेत्पश्चादर्थसमुद्भवंचससुखंव्यत्यासतोऽन्यत्ययः ॥ ४५ ॥ ॥ ॥

दृष्टंयुतंचेद्भवतितदाद्रव्यागमात्द्रव्यप्राप्त्याकृत्वासौख्यदं । यदापापग्रहैर्दृष्टंयुतंवाचेत्तदावित्तस्यद्रव्यस्यनाशंकुर्यात् । अथार्थसहमंपापयुक्सद्दृष्टंचपापग्रहैर्युक्तंसद्भिःशुभग्रहैर्दृष्टंचभवति । तथाशुभेत्थशालिशुभग्रहेणसहमुथशिलयोगंकरोतितदा सर्वंधनंसर्वसंचितंधनंनाशयेत् । पश्चादर्थस्यद्रव्यस्यसमुद्भवंससुखंसुखसहितंकुर्यात् । व्यत्यासतोऽन्यत्ययइति । अर्थसहमं शुभाशुभैर्दृष्टंतथातैरेवमुथशिलयोगंयदिकरोतितदाबहुधाशुभफलमेवईषत्धननाशश्चस्यात् ॥ ४५ ॥ ॥

अनेककालार्जितस्यसद्यशसोविनाशःस्यात् । किंतुपापसंबंधेमार्जितस्यायशसोऽस्तिलाभः । तादृशेऽष्टमस्थितेसतिपुनर्नष्टौजसि अस्तंगतेसतिकुलकीर्तिनाशःस्यात् ॥ ४० ॥ अथपुनरपियशःसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ शुभेति ॥ यशःसहमपतिनासहशुभेत्थशालेशुभग्रहेणसाकंमुथशिलयोगेसतिशुभदृग्युतेवासतिबलान्वितेवलिष्ठेसतियशसोऽभिवृद्धिःस्यात् । तथायुद्धेजयःस्यात् । तथावाहनानांगजाश्वादीनांशस्त्राणांचलाभःस्यात् । तथा यशःसहमपतेःपापग्रहेणसहईसराफयोगेसतिअयशोर्थनाशश्चस्यात् ॥ ४१ ॥ अथाशासहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ आशेति ॥ आशासहमंलग्नात्षष्ठाष्टमरिःफवर्जितंएतत्

शुभेत्थशालेशुभदृग्युतेवाबलान्वितेस्याद्यशसोऽभिवृद्धिः ॥ युद्धेजयोवाहनशस्त्रलाभःपापेसराफादयशोर्थनाशः ॥ ४१ ॥ आशातदीशश्चषडष्टरिःफविवर्जितःसौम्ययुतेक्षितश्च ॥ स्याद्वांछितार्थांबरवाहनादिलाभःखलेक्षायुतितोऽतिदुःखम् ॥४२॥ मांद्याधिपःपापयुतेक्षितश्चपापःस्वयंरोगकरोविचिंत्यः ॥ चेदित्थशालोमृतिपेनमृत्युस्तदाभवेद्धीनबलेतिकष्टात् ॥ ४३ ॥ ॥

स्थानस्थितंनभवति । तथातदीशश्चआशासहमाधिपतिश्चएतत्स्थानविवर्जितोभवति । द्वयमपिसौम्यैःशुभग्रहैर्युतैरीक्षितौदृष्टौवास्यातां । तदावांच्छितानामर्थानांसुवर्णादिद्रव्याणांअंबराणांवस्त्राणांवाहनादीनांचलाभःस्यात् । खलेनपापग्रहेणदृष्टेयुतेसतितदावांछितार्थादीनामपिदुःखम् ॥ ४२ ॥ अथरोगसहमस्याशुभफलमाह ॥ मांद्याधिपइति ॥ मांद्याधिपः रोगसहमाधीशःस्वयंपापग्रहः पापयुतेक्षितश्च पापग्रहैर्युतःदृष्टः तदासरोगकरोविचिंत्योज्ञेयः । चेन्मृतिपेनलग्नादष्टमस्थानाधिप

अथकलिसहमस्यशुभाशुभफलमाह । कलीति । कलिः झकटकस्तस्यसहमंमिश्रखगैः शुभपापग्रहैर्दृष्टंसंयुतंवानभवति । तथा यदिपापमुथशिलगंपापग्रहकृतमुथशिलयोगश्चेद्भवति तदा कलेः कलहप्रसंगान्मृतिंमरणंप्राप्नोति । अथेत्यनंतरंतत्रकलिसह मेसौम्यैःशुभग्रहैः सहितेयुक्तेऽवलोकितेदृष्टेवासति कलौकलहेजयमेतिस्वोत्कर्षंप्राप्नोति । यदिमिश्रदर्शितःशुभपापग्रहदृ ष्टिश्चेद्भवति तदाकलिव्यथेकलिश्चव्यथाचकलिव्यथे कलिःकलहः व्यथादुःखंचतेभवतः ॥ ३८ ॥ अथविवाहसहमस्यशु भाशुभफलमाह ॥ विवाहेति । विवाहसद्मसहमंअधिपेनस्वामिनायुतंदृष्टंवा । तथाऽन्यैर्वासौम्यैःशुभग्रहैर्दृष्टंयुक्तंवास्यात्त

कलिसद्ममिश्रखगदृष्टिसंयुतंयदिपापमूथशिलगंकलेर्मृतिम् ॥ अथतत्रसौम्यसहितावलोकितेजय मेतिमिश्रदृशितःकलिव्यथे ॥ ३८ ॥ विवाहसद्माधिपसौम्यदृष्टंयुतंशुभैर्मूथशिलंशुभाप्तिम् ॥ कुर्या द्यदामिश्रसमेतदृष्टंकष्टादथक्रूरमृतीश्वरैर्न ॥ ३९ ॥ यशोधिपेनैधनगेखलेनयुतेक्षितेसद्यशसोवि नाशः ॥ पापार्जितस्यायशसोऽस्तिलाभोनष्टौजसिस्यात्कुलकीर्तिनाशः ॥ ४० ॥ ॥

थाशुभैर्मुथशिलं शुभैःशुभग्रहकृतमुथशिलयोगश्चेत्तदाशुभाप्तिंविवाहप्राप्तिंकुर्यात् । यदामिश्रसमेतदृष्टंमिश्रैःशुभाशुभग्रहैः युक्तंदृष्टंवाचेत्तदाकष्टात्क्लेशेनविवाहप्राप्तिंकुर्यात् । अथ क्रूरैःपापैर्विवाहसहमंयुतंदृष्टंवामुथशिलीकृतंवा तथामृतीश्वरेणव र्षलग्नाद्विवाहसहमाद्वाअष्टमस्थानाधीश्वरेणयुतंदृष्टंवामुथशिलीकृतंवास्यात्तदान तस्मिन्वर्षेविवाहोनैवभवेत् ॥ ३९ ॥ अथ यशःसहमस्याशुभफलमाह ॥ यशइति ॥ यशोधिपेयशःसहमस्वामिनिनैधनगेऽष्टमस्थानगतेखलेनपापग्रहेणयुतेदृष्टेवासति

नद्वादशस्थानं एतत्स्थानस्थितंचेत्पुण्यंपुण्यसहमंभवति । अब्देवर्षेपुनः पापहतंपापयुतंदृष्टंवातदाधर्मार्थसौख्यानांघातकं भवति पत्यौपुण्यसहमस्वामिनिदग्धेऽस्तंगतेतथाफलंधर्मार्थसौख्यानांघातकंभवति ॥ ३५ ॥ सहमानीति । अखिलानिस मग्राणिसहसानिइत्थममुनाप्रकारेणसूतौजन्मलग्नेवर्षेचाचिंतयेत् । मांद्यंरोगः । अरिःशत्रुः । कलिःझकटकः । मृत्युःप्रसिद्धः अशुभसहमस्योपलक्षणत्वाद्दारिद्र्यसहममपि । अतएवग्रंथकर्ताअग्रेवक्ष्यति । 'दारिद्र्यमृतिमांद्यारिकलिषूक्तोविपर्ययः' इति । एषुसहमेषुव्यत्ययात्पुण्यसहमफलाद्विपरीतंफलमादिशेत् । तद्यथा । पुण्यसहमवत् स्वोच्चादिसत्पदगतोयदिलग्नदर्शीत्ये

सहमान्यखिलानीत्थंसूतौवर्षेविचिंतयेत् ॥ मांद्यारिकलिमृत्यूनांव्यत्ययादादिशेत्फलम्
॥ ३६ ॥ कार्यसिद्धिसहमंयुतंशुभैर्दृष्टमूथशिलगंजयप्रदम् ॥ संगरेऽथशुभपापदृष्टियुक्क्ले
शतोजयउदीरितोबुधैः ॥ ३७ ॥ ॥ ॥ ॥

तच्छ्लोकमारभ्यसूतौषष्ठाष्टरिःफस्थमित्येतावत्पर्यंतंविचारेक्रियमाणेयदिमांद्यारिकलिमृत्यूनांसहमानांशुभफलमागतं तदाअ शुभफलंवाच्यम् । यदित्वशुभफलमागतंतदाशुभफलंवाच्यमित्यर्थः ॥ ३६ ॥ अथकार्यसिद्धिसहमस्यशुभाशुभफलमाह । कार्यसिद्धीति । कार्यसिद्धिसहमंशुभैःशुभग्रहैर्युतंदृष्टंवा । तथाशुभग्रहैर्मुथशिलश्चेत्कृतस्तदासंग्रामेजयप्रदं शत्रुनाशः स्वो त्कर्षश्चभवतीत्यर्थः । अथेत्यनंतरं तत्कार्यसिद्धिसहमंशुभपापग्रहदृष्टंयुक्तंवातदाक्लेशतोऽत्यायासेनबुधैःपंडितैर्जयउदीरितः । संगरइत्युपलक्षणंविवादादेरपि ॥ ३७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथास्याशुभफलंसापवादमाह ॥ लग्नादिति ॥ वर्षलग्नात्षष्ठाष्टमद्वादशस्थानस्थंपुण्यसहमंयदाभवतितदाधर्मभाग्ययशसां नाशकंभवेत् । एतत्स्थानस्थितंसत् शुभग्रहेणस्वामिनावादृष्टंतदाप्रांतेवर्षांतेसुखधर्मादिसंभवःप्राप्तिःस्यात् । अर्थाद्वर्षपूर्वार्धेअशुभफलम् ॥ ३२ ॥ अथपापशुभग्रहसंबंधेनयुतिदृष्ट्योःफलमाह ॥ पापयुगिति । तत्पुण्यसहमंपापयुक्तंशुभदृष्टंचचेद्भवति तदाप्राक्पूर्वार्धेअशुभंभवेत् । वर्षस्योत्तरार्धेशुभंस्यात् । यदातुपुण्यसहमंशुभयुक्तंपापदृष्टंचेत्तदादौवर्षपूर्वार्धेशुभंस्यात् । परेवर्षस्योत्तरार्धेअसत्अशुभंस्यात् । यदातुपापयुक्तंपापदृष्टंचेत्तदासंपूर्णवर्षमशुभंभवेत् । यदातुशुभग्रहयुक्तंशुभग्रहदृष्टंचे

लग्नात्षष्ठाष्टरिःफस्थंधर्मभाग्ययशोहरम् ॥ शुभस्वामिदृशांप्रांतेसुखधर्मादिसंभवः ॥ ३२ ॥
पापयुक्शुभदृष्टंचेदशुभंप्राक्ततःशुभम् ॥ शुभयुक्तंपापदृष्टमादौशुभमसत्परे ॥ ३३ ॥
यत्राब्देपुण्यसहमंशुभंसोऽत्रशुभावहः ॥ अनिष्टेस्मिन्शुभोनेतिपुण्यमादौविचारयेत् ॥ ३४ ॥
सूतौषष्ठाष्टरिःफस्थेमध्येपापहतंपुनः ॥ पुण्यंधर्मार्थसौख्यघ्नंपत्यौदग्धेफलंतथा ॥ ३५ ॥

त्तदासंपूर्णवर्षपर्यंतंशुभफलंभवतीत्यर्थतःसिद्धम् ॥ ३३ ॥ अथपुण्यसहमप्रशंसामाह ॥ यत्राब्दइति । यत्राब्देयस्मिन्वर्षे पुण्यसहमंशुभंशुभफलजनकंसोऽब्दःशुभावहः । तद्वर्षंशुभफलदंज्ञेयमित्यर्थः । यस्मिन्वर्षेपुण्यसहमेअनिष्टेसति तदाशुभो नेतिशुभफलंवर्षमध्येनददातीत्यर्थः । अशुभमेवददातीत्यतःकारणात् पुण्यसहममादौप्रथमतःविचारयेत् ॥ ३४ ॥ अथपुण्यसहमस्यजन्मलग्नेत्वनिष्टस्थानस्थितस्याशुभफलमाह ॥ सूताविति । सूतौजन्मसमयलग्नेषष्ठाष्टरिःफस्थे रिःफशब्दे ॥ ४९ ॥

अथान्यत्सहमासंभवलक्षणमाह ॥ अष्टमेति ॥ यत्सहमंवर्षलग्नादष्टमाधिपतिनाअष्टमराशिस्वामिनायुतंईक्षितंदृष्टंवा । अथवा पापग्रहेणदृष्टंयुतंवा । अथवा तैरष्टमराशिस्वामिनापापग्रहैर्वाइत्थशालीमुथशिलंकरोति तदास्वस्वामिनाशुभखगैःसहितमित्यादिसहमस्यफलप्राप्तिसंभवेऽपिविलयंनाशंयाति । सहमंनामसदृशंफलंनददातीत्यर्थः । तेनकारणेनजन्मनिजन्मकालेप्रथमतः इदंसहमस्यबलाबलमीक्ष्यतांविचार्यताम् ॥ २९ ॥ अथवलिष्ठसहमस्यसाधनंनिर्बलस्यनिराकरणमित्यतआह ॥ आदाविति ॥ आदौप्रथमतः जन्मनिजन्मकालेसर्वेषांपंचाशत्सहमानांबलाबलंविमृश्यज्ञात्वायेषां फलप्राप्तिसं

अष्टमाधिपतिनायुतेक्षितंपापदृग्युतमथेत्थशालितैः ॥ संभवेऽपिविलयंप्रयातितत्तेनजन्मनिपुरेदमीक्ष्यताम् ॥ २९ ॥ आदौजन्मनिसर्वेषांसहमानांबलाबलम् ॥ विमृश्यसंभवोयेषांतानिवर्षेविचिंतयेत् ॥ ३० ॥ सबलेपुण्यसहमेधर्मसिद्धिर्धनागमः ॥ शुभस्वामीक्षितयुतेव्यत्ययेव्यत्ययंविदुः ॥ ३१ ॥ ॥ ॥ ॥

भवस्तानिवर्षेविचिंतयेत् ॥ येषांतुसहमस्वामिनांसर्वप्रकारेणनैर्बल्यंज्ञातंतानिवर्षेकदापिनविचारयेदित्यर्थः ॥ ३० ॥ एवमुक्तप्रकारेणसहमानांसबलत्वेसतिफलदातृत्वमुक्तं । इदानींसमस्तसहमानांफलानिउच्यंते । तत्रादौपुण्यसहमस्यफलमाह । सबलेति । सबलेपुण्यसहमेसतिशुभग्रहैःस्वामिनाचदृष्टयुतेसति धर्मस्यसिद्धिर्धनागमःधनप्राप्तिः । व्यत्ययेसहमस्यनिर्बलत्वेसतिपापग्रहदृष्टयुतेसतिव्यत्ययंधर्मनाशः धननाशश्चेतिफलंविदुःवदंति ॥ ३१ ॥ ॥

यानयने तथा मनुष्यजातकेआयुर्दायानयने एतेषांबलविचारस्योपयोगः। प्रकृतेअत्रप्रयोजनाभावेपिप्रसंगादुक्तम् ॥ २६ ॥ अथनिर्बलसबलत्वलक्षणमाह ॥ पंचवर्गीति ॥ पंचवर्गीबलप्रागुक्ततेनऊनःशरोनोहीनबलइत्युक्तः । नंदत्रिषडित्यादिचत्वारिहर्षस्थानानिप्रागुक्तानि । तन्मध्येएकमपिहर्षस्थानंनाश्रितः । तथालग्नादर्शीलग्नमपिचेन्नपश्यति तदाअयंग्रहःअबलःनिर्बलोज्ञेयः । चेत्स्वल्पेपदेऽस्तितदाबली । तद्यथा । स्वगृहस्वोच्चस्थानेग्रहेसति महाधिकारः । स्वहद्दायांग्रहेसतिमध्यमोऽधिकारः । स्वत्रैराशिकेस्वमुसल्लहेसतिस्वल्पोऽधिकारः ॥ अतएवप्राज्ञैर्बलतारतम्यमुक्तं त्रिंशत्स्वभेविंशतिरात्मतुंगेइत्यादि ।

पंचवर्गीबलेनोनोनहर्षस्थानमाश्रितः ॥ अबलोऽयंलग्नादर्शीबलीस्वल्पेऽस्तिचेत्पदे ॥२७॥
स्वस्वामिनाशुभखगैःसहितंचदृष्टंस्वामीबलीचयदितत्सहमस्यवृद्धिः ॥ यत्स्वामिनाशुभ
खगैश्चनयुक्तदृष्टंतत्संभवोनहिभवेदितिचिंत्यमादौ ॥ २८ ॥ ॥ ॥ ॥

पदंस्थानं एवंस्वल्पेपिपदेत्रैराशिकमुसल्लहाख्येस्थानेस्थितःसन्लग्नंपश्यति । तदाबलीग्रहोज्ञेयः ॥ २७ ॥ एवंसहमाधिपस्यबलाबलंज्ञात्वेदानींसहमस्यवृद्धिह्रासावाह ॥ स्वस्वामिनेति । यत्सहमंस्वस्वामिनासहितंदृष्टंवाअथवाशुभग्रहैःसहितंदृष्टंवाभवतियदिप्रागुक्तप्रकारेणसहमस्वामीबलीस्यात् तदातत्सहमस्यवृद्धिः फलदातृत्वेसामर्थ्यंस्यात् । यत्सहमंचेत्स्वामिना अथवाशुभग्रहैर्नयुक्तंनदृष्टंतदातत्सहमस्यनसंभवःफलदातृत्वसामर्थ्यंनभवेत् नामसदृशंफलंनददातीत्यर्थः ॥ इत्यादौप्रथमतश्चिंत्यंविचार्यम् ॥ २८ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

तत्रापिसूक्ष्मकालज्ञानंत्वंतर्दशायांवाविदशायांवास्यादितिनिष्कर्षः । उदाहरणं । पुण्यसहमं ५।५।२५।१ स्वस्वामिनाबुधेन ३।६।१४।१२ हीनंशिष्टं १।२९।१०।४९ अस्यांशाः ५९।१०।४९ कन्यास्थसहममितिकन्योदयेन ३३५ गुणितंजातं १९। ८२५।२३।३५ त्रिंशत्या ३०० भक्तंलब्धादिवसाः ६६ घटी ५ पलानि ४ वर्षप्रवेशदिवसादेतावत्सुदिनेष्वतीतेषुपुण्यसहमफलपाकः । अथवा पुण्यसहमाधीशबुधमहादशायांबहुदिनवत्यांबुधमहादशाप्रवेशदिनादेतावत्सुदिनेष्वतीतेषुपुण्यसहमफलपाकः यद्यल्पदिनवत्वंयदावासहमेश्वरः ॥ २५ ॥ अथसहमानांफलानिव्याख्यायंते ॥ स्वोच्चादीति । सहमपःसहमराशिस्वामी स्वोच्चादिस्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वत्रैराशिकस्वमुसल्लहएतत्स्थानस्थःसन् अथवासत्पदगतःशुभस्थानस्थःसन् उपल

स्वोच्चादिसत्पदगतोयदिलग्नदर्शीवीर्यान्वितःसहमपोयदिनेक्षतेंगम् ॥ नासौबलीरविश
शिश्रितभेशदर्शपूर्णांतलग्नपबलस्यविचारणेत्थम् ॥ २६ ॥ ॥ ॥ ॥

क्षणत्वान्मित्रगृहगतःसुहृत्सौम्यदृष्टोयुतोवायदिलग्नदर्शीलग्नंपश्यति तदावीर्यान्वितःवीर्येणबलेनान्वितोयुक्तः बलीत्यर्थः ॥ सहमस्वामीस्वोच्चादिसत्पदगतःसन् यदि अंगंलग्नंनेक्षतेनपश्यतितदाअसौबलीनभवति निर्वलइत्यर्थः । रविशशीति । रविशशिभ्यामाश्रितेयेभेराशीतयोःराश्योःईशौस्वामिनौ । तद्यथा । जन्मकालेसूर्योयस्मिन्राशावस्तितद्राशिस्वामी । तथाजन्मकालेचंद्रोयस्मिन्राशावस्तितद्राशिस्वामी । जन्मकालादतीतागतामावास्यायावत्घटीपरिमिताऽस्ति तस्मिन्कालेतात्कालिकसूर्यात्लग्नंसाध्यं तत्स्वामी । तथाजन्मकालातीतपूर्णांतलग्नस्वामी । एतेषांचतुर्णांबलस्यैवंविचारः । हिल्लाजेआयुर्दा

स्यभोग्यांशाःशोधितास्तदालग्नसंबंधोनास्ति इतिकारणाद्धनभवनाद्गणनाक्रमःअत्रलग्नशेषंकिमपिनास्ति एतावतियुक्तिरस्ति सर्वग्रंथेषुसंमतिरस्ति संमतेरभावाल्लग्नद्वितीयभवनादित्यपिपाठः । तथाचोक्तंमनुष्यजातके "भोग्यादुक्तममूनियावदखिलान्यंतर्भयुक्तान्यतोलग्नेबाह्यगतेऽस्यभुक्तसहितंभोग्योनमंतःस्थिते ॥ कृत्वाराशिमपासितेस्वदहनैर्लग्नाद्द्वितीयाच्चतत्पुण्याद्यानिभवंतितत्रसहमान्यंशेविरामोयतः" ॥ २४ ॥ अथसहमोत्पत्तिमभिधायतत्फलान्यभिधास्यमानोवर्षप्रवेशात्कतिदिवसैःसहमफलावाप्तिः स्यादित्याकांक्षांपरिहरंस्तत्प्राप्तिदिवसानयनमाह । स्वनाथहीनमिति । यस्यसहमस्यशुभाशुभफलावाप्तिदिवसाज्ज्ञातुमिष्टास्तत्सहमराश्यादिकेकर्मभूमौस्थाप्यं । स्वनाथेनस्वीयस्वामिनाग्रहेणहीनमूनंकार्यमवशिष्टस्यांशाःकार्यास्ते

स्वनाथहीनंसहमंतदंशाःस्वीयोदयघ्नाविहृतात्रिशत्या ॥ तत्सद्मपाकोदिवसैर्हिलब्धैःस्यात्तद्दशायांतदसंभवेवा ॥ २५ ॥ ॥ ॥

तत्सहमाक्रांतराशिस्वीयोदयेनविनिघ्नाः त्रिशत्याशतत्रयेणविहृताभक्ताः यल्लब्धादिवसास्तैःकृत्वातेषांसद्मनांसहमानांपाकः फलपाककालःस्यात् ॥ अत्रागतैर्दिवसैःत्रिंशत्भक्तैःवर्षप्रवेशकालिकोराश्यादिः स्पष्टसूर्ययुक्तस्तावतिसूर्येभुक्तेसतितत्सहमस्यफलपाककालोभवतीति । केचित्तुसहमेश्वरमहादशाप्रवृत्तिदिनादेवतावद्भिरानीतैर्दिवसैःतद्दशायां अन्यद्दशायांवाफलपाकइति ॥ ननुसहमसहमेश्वरयोर्यदाराश्यादिसाम्यंस्यात्तदांतराभावादेवतत्सहमदिवसेलब्धेकथंसहमफलादिनज्ञातंस्यादित्यतआह । तद्दशायामिति । सत्यं तदसंभवेवाअंतराभावाद्दिवसाप्राप्तौसत्यांतत्सहमनाथदशायामेवसहमफलप्राप्तिःस्यात्

पुण्य	गुरु	विद्या	यश	मित्र	महा	आशा	साम	भ्राता	गौरव	राज	तात	माता	सुत	जीव	अंबु	कर्म	रोग	मद	कलि	क्षमा	शास्त्र	बंधु	बंदक	मृत्यु
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
९	५	५	०	४	२	११	२	४	१	९	९	१०	४	९	१०	१	७	९	२	२	११	४	९	७
२	३	३	१४	२५	६	०	३	१०	१४	१७	१७	१५	२५	२५	१५	२०	१३	२५	३	३	५	८	२७	२८
४३	२४	२४	५५	१२	१४	१९	६	५०	५५	२२	२२	४१	२९	१५	४१	२०	५८	४१	६	६	२	१०	५७	२८
२५	१३	१३	३२	२६	५३	०	३१	१३	३२	४२	४२	३	२०	३५	३	२२	१	५	३१	३१	२७	१५	३३	३७
देशांतर	धन	अन्य स्त्री	अक	वणि.	का.	विवा.	प्रसू.	संता.	श्रद्धा	प्रीति	बल सैन्य	देह	जाड्य	व्यापार	पानी	शत्रु	शौर्य	उपाय	दरिद्र	गुरु	जल	बंध	कन्या	अश्व
२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
११	६	११	०	९	३	३	२	६	११	८	०	०	१०	१	२	३	२	९	९	३	९	४	३	११
२७	७	५	३	२७	६	५	५	२८	२८	१८	१४	१४	१९	२०	२	२५	६	२५	२	२०	२६	१४	२०	४
५५	२१	५	२४	५७	७	४८	२२	२४	३	४४	५५	५५	९	२०	४३	४७	१४	१७	४३	३३	१५	०	२५	४०
१९	३६	३६	४७	३३	४२	४८	५९	२३	६	३२	३२	३२	५०	२२	१	३६	५३	३५	३५	४८	०	३५	५५	७

दाऽस्यभुक्तांशाः । मध्येक्षेप्याः मध्यस्थितेतुभोग्यांशकाःपात्याः । लग्नाद्वितीयभवनात्रिंशत्प्रत्येकतःशोधितेयत्रविश्राम्यति तत्रर्क्षेविज्ञेयंपुण्यसहममिति । दिवसेवर्षप्रवेशेसतिसूर्यस्यराशिंत्यक्त्वा अंशादिकंस्थाप्यं अंशास्त्रिंशदंशमध्येशोध्याः कलादिकंषष्टिमध्येशोध्यंअंशादिकंयदवशिष्टंतद्भोग्यंतन्मध्येचंद्रराशिंत्यक्त्वा अंशादिकंयोज्यंतदनंतरंसूर्याधिष्ठितराशेः सकाशादग्रिमोयोराशिस्तस्माद्गणनयायत्संख्याकश्चंद्राधिष्ठितराशेःसकाशात्पूर्वराशिर्भवति तावत्यःसंख्याःपूर्वानीतांशोपरिस्थाप्याः । तदनंतरंप्रत्येकतः कृत्वात्रिंशत्प्रत्येकंप्रत्येकमितित्रिंशत्प्रत्येकतः राशीनामंशाःकार्याः । अधःस्थांशयुताः तदनंतरं सूर्यराशेः सकाशाच्चंद्रराशिर्यावदनयोर्मध्येलग्नराशिश्चेन्नभवति तदालग्नस्यराशिंत्यक्त्वांशायोज्याः । अनयोर्मध्येलग्नराशिश्चेत्भवति तदालग्नस्यभोग्यांशाःशोध्याः तदनंतरंयदास्यभुक्तांशायुक्तास्तदालग्नाद्गणनाक्रमः । यदालग्नस्यभोग्यांशाः शोधिताः तदाधनभावाद्गणनाक्रमः अनयारीत्यागणनायाप्रतिराशौत्रिंशत्रिंशच्छोधितेयस्मिन्राशौत्रिंशन्नशुध्यति तस्मिन् राशौपुण्यसहमंज्ञेयम् । लग्नद्वितीयभवनादितिपाठेसूर्यचंद्रयोर्मध्येलग्नंनभवति अथवाभवति । तदाधनभवनादेवगणनाक्रमः नतुलग्नात् । उदाहरणं । सूर्यः ९।७।२०।६ चंद्रः ५।२२।९।४७ लग्नं ०।१८।३।५४ सूर्यस्यभोग्यांशमध्ये २२।२९।५४ चंद्रस्यभुक्तांशाः २२।९।४७ युक्ताः जाताः ४४।३९।४१ सूर्यचंद्रयोरंतरालराशिभिर्युक्ताःजातोयमंकोराश्यादिः ३।१४।३९।४१ अस्यांशाः १०४।३९।४१ सूर्यचंद्रयोर्मध्येलग्नंनास्ति इतिकारणाल्लग्नस्यभुक्तांशैः १८।३।५४ युक्ताजाताः १२२।४३।३५ लग्नात्रिंशत्प्रत्येकतः शोधितेजातंसिंहराशौपुण्यसहमं ४।२।४३।३५ धनभवनात्रिंशत्प्रत्येकतःशोधितेजातंकन्याराशौपुण्यसहमं ५।२।४३।३५ अनयारीत्यासैकतासमायाति । एवंपाठयोर्विवादः लग्नाद्वितीयभवनादितिपाठेएतावतीयुक्तिरस्ति यदालग्नस्यभुक्तांशाःयुक्तास्तदालग्नस्यभोग्यमवशिष्टं इतिकारणाल्लग्नाद्गणनाक्रमः तत्रलग्नसंबंधस्तिष्ठति यदालग्न

ध्येपुण्यसहमंशोध्यंलग्नयोगःसैकताचकार्यातद्बंधनसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ सार्धराशित्रयमध्ये ३।१५ शनौशोधितेशेषं ९।८।११।६ लग्नयुतंजातंजलपथसहमं ९।२६।१५।० पुण्यसहममध्येशनौशोधितेशेषं २।२५।५६।४१ लग्नयुतंसैकंजातंबंधनसहमं ४।१४।०।३५ ॥ २३ ॥ अथकन्याश्वसहमयोरानयनमाह । चंद्रइति । सदादिवारात्रौशुक्रमध्येचंद्रःशोध्यः उक्तवदितिलग्नयोगःसैकताचकार्या तत्कन्यासहमंस्यात् ॥ दिवसेपुण्यसहममध्येसूर्यःशोध्यः रात्रौसूर्यमध्येपुण्यसहमंशोध्यं । आयभावएकादशभावोयोज्यःसैकताचकार्या तदश्वसहमंस्यात् । उदाहरणं । शुक्रमध्येचंद्रेशोधितेशेषं २।२।२२।१ लग्नयुतं सैकंजातंकन्यासहमं ३।२०।२५।५५ पुण्यसहममध्येसूर्येशोधितेशेषं ११।२५।१३।२९ एकादशभावेन १०।९।२६।३८ युतं

चंद्रःसितादपास्योक्तंसदाकन्याख्यमुक्तवत् ॥ पुण्यादर्कमपास्याययोगादश्वोऽन्यथानिशि ॥२४॥

जातंअश्वसहमं १०।४।४०।७ अस्मिन्सहमद्वयेसंमतिर्नास्ति समरसिंहेनानुक्तत्वात् । अस्मिन्संज्ञातंत्रेशोध्यशोधकयोर्मध्येलग्नंचेन्नभवति तदासहमेएकोराशिर्योज्यः इत्युक्तमस्ति । तर्हि अत्रार्थेसंमतिवाक्यंकुत्रापिनलभ्यते । यवनानांमतेपिसैकतानास्ति । समरसिंहेलग्नद्वितीयभवनादित्यपिपाठस्तिष्ठति । अस्मिन्पाठेसैकतासमायाति । अत्रग्रंथकर्त्रालग्नद्वितीयभवनादितिपाठंधृत्वासहमेषुसैकतोक्ता परंतुसमरसिंहेतथायवनताजिकेतथामनुष्यताजिकेलग्नाद्वितीयभवनादित्येवपाठोस्ति । अस्मिन्पाठेसैकतानास्ति । एवंपुरस्कृत्यसर्वैराचार्यैःसहमेषुसैकतानोक्ता । अत्रोदाहरणं । यदाहसमरसिंहः । दिवसेदिनपतिभोग्याच्छशिभुक्तानंशकांश्चसंमील्य । अंतस्थितराशियुतांस्त्रिंशत्प्रत्येकतःकृत्वा ॥ १ ॥ यद्यंतरराश्यंतर्नभवतिलग्नंत

शनितोविशोध्यइत्यग्रिमश्लोकेनसंबंधः ॥ उदाहरणं ॥ भौममध्येशनौशोधितेशेषं २।७।४३।४२ लग्नयुतंसैकंजातंशत्रुसहमं ३।२५।४७।३६ पुण्यसहममध्येभौमेशोधितेशेषं ०।१८।१०।५९ लग्नयुतंसैकंजातंशौर्यसहमं २।६।१४।५२ ॥ २१ ॥ अथ दरिद्रगुरुतासहमयोरानयनमाह ॥ वाममिति । दिवसेशनिमध्येइज्योगुरुःशोध्यः रात्रौगुरुमध्येशनिःशोध्यः लग्नयोगःसैकताचकार्यातदुपायसहमंस्यात् । दिवसेपुण्यसहममध्येबुधःशोध्यः बुधयोगःकार्यः रात्रौबुधमध्येपुण्यसहमंशोध्यंबुधयुक्तं कार्यंसैकताचकार्यातद्दरिद्रसहमंस्यात् । दिवसेसूर्योच्चमध्येसूर्यःशोध्यः नक्तंरात्रौचंद्रोच्चमध्येचंद्रःशोध्यःपुरोक्त्यालग्नयोगः

वामंनिशिज्ञंतुविशोध्यपुण्याज्ज्ञयुग्विलोमंनिशितद्दरिद्रम् ॥ सूर्योच्चतःसूर्यमपास्यनक्तंचं
द्रंतदुच्चाद्गुरुतापुरोक्त्या ॥२२॥ कर्कार्धतः ३।१५ प्रोज्झ्यशनिंस्याज्जलाध्वान्यथानिशि ॥
पुण्याच्छनिंविशोध्याह्निवामंनिशितुबंधनम् ॥ २३ ॥ ॥ ॥ ॥

सैकताचकार्यातद्गुरुतासहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ शनिमध्येगुरौशोधितेशेषं ९।७।१३।४१ लग्नयुतंसैकंजातंउपायसहमं ९।२५।१७।३५ पुण्यसहममध्येबुधेशोधितेशेषं ०।२०।२७।२७ बुधयुतंजातंदारिद्र्यसहमं ९।२।४३।३५ सूर्योच्चमध्ये ०।१० सूर्येशोधितेशेषं ३।२।२९।५४ लग्नयुतंसैकंजातंगुरुतासहमं ४।२०।२३।४८ ॥ २२ ॥ अथजलपथबंधनसहमयोरानयनमाह ॥ कर्कार्धतइति ॥ दिवाकर्कार्धतः सार्धराशित्रयमध्ये ३।१५ शनिंशोध्यअन्यथानिशिरात्रौशनिमध्येसार्धराशित्रयं ३।१५ विशोध्यलग्नयोगः सैकताचकार्या ॥ जलाध्वा जलपथसहमंस्यात् ॥ अह्निदिवसेपुण्यसहममध्येशनिः शोध्यः रात्रौशनिम

भौमेशोधितेशेषं ११।९।५९।१२ लग्नयुतंजातंश्रद्धासहमं ११।२८।३।६ विद्यासहममध्येपुण्यसहमेशोधितेशेषं ८।०।४०।३८ लग्नयुतंजातंप्रीतिसहमं ८।१८।४४।३२ पूर्वोक्तंयशःसहमंतदेववलसहमं ०।१४।५५।३२ देहसहमंच ०।१४।५५।३२ ॥ १९ ॥ अथजाड्यव्यापारपानीयपातसहमानामानयनमाह । शनिरिति ॥ दिवसेभौममध्येशनिःशोध्यःचांद्रेर्बुधस्ययोगः विलोमं निशिशनिमध्येभौमःशोध्यः बुधोयोज्यःसैकताचकार्याजाड्यसहमंस्यात् । शश्वद्दिवारात्रौभौममध्येबुधःशोध्यःलग्नयोगःसै कताचकार्या तद्व्यापारसहमंस्यात् । दिवाशनिमध्येचंद्रःशोध्यःरात्रौचंद्रमध्येशनिःशोध्यः पूर्ववत्स्यादितिलग्नयोगःसैकता

शनिर्विलोमंनिशिचांद्रयोगाद्व्यापारमाराज्ञमपास्यशश्वत् ॥ पानीयपातःशशिनंविशोध्य
सौरेर्विलोमंनिशिपूर्ववत्स्यात् ॥ २०॥ मंदंकुजात्प्रोज्झ्यरिपुर्विलोमंरात्रौभवेद्भौमविहीनपु
ण्यात् ॥ शौर्यंविलोमंनिशिपूर्ववत्स्यादुपायईज्यंशनितोविशोध्य ॥ २१ ॥ ॥ ॥

चकार्यातत्पानीयपातसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ भौममध्येशनौशोधितेशेषं २।७।४३।४२ बुधयुतंजातंजाड्यसहमं १०।१९। ५९।५० भौममध्येबुधेशोधितेशेषं ०।२।१६।२८ लग्नयुतंसैकंजातंव्यापारसहमं १।२०।२०।२२ शनिमध्येचंद्रेशोधितेशेषं ०।१४ ३९।७ लग्नयुतंसैकंजातं पानीयपातसहमं २।२।४३।११ ॥ २० ॥ अथशत्रुशौर्योपायसहमानामानयनमाह । मंदमिति । दिवसेभौममध्येशनिःशोध्यःरात्रौविलोमंशनिमध्येभौमः शोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातद्रिपुसहमंस्यात् । दिवसेपुण्यसहम मध्येभौमः शोध्यः रात्रौभौममध्येपुण्यसहमंशोध्यंपूर्ववत्स्यादितिलग्नयोगःसैकताचकार्याशौर्यसहमं भवति ॥ उपायईज्यं

शोध्यःसैकताचकार्यातद्विवाहसहमंस्यात् । उदाहरणम् । शनिमध्येसूर्येशोधितेशेषं ८।२९।१८।४८ सूर्यराशिस्वामीशनिः तेनयुतंजातंकार्यसिद्धिसहमं ३।६।७।४२ शुक्रमध्येशनौशोधितेशेषं ११।१७।४५।५४ लग्नयुतंसैकंजातंविवाहसहमं ३।५।४६।४८ ॥ १७ ॥ अथप्रसवसंतापसहमयोरानयनमाह । गुरोरिति । दिवसेगुरुमध्येबुधःशोध्यःनिशिवामंबुधमध्येगुरुःशोध्यः लग्नयोगःसैकताचकार्यातत्प्रसूतिसहमंस्यात् । सदैवदिवारात्रौशनिमध्येचंद्रःशोध्यःषष्ठंक्षिपेत्षष्ठभावोयोज्यःउक्तदिशासैकताकार्यातत्संतापसहमंस्यात् । आरमपास्यशुक्रादित्यग्रिमश्लोकेनसंबंधः । उदाहरणम् ॥ गुरुमध्येबुधेशोधितेशेषम् ०।१७।

गुरोर्बुधंप्रोज्झ्यभवेत्प्रसूतिर्वामंनिशींदुंशनितोविशोध्य ॥ षष्ठंक्षिपेदुक्तदिशासदैवसंताप सद्माऽरमपास्यशुक्रात् ॥ १८ ॥ श्रद्धासदाप्रोक्तदिशाऽथपुण्यंविद्याख्यतःप्रोज्झ्यसदापुरोक्तया ॥ प्रीत्याख्यमुक्तंबलदेहसंज्ञेयशःसमेजाड्यमपास्यभौमात् ॥ १९ ॥ ॥ ॥

१९।५ लग्नयुतंसैकंजातंप्रसूतिसहमं २।५।२२।५९ शनिमध्येचंद्रेशोधितेशेषं ०।१४।२९।७ रिपुभावेन ५।१३।४५।१६ युतंसैकंजातंसंतापसहमं ६।२८।२४।२३ ॥ १८ ॥ अथश्रद्धाप्रीतिबलदेहसहमानामानयनमाह । श्रद्धेति । सदाहोरात्रंशुक्रमध्येआरंभौमंविशोध्य । प्रोक्तदिशालग्नयोगःसैकताचकार्यातच्छ्रद्धासहमंस्यात् । सदादिवारात्रौविद्यासहममध्येपुण्यसहमं विशोध्यपुरोक्तयालग्नयोगःसैकताचकार्यातत्प्रीतिसहमंस्यात् । अथपूर्वंयद्यशःसहममुक्तंतदेवबलदेहसंज्ञंसहमद्वयंतत्रबलंसैन्यंनतुसामर्थ्यंतस्यपूर्वंकथितत्वात् । देहःशरीरम् । जाड्यमपास्यभौमादीत्यऽग्रिमश्लोकेनसंबंधः । उदाहरणम् । शुक्रमध्ये

मिनंगुरुं ८।२९।३५।१३ विशोध्यशेषं ११।९।५१।२५ लग्नयुतंजातंदेशांतरसहमं ११।२७।५५।१९ धनभावमध्ये १।१३। ४९।३० धनभावस्वामिनंशुक्रंविशोध्यशेषं ५।१९।१७।४२ लग्नयुतंजातंद्रव्यसहमं ६।७।२१।३६ ॥ १५ ॥ अथपरदारान्य कर्मवणिक्सहमानामानयनमाह । सितादपास्यार्कमिति । सदाहोरात्रंशुक्रमध्येसूर्यःशोध्यः प्राग्वदितिलग्नयोगःसैकताच कार्या । अन्यदाराह्वयंसहमंस्यात् । अथदिवसेचंद्रमध्येशानिंविशोध्यवामंनिशायांशनिमध्येचंद्रःविशोध्यः लग्नयोगःसैकता चकार्या अन्यकर्मसहमंस्यात् । शश्वद्दिवारात्रौदिनेबंदकसहममित्युक्तयारीत्यासाध्यं तद्वणिक्सहमंस्यात् । तद्यथा दिवा

सितादपास्यार्कमथान्यदाराह्वयंसदाप्राग्वदथान्यकर्म ॥ चंद्राच्छनिंवाममथोनिशायांश
श्वद्वणिज्यंदिनबंदकोक्त्या ॥१६॥ शनेर्दिवार्कंनिशिचंद्रमार्केर्विशोध्यसूर्येंदुभनाथयोगात् ॥
स्यात्कार्यसिद्धिःसततंविशोध्यमंदंसितात्स्यात्तुविवाहसद्म ॥ १७ ॥ ॥ ॥

रात्रौवर्षप्रवेशेसतिचंद्रमध्येबुधःशोध्यःलग्नयोगः सैकताचकार्यावणिक्सहमंस्यात् । उदाहरणं । शुक्रमध्येसूर्येशोधितेशेषं १०।१७।१।४२। लग्नयुतंजातंपरस्त्रीसहमं ११।५।५।२६। चंद्रमध्येशनौशोधितेशेषं ११।१५।२०।५३ लग्नयुतंजातंअन्यकर्म सहमं ०।३।२४।४७ चंद्रमध्येबुधेशोधितेशेषं ९।९।५३।२९ लग्नयुतंजातंवणिक्सहमं ९।२७।५७।३३ ॥ १६ ॥ अथकार्य सिद्धिविवाहसहमयोरानयनमाह । शनेरिति । दिवसेशनिमध्येऽर्कंविशोध्यसूर्यराशिस्वामीयोज्यः रात्रौशनिमध्येचंद्रःशो ध्यःचंद्रराशिस्वामीग्रहोयोज्यः । सैकताचकार्या तत्कार्यसिद्धिसहमंस्यात् । सततंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिशुक्रमध्येशनिः

मम् २।३।६।२१ क्षमासहमंच २।३।६।२१ गुरुमध्येशनौशोधितेशेषं २।२२।४६।१९ बुधयुतंजातंशास्त्रसहमम् ११।५।२। २७ ॥ १३ ॥ अथबंधुबंदकमृत्युसहमानामानयनमाह । दिवानिशमिति । दिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिबुधमध्येचंद्रःशोध्यः लग्नयोगःसैकताचकार्यातद्बंधुसहमंस्यात् । निशिवर्षप्रवेशश्चेदेतद्बंधुसहमंबंदकसहमंस्यात् । दिवावामंविपरीतं चंद्रमध्ये बुधःशोध्यःलग्नयोगः सैकताचकार्यातदावंदकंस्यात् । दिवारात्रौवर्षप्रवेशेसति । अष्टमर्क्षात् अष्टमभावमध्येचंद्रःशोध्यः शनिर्योज्यः उक्तवत्सैकताचकार्यामृतिसहमंस्यात् ॥ उदाहरणम् ॥ बुधमध्येचंद्रेशोधितेशेषम् २।२०।६।२१ लग्नयुतंसैकं

दिवानिशंज्ञाच्छशिनंविशोध्यबंध्वाख्यमेतन्निशिबंदकंस्यात् ॥ वामंदिवैतन्मृतिरष्टमर्क्षा
दिंदुंविशोध्योक्तवदार्कियोगात् ॥ १४ ॥ देशांतराख्यंनवमाद्विशोध्यधर्मेश्वरंसंततमुक्तव
त्स्यात् ॥ अहर्निशंवित्तपमर्थभावाद्विशोध्यपूर्वोक्तवदर्थसद्म ॥ १५ ॥ ॥ ॥

जातंबंधुसहमं ४।८।१०।१५ चंद्रमध्येबुधेशोधितेशेषं ९।९।५३।३९ लग्नयुतंजातंबंदकसहमं ९।२७।२७।३३ अष्टमभाव मध्ये ७।१३।४९।३० चंद्रेशोधितेशेषं १।२१।३९।४३ शनियुतंजातंमृत्युसहमं ७।२८।२८।३७ ॥ १४ ॥ अथदेशांतरार्थ सहमयोरानयनमाह ॥ देशांतरेति ॥ सततंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिनवमान्नवमभावमध्येधर्मेश्वरंनवमभावस्वामिनंविशोध्य उक्तवल्लग्नयोगःसैकताचकार्या तद्देशांतरसहमंस्यात् । अहर्निशंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसति अर्थभावाद्धनभावाद्वित्तपंधनस्वा मिनंविशोध्यपूर्वोक्तवल्लग्नयोगःसैकताचकार्या अर्थसहमंस्यात् । उदाहरणं । नवमभावमध्ये ८।९।२६।३८ नवमभावस्वा

अथकर्मरोगमन्मथसहमानामानयनमाह । कर्मज्ञमिति । दिवाभौममध्येबुधःशोध्यःनिशिरात्रौवामंबुधमध्येभौमःशोध्यः लग्नयोगःसैकताचकार्यातत्कर्मसहमंस्यात् । सदैवदिवारात्रौचतनुतः लग्नमध्येचंद्रःशोध्यः लग्नयोगःसैकताचकार्यातद्रोग सहमंस्यात् । दिवसेचंद्रमध्येलग्नस्वामीशोध्यः वामंनिशिलग्नस्वामिमध्येचंद्रःशोध्यः लग्नयोगः सैकताचकार्या तन्मन्मथो मदनस्तस्यसहमंस्यात् । इंदुंतनुपंलग्नस्वामीचंद्रश्चेत्तदाऽहोरात्रं अर्कात्लग्नस्वामीचंद्रःशोध्यः लग्नयोगःसैकताचकार्या मन्मथ सहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ भौममध्येबुधेशोधितेशेषं ०।२।१६।२८ लग्नयुतंसैकंजातंकर्मसहमम् १।२०।२०।२२ लग्नमध्ये

कर्मज्ञमारान्निशिवाममुक्तंरोगाख्यमिंदुंतनुतःसदैव ॥ स्यान्मन्मथोलग्नपमिंदुतोऽह्निवामं
निशींदुंतनुपंसदार्कात् ॥ १२ ॥ कलिक्षमेस्तोगुरुतोविशुद्धेकुजेविलोमंनिशिपूर्वरीत्या ॥
शास्त्रंदिनेसौरिमपास्यजीवाद्वामंनिशिज्ञस्ययुतिःपुरावत् ॥ १३ ॥ ॥ ॥

चंद्रेशोधितेशेषं ६।२५।५४।७ लग्नयुतंजातंरोगसहमम् ७।१३।५८।१ चंद्रमध्येलग्नस्वामिनिभौमेशोधितेशेषं ९।७।३७।११ लग्नयुतंजातंमदनसहमं ९।२५।४१।५ ॥ १२ ॥ अथकलिक्षमाशास्त्रसहमानामानयनमाह । कलिक्षमइति । दिवागुरुमध्ये भौमःशोध्यः विलोमंनिशिभौममध्येगुरुःशोध्यःपूर्वरीत्येतिलग्नयोगःसैकताचकार्या तत्कलिसहमंक्षमासहमंचभवतः । दिने गुरुमध्येशनिःशोध्यः रात्रौशनिमध्येगुरुःशोध्यः ज्ञस्ययुतिःबुधयोगःकार्यः पुरावदितिशोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयभांतरालेबुधोनचे त्तदासैकताचकार्या । तच्छास्त्रसहमंस्यात् । उदाहरणं । गुरुमध्येभौमेशोधितेशेषम् ०।१५।२।३७ लग्नयुतंसैकंजातंकलिसह

गःसैकताचकार्याराजतातसहमेभवतः । उदाहरणं । गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ चंद्रे ५।२२।९।४७ शोधितेशेषं ३।७।२५।२६ रविणा ९।७।३०।६ युतंसैकंजातंगौरवसहमम् १।१४।५५।३२ शनिमध्ये ६।६।४८।५४ सुर्यशोधिते ९।७।३०।६ शेषं ८ । २९।१८।४८ लग्नयुतंजातंराजसहमं ९।१७।२२।४२ तातसहमंच ९।१७।२२।४२ ॥ १० ॥ अथमातृपुत्रजीवितांबुसहमानामानयनमाह । मातेति । दिवसेइंदुतश्चंद्रमध्येसितंशुक्रमपास्यसंशोध्यविलोमंनक्तंरात्रौशुक्रमध्येचंद्रःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातन्मातृसहमंस्यात् । अहर्निशंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसति गुरुमध्येचंद्रःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातत्पुत्रसहमं

मातेंदुतोपास्यसितंविलोमंनक्तंसुतोऽहर्निशमिंदुमीज्यात् ॥ स्याज्जीविता
रूयंगुरुमार्कितोह्निवामंनिशीदंसममंबयांबु ॥ ११ ॥ ॥

स्यात् । अथाह्निदिवसेशनिमध्येगुरुःशोध्यः निशिवामंगुरुमध्येशनिःशोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातज्जीविताख्यंसहमंस्यात् । अंबयासमंचमातुःसहमतुल्यंअंबुसहमम् । उदाहरणं । चंद्रमध्ये ५।२२।९।४७ शुक्रे शोधिते ७।२४।३१।३८ शेषम् ९।२७।३७।९ लग्नयुतंजातंमातृसहमं १०।१५।४१।३ गुरुमध्येचंद्रेशोधितेशेषं ३।७।२५।२६ लग्नयुतंसैकंजातंपुत्रसहमं ४।२५।२९।२० शनिमध्येगुरौशोधितेशेषं ९।७।१३।४१ लग्नयुतंजातंजीविताख्यंसहमम् ९।२५।१७।३५ मातुःसहममेवांबुसहमम् १०।१५।४१।३ ॥ ११ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

शोधितेशेषम् १०।१२।१५।६ लग्नयुतंजातंआशासहमम् ११।०।१९।० ॥ ८ ॥ अथसामर्थ्यभ्रातृसहमयोरानयनमाह ॥ सामर्थ्यमिति ॥ आराद्भौमात्तनुपंलग्नस्वामिनंविशोध्यदिवसेनक्तंरात्रौलग्नस्वामिमध्येभौमंविशोधयेत् लग्नयोगःसैकताचपूर्ववत्तत्सामर्थ्यसहमंस्यात् । लग्नस्वामीचेद्भौमस्तदाकिंकार्यमतआह ॥ तनुपइति लग्नस्वामिनिभौमेसतिजीवाद्विशुद्ध्येत् सततंदिवारात्रौचतत्सामर्थ्यसहमंस्यात् । अथसदाहोरात्रमार्किंहीनात्शनिरहिताद्गुरुतःपुरावत्प्राक्संस्कारसहितात्भ्राताभ्रातृसहमंस्यात् ॥ उदाहरणम् । भौमात्तनुपंविशोध्यइत्युक्तं । अत्रलग्नस्वामीभौमोस्ति । अतःकारणात्गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३

सामर्थ्यमारात्तनुपंविशोध्यनक्तंविलोमंतनुपेकुजेतु ॥ जीवाद्विशुध्येत्सततंपुरावद्भ्राता
र्किहीनाद्गुरुतःसदोह्यः ॥ ९ ॥ दिनेगुरोश्चंद्रमपास्यनक्तंरविंक्रमादर्कविधूचदेयौ ॥ रीत्यो
क्तयागौरवमर्कमार्केरपास्यवामंनिशिराजतासौ ॥ १० ॥ ॥ ॥ ॥

भौमे ८।१४।२२।३६ शोधितेशेषम् ०।१५।२६।३७ लग्नयुतंसैकंजातंसामर्थ्यसहमम् २।३।६।३१ गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ शनौ ६।६।४८।५४ शोधितेशेषम् २।२२।४६।१९ लग्नयुतंसैकंजातंभ्रातृसहमं ४।१०।५०।१३ ॥ ९ ॥ अथगौरवराजतासहमानयनमाह । दिनइति ॥ दिनेदिवसेगुरुमध्येचंद्रःशोध्यःरविर्योज्यः । नक्तंरात्रौगुरुमध्येरविःशोध्यश्चंद्रयोगः कार्यः उक्तयारीत्यासैकताचकार्यातत्गौरवसहमंभवति ॥ तद्यथा शोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयभांतरालेक्रमेणदिवारात्रौसूर्यचंद्रौनचेत्तदासैकताकार्येत्यर्थः । दिनेवर्षप्रवेशेआर्केःशनिमध्येअर्कंसूर्यंविशोध्य निशिरात्रौवामंविपरीतंसूर्यमध्येशनिमपास्यलग्नयो

९।२।४३।३५ गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ शोधितेशेषम् ११।२६।५१।३८ लग्नयुतंजातंयशःसहमम् ०।१४।५५।३२ ॥ ६ ॥
अथमित्रसहमसाधनमाह ॥ पुण्यसद्मेति ॥ दिवागुरुसद्मतःगुरुसहमतःपुण्यसद्मपुण्यसहमंत्यजेत् । निशिरात्रौव्यत्ययोविपरीतंपुण्यसहममध्येगुरुसहमंशोधयेत् । ततःसितेनशुक्रेणान्वितंयुक्तंकार्यम् । अत्रलग्नयोगोनकार्यः । शुक्रयुक्तत्वांत्तनुवत् उक्तरीतितःसैकताकार्या । सायथा । शोध्यर्क्षशुद्धयाश्रयभांतरालेशुक्रोनचेदिति तत्बुधाःमित्रनामसहमंविदुः । उदाहरणम् । पुण्यसहमं ९।२।४३।३५ गुरुसहममध्ये ५।३।२४।१३ शोधितेशेषं ८।०।४०।३८ शुक्रेण ७।२४।२१।४८ युतंसैकं

पुण्यसद्मगुरुसद्मतस्त्यजेद्व्यत्ययोनिशिसितान्वितंचतत् ॥ सैकतातनुवदुक्तरीतितोमित्रनामसहमंविदुर्बुधाः ॥ ७॥ पुण्याद्भौमंशोधयेदुक्तवत्स्यान्माहात्म्यंतन्नक्तमस्माद्विलोमम् ॥ शुक्रंमंदादह्निनक्तंविलोममाशाख्यंस्यादुक्तवच्छेषमूह्यम् ॥ ८ ॥ ॥ ॥

जातंमित्रसहमम् ४।२५।१२।२६ ॥ ७ ॥ अथमाहात्म्याशासहमयोरानयनमाह ॥ पुण्यादिति । पुण्यसहमाद्भौमंशोधयेत् दिवाततःउक्तवल्लग्नयोगःसैकताचकार्या । नक्तंरात्रौअस्माद्विलोमंविपरीतंभौममध्येपुण्यसहमंशोध्यम् । तन्माहात्म्यसहमंस्यात् । अथाह्निदिवसेमंदाच्छनिमध्येशुक्रंविशोधयेत् । नक्तंरात्रौविलोमम् । शुक्रमध्येशनिःशोध्यः । शेषंलग्नयोगाद्युक्तवदूह्यंउक्तरीत्याज्ञेयम् । तदाशासहममिच्छासहमंस्यात् । उदाहरणम् । पुण्यसहममध्ये ९।२।४३।३५ भौमे ८।१४।२२।३६ शोधितेशेषम् ०।१८।१०।५९ लग्नयुतंसैकंजातंमाहात्म्यसहमम् २।६।१४।५३ शनिमध्ये ६।६।४६।५४ शुक्रे ७।२४।२१।४८

शोध्यते न्यूनःक्रियतेसशोध्यः । तस्यऋक्षंराशिःशोध्यग्रहराशेःसकाशादित्यर्थः । शुद्ध्याश्रयभंयावत् । तद्यथायस्मिन्ग्रहे शोध्योग्रहःशोध्यतेसशुद्ध्याश्रयोग्रहःतस्यभं राशिःअनयोःशोध्यशोधकयोरंतरालेमध्येचेल्लग्नंभवति तदोक्तंराश्यादिपुण्यस हमंसैकभमेकराशिसहितंकार्यम् । यदिशोध्यशोधकयोर्मध्येलग्नंभवति । तदैकराशिर्नयोज्यइत्यर्थतःसिद्धम् ॥ अशोध्यर्क्षेशु द्ध्याश्रयेग्रहेइत्युपलक्षणंभावसहमेपिबोध्यम् । अग्रे उक्तमस्तिवित्तपमर्थभावादितिपुण्याद्भौममितिक्षेत्रग्रहऋक्षभादिभवनंएते राशिपर्यायालग्नमितियोजकोपलक्षकंज्ञेयं ॥ उदाह० ॥ सूर्यः ९।७।२०।६ चंद्रमध्ये ५।२२।९।४७ शोधितःशेषं ८।१४।२९।४१ लग्नं ०।१८।३।५४ युतंजातंपुण्यं ९।२।४३।३५ ॥ ५ ॥ अथगुरुविद्यायशःसहमानांसाधनमाह ॥ व्यत्यस्तमिति ॥ अस्मा

व्यत्यस्तमस्माद्गुरुविद्ययोस्तुसंसाधनंपुण्यवियुक्सुरेज्यः ॥ दिवाविलोमंनि
शिपूर्ववत्तुयशोभिधंतत्सहमंवदंति ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥

त्पुण्यसहमसाधनाद्व्यत्यस्तंविपरीतंगुरुविद्ययोःसहमयोस्तुसंसाधनंकार्यम् । तद्यथा दिवारविमध्येचंद्रःशोध्यःलग्नंयोज्यम् । रात्रौवर्षप्रवेशश्चेत्तदाचंद्रमध्येरविःशोध्यःलग्नंयोज्यम् तेगुरुविद्यासहमेभवतः ॥ पुण्यसहमेनवियुक्ऊनःसुरेज्योगुरुःकार्यो दिवा । निशिरात्रौविलोमंविपरीतं पुण्यसहममध्येगुरुःशोध्यः । पूर्ववदितिलग्नयोगः ॥ शोध्यर्क्षेत्यादिसंस्कारश्चसर्वत्रसह मेकार्यः । तद्यशोभिधंयशःसहमंबुधावदंति ॥ उदाहरणम् रविमध्ये ९।७।२०।६ चंद्रः ५।२२।९।४७ शोधितःशेषम् ३ । १५।२०।१९ लग्नयुतम् ४।३।२४।१३ सैकंजातंगुरुसहमम् ५।३।२४।१३ इदमेवविद्यासहमम् ५।३।२४।१३ पुण्यसहमम्

अथसहमानयनमाह ॥ तत्रादौचतुर्भिःश्लोकैः पंचाशत्सहमान्याह ॥ पुण्यमितिस्पष्टार्थः ॥ १ ॥ मांद्यंरोगं ॥ २ ॥ ३ ॥
॥ ४ ॥ अथपुण्यसहमसाधनमाह ॥ सुर्योनेति ॥ अह्निदिवसेवर्षप्रवेशश्चेत्तदाचंद्रमध्येरविःशोध्यः । निशिरात्रौचेत्तदासूर्या

पुण्यं१गुरुर्ज्ञान३यशो४थमित्रं५माहात्म्य६माशाच७समर्थताच८ ॥ भ्राता९ततोगौरव१०राज११
तात१२माता१३सुतो१४जीवित१५मंबु१६कर्म१७ ॥ १ ॥ मांद्यंच१८मन्मथ१९कली२०परतःक्षमो
क्ता२१शास्त्रं२२सबंधुसहमं२३त्वथबंदकंच२४ ॥ मृत्योश्चसह्म२५परदेश२६धना२७न्यदारा२८ स्या
दन्यकर्म२९सवणिक्३०त्वथकार्यसिद्धिः३१ ॥ २ ॥ उद्वाह३२सूति३३संतापाः३४श्रद्धा३५प्रीति३६
र्बलं३७तनुः३८ ॥ जाड्य३९व्यापारसहमे४०पानीयपतनं४१रिपुः४२ ॥ ३ ॥ शौर्यो४३पाय४४
दरिद्रत्वं४५गुरुतां४६बुपथाभिधं४७ ॥ बंधनं४८दुहिता४९श्वश्व५०पंचाश
त्सहमानिहि ॥ ४ ॥ सूर्योनचंद्रान्वितमह्निलग्नंवींद्वर्कयुक्तंनिशिपुण्यसं
ज्ञम् ॥ शोध्यर्क्षशुद्ध्याश्रयभांतरालेलग्नंनचेत्सैकभमेतदुक्तम् ॥ ५ ॥ ॥

शुद्धाः ग्रहाः

र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ल
९	५	८	८	८	७	६	०
७	२२	१४	१२	२९	२४	६	१८
३०	९	३२	१६	३५	३१	४८	३
६	४७	३६	८	१३	४८	५४	५४

चंद्रःशोध्यः । लग्नंयोज्यंराश्यादिपुण्यसंज्ञंसहमंभवेत् ॥ अथसर्वत्रसहमानयनेविशेषसंस्कार
उच्यते ॥ शोध्यर्क्षेति ॥ शोध्यर्क्षशुध्याश्रयभयोरंतरालेलग्नराशिश्चेन्नास्ति तदासहमेएकोराशिर्योज्यइति । तद्यथा । योग्रहः

शति २० विंशोपकाः परमबलम् । तत्रचत्वारिहर्षस्थानानिइतिकारणाच्चतुर्भिर्भक्तंलब्धाःपंचाविंशोपकाःएवंचतुर्षुस्थानेषुपदेषु प्रत्येकंपंचविंशोपकाःबलंतेस्थाप्याः । अस्योदाहरणम् । सूर्यादिग्रहाःलग्नान्नंदइत्यादिस्थानेषुनसंति । अतःप्रथमंहर्षपदंनप्राप्तम् । अत्रगुरुः स्वगृहेशनिःस्वोच्चेऽस्तिअतोद्वितीयंहर्षपदंप्राप्तम् तत्रबलंपंचविंशोपकाः । लग्नात्सप्तमाष्टमनवमस्थाःस्त्रीग्रहाः शनिशुक्रबुधाःसंति दशमस्थानेपुरुषग्रहःसूर्यस्तिष्ठति । अतस्तेषांतृतीयहर्षपदंप्राप्तम् । अत्रापिबलंपंचविंशोपकाः अत्रदिवा

श्रीगर्गान्वयभूषणंगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोनंतमतिर्व्यधात्खलमतध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयायोगान्षोडशहर्षभानिचतथासंज्ञाविवेकेऽभ्यधात् ॥ ७७ ॥

इति षोडशयोगाध्यायःसमाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
स्था.	०	०	०	०	०	०	०
उ. स्व.	०	०	०	०	५	०	५
त्रि.	५	०	०	५	०	५	५
दि.	५	०	५	०	५	०	०
योग.	१०	०	५	५	१०	५	१०

वर्षप्रवेशःअतःपुरुषग्रहाणांरविभौमगुरूणांचतुर्थंहर्षपदंप्राप्तम् । अत्रापि बलंपंचविंशोपकाः । एवंसर्वेषांग्रहाणांहर्षस्थानानि तेषुप्रत्येकंबलानितदैक्यानिलिख्यंते ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ॥ इतिश्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचितेनीलकंठज्योतिर्वित्कृतसंज्ञातंत्रेषोडशयोगाध्यायःसव्याख्योदाहृतिःसमाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥

अथसर्वग्रहाणांचत्वारिहर्षस्थानान्याह । नंदत्रिषडिति । तत्रप्रथमंहर्षस्थानमुच्यते । इनात्सूर्यमारभ्यसर्वेषांग्रहाणांनंदइत्यादिहर्षस्थानानिक्रमेणभवंति लग्नादितिसंबंधः । तद्यथा । लग्नान्नवमस्थःसूर्योहर्षितः । चंद्रस्तृतीयस्थः । भौमःपृष्ठस्थः । लग्नस्थोबुधः । गुरुरेकादशस्थः । शुक्रःपंचमस्थः । शनिर्व्ययस्थोहर्षदइत्यर्थः । अथद्वितीयंहर्षस्थानमुच्यते । स्वभोच्चेति । यदाग्रहःस्वगृहेभवतिअथवास्वोच्चेभवतितदाहर्षितोज्ञेयः । स्वगृहेयद्बलंतदेवस्वोच्चेउभयत्रापिपंचविंशोपकाबलंनतुद्विगुणम् । अथतृतीयहर्षस्थानमुच्यते ॥ त्रिभमिति । लग्नभतोलग्नराशेःसकाशात् त्रिभंत्रिभंराशित्रयंराशित्रयंक्रमेणस्त्रीणांस्त्री

नंद ९ त्रि ३ षट् ६ लग्न १ भवर्क्ष ११ पुत्र ५ व्यया १२ इनाद्धर्षपदंस्वभोच्चे ॥
त्रिभंत्रिभंलग्नभतःक्रमेणस्त्रीणांनृणांरात्रिदिनेचतेषाम् ॥ ७६ ॥ ॥ ॥

ग्रहाणांनृणांपुरुषग्रहाणांहर्षपदंभवति । अयमर्थः ॥ लग्नाद्द्वितीयतृतीयराशिषुवर्तमानाःस्त्रीग्रहाःहर्षिताः । ततस्त्रिषुराशिषुचतुर्थपंचमषष्ठस्थानेषुवर्तमानाःपुरुषग्रहाःहर्षिताः । पुनरपि सप्तमाष्टमनवमस्थानेषुस्त्रीग्रहाहर्षिताः । पुनर्दशमैकादशद्वादशस्थानेषुपुरुषग्रहाहर्षिताः । अथचतुर्थंहर्षस्थानमुच्यते । रात्रीति । तेषांस्त्रीपुरुषग्रहाणांरात्रिदिनेरात्रिदिवसयोर्हर्षदत्वम् । अयमर्थः । रात्रौवर्षप्रवेशेस्त्रीग्रहाणांहर्षदत्वम् । दिवावर्षप्रवेशेपुरुषग्रहाणांहर्षदत्वम् । तेषुचतुर्षुस्थानेषुस्थिताग्रहाः बलिनोभवंति । इहताजिकेचंद्रशनिशुक्रबुधानार्यःस्त्रीग्रहाः । रविभौमगुरवःपुरुषग्रहाः । अत्रनपुंसकानसंति । अत्रविं

अथान्यदुरफफंचंद्रस्याह । क्षीणइति । चंद्रइत्यनुवर्तते । क्षीणःअर्धोनःकृष्णाष्टमीमारभ्यशुक्लाष्टमीपर्यंतमितियावत् । कृष्णैकादशीमारभ्यदर्शांतपर्यंतंक्षीणइतिकेचित् । तथाभांतेराशेरंतेराशेरंतिमनवांशेवर्तमानःसन् नोशुभोदुष्टफलदःस्यात् निर्बलइत्यर्थः । एवममुनाप्रकारेणचंद्रोजन्मकालेतथापृच्छायांप्रश्नलग्नेविचिंत्यः । वाशुक्लेशुक्लपक्षेभौमःकृष्णपक्षेऽर्कसूनुःशनैश्चरः एतौक्षुद्दृष्ट्याचतुर्थदशमसप्तमैकस्थानदृष्ट्याचेदिंदुंवीक्षेतेपश्यतःतदासौचंद्रःनोशुभःशुभफलदोनभवति ॥ ७४ ॥ अथशुभस्यापिचंद्रस्यकेनचिद्योगविशेषेणदोषाल्पतामाह । शुक्लइति । शुक्लेशुक्लपक्षेदिवादिवसेनृगृहगःपुरुषराशयोमेषमिथुनासिंहादयस्तेषु

क्षीणोभांतेनोशुभोजन्मकालेपृच्छायांवाचंद्रएवंविचिंत्यः ॥ शुक्लेभौमःकृष्णपक्षेर्कसूनुःक्षुद्दृ
ष्ट्येंदुंवीक्षतेनोशुभोऽसौ ॥ ७४॥ शुक्लेदिवानृगृहगोर्कसुतःशशांकंकृष्णेकुजोनिशिसमर्क्ष
गतःप्रपश्येत् ॥ दोषाल्पतांवितनुतेपरथाबहुत्वंप्रश्नेथवाजनुषिबुद्धिमतोहनीयम् ॥ ७५ ॥
इतिषोडशयोगाः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

गतोऽर्कसुतः शनिर्यदिशशांकंचंद्रंपश्येत्तदादुरफफदोषस्याल्पतांन्यूनत्वंवितनुते । अपरथाअन्यथा यद्यर्कसुतोनपश्येत्तदादुरफफदोषस्यबहुत्वंबाहुल्यंवितनुते । तथाकृष्णे कृष्णपक्षेनिशिरात्रौसमर्क्षगतः समराशयोवृषकर्ककन्यादयस्तेषुगतः कुजोयदिचंद्रंप्रपश्येत्तदाल्पतांदुरफफदोषस्यन्यूनत्वंवितनुते । यदिभौमोनपश्येत्तदादोषबहुत्वंवितनुते । सर्वमिदंप्रश्नेप्रश्नलग्नेऽथवाजनुषिजन्मलग्नेबुद्धिमताऊहनीयंविचार्यम् । अर्थाद्वर्षलग्नादिष्वपिविचार्यमिति । एवंषोडशयोगाःसमाप्ताः ॥ ७५ ॥ ॥

गतोग्रहोनिर्वलः तद्यथाग्रहाधिष्ठितोराशिःसचेत्ग्रहस्यस्वगृहात्सप्तमोभवति तदानिर्वलइत्यर्थः । तथाराहुपुच्छास्यवर्तीराहोः पुच्छंराहुभुक्तांशाआस्यंमुखंराहुभोग्यांशः तत्रतिष्ठतियोग्रहःसनिर्वलः ॥ ७१ ॥ अथान्यानशुभप्रकारानाह ॥ अनीक्षमाण इति । योग्रहस्तनुंलग्नमनीक्षमाणोनेक्षतेसनिर्बलः । तथाअस्तभागस्थितःसूर्योयद्राशिनवांशेऽस्तितस्मात्सप्तमोयोनवांशः तत्रस्थितोग्रहोनिर्बलः । उक्तंचसमरसिंहेन । सूर्यास्तभागसंस्थइति । तथायोग्रहः स्वभोच्चादिपदैः स्वगृहस्वोच्चस्वहद्दा स्वद्रेकाणस्वनवांशाख्यैःपदैरधिकारैःशून्योरहितःसनिर्बलः । तथायोग्रहःक्रूरेसराफीपापग्रहेणसहईसराफंयोगंकरोतिसग्रहो

अनीक्षमाणस्तनुमस्तभागस्थितःस्वभोच्चादिपदैश्चशून्यः ॥ क्रूरेसराफीनसवीर्ययुक्तःकार्यं विधातुंनविभुर्यतोसौ ॥ ७२ ॥ चंद्रःसूर्याद्वादशेवृश्चिकाद्येखंडेनेष्टोंत्येतुलायाविशेषात् ॥ राशीशेनादृष्टमूर्तिर्नसर्वैर्दृष्टोज्ञेयःशून्यमार्गःपदोनः ॥ ७३ ॥ ॥ ॥

वीर्ययुक्तोनभवति । यतोसौग्रहःकार्यंमनोभिलषितंविधातुंकर्तुंनविभुः नसमर्थोभवति ॥ ७२ ॥ एवंसर्वेषांग्रहाणांसामान्यतःदुरफ्फमुक्त्वाइदानींचंद्रस्याऽत्यंतदुरफ्फविशेषमाह ॥ चंद्रइति ॥ सूर्यात्सूर्याधिष्ठितराशेःसकाशात्द्वादशेस्थानेयदि चंद्रोभवतिसनिर्वलः । तथावृश्चिकाद्येखंडेपूर्वार्धेनेष्टः अशुभफलदःनिर्वलः । तथातुलायाःतुलाराशेःअंत्येउत्तरार्धेविशेषान्नेष्टःनिर्बलः । तथाराशीशेनचंद्रोयस्मिन्राशावस्ति तद्राशीश्वरेण अदृष्टमूर्तिर्नदृष्टस्तथासर्वैर्ग्रहैर्नदृष्टःसनिर्वलःतथाशून्यमार्गःप्रागुक्तलक्षणलक्षितशून्यमार्गगश्चेचंद्रोभवतितदापादोनोनिर्बलोज्ञेयः ॥ ७३ ॥

द्भावाद्दशमभावमारभ्यषड्राशिगताःबलिनःस्युः । दशमाद्यावत्तृतीयंतावन्मध्येवर्तमानाबलिनःस्युरित्यर्थः । तथाओजभगा विषमराशिस्थाःपुमांसःपुरुषग्रहाबलिष्ठाः । अपरेस्त्रीग्रहाःसमेसमराशौबलिनःस्युः । एतेषुपूर्वोक्तेष्वनेकेषुबलभेदेषुविशेषंशुभाधिकाररूपंविमृश्यविचार्यफलंशुभंनिगद्यंवक्तव्यम् ॥ ७० ॥ अथदुरफ्फलक्षणमाह ॥ अत्रयवनभाषयादुरफ्फशब्देननैर्बल्यमुच्यते । तच्चानेकप्रकारकम् । तत्रकियतः प्रकारान्प्रथमश्लोकेनाह । लग्नादिति । अत्रनिर्बलोयमित्यर्थः । लग्नाद्वर्षलग्नान्मासदिनप्रश्नलग्नाद्वायः कश्चिद्ग्रहःषष्ठेस्थानेऽथवाऽष्टमेऽथवांत्येद्वादशेवर्तमानःसन्निर्बलोभवति । तथानृजुर्वक्रगति

लग्नात्षष्ठाष्टमेंत्येऽनृजुररिगृहगोनीचगोवक्रगामीक्रूरैर्युक्तोऽस्तगोवायदिचमुथशिलीक्रूरनीचारिभस्थैः ॥ क्षुद्दृष्ट्याक्रूरदृष्टोव्ययरिपुमृतिगैरित्थशालंविधित्सुःकुर्वन्वानिर्बलोयंस्वगृहनगभगोराहुपुच्छास्यवर्ती ॥ ७१ ॥ ॥ ॥ ॥

ग्रहोनिर्बलः । तथाअरिगृहगःशत्रुराशिस्थोनिर्बलः । तथानीचगःनीचराशिगतःनिर्बलः । तथावक्रगामीवक्राभिलाषीग्रहोनिर्बलः । तथाक्रूरैःपापग्रहैर्युक्तोग्रहोनिर्बलः । तथाऽस्तगःअस्तंगतोग्रहोनिर्बलः । तथायदिक्रूरनीचारिभस्थैःमुथशिली । यदिकश्चिद्ग्रहःक्रूरग्रहेणनीचराशिगतेनशत्रुराशिगतेनवाग्रहेणमुथशिलीमुथशिलंकरोतिसनिर्बलः । तथाक्रूरेणक्षुद्दृष्ट्याचतुर्थदशमसप्तमैकस्थानगतदृष्ट्यादृष्टश्चेन्निर्बलः । तथाव्ययरिपुमृतिगैर्द्वादशषष्ठाष्टमस्थानस्थितैर्ग्रहैःसहेत्थशालंविधित्सुःकर्तुमिच्छति । अथवाकुर्वन्मुथशिलंकरोतिसनिर्बलः । तथास्वगृहनगभगःस्वगृहात् ग्रहस्ययद्गृहंतस्मान्नगभगःसप्तमंयत्स्थानंतत्र

क्रूरेणनयुक्तः पापग्रहेणयुक्तोनभवतिसवली । एवंसामान्यतोग्रहबलमुक्त्वाइदानींसमयबलमाह । सायंचसितेंदुभौमाइति । इदमग्रिमश्लोकेनसंवध्यते ॥ ६८ ॥ अथान्यत्प्रकारमाह । यदेति । सितेंदुभौमाः शुक्रचंद्रभौमाःसायंसंध्याकालेयदोदयं तेतदावलिनः । जीवार्कजौगुरुशनीअपररात्रिभागेअर्धरात्रादुपरिभागेवलिनौ । तथानराःपुरुषग्रहाःसूर्यभौमगुरवोऽह्निदि वसेवलिनः । अन्येग्रहाःचंद्रबुधशुक्रशनयोनिशिरात्रौबलिष्ठाः । तथा । इनस्यसूर्यस्यनैकभागस्थिताः सूर्योयद्राशिनवांशेत स्मिन्नेवनवांशेयदिग्रहानस्युस्तदापिबलिनोभवंति । तस्मादन्येनिशीनस्यनवैकभागेस्थिताइतिपाठःसाधीयान् । अन्येनिशी

यदोदयंतेपररात्रिभागैर्जीवार्कजावह्निनराःसवीर्याः ॥ अन्येनिशीनस्यनवैकभागेस्थिताः
स्थिरर्क्षेचबलेनयुक्ताः ॥ ६९ ॥ स्त्रियश्चतुर्थात्पुरुषावियद्वाद्भषङ्कगाओजभगाःपुमांसः ॥
समेपरेस्युर्बलिनोविमृश्यविशेषमेतेषुफलंनिगद्यम् ॥ ७० ॥ ॥ ॥ ॥

नस्यतथैकभागइत्यपिपाठः । उक्तंचसमरसिंहेन । सूर्यस्यनैकभागेस्थिरराशौवातदाचतेवलिनःइत्यत्रसूर्यस्यचैकभागेइतिपाठं धृत्वाएकभागेएकराशिनवांशेइतिव्याख्यानंकुर्वंतितन्न । अस्तमितस्याप्येवंसंभवात् । नचास्तमितःक्वचिद्ग्रंथेवलीश्रूयते । प्रत्युतअस्मिन्नेवग्रंथेनिर्वलःश्रूयते । तस्मात्सूर्यस्यनैकभागइतियुक्तःपाठः । तथास्थिरर्क्षेचवृषसिंहवृश्चिककुंभराशिस्थाः ग्रहाःबलेनयुक्ताःबलिष्ठाज्ञेयाः ॥ ६९ ॥ ॥ अथान्यान्प्रकारानाह । स्त्रियइति । स्त्रियःस्त्रीग्रहाश्चतुर्थाच्चतुर्थभावमारभ्य भषड्कगाःषड्राशिगताःवलिनःस्युः । चतुर्थाद्यावन्नवमांतम् तावन्मध्येवर्तमानबलिनःस्युरित्यर्थः । पुरुषाःपुरुषग्रहाः विय

अथकुत्थलक्षणमाह ॥ अत्रकुत्थशब्देनयवनभाषयाबलीग्रहउच्यते बलमनेकप्रकारकंतत्रकांश्चित्प्रकारान्प्रथमश्लोकेनाह । लग्नइति । अत्रग्रहोबलीत्यन्वयः । तत्रापिसर्वापेक्षयालग्नस्थोबली । तदभावेकेंद्रस्थश्चतुर्थसप्तमदशमस्थानेषुबली । परंतुलग्नस्थापेक्षयान्यूनबलः ः तदभावेऽस्यकेंद्रस्यनिकटेपणफरेद्वितीयपंचमैकादशस्थानेषुबली । केंद्रस्थापेक्षयान्यूनबलः । तदभावेयोग्रहोविलग्नदर्शीविलग्नंपश्यतीतिविलग्नदर्शी तृतीयनवमस्थोबलवान्भवति यद्वानिकटोपिवाऽस्यविलग्नदर्शीतिविशेषणविशेष्यभावः । अस्यकेंद्रस्यनिकटेपणफरेआपोक्लिमेचस्थितःसन्विलग्नदर्शीतृतीयपंचमनवमैकादशस्थःसबलवानित्यर्थः ।

लग्नेऽथकेंद्रेनिकटेपिवास्यविलग्नदर्शीस्वगृहोच्चदृक्के ॥ मुसलहेस्वेनिजहद्दगोवाबलीग्रहोमध्यगतिस्त्वशीघ्रः ॥ ६७ ॥ कृतोदयोमार्गगतिःशुभेनयुतेक्षितःक्रूरखगस्यदृष्ट्या ॥ क्षुताख्ययानाधिगतोनयुक्तःक्रूरेणसायंचसितेंदुभौमाः ॥ ६८ ॥

अन्येषुषडष्टद्वादशवर्जितपणफरापोक्लिमानांनिकटपदेनसंग्रहः षडादिष्वपिगणितागतदृष्टौसोऽपिकथंचिद्बलीत्यर्थइत्याहुः । तथायोग्रहः स्वगृहेस्वोच्चेस्वद्रेक्काणेस्वमुसलहेस्वनवांशेस्वहद्दायांवावर्तमानोबली । तथामध्यगतिःनंदाक्षाभुजगारवेरित्याद्युक्तमध्यगतितुल्यःस्पष्टगतिर्ग्रहोबलवान्भवति । तथाअशीघ्रोनशीघ्रोऽशीघ्रोमध्यगत्यपेक्षयाऽल्पगतिर्ग्रहोबली ॥ ६७ ॥ अथान्यान्प्रकारानाह । कृतोदयइति । योग्रहःकृतोदयःउदितःसबली । तथामार्गगतिर्मार्गीग्रहोबली । तथाशुभेनशुभग्रहेणयुतःईक्षितोवासबली । तथाक्रूरखगस्यपापग्रहस्यक्षुताख्यया चतुर्थदशमसप्तमैकराशिदृष्ट्यानाधिगतःनदृष्टःसबली । तथा

वीर्यपदेप्रागुक्तास्तनीचरिपुवक्रहीनभाइत्यादिनिर्बलस्थानेषुचेन्नस्यात् ॥ ६४ ॥ अथदुत्थोत्थादिबीरयोगमाह । वीर्योनिता
विति । यदालग्नाधीशकार्याधीशौ वीर्योनितौ अस्तनीचरिपुवक्रहीनभाइत्याद्युक्तरीत्यानिर्बलौस्यातां । तयोर्लग्नाधीश
कार्याधीशयोर्मध्येकश्चिदेकस्तृतीयेनग्रहेणस्वर्क्षादिगेनस्वगृहोच्चस्वहद्दादिगतेनसहयुनक्तिमुथशिलंकरोति तदान्यसाहा
य्यतस्तृतीयोयःकश्चित्सहायभूतस्तत्सकाशात्कार्यंसंतःअतिशिष्टाउशंतिवांछंतिएतद्दुत्थयोगः । अथवायदान्यौयौकौचिद्द्वौ
ग्रहौबलिनौस्वग्रहोच्चादिगौसंतौलग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनसहयुक्तौ मुथशिलंकुरुतस्तदाप्यन्यसाहाय्यतःकार्य

वीर्योनितौकार्यविलग्ननाथौस्वर्क्षादिगेनान्यतरोयुनक्ति ॥ अन्यौयदाद्वौबलिनौतदान्यसा
हाय्यतःकार्यमुशंतिसंतः ॥ ६५ ॥ बलीराश्यंतगोन्यर्क्षगामीदीप्तांशकैर्महः ॥ दत्तेऽन्यस्मै
कार्यकरस्तंबीरोलग्नकार्यपोः ॥ ६६ ॥ ॥ ॥ ॥

मुशंतिसंतइतिएतद्दिबीरयोगः ॥ ६५ ॥ अथतंबीरयोगस्यलक्षणमाह । बलीति । यदालग्नकार्ययोःलग्नाधीशकार्याधीशयोः
परस्परंमुथशिलयोगोनभवेत्तदाऽनयोर्मध्येकश्चनबलीग्रहःराश्यंतगःस्वाक्रांतराश्यंतिमांशः २९ वर्त्तीसत् यदान्यर्क्षगामी
अग्रिमराशिगमनकामःस्वदीप्तांशकैरन्यस्मैअग्रिमराशिविद्यमानायग्रहायमहस्तेजोदत्ते सतंबीरयोगः । अग्रिमराशिगतोग्र
हश्चेत्स्वगृहादिबलयुक्तस्तदायंयोगःकार्यकरोऽभीष्टकार्यकर्तास्यात् ॥ ६६ ॥ ॥ ॥ ॥

अथरद्दयोगलक्षणमाह । अस्तेति । योग्रहोऽस्तंगतःस्यादथवानीचगतःस्यादथवास्वशत्रुगृहेस्यादथवावक्रीस्यादथवाहीना ऽत्यल्पाभादीप्तिर्यस्यसतेजोरहितइत्यर्थः । एतादृशोग्रहोदुर्बलोज्ञेयः । यदिदुर्बलोग्रहःकेनापिभावस्वामिनासहमुथशिलंचे त्करोति सग्रहोंऽतेमुखेप्यादावपितद्भावकार्यसाधकोनभवति । यतःकारणादेषग्रहोमहस्तेजोनेतुंनविभुःसमर्थोनभवति ॥ ६२ ॥ अथतादृशस्यरद्दसंज्ञस्यनिर्बलग्रहस्यस्थानविशेषेस्थित्वासमयविशेषेणफलपाकमाह । केंद्रस्थइति । कार्याधीशोयो दुर्बलोग्रहःकेंद्रस्थःसन्नापोक्लिमगं आपोक्लिमस्थानगतंलग्नाधीशंग्रहंयुनक्तिमुथशिलंकरोति तदाविशिष्टंकार्यमादितः प्रथ

अस्तनीचरिपुवक्रहीनभादुर्बलोमुथशिलंकरोतिचेत् ॥ नेतुमेषनविभुर्यतोमहोंऽतेमुखेऽपिनसकार्य साधकः ॥ ६२ ॥ केंद्रस्थआपोक्लिमगंयुनक्तिभूत्वादितोनश्यतिकार्यमंते ॥ आपोक्लिमस्थोयदिकें द्रयातंविनश्यपूर्वंभवतीहपश्चात् ॥ ६३ ॥ मंदस्वभोच्चादिपदेस्थितश्चेत्पदोनशीघ्रेणकृतेत्थशालः ॥ तत्रापिकार्यंभवतीतिवाच्यंवक्रादिनिर्वीर्यपदेनचेत्स्यात् ॥ ६४ ॥ ॥ ॥

मतोभूत्वांऽतेपरिणामेनश्यतिनष्टंभवति । यदिआपोक्लिमस्थोग्रहःकेंद्रस्थानगतंग्रहंयुनक्तिमुथशिलंकरोति तदापूर्वंप्रथम तःविनश्यनाशंप्राप्यपश्चात्प्रांतेविशिष्टंकार्यंभवतीतिवाच्यम् ॥ ६३ ॥ अथदुष्फालिकुथयोगलक्षणमाह । मंदस्वेति । मंदोमंदगतिग्रहः स्वभोच्चादिस्वक्षेत्रेस्वोच्चे आदिशब्देनस्वहद्दायांस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेवास्थितःसन् पदोनेनशीघ्रेणस्वभोच्चा दिशुभाधिकाररहितेनशीघ्रगतिग्रहेणकृतेत्थशालश्चेद्भवति तत्राभीष्टंकार्यंभवतीतिवाच्यम् । चेच्छीघ्रगतिर्ग्रहः वक्रादिनि

अतःतुलास्थेनशनिनासहशीघ्रगामित्वात्   अन्यराशिस्तुलातत्रगतश्चंद्रोमुथशिलकारीभवति   एतदेवंविधंग्रहसंस्थानंगैरिकं
बूलाख्यंजातं । अथास्यफलमुच्यते । अन्येनतृतीयेनसहायभूतेनलाभंवांछितकार्यसिद्धिरूपंददाति । उदाहरणकुंडलीयथा
अस्मिन्नेवयोगेतुलाराशौबुधादिस्तिष्ठति   यस्यैकोप्यधिकारःशुभोऽशुभोनास्तितत्रगतश्चंद्रोबुधादिनाकृतमुथशिलश्चेत्तदाअनि
ष्टफलंगैरिकंबूलंज्ञेयम् अत्रोदाहरणेसंमतिर्नास्तिसमरसिंहेनानुक्तत्वात् ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ अथखल्लासरयोगस्यलक्ष
णमाह । शून्यइति । अत्रकेनचिदेकेनेतिपदमध्याहार्यम् । समरसिंहेनाप्युक्तत्वात् ।

गैरिकंबूलम्.

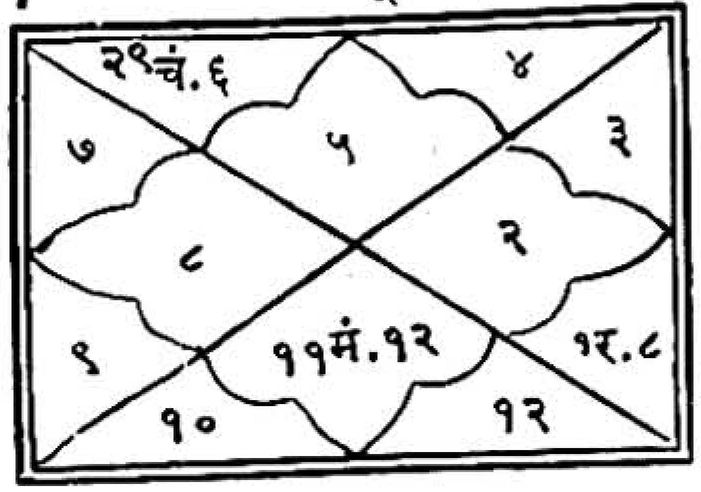

सस्वोच्चगेनशशिनान्यर्क्षस्थेनेत्थशालकृत् ॥ गैरिकंबूलमन्येनसहाया
लाभदायकम् ॥ ६० ॥ शून्येध्वनींदुरुभयोर्नेत्थशालोनवायुतिः ॥
खल्लासरोनशुभदःकंबूलफलनाशनः ॥ ६१ ॥ ॥ ॥

लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मुथशिलयोगस्त्वपेक्षितएव । तत्रपूर्वोक्तलक्षणेनचंद्रः शून्येऽध्वनि
योगवान्नभवति । अथवातादृश
शून्यमार्गगोस्ति । एतादृशश्चंद्रउभयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनसहमुथशिलयोगवान्नभवति । अथवातादृश
श्चंद्रस्तेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनवायुतोपिनास्ति । सयोगःखल्लासरनामकोज्ञेयः । अयंनशुभदः । कीदृशः । कंबूलफल
नाशकः । मुथशिलयोगेसतिकेवलयोगेवाकंबूलंपूर्णभवति । अत्रतुकेनापिसहमुथशिलयोगाभावात् युक्त्यभावाद्वाकं
बूलफलंनाशयति ॥ ६१ ॥   ॥   ॥   ॥   ॥

स्वोच्चम् आदिशब्देनस्वग्रहस्वद्रेक्काणस्वनवांशस्वनीचस्वशत्रुभं एतत्स्थानस्यशून्यत्वाद्रहितत्वादित्यर्थः ॥ ५६ ॥ अतएता दृशचंद्रस्यकेनचिल्लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनमुथशिलयोगश्चेन्नभवति एतादृशश्चंद्रोयदिराश्यंतेवर्तमानः सन्न न्यर्क्षमग्रिमराशिंप्रविश्ययस्मिन्राशौप्रविष्टः सराशिर्यस्यग्रहस्यस्वगृहंस्वोच्चंवासग्रहमस्मिन्यदितिष्ठेत्तेनग्रहेणसहयदि चंद्रोमु थशिलंकरोति तदागैरिकंबूलसंज्ञकोयोगोभवति । एतद्गैरिकंबूलंपूर्वोक्तकंबूलभेदतुल्यफलदंज्ञातव्यम् । विशेषैर्यदितुअन्य राशिगतश्चंद्रस्तद्राशिस्थेनग्रहेणपदोनेनस्वगृहाद्यधिकाररहितेनमुथशिलंकरोति तदातद्गैरिकंबूलमशुभमनिष्टफलदंस्मृतम्

यद्यन्यर्क्षंप्रविश्यैषस्वर्क्षोच्चस्थेत्थशालवान् ॥ गैरिकंबूलमेतत्तुपदोनेनाशुभंस्मृतम् ॥ ५७ ॥
लप्स्येसुखमितिप्रश्नेसिंहलग्नेरविःक्रिये ॥ अष्टांशैःसुखपःकुंभेभौमोंशैरविभिस्तयोः ॥ ५८ ॥
इत्थशालोस्तितत्रेंदुःकन्यायांचरमेंशके ॥ स्वर्क्षादिपदहीनस्यनेत्थशालस्यकेनचित् ॥ ५९ ॥

॥ ५७ ॥ अथास्यगैरिकंबूलस्योदाहरणंश्लोकत्रयेणाह । लप्स्यइति । अहंसुखंसौख्यंलप्स्येप्राप्स्यामिनवेतिप्रश्नेक्रियमाणेसति । तस्मिन्कालेसिंहलग्नमस्ति । तस्यस्वामीसूर्यः क्रियेमेषअष्टांशैरष्टभिरंशैरुपलक्षितोस्ति । सुखभवनंचतुर्थंवृश्चिकाख्यंतस्यस्वा मीभौमः कुंभेरविभिर्द्वादशांशैरुपलक्षितोस्ति । तयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोःसूर्यभौमयोःपरस्परंमुथशिलयोगोस्ति । तत्रा स्मिन् योगेसतिइंदुश्चंद्रः कन्यायांचरमेंशकेत्रिंशत्परिमितेंशेस्ति । अत्रविद्यमानस्यस्वर्क्षादिशुभाधिकारहीनस्याऽस्यचंद्रस्य लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनमुथशिलयोगोनास्ति । परंतुचंद्रस्तुलागृहंगंतुकामोस्ति । तत्तुलागृहंशनेरुच्चमस्ति

र्याधीशयोर्मुथशिलयोगोविचार्यते । तत्रतयोर्मध्येएकःस्वनीचगतोस्ति । अन्यःद्वितीयःस्वर्क्षादिपदहीनःस्वगृहेस्वोच्चस्वह द्दायांस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेस्वनीचेस्वशत्रुक्षेत्रेवानभवति । अर्थात्समाधिकारगतोस्ति । अत्रसमाधिकारगतश्चंद्रश्चेन्मुथशिलं करोति तदापिकंबूलाख्योयोगःस्यात् ॥ ५३ ॥ अथसदृष्टांतमेतस्यफलमाह । तत्रेति । तत्रतादृशेकंबूलयोगेकार्याल्पता ज्ञेया । तत्रदृष्टांतः । अन्यजातिःपुमान्जात्यन्यंविजातीयमर्थयन्प्रार्थयन्सन् यथा अर्थंस्वल्पंलभतेइत्यध्याहारः । तथैत त्कंबूलंकवयःपंडिताविदुर्जानंति । अर्थाद्यदासजातीयमर्थयते तदातस्मैलज्जावशाद्बह्वपिकदाचित्प्रयच्छंतीत्यर्थः ॥ ५४ ॥

तत्रकार्याल्पताज्ञेयायथाजात्यन्यमर्थयन् ॥ अन्यजातिःपुमानर्थंतथैतत्कवयोविदुः ॥५४॥ यस्या धिकारःस्वर्क्षादिःशुभोनाप्यशुभोपिच ॥ केनाप्यदृश्यमूर्तिश्चसशून्याध्वगइष्यते ॥ ५५ ॥ लग्नका र्येशयोरित्थशालेशून्याध्वगःशशी ॥ उच्चादिपदशून्यत्वान्नेत्थशालोस्यकेनचित् ॥ ५६ ॥ ॥

अथगैरिकंबूलंवक्तुकामस्तदुपयोगित्वेनशून्यमार्गगग्रहलक्षणमाह । यस्येति । यस्यग्रहस्यस्वर्क्षादिस्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वद्रे क्काणस्वनवांशात्मकःशुभःशुभफलदोधिकारोनास्ति । अशुभोपिनीचशत्रुराशिगतःअशुभः अशुभफलदोधिकारोपिनास्ति पुनःकेनापिशुभग्रहेणपापेनवाऽदृश्यमूर्तिरदृष्टः शून्याध्वगःशून्यमार्गगइष्यतेउच्यते । अत्रार्थेसंमतिर्नास्तिसमरसिंहेनानुक्त त्वात् ॥ ५५ ॥ अथशून्यमार्गगलक्षणंप्रतिपाद्यगैरिकंबूललक्षणमाहश्लोकद्वयेन । लग्नकार्येति । लग्नाधीशकार्याधीशयोरि त्थशालेसति तत्रशशीचंद्रश्चेच्छून्याध्वगःशून्यमार्गगोभवति । शून्यमार्गगःकथंजातइत्यतआह । उच्चादिपदशून्यत्वात्

तथा मकरस्थेचंद्रेगुरुणामकराख्यनीचराशिगतेनसहमुथशिलेसतिमध्यमाधमकंबूलंजातम् । कुतः अत्रचंद्रःस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेचास्ति । गुरुर्नीचे । अत्रापिस्वद्रेक्काणस्तुनसंभवति । तथा मीनस्थेचंद्रेबुधेनमीनाख्यनीचस्थितेनमुथशिलेसतिमध्यमाधमकंबूलंजातम् । कुतः अत्रचंद्रःस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेस्ति । बुधोनीचेस्ति । इदमुदाहरणपंचकंशुभंन शुभफलदंनेत्यर्थः ॥ ५१ ॥ अथैषांमतंदृष्टांतेनैवदूषयति । तदयुक्तमिति । शीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकराशिस्थयोरेवमुथशिलादियोगोविचार्य इतियत् केषांचिन्मतंतदयुक्तं नयुक्तिसहमित्यर्थः । कुतइत्यतआह । नीचगस्येति । लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनग्रहेण स्वनीचराशिगतेनस्वनीचराशिगतस्यतदितरग्रहस्यचेदित्थशालंतत्कार्यनाशीत्युक्तं । नहिद्वयोरेकंनीचस्थानंभ

तदयुक्तंनीचगस्यनीचेनरिपुणारिपोः ॥ इत्थशालकार्यनाशीत्युक्तंतत्रयतःस्फुटम् ॥५२॥
लग्नकार्यपयोरित्थशालेचैकोस्तिनीचगः ॥ स्वर्क्षादिपदहीनोऽन्योऽत्रेंदुःकंबूलयोगकृत् ॥ ५३ ॥

वति । तथारिपुणारिपोर्लग्नेशकार्येशयोःपरस्परवैरेसतियन्मुथशिलं तत्कार्यनाशीत्युक्तम् । यतःकारणात्तत्रसमरसिंहकृततताजिकसंज्ञातंत्रेस्फुटंप्रकटार्थमुक्तमस्ति । तद्वाक्यंच । यदिनीचोनीचेनचमुथशिलकारीतथारिपुर्द्विषता । तत्कंबूलंनेष्टंचंद्रोपिविनाशकोमुष्मिन् ॥ १ ॥ अत्रद्वितीयोयोगः एकराशिस्थयोरपिसंभवतीतिनदूषणत्वेनोपन्यसनीयः । ग्रंथकर्त्रातुआकरग्रंथसंदर्भवशाल्लिखितः ॥ ५२ ॥ अथप्रकारांतरेणफलोत्पत्तिज्ञानार्थंकंबूलयोगस्यभेदांतरमाह । लग्नकार्येति । पूर्वंतुलग्नाधीशकार्याधीशयोरभिन्नाधिकारस्थितयोश्चंद्रेणमुथशिलेकंबूलमुक्तम् । इदानींतुतयोरप्यधिकारभेदउच्यते । यत्रलग्नाधीशका

सदंदुःखंचददाति ॥ ४९ ॥ अथाद्यंतिमयोःकंबूलभेदयोर्दिशाअंतरालवर्तिनांकंबूलभेदानामुदाहरणान्यूह्यानीत्याह । एव
मिति । एवं पूर्वोक्तभेदानांविचक्षणैर्दैवज्ञैरुदाहरणयोजनाउक्तलक्षणसंबंधात्प्रागुक्तलक्षणयोजनाऊहनीयाविचार्या । उदा
हरणानिनोक्तानि कुतःलक्षणवाक्यानांस्पष्टार्थत्वात् ॥ ५० ॥ अथात्रकेचित्कंबूललक्षणेशीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकराशिस्थयोरे
वमुथशिलयोगमाहुः । तन्मतमुपन्यस्यति । मेषराशिस्थेऽब्जेचंद्रमसि मेषस्थेनैवशनिनासह मुथशिलयोगेकृतेसति
तदाएतदुत्पन्नंकंबूलंमध्यमाधमसंज्ञंजातंइत्यादिदृष्टांतवशात्शीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकराश्यवस्थितत्वात् एवंमुथशिलयोगादी
नपरेजगुः । आदिशब्देनेसराफादयः । तथाचसमरसिंहः । मेषस्थेऽब्जेशनिनाकर्कस्थेभूभुवास्त्रियांकविना । मकरस्थेगुरुणा

एवंपूर्वोक्तभेदानामुदाहरणयोजना ॥ उक्तलक्षणसंबंधादूहनीयाविचक्षणैः ॥ ५० ॥
मेषस्थेऽब्जेशनीत्यादिदृष्टांतान्मंदशीघ्रयोः ॥ एकर्क्षावस्थितावित्थशालादीनपरेजगुः ॥ ५१ ॥

सहमीनस्थेज्ञेननशुभंच ॥ १ ॥ अस्यार्थः । मेषराशिस्थेऽब्जेचंद्रमसि स्थानांतरस्यानुक्तत्वान्मेषस्थेनैवशनिनासह कृतमुथशि
लेसतिमध्यमाधमसंज्ञंकंबूलंजातं । कुतः अत्रहिचंद्रोमेषेस्वगृहोच्चाधिकारेनास्ति स्वद्रेष्काणस्तुनसंभवति प्रायःस्वनवांशोस्ति ।
शनिस्तुनीचस्थएव । तथाकर्कस्थेचंद्रेभूभुवामंगलेन कर्काख्यनीचस्थानगतेन कृतपरस्परमुथशिलेसत्युत्तमाधमकंबूलंजातं ।
कुतः अत्रहिचंद्रःस्वगृहस्थः । भौमोनीचस्थः । तथा स्त्रियांकन्यास्थेचंद्रेकविनाशुक्रेण कन्याख्यनीचराशिगतेनसहमुथ
शिलेकृतेसति मध्यमाधमकंबूलंजातं । कुतः चंद्रःस्वनवांशेस्ति । शुक्रोनीचेस्ति । अत्रापिचंद्रस्यस्वद्रेष्काणस्तुनसंभवति ।

योगेजातेऽधमकंबूलंतेनराज्यप्राप्तिःकष्टसाध्या ॥ ४६ ॥ अथाधमाधमकंबूललक्षणमाह । नीचारिभस्थेति । स्वनीचराशिगतेनस्वशत्रुराशिगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुथशिलेनस्वनीचराशिगतः स्वशत्रुराशिगतोवाशशीचेन्मुथशिलंकरोति । तदाकंबूलमधमाधममुच्यते । कुतः चंद्रस्येतरयोश्चाधमाधिकारप्राप्तत्वात् । उदाहरणम् । पुत्रलाभप्रश्नेलग्नंधनुःतस्यस्वामीगुरुः मकरेनीचे । पुत्रभावाधीशोभौमः कर्केनीचे । चंद्रोपिमीनेवृश्चिकेवा । अत्रत्रयाणांपरस्परमुथशिलयोगेऽधमाधमकंबूलाख्ययोगस्तेनसंततिलाभोनास्त्येवेतिवाच्यम् ॥४७॥ एवंषोडशकंबूलस्यभेदाउक्ताः । अथप्रागुक्तानांकंबूल

नीचारिभस्थखेटेननीचारिभगतःशशी ॥ तदित्थशालीकंबूलमधमाधममुच्यते ॥ ४७ ॥
मेषेरविःकुजोवापिवृषेकर्केऽथवाशशी ॥ तत्रेत्थशालीकंबूलमुत्तमोत्तमकार्यकृत् ॥ ४८ ॥
वृश्चिकस्थःशशीभौमःकर्केतत्रेत्थशालतः ॥ अधमाधमकंबूलंकार्यविध्वंसदुःखदम् ॥ ४९ ॥

भेदानांमध्येउत्तमोत्तमकंबूलयोगोदाहरणमाह । मेषेइति । अत्रापत्यप्रश्नेमेषलग्नंतत्स्वामीभौमः मेषेस्वगृहे । पंचमभावाधीशोरविर्मेषेस्वोच्चे । अनयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोःपरस्परमुथशिलयोगेसति । चंद्रस्यवृषउच्चंकर्कस्वगृहं । अनयोर्मध्येकचिद्विद्यमानश्चंद्रश्चेन्मुथशिलंकरोति तदाकंबूलमुत्तमोत्तमकार्यकृत्वांछितफलदमित्यर्थः ॥ ४८ ॥ अथांतिमकंबूलयोगस्याधमाधमाख्यस्योदाहरणमाह । वृश्चिकस्थेति । पुत्रलाभप्रश्नेधनुर्लग्नंलग्नाधीशोगुरुर्मकरेनीचे । पुत्रभावाधीशोभौमः कर्केनीचे । वृश्चिकस्थः चंद्रोनीचे । तत्रचंद्रभौमाभ्यांगुरुभौमाभ्यांचमुथशिलयोगाज्जातंकंबूलमधमाधमाख्यंतद्वांछितकार्यविध्वं

स्यकंबूलयोगस्यतुल्यंफलंप्रददाति । उदाहरणम् । सुखप्राप्तिप्रश्नेलग्नंसिंहः तत्स्वामीसूर्यः मेषेउच्चे । सुखभवनाधीशोभौमः मकरेउच्चे । चंद्रोनीचेवृश्चिके । एवंत्रयाणांपरस्परंमुथशिलेजातेसतिअधमोत्तमसंज्ञकंकंबूलमभूदिति सुखप्राप्तिरीषदाया ससाध्याभवति ॥ ४४ ॥ अथाधममध्यमकंबूललक्षणमाह । चंद्रइति । यदिचंद्रोनीचगृहगतः शत्रुगृहगतोवास्वहद्दायामा दिशब्देनस्वद्रेक्काणेवास्वनवांशेवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुथशिलेनचेदित्थशालीमुथशिलीभवति तदाऽध ममध्यमकंबूलमुच्यते । कुतः चंद्रस्याधमाधिकारत्वादितरयोर्मध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । उदाहरणम् । पुत्रप्राप्तिप्रश्नेकन्या

चंद्रोनीचारिगेहस्थःस्वहद्दादिगतोनचेत् ॥ तत्रेत्थशालीकंबूलंमुच्यतेऽधममध्यमम् ॥ ४५ ॥
इंदुर्नीचारिगेहस्थःपादोनेनेत्थशालकृत् ॥ कंबूलंमध्यमंज्ञेयंपूर्वतुल्यफलप्रदम् ॥ ४६ ॥

लग्नंतत्स्वामीबुधःमकरेस्वहद्दायांत्र्यंशः । पुत्रभावाधीशः शनिस्तुमीनेस्वहद्दायांपंचांशोस्ति । चंद्रस्तुनीचेवृश्चिकेत्र्यंशः । एषांत्रयाणांपरस्परमुथशिलयोगेजातेसति अधममध्यमकंबूलंजातं । तेनसंततिप्राप्तिरल्पायाससाध्याज्ञेया ॥ ४५ ॥ अथा न्यदधमकंबूललक्षणमाह । इंद्विति । यदींदुश्चंद्रः स्वनीचराशिगतःस्वशत्रुराशिगतोवा । पादोनेन उत्तममध्यमाधिकारर हितेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुथशिलेनचेन्मुथशिलीभवति तदाऽधमाख्यंकंबूलंज्ञेयम् । कुतः चंद्रस्याधमा धिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोः समाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्वमुक्तस्यकंबूलयोगस्यतुल्यंफलंप्रददाति । उदाहरणम् । राज्या प्तिप्रश्नेवृषलग्नंतत्स्वामीशुक्रःषडंशःसिंहे । राज्याधीशः शनिर्वृषेदशांशः । चंद्रस्तुनीचेवृश्चिकेत्र्यंशोस्ति । एषांमुथशिल

पुनःप्रकारांतरेणमध्यमकंबूललक्षणमाहश्लोकार्धेन । पादोनेनेति । पादोनेनउत्तममध्यमाधिकाररहितेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुथशिलेनसमाधिकारश्चंद्रश्चेन्मुथशिली । तदामध्यमकंबूलंस्यादित्यस्माभिर्युक्तं युक्तिसहंप्रतीयते । कुतःसर्वेषांसमाधिकारप्राप्तत्वात् । उदाहरणम् । धनलाभप्रश्नेलग्नंमेषः । तत्स्वामीभौमः सिंहेदशांशः १० धनेशःशुक्रः कुंभेदशांशः १० चंद्रस्तुलायांदशांशः १० एषांपरस्परंमुथशिलयोगे जातेसतिमध्यमकंबूलं तेनलब्धिर्मध्यमा । नोत्कृष्टानापकृष्टाचेत्यर्थः । अथाधमकंबूलंश्लोकार्धेनाह । नीचारिस्थेनेत्थशालइति । स्वनीचराशिगतेनस्वशत्रुराशिगतेनवालग्नाधीशे

पादोनेनापिमध्यंस्यादितियुक्तंप्रतीयते ॥ नीचारिस्थेनेत्थशालेऽधमकंबूलमुच्यते ॥ ४३ ॥
नीचशत्रुभगश्चंद्रःस्वभोच्चस्थेत्थशालकृत् ॥ अधमोत्तमकंबूलंपूर्वतुल्यफलप्रदम् ॥ ४४ ॥

नकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुथशिलेनसमाधिकारस्थितश्चंद्रश्चेन्मुथशिलंकरोति तदाधमाख्यंकंबूलंस्यात् । कुतश्चंद्रस्य समाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरधमाधिकारप्राप्तत्वात् । उदाहरणम् । पुत्रप्रश्नेकन्यालग्नंतस्यस्वामीबुधःमीनेनीचे । पुत्रभावाधीशोगुरुःमकरेनीचे । चंद्रस्त्वधिकाररहितः । अत्रत्रयाणांपरस्परंमुथशिलयोगादधमंकंबूलंस्यात् । तेनपुत्राप्तिचिंता अधमाऽधमफला । ईषत्कष्टसाध्येतियावत् ॥ ४३ ॥ अथाधमोत्तमकंबूललक्षणमाह । नीचशत्र्विति । यदिचंद्रोनीचराशिगतःशत्रुराशिगतोवा स्वगृहगतेनस्वोच्चगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुथशिलेनचेन्मुथशिलीभवति तदा अधमोत्तमकंबूलंस्यात् । कुतः चंद्रस्याऽधमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरुत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्वमुक्त

माधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरधमाधिकारप्राप्तत्वात् । अत्रोदाहरणं । भाग्यप्राप्तिप्रश्नेमेषलग्नंतस्यस्वामीभौमः कर्केनीचे स्तिनवमभवनस्वामीगुरुर्मकरेनीचे चंद्रः कर्केस्वद्रेकाणे एषांपरस्परमुथशिलयोगसत्वान्मध्यमाधमंकंबूलंजातं भाग्यप्राप्तिरा याससाध्याभवति ॥ ४१ ॥ अथापरमुत्तमकंबूललक्षणमाह । इंदुरिति । इंदुश्चंद्रः पदोनः अधिकाररहितःस्वगृहस्वोच्च स्वद्रेकाणस्वनवांशस्वनीचस्वशत्रुक्षेत्ररूपाधिकाररहितः । किंतु समग्रहादिगतः । स्वर्क्षोच्चस्थितेनस्वराशिगतेनस्वोच्चराशि गतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परमुथशिलेनचेन्मुथशिलवान्भवति तदोत्तममेवकंबूलंस्यात् । कुतः चंद्रस्याधिका रशून्यत्वात् । इतरयोरुत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । अत्रोदाहरणम् । धनलाभप्रश्नेतुलालग्नं लग्नाधीशःशुक्रः लग्नेस्वगृहे ।

इंदुःपदोनःस्वर्क्षोच्चस्थितेनाप्युत्तमंतुतत् ॥ स्वहद्दादिगतेनापिपूर्ववन्मध्यमुच्यते ॥ ४२ ॥

धनाधीशोभौमः मकरेउच्चे । चंद्रःसमद्रेकाणेमिथुनेस्ति । एषांपरस्परमुथशिलयोगसत्वात् कंबूलंसमोत्तमंजातमितिभाग्य प्राप्तिरुत्तमा । अथापरंमध्यमकंबूललक्षणंश्लोकार्धेनाह । स्वहद्दादीति । स्वहद्दायांस्वद्रेकाणेवास्वनवांशेवास्थितेनलग्नाधी शेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुथशिलेनसमाधिकारश्चंद्रश्चेन्मुथशिलीतदाकंबूलंमध्यमंस्यात् । कुतश्चंद्रस्याधिकारराहित्या दितरयोः मध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्ववत्पूर्वोक्तमध्यमकंबूलतुल्यफलदम् । उदाहरणम् । धनलाभप्रश्नेतुलालग्नंतस्य स्वामीशुक्रः सिंहेस्वहद्दायांदशांशः १० धनभावाधीशोभौमःस्वहद्दायां चंद्रस्तुमध्यमद्रेकाणेमिथुनेदशांशःतत्रैषांपरस्परंमुथ शिलयोगोस्ति । तस्मान्मध्यममेतत्कंबूलंभवति । तेनधनलाभोमध्यमोभवति ॥ ४२ ॥ ॥ ॥

स्वहद्दायांस्वद्रेक्काणेवास्वनवांशेवास्थितेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परकृतमुथशिलेनस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेवास्थितश्चंद्रोमुथशिलंचेत्करोति तदामध्यममध्यमंकंबूलंस्यात् । कुतः सर्वेषांमध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । अत्रोदाहरणम् । संततिप्रश्नेमिथुनलग्नंतस्यस्वामीबुधस्तुलायांस्वहद्दायांअष्टमांशः ८ सुतभवनाधीशः शुक्रोमिथुनेस्वहद्दायामष्टमांशः ८ चंद्रस्तुकर्केप्रथमद्रेक्काणेस्वीयनवांशेचाऽस्ति अत्रत्रयाणामपिपरस्परंमुथशिलयोगाच्चमध्यममध्यमाख्यंकंबूलं तेनसंततिप्राप्तिर्मध्यममध्यमाभवति ॥ प्रयत्नेनसाध्येत्यर्थः ॥ ३९ ॥ ४० ॥ अथश्लोकार्धेनमध्यमकंबूललक्षणमाह । मध्यममिति । हीनारहिताअधिकृतयोऽधिकारायेषांतेहीनाधिकृतयस्तेचतेखेटाश्चतेभ्योजातंमुथशिलम् । एतदुक्तंभवति । स्वोत्तममध्यमाधिकाररहितेनअ

मध्यमंचकंबूलंस्याद्धीनाधिकृतिखेटजम् ॥ मध्यमाधमकंबूलंनीचारिभगखेटजम् ॥ ४१ ॥

र्थात्समाधिकारप्राप्तेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनच कृतपरस्परमुथशिलेनस्वमध्यमाधिकारस्थःशशीचेत् मुथशिलंकरोति तदा मध्यमकंबूलंस्यात् । कुतः चंद्रस्यमध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोःसमाधिकारप्राप्तत्वात् । अत्रोदाहरणम् । संततिप्रश्नेवृषलग्नंतत्पतिःशुक्रः । समस्यहद्दायांचतुरंशःसन् मकरेऽस्ति । पंचमभवनाधीशोबुधः समस्यहद्दायांपंचांशःसन् तुलायामस्ति । चंद्रस्तुस्वेद्रेक्काणेकर्केत्र्यंशोस्ति । परस्परमेतन्मुथशिलेकृतेमध्यमकंबूलंजातं तेनसंततिप्राप्तिरायाससाध्येत्यर्थः । अथश्लोकार्धेनमध्यमाधमकंबूललक्षणमाह । मध्यमाधमेति । लग्नाधीशेनकार्याधीशेनचस्वनीचक्षेत्रेस्वशत्रुक्षेत्रेवास्थितेनकृतपरस्परमुथशिलेनस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेवास्थितश्चंद्रोमुथशिलंचेत्करोतितदामध्यमाधमाख्यंकंबूलंस्यात् । कुतः चंद्रस्यमध्य

अथश्लोकार्धेनोत्तमाधमकंवूललक्षणमाह ॥ उत्तमेति ॥ स्वनीचराशिगतेनस्वशत्रुराशिगतेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंमुथशिलयोगेसतिस्वगृहगतः स्वोच्चराशिगतोवाचंद्रः तयोरन्यतरेणचेत्मुथशिलंकरोति तदोत्तमाधमता उत्तमाधमाख्यंकंवूलंस्यात् । कुतः चंद्रस्योत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरधमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ स्त्रीप्राप्तिप्रश्ने तुलालग्नंतत्स्वामीशुक्रः कन्यायांदशांशः १० नीचे स्त्रीभवनाधीशोभौमः कर्के नीचेपंचदशांशश्चंद्रोऽपिकर्केस्वगृहे द्वादशांशः १२ एषांपरस्परंमुथशिलयोगः उत्तमाधमकंवूलाख्योंजातोऽतःस्त्रीप्राप्तिरीषदायाससाध्या । अथमध्यमोत्तमकंवूललक्षणमाह । स्वद्रेकाणेति । स्वद्रेकाणेस्वनवांशकेवास्थितःसन् स्वभोच्चस्थेनस्वगृहगतेनस्वोच्चराशिगतेनवालग्नाधीशेनका

उत्तमाधमतानीचरिपुगेहस्थितेनचेत् ॥ स्वद्रेकाणांशगश्चंद्रःस्वभोच्चस्थेत्थशालकृत् ॥ ३९ ॥
मध्यमोत्तममेतच्चपूर्वस्मान्नविशिष्यते ॥ स्वहद्दादिपदस्थेनकंबूलंमध्यमध्यमम् ॥ ४० ॥

र्याधीशेनचपरस्परकृतमुथशिलेनइत्थशालकृतमुथशिलंचेत्करोति तदैतत्कंवूलंमध्यमोत्तमाख्यंस्यात् । कुतः चंद्रस्यमध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरुत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्मध्यमोत्तमंकंवूलंपूर्वस्मात् पूर्वोक्तात् उत्तममध्यमकंवूलान्नविशिष्यते । नविशिष्टफलदमित्यर्थः । अत्रोदाहरणम् । स्त्रीप्राप्तिप्रश्नेतुलालग्नंतस्यस्वामीशुक्रः लग्नेस्वगृहेचतुर्विंशत्यंशः २४ सप्तमभावोमेषः तत्स्वामीभौमः मेषेस्वगृहे अष्टाविंशत्यंशः २८ चंद्रस्तुवृषकर्कौविहायमकरेस्वनवमांशेद्वाविंशत्यंशैः २२ तत्रैषांमुथशिलंपरस्परमभूदितिमध्यमोत्तमाख्यंकंवूलं । अत्रस्त्रीप्राप्तिरुत्तमा ॥ अथश्लोकार्धेनमध्यमाधमकंवूललक्षणमाह ॥

नियतम् । चंद्रमुथशिलंतुलग्नेशकार्येशयोर्मध्येकेनचिदेकेनसहापेक्षितम् ॥ २७ ॥ अथोत्तममध्यमकेवलोत्तमयोःकंबूलयोर्लक्षणमाह ॥ स्वीयेति ॥ अथस्वीयहद्दाद्रेकाणांकभागस्थेनस्वहद्दायांस्वद्रेकाणेवास्वनवांशेनवालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुथशिलेनचस्वगृहगः स्वोच्चराशिगतोवाचंद्रश्चेन्मुथशिलंकरोति तदोत्तममध्यमंकंबूलंस्यात् । कुतःचंद्रस्योत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोर्मध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । ग्रंथकर्त्रातुमध्यमोत्तममित्युक्तम् कुतः छंदोभंगभयात् ॥ अत्रोदाहरणम् ॥ ममभाग्यंभविष्यति नवेति प्रश्नेतुलालग्नं तस्यस्वामीभृगुर्दशमेस्वहद्दायांदशांशः १० भाग्यभवनाधीशोबुधः

स्वीयहद्दाद्रेकाणांकभागस्थेनेत्थशालतः ॥ मध्यमोत्तमकंबूलंहीनाधिकृतिनोत्तमम् ॥३८॥

सप्तमेस्वहद्दायांचतुर्दशांशः १४ अनयोःपरस्परमुथशिलं । चंद्रःकर्के स्वगृहेअष्टादशांशस्ताभ्यांमुथशिलोत्युत्तममध्यममेतत्कंबूलमत्यल्पायाससाध्यंभाग्यंफलिष्यति । एवंस्वद्रेकाणस्वनवांशस्थाभ्यां उदाहरणानिएषूह्यानि । एवंहीनाधिकृतिना हीनाःगताःउत्तममध्यमाधमाधिकाराः यस्यताद्दशेनलग्नाधीशेनकार्याधीशेनपरस्परमुथशिलेनस्वगृहस्थःस्वोच्चस्थोवाशशीचेन्मुथशिलंकरोति तदोत्तममेवकंबूलंभवति । कुतः केवलंचंद्रस्योत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोःसमाधिकारप्राप्तत्वात् ॥ उदाहरणम् ॥ राज्याप्तिप्रश्नेलग्नंमिथुनंतस्यस्वामी बुधःसमस्थगृहेतिष्ठति । राज्यभवनाधीशोगुरुः समस्थगृहेकन्यायामस्तिचंद्रस्तूच्चेवृषे । एवंत्रयाणांपरस्परमुथशिलयोगेसत्युत्तमंकंबूलंजातंतेनराज्यप्राप्तिरुत्तमावक्तव्या ॥ ३८ ॥

उत्तममध्यकंबूलम्

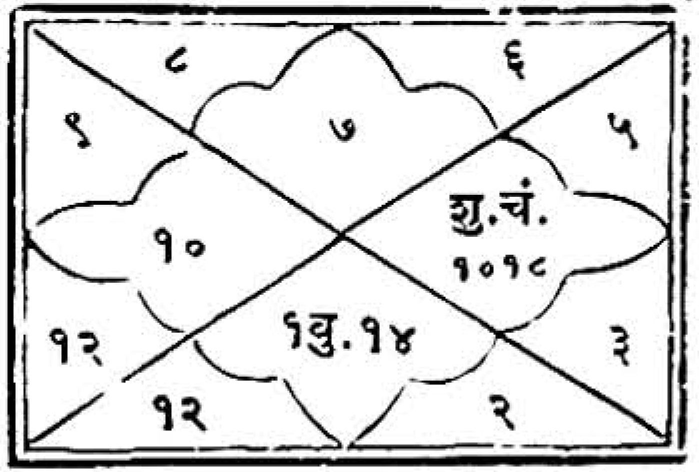

	लग्नाधीकार्यौ०	लग्नाधीकार्यौ०	लग्नाधिका०	लग्नाधिका०
उत्तमाधिकारश्चंद्रः	मध्यमाधिकारस्थौ०	मध्यमाधिका०	समाधिका०	अधमाधिका०
मध्यमाधिकारश्चंद्रः	उत्तमाधिका०	मध्यमाधिका०	समाधिका०	अधमाधिका०
समाधिकारश्चंद्रः	उत्तमाधिका०	मध्यमाधिका०	समाधिका०	अधमाधिका०

स्वहद्दास्वद्रेकाणस्वनवांशाधिकारोमध्यमः । स्वशत्रुस्वनीचाधिकारोऽधमः । एतत्स्थानत्रितयराहित्यंसमाधिकारः । उक्तंचमनुष्यजातके कंबूलमीषद्धितयेत्थशालेचंद्रोऽपिचेन्मुत्थशिलंविधत्ते । मिथःस्वगेहोच्चगतौप्रधानंमध्यंत्रिकाद्येत्वधमंपरर्क्षे ॥ समरसिंहेप्युक्तमस्ति ॥ ३६ ॥ उत्तमोत्तमाभिःसंज्ञाभिस्तानेवभेदानाह । तत्रादौउत्तमोत्तमकंबूललक्षणमाह ॥ यदींदुरिति ॥

यदींदुःस्वगृहोच्चस्थस्तादृशौलग्नकार्यपौ ॥ इत्थशालीकंबूलंतदुत्तमोत्तममुच्यते ॥ ३७ ॥

यदिइंदुश्चंद्रः गृहोच्चस्थः स्वगृहेस्वोच्चेवाभवति । तादृशौलग्नकार्यपौ । तादृशेनस्वगृहस्वोच्चस्थितेनवालग्नाधीशेन तथास्वगृहस्थेनोच्चस्थितेनवाकार्याधीशेन परस्परकृतमुथशिलेन सहइत्थशालीमुथशिलंकरोति तदातत्कंबूलंउत्तमोत्तममुच्यते । त्रयाणांउत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । अयंप्रथमोभेदः । अत्रषोडशकंबूलयोगेषुलग्नेशकार्येशयोरेकाधिकारत्वंपरस्परमुथशिलंच

भौमोद्वयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोरित्थशालेपरस्परमुथशिलयोगेसतिभांतेजोहरन् राज्यंह रति । पुनर्मणऊयोगोऽयम् ॥ ३५ ॥ अथाष्टमषोडशभेदभिन्नंकंबूलयोगंवक्तुकामःसामा न्यतःकंबूलयोगलक्षणमाह ॥ लग्नकार्येशयोरित्थेति ॥ अत्रलग्नाधीशकार्याधीशयोरित्थशा लेपरस्परमुथशिलयोगेसति अनयोर्मध्येकेनचिदेकेनसाकंइंद्वित्थशालतः इंदुश्चंद्रः इत्थशा लतः मुथशिलंचेत्करोतितदाकंबूलं कंबूलनामायोगःस्यात् लग्नेशकार्येशयोर्मध्येकेनचिदेके नसहचंद्रमुथशिलेकंबूलंभवतीत्युक्तम् । ताजिकभूषणेयथा । निशाकरोयोगकरग्रहाभ्यामे

पुनर्मणऊयोगः

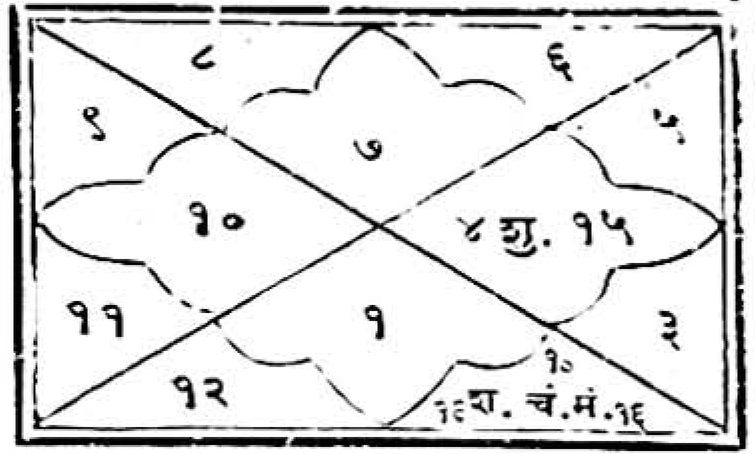

लग्नकार्येशयोरित्थशालेत्रेंद्वित्थशालतः ॥ कंबूलंश्रेष्ठमध्यादिभेदैर्नानाविधंस्मृतम् ॥३६॥

केनचेन्मुत्थशिलंकरोति । कंबूलयोगःकथितस्तदानींपूर्णोहिमध्योधमकस्त्रिधाऽसौ । सममध्यमयोर्मध्यमत्वेनगणनात्रि धाइत्युक्तम् ॥ अन्यच्च ॥ द्वयोर्मुथशिलेविधुःकेनचित्स्यात्तयोर्मुथशिलःसकंबूलयोग इति ॥ तत्कंबूलंसामान्यतस्त्रिविधम् श्रेष्ठमध्यादि । श्रेष्ठम् । मध्यमम् । समम् । आदिशब्देनाधमम् । एतैर्भेदैर्नानाविधंस्मृतम् । लग्नेशकार्येशचंद्राणांचतुर्विधाधिका रभेदेनषोडशप्रकारकमित्यर्थः । तद्यथा । उत्तमोत्तमम् १ उत्तममध्यमम् २ उत्तमम् ३ उत्तमाधमम् ४ मध्यमोत्तमम् ५ मध्यममध्यमम् ६ मध्यमम् ७ मध्यमाधमम् ८ समोत्तमम् ९ सममध्यमम् १० समम् ११ समाधमम् १२ अधमोत्तमम् १३ अधममध्यमम् १४ अधमम् १५ अधमाधमम् १६ एतेषांप्राकट्यार्थंचक्रंलिख्यते ॥ तत्रस्वगृहेस्वोच्चाधिकारश्चोत्तमः ॥

तित्वान्मिलतिइतिहेतोः नार्याःजायायाःलाभःप्राप्तिर्नो नास्तीतिवक्तव्यम् । अयमेकोयोगः । अथा
परः । अथवा यथावस्थितेपूर्वस्मिन्योगेबुधापेक्षयाभौमः स्वल्पांशैरवस्थितःसन्पृष्ठतोभवति । एवम
स्मिन् भौमेपृष्ठगतेसति असौमणऊयोगः कार्यनाशकोभवति । मणऊयोगोऽयम् ॥ ३१ ॥ ३२ ॥
॥ ३३ ॥ अथमणऊयोगभेदमाह ॥ यदीत्थशालइति ॥ यद्युभयोर्लग्नेशकार्येशयोर्मुथशिलयोगोस्ति
तथाशनिभूसुतौएकर्क्षगौलग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचित्सहएकराशिगतौस्तः । स्वदीप्तहीनाधिकां

मणऊयोगोऽयम्

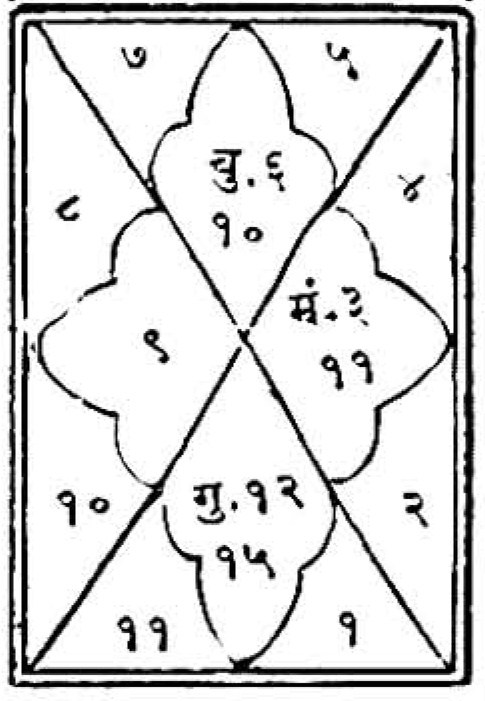

यदीत्थशालोस्त्युभयोःस्वदीप्तहीनाधिकांशैःशनिभूसुतौचेत् ॥ एकर्क्षगौलग्नप
कार्यपौस्तस्तेजोहरौकार्यहरौनिरुक्तौ ॥ ३४ ॥ राज्याप्तिपृच्छातुललग्ननाथःकर्के
सितोंशैस्तिथिभिर्दिगंशैः॥वृषेशशीभूपलवैःकुजश्चहरन्द्वयोर्भाहरतेचराज्यम् ३५

शैः । स्वशब्देनलग्नाधीशकार्याधीशावुच्येतेतयोर्येदीप्तांशकास्तदपेक्षयान्यूनैरधिकैर्वादीप्तांशमध्यवर्तिभिः शनिभौमयोरंशैः
कृत्वालग्नपकार्यपयोः लग्नाधीशकार्याधीशयोस्तेजोहरौसंतौकार्यहरौकार्यनाशकौनिरुक्तौ ॥ ३४ ॥ अथोदाहरणम् ॥ राज्या
प्तिपृच्छेति । ममराज्यप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छायांप्रश्नेतुलालग्नंतस्यनाथःस्वामी सितःशुक्रः कर्केदशमेस्थानेतिथिभिः पं
चदशांशैरुपलक्षितोस्ति । राज्यभवनाधीशः शशीचंद्रोवृषेउच्चस्थःसन्नष्टमगतःसदिगंशैर्दशभिरंशैरुपलक्षितोऽस्ति । कुजोवृ
षस्थःसन् भूपलवैः षोडशांशैरुपलक्षितोऽस्ति । चकाराच्छनिरपि वृषस्थःसन्भूपलवैः षोडशांशैरुपलक्षितोऽस्तीतिज्ञातव्यम् ।

स्थानदृष्टिरपेक्षिता । यदिशीघ्रखेटात् लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येयःशीघ्रखेटःशीघ्रगतिग्रहोंशादिस्तस्मात्पश्चात्पूर्वंपुरःअग्रे वांशैरेववक्रोभौमःशनिर्वातिष्ठति तादृशोभौमःशनिर्वातुर्यदृष्ट्याचतुर्थस्थानदृष्ट्यावैकर्क्षसप्तर्क्षभुवा । अथवाएकराशिजा तयादृष्ट्या तथा सप्तमस्थानजातयादृशादृष्ट्यावाचेदंशैरधिकोनकैः । तद्यथा । शीघ्रग्रहस्यभागापेक्षयाऽधिकैर्वांशैः शीघ्रग तिग्रहस्यदीप्तांशमध्यवर्तिभिःपश्यन्सन् शीघ्रगतिग्रहस्यतेजोहरेत् । कीदृशः । कार्यपदेत्थशालीस्थितः कार्यपदंवांछि तकार्यस्यस्थानं । अर्थात्कार्यस्थानाधीशेनसहमुथशिलकारीसंस्थितोऽपिवर्तमानश्चेद्भवति तदाअसौमणऊनामयोगःस्यात् ।

तेजोहरेत्कार्यपदेत्थशालीस्थितोऽपिवासौमणऊशुभोन ॥ स्त्रीलाभपृच्छातनुरस्तिकन्याऽत्र
ज्ञोदिगंशैस्तिथिभिःसुरेज्यः ॥३२॥ कलत्रगःखेऽवनिजोभवांशैःपूर्वंबुधोभौमहृतःस्वतेजाः ॥
जीवेनपश्चान्मिलतीतिलाभोनार्यास्तुनोपृष्ठगतेऽथवास्मिन् ॥ ३३ ॥ ॥ ॥

सशुभोन । कार्यकर्तानभवेदित्यर्थः । अथोदाहरणम् । स्त्रीलाभेति कलत्रगइतिच । ममस्त्रीप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छा यांप्रश्नेतनुर्लग्नंकन्यास्ति । तस्यस्वामीज्ञोबुधः । अत्रकन्यायांदिगंशैर्दशभिरंशैरुपलक्षितोऽस्तितथासुरेज्योगुरुःतिथिभिःपं चदशभागैरुपलक्षितःसन्कलत्रगःकलत्रंस्त्रीभवनंतत्रगच्छतीति सप्तमस्थानेऽस्तीत्यर्थः । तथा अवनिजोभौमःखेदशमस्था नेभवांशैरेकादशभिरंशैरुपलक्षितोऽस्तिअथभौमस्तुर्यदृष्ट्याबुधंपश्यति । तस्माद्बुधात् । एकांशेनाधिकोभूत्वाऽग्रस्थितोजा तस्ततोग्रेगत्वाभौमेनहृतंस्वतेजोयस्यतादृशः तेजोरहितः । ततोबुधः पूर्वंप्रथमतःकृतःपश्चादनंतरंजीवेनकार्याधीशेनसहशीघ्रग

कथितः ॥ २८ ॥ अथास्ययमयायोगस्योदाहरणम् ॥ राज्येति ॥ दिगशंकइतिच ॥ ममराज्यप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छायांप्रश्नेलग्नंतुला । तस्यनाथःस्वामीसितःशुक्रः । मेषेसप्तमस्थानेगतोऽष्टलवैरुपलक्षितोस्ति । तथाराज्यनाथः राज्यभवनं दशमंतस्यनाथःस्वामीचंद्रःरसांशैःषडंशैरुपलक्षितःसन् वृषभस्थोऽष्टमस्थानगतोभवति । तयोर्लग्नाधीशराज्यनाथयोःपरस्परंद्विर्द्वादशस्थानस्थितत्वात् दृष्टिर्नास्त्येव । गुरुःबृहस्पतिर्मंदोमंदगतिर्ग्रहःदिगंशकोदशभिरंशैःपरिमितःकर्कगतःकर्क

राज्याप्तिपृच्छातुललग्ननाथोमेषेसितस्त्वष्टलवैर्वृषस्थः ॥ चंद्रोरसांशैर्यदिराज्यनाथोदृष्टिस्तयोर्नास्तिगुरुस्तुमंदः ॥ २९ ॥ दिगंशकैःकर्कगतस्तुपश्यन्नुभौमहोदीप्तलवैःसचांद्रं ॥ ददौसितायेतिपदस्यलाभोऽमात्येनभावीतिविमृश्यवाच्यम् ॥३०॥ वक्रःशनिर्वायदिशीघ्रखेटात्पश्चात्पुरस्तिष्ठतितुर्यदृष्ट्या ॥ एकर्क्षसप्तर्क्षभुवादृशा-वापश्यन्नथांशैरधिकोनकैश्चेत् ॥ ३१ ॥ ॥ ॥

यमयायोगोऽयम्

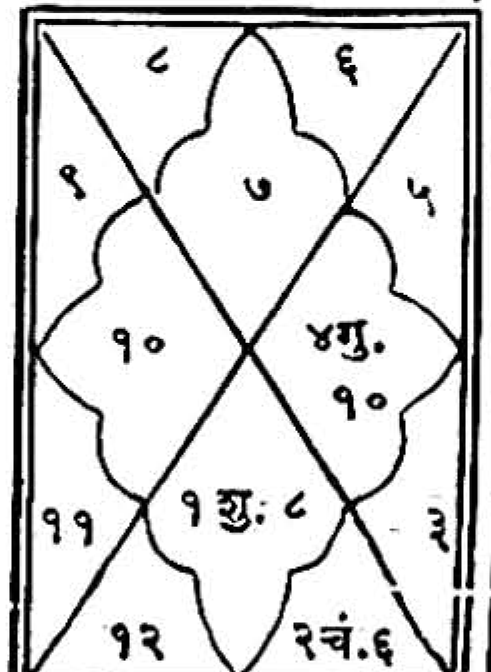

स्थितोदशमस्थानस्थितःसन्उभौलग्नाधीशकार्याधीशौस्थानदृष्ट्यापश्यन्सन् उभाभ्यांचंद्रशुक्राभ्यां अधिकैःस्वदीप्तांशैःकृत्वासचांद्रंचंद्रसंबंधिमहःतेजोगृहीत्वासितायशुक्रायददौददाति । अतःकारणात् पदस्यस्थानस्यराज्यलाभोऽमात्येनमंत्रिणाभावीभविष्यति । इतिविमृश्यविचार्यवाच्यंवक्तव्यम् ॥ यमयायोगोऽयम् ॥ ॥ २९ ॥ ३० ॥ अथमणऊयोगलक्षणमाह ॥ वक्रइति ॥ तेजोहरेदितिच ॥ अस्मिन्मणऊयोगेलग्नाधीशकार्याधीशयोःपरस्परं

नुर्लग्नंकन्यास्ति । तस्यस्वामीबुधःसिंहगतःसिंहराशौद्वादशस्थानेदशांशैर्दशभिरंशैरुपलक्षितोस्ति तथादेवगुरुःबृहस्पतिःसूर्या शकैर्द्वादशभिरंशैरुपलक्षितःसन्कलत्रेसप्तमस्थानेस्ति तयोर्बुधजीवयोर्मिथःपरस्परंषडष्टस्थानस्थितत्वाद्दृष्टिर्नास्त्येव । अथ चंद्रःशीघ्रःशीघ्रगतिग्रहःउभयोर्बुधजीवयोर्मध्यगतःसन्चापेधनुषिअथवावृषभराशौअस्ति । कीदृशः। उभयदृश्यमूर्तिः उभा भ्यांबुधजीवाभ्यांदृश्यामूर्तिःस्वरूपंयस्यबुधजीवदृष्टः । पुनःकीदृशः। अष्टभागैरथवाभवांशैःएकादशभिरंशैरुपलक्षितः एता दृशश्चंद्रःबुधतस्तेजःसामर्थ्यंआदायगृहीत्वाजीवायगुरवेयद्दौददातिस्म तस्माल्लग्नस्वामिनोबुधस्यतेजोपहारात्स्वप्रयत्नेन स्त्री

चापेवृषेचोभयदृश्यमूर्तिःशीघ्रोऽष्टभागैरथवाभवांशैः ॥ आदायतेजोबुधतोददौयज्जीवायलाभःप
रतःस्त्रियाःस्यात् ॥ २७ ॥ अंतस्थितोमंदगतिस्तुपश्येद्दीप्तांशकैर्द्वावथशीघ्रतस्तु ॥ नीत्वामहो
यच्छतिमंदगायकार्यस्यसिद्ध्यैयमयःप्रदिष्टः ॥ २८ ॥ ॥ ॥ ॥

प्राप्तिर्नभवतीतिवक्तव्यम्। कुतः ।तृतीयेनमध्यस्थचंद्रेणतेजोपहारात्तस्मात्तृतीयमध्यस्थप्रयत्नेनस्त्रियाःप्राप्तिर्वक्तव्या ॥ नक्त योगोयम् ॥ २६ ॥ २७ ॥ ॥ अथयमयायोगलक्षणमाह ॥ अंतःस्थितइति । द्वौलग्नाधीशकार्याधीशौपरस्परंनपश्य तःअनयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोरंतःस्थितोमध्येवर्तमानोमंदगतिर्ग्रहःस्वदीप्तांशैः कृत्वाद्वौलग्नाधीशकार्याधीशौस्थानदृष्ट्याप श्येत् । अथसमंदगामीग्रहःशीघ्रतःलग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येयःशीघ्रगतिग्रहःतस्मान्महस्तेजोनीत्वागृहीत्वामंदगायमंदग तिग्रहाययच्छति ॥ लग्नपकार्यपयोर्मध्येयोमंदगतिर्ग्रहःतस्मैयच्छतिददातिसयमयाख्योयोगः वांछितकार्यस्यसिद्ध्यैप्रदिष्टः

अथईसराफयोगस्यलक्षणमाह ॥ शीघ्रइति ॥ यदामंदगतेःमंदगतिग्रहस्यैकमप्यंशं शीघ्रःशीघ्रगतिग्रहोभ्येति अतिक्रम्याग्रे गच्छति तदाईसराफःईसराफाख्योयोगःस्यात् । अपरःपर्यायोमूसरीफाख्यइति । खलोत्थेशीघ्रगतिमंदगतिग्रहयोःपापयोः संबंधेनजातेमूसरीफेयोगेसतिकार्यक्षयोवांछितकार्यनाशःस्यात् । तस्मिन्नीसराफयोगेसौम्येशुभग्रहोत्पन्नेकार्यक्षयोनास्ति । इदंफलंहिल्लाजमतेनचिंत्यंज्ञेयम् ॥ २४ ॥ अथनक्तयोगस्यलक्षणमाह ॥ लग्नेशेति ॥ लग्नेशःलग्नस्वामी । कार्याधिपःकार्य

शीघ्रोयदामंदगतेरथैकमप्यंशमभ्येतितदेसराफः ॥ कार्यक्षयोमूसरिफेखलोत्थेसौम्येनहिल्लाजमतेनचिंत्यम् ॥ २४ ॥ लग्नेशकार्याधिपयोर्नदृष्टिर्मिथोऽथतन्मध्यगतोपिशीघ्रः ॥ आदायतेजोयदिपृष्ठसंस्थान्न्यसेदथान्यत्रहिनक्तमेतत् ॥ २५ ॥ स्त्रीलाभपृच्छातनुरस्तिकन्यास्वामीबुधःसिंहगतोदशांशैः ॥ सूर्यांशकैर्देवगुरुःकलत्रेदृष्टिस्तयोर्नास्तिमिथोथचंद्रः ॥ २६ ॥ ॥ ॥ ॥

नक्तयोगोऽयम्

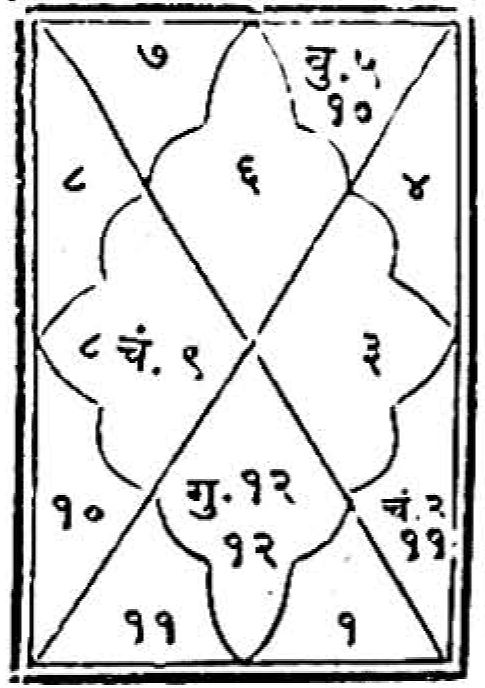

स्वामी । अनयोर्मिथःपरस्परंदृष्टिर्नास्ति । अथतन्मध्यगतोपिशीघ्रः यदितयोर्लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येयःकश्चिच्छीघ्रगतिग्रहोभवति तादृशोमध्यवर्तीपृष्ठसंस्थाच्छीघ्रग्रहात् तेजःआदायगृहीत्वाऽन्यत्रान्यस्मिन्मंदगतिग्रहेन्यसेत्अर्पयति तन्नक्तंनक्तनामयोगःस्यात् ॥२५॥ अथाऽस्यनक्तयोगस्योदाहरणमाह ॥ स्त्रीलाभेति । चापइति च । केनचित्प्रष्ट्रायस्मिन्कस्मिन्समये आगत्यपृच्छाप्रश्नःकृतः ममस्त्रीप्राप्तिर्भविष्यतिनवेति । तस्मिन्समयेत

॥ २६ ॥

शुभाशुभंफलंसंपूर्णमभवज्जातमितिवक्तव्यम् । यदालग्नपकार्याधीशौस्वर्क्षादिसत्स्थानगौशुभैर्युतेक्षितौचेद्भवितारौतदाशुभफलमग्रेभविष्यतीतिवाच्यम् । यदालग्नपकार्याधीशौस्वर्क्षादिसत्स्थानगौशुभग्रहैर्युतेक्षितौचेद्भवतः तदाशुभफलमिदानींवर्ततएवेतिवक्तव्यम् ॥ २२ ॥ अथाशुभफलमाह ॥ व्यत्यस्तमिति ॥ अस्मात्स्वर्क्षादिसत्स्थानगतइति पूर्वोक्तादर्थाद्विपरीतभावेदुष्टस्थानेसतिव्यत्यस्तंअन्यथाज्ञेयम् ॥ तद्यथा ॥ सलग्नाधीशःकार्याधीशोवास्वशत्रुक्षेत्रगतःस्वनीचगृहगतोवा स्वशत्रुहद्दादिष्वशुभेषुपापग्रहस्थानेषुवागतःसन्पापग्रहैर्युतोदृष्टोवाचेदभूत्तदाप्राक्पूर्वमेवाऽशुभमभवत् ॥ यदालग्नाधीशःकार्याधी

व्यत्यस्तमस्माद्विपरीतभावेऽथेष्टर्क्षतोऽनिष्टगृहंप्रपन्नः ॥ अभूच्छुभंप्रागशुभंत्विदानींसंयातुकामेनचभाविवाच्यम् ॥ २३ ॥ ॥ ॥ ॥

ईसराफयोगः

शोवादुष्टस्थानगतःसन् पापग्रहैर्युतईक्षितोवाचेदास्तेतदेदानीं अनिष्टंवर्ततएवेतिवाच्यम् ॥ अथतृतीयमुथशिलयोगेफलविशेषविचारमाह । अथेति । यदालग्नेशःकार्येशोवाइष्टर्क्षंगतःमित्रराशेःसकाशादनिष्टगृहंशत्रुगृहंप्रपन्नःप्राप्तःतदाप्राक्पूर्वंशुभंशुभफलंअभूज्जातमितिवक्तव्यम् । इदानीमशुभफलंवर्ततइतिवाच्यम् । संयातुकामेन । तद्यथा । लग्नाधीशःकार्याधीशोवामित्रगृहेवर्तते । अग्रेशत्रुगृहंप्रतिआयास्यतितदाअशुभफलंभाविवाच्यमग्रेभविष्यतीतिवाच्यम् ॥ २३ ॥ ॥ ॥ ॥

शिष्टाःकार्यमुशंति । तद्यथा । केनचिदागत्यप्रश्नःकृतः ममपुत्रस्त्रीराज्यलाभादिसुखंभविष्यतिनवेति । तत्रलग्नस्वामीप्रश्नकर्ताज्ञेयः । तत्तद्भावाधीशश्चकार्यस्वामी । तत्रपुत्रप्राप्तिचिंतापंचमभावात् । स्त्रीप्राप्तिचिंतासप्तमभावात् । राज्यप्राप्तिचिंतादशमभावात् । लाभचिंताएकादशभावात् । एवंसर्वत्रज्ञेयम् । तत्रलग्नेशस्यराज्याद्यभीष्टकार्यभावेशस्यचमुथशिलयोगोयथाभवति तथातद्भावप्राप्तिर्वक्तव्या । तयोर्वर्तमानोमुथशिलयोगश्चेत्तदातद्भावसंबंधिसुखंइदानींवर्ततइतिवाच्यम् । यदितयोःपूर्णमुथशिलयोगस्तदासंपूर्णतद्भावसंबंधिसुखंवाच्यम् । यदितयोःभविष्यन्मुथशिलयोगःतदातद्भावसौख्यंअग्रे

लग्नेशकार्याधिपतत्सहायायत्रस्युरस्मिन्पतिसौम्यदृष्टे ॥ तदाबलाढ्यंकथयंतियोगंविशेषतःस्नेहदृशाऽपिसंतः ॥ २१ ॥ स्वर्क्षादिसत्स्थानगतःशुभैश्चेद्युतेक्षितोभूद्भविताऽथवास्ते ॥ तदाशुभंप्रागभवत्सुपूर्णमग्रेभविष्यत्यथवर्ततेच ॥ २२ ॥ ॥ ॥ ॥

भविष्यतीतिवाच्यम् ॥ १९ ॥ २० ॥ अथदृष्टिविचारमाह ॥ लग्नेशेति ॥ लग्नेशःलग्नस्वामीकार्याधिपः कार्यस्वामीचतत्सहायोनामलग्नेशमित्रं कार्येशमित्रंचएतेचत्वारोयत्रयस्मिन्राशौस्युःभवंतिअस्मिन्राशौ पतिःस्वामीसौम्यःशुभग्रहः आभ्यां दृष्टेसति तदाप्रागुत्पन्नंमुथशिलयोगंबलाढ्यं उत्कृष्टफलदंकथयंति । तत्रापिसंतःअतिशिष्टाःस्नेहदृशास्नेहदृष्ट्याविशेषतः सबलमितिआहुः ॥ २१ ॥ अथाऽन्यमपिफलविचारमाह ॥ स्वर्क्षेति ॥ लग्नाधिपःकार्याधीशश्चस्वर्क्षादिषुस्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वत्रैराशिपस्वमुसल्लहेषु । अथवासत्स्थानेषुशुभग्रहस्थानेषुगतोविद्यमानःसन्शुभैःशुभग्रहैःयुतेक्षितश्चेदभूत् तदाप्राक्पूर्वं

निजंस्वीयंतेजःसामर्थ्यंमंदगतिग्रहाय उपाददीतददातितर्ह्यंयंइत्थशालाख्योयोगःस्यात् ॥ अस्यैवनामांतरंमुथशिलमिति । शीघ्रगतिग्रहात् शीघ्रग्रहदीप्तांशांतर्गतांतरभागैरधिकेमंदमुथशिलयोगइतिपर्यवसितोऽर्थः । अथपूर्णमुथशिलयोगमाह । यदिशीघ्रगतिग्रहःमंदगतिग्रहात् विलिप्ताएकविकलामात्रन्यूनोऽथवालिप्तार्धहीनःत्रिंशद्विकलान्यूनोऽपिभवेत्तदा एतन्मुथशिलंपूर्णविंशतिविंशोपकात्मकंजातंस्यात् । यदाद्वयोर्विकलांतावयवेनतुल्यताभवतितदापूर्णमुथशिलमित्यर्थतःसिद्धम् ॥ ॥ १८ ॥ अथअदृष्टौमुथशिललक्षणमाह ॥ शीघ्रइति ॥ तदेतिपद्यार्धेनच यदाशीघ्रः शीघ्रगतिग्रहः भांत्यलवस्थितः

शीघ्रो यदा भांत्यलवस्थितःसन्मंदेऽग्यभस्थोनिदधातितेजः ॥ स्यादित्थशालोऽयमथैषशीघ्रदीप्तांशकांशैरिहमंदपृष्ठे ॥ १९ ॥ तदाभविष्यद्गणनीयमित्थशालंत्रिधैवंमुथशीलमाहुः ॥ लग्नेशकार्याधिपयोर्यथैषयोगस्तथाकार्यमुशंतिसंतः ॥ २० ॥ ॥ ॥ ॥

राशेरंतिमांशेत्रिंशत्तमेंशेस्थितःसन्मंदेमंदगतिग्रहेऽग्यभस्थेअग्रिमराशौसतिशीघ्रग्रहस्यदीप्तांशावधितदाशीघ्रगतिग्रहः मंदगतिग्रहायतेजोनिदधाति । अयमित्थशालयोगः स्यात् । अथभविष्यन्मुथशिलयोगउच्यते । अथेति । एषशीघ्रगतिग्रहः स्वदीप्तांशेभ्योऽधिकांशैःकृत्वामंदगतिग्रहात्पृष्ठेस्थितःसन्मंदगतिग्रहेयदानिजतेजःदातुकामोभवति तदाइत्थशालंमुथशिलयोगोऽभविष्यत्अग्रेभविष्यतीतिगणनीयंज्ञेयम् । एवंत्रिधात्रिप्रकारकंमुथशिलमाहुः । अथमुथशिलयोगानांफलमाह । लग्नेशेति । लग्नेशःलग्नस्वामी यद्भावस्यप्रश्नःक्रियतेतद्भावस्वामीकार्याधिपः । अनयोर्यथामुथशिलयोगः । तथासंतःअति

७ कबूलं । ८ गैरिकबूलं । ९ खल्लासरं । १० रद्दं । अथो ११ दुफालिकुत्थं । १२ दुत्थोत्थदिवीरं । १३ तंबीरः । १४ कुत्थः १५ । दुरफः । १६ । एतेषोडशयोगाःस्युः एषामिक्कवालादीनांलक्ष्मलक्षणंकथयामि ॥ १५ ॥ १६ ॥ अथेक्कवालेंदुवारयोर्द्वयोर्लक्षणमाह ॥ चेदिति ॥ लग्नचतुर्थसप्तमदशमस्थानानांकंटकसंज्ञाउक्ताकथिता । कंटकचतुष्टयंकेंद्रमितिपर्यायाः तदनंतरं द्वितीयपंचमाष्टमैकादशानांस्थानानांपणफरसंज्ञाउक्ताकथिता । तदनंतरंतृतीयषष्ठनवमद्वादशस्थानानामापोक्लिमसंज्ञाउक्ता । चेत्समस्ताःसर्वेग्रहाः केंद्रेपणफरेचस्युः तदासइक्कवालाख्योयोगःस्यात्सइक्कवालयोगोराज्यसुखयोराप्तिर्लब्धि

चेत्कंटकेपणफरेचखगाःसमस्ताःस्यादिक्कवालइतिराज्यसुखाप्तिहेतुः॥आपोक्लिमेयदिखगाः
सकलेंदुवारोनस्याच्छुभःक्वचनताजिकशास्त्रगीतः ॥ १७ ॥ शीघ्रोऽल्पभागैर्घनभागमंदेग्र
स्थेनिजंतेजउपाददीत ॥ स्यादित्थशालोऽयमथोविलिप्तालिप्तार्धहीनोयदिपूर्णमेतत् ॥१८॥

स्तस्याहेतुः । अत्यंतशुभफलदइत्यर्थः । आपोक्लिमेयदिसर्वेखगाःग्रहाःस्युस्तदेंदुवारनामकस्ताजिकशास्त्रेगीतःकथितोयोगः स्यात् । किलइतिनिश्चयेन । सयोगःक्वचनकुत्रापिवर्षमासप्रवेशादौशुभोनस्यात् ॥ १७ ॥ अथमुथशिलयोगस्यलक्षणमाह ॥ शीघ्रइति ॥ ययोर्द्वयोर्ग्रहयोर्मुथशिलविचारःक्रियतेतयोर्मध्येयस्याधिकागतिःसशीघ्रगतिग्रहःद्वितीयःमंदगतिर्ग्रहःशीघ्रः शीघ्रगतिर्ग्रहःअल्पभागैःस्वल्पांशैरुपलक्षितोभवति । घनाबहवः भागाःअंशाःयस्यासौघनभागः तादृशेबह्वंशेमंदेमंदगतिग्रहे अग्रस्थेसति । एतदुक्तंभवति । शीघ्रगतिग्रहस्य भागापेक्षयामंदगतिग्रहस्याधिकभागाभवंति । तदाशीघ्रगतिग्रहः

णभागस्थग्रहोपरियादृष्टिः साबलवतीत्यर्थः । अत्रोदाहरणम् । भूकेंद्रेति ॥ मध्यादृशमस्थानाद्भूकेंद्रोपरिचतुर्थोपरियादृष्टिः साबलवती । एवंसर्वतोऽपिसप्तमादिद्वादशांतस्थानस्थितानांलग्नादिषष्ठांतस्थानस्थितेषुग्रहेषुयादृष्टिः साबलवतीत्यूह्यं विचार्यम् । श्रीकेशवदैवज्ञस्याप्ययमेवार्थः । तद्यथा । पराधखगदृक्प्राक्ज्यार्धदृक्तोधिकेति पराधखगस्यदृक् । लग्नादिषष्ठांतं पूर्वार्धम् । सप्तमादिद्वादशांतमपरार्धमिति । अथैकस्थानदृष्टौमतांतरमाह । एकर्क्षेपीति । एकर्क्षेएकराशिस्थितयोर्दृश्यद्रष्टोः

पुरःपृष्ठेस्वदीप्तांशैर्विशिष्टंदृक्फलंग्रहः ॥ दद्यादतिक्रमेतेषांमध्यमंदृक्फलंविदुः ॥ १४ ॥
प्रागिक्कवालोपरइंदुवारस्तथेत्थशालोऽपरईसराफः ॥ नक्तंततःस्याद्यमयामणाऊकबूलतोगैरिकबूलमुक्तम् ॥ १५ ॥ खल्लासरंरद्दमथोदुफालिकुत्थंचदुत्थोत्थदिबीरनामा ॥ तंबीरकुत्थौ दुरफश्चयोगाःस्युःषोडशैषांकथयामिलक्ष्म ॥ १६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

परस्परंयादृग्दृष्टिःसाअर्थजननी अत्यंतलाभपूर्वकशुभफलदात्रीज्ञेया । इत्येकेसूरयःपंडितास्ताजिकशास्त्रवेत्तारोविदुः ॥१३॥ अथपूर्वोक्तानांदीप्तांशानांप्रयोजनमाह ॥ पुरइति ॥ अनवमादिस्थानदृष्टौसत्यांग्रहोद्रष्टास्वदीप्तांशैः कृत्वापुरोऽग्रेपृष्ठेपश्चाद्वाऽवस्थितेग्रहेविशिष्टमुत्कृष्टंनवमादिस्थानस्थंदृक्फलंदृष्टिफलंदद्यात् । तेषांदीप्तांशानामतिक्रमेदृष्टिफलंमध्यमंसाधारणं दद्यादितिविदुः ॥ १४ ॥ अथषोडशयोगाव्याख्यायंते तत्रतेषांनामानिश्लोकद्वयेनाह ॥ प्रागिति ॥ खल्लेतिच । प्राक्प्रथमोयोगःइक्कवालः । १ अपरःइंदुवारः । २ तथेत्थशालः । ३ अपरःईसराफः । ४ ततोनक्तंस्यात् । ५ यमया । ६ मणाऊ ।

एवंकदाचित् ०।३।२०।५० एवंकदाचित्संभवतीतिग्रंथांतरेसमानतोक्ता । अथसूर्योदीनांदीप्तांशानाह ॥ तिथीति । सूर्यस्य तिथयःपंचदश १५ । चंद्रस्यार्काः द्वादश १२ । भौमस्याष्टौ ८ । बुधस्यनगाःसप्त ७ । गुरोरंकानव ९ । शुक्रस्यशैलाः सप्त ७ । शनेःखचराःनव ९ । सूर्यादीनांग्रहाणामेतेदीप्तांशकाज्ञेयाः ॥ अथदृष्टौकश्चिद्विशेषउच्यते ॥ चक्रइति । चक्रेलग्ना दिद्वादशराशिचक्रेवामदृग्वलवतीज्ञेयादक्षिणदृष्ट्यपेक्षयेत्यर्थः । वामस्यवामस्थानस्थग्रहस्यदृक्वामदृक् । वामभागस्थग्रह स्यदक्षिणभागस्थग्रहोपरियादृष्टिःसावलवती । लग्नादिषष्ठांतंदक्षिणविभागः । सप्तमादिद्वादशांतंवामविभागः । तदुक्तंबृ हज्जातके । कंदृगित्यादिश्लोकेवाममुदितेरिति राशिभिरुदितैर्दृश्यभागावस्थितैर्वामांगविभागलग्नस्योदितभागास्तथाद्वा दशैकादशनवमाष्टमाः तथासप्तमस्यराशेर्लग्नोदिततुल्यभागाः एषभागोदितोशेषोऽनुदितः अर्थादनुदितैरदृश्यैर्दक्षिणोवि भागः तत्रलग्नानुदितभागाः तथाद्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठाः सप्तमराशेर्लग्नोदिततुल्यविभागइत्यनुदितोविभागः एषदक्षि णोविभागः इतिभट्टोत्पलः । चक्रेवामदृगुच्यतेवलवतीत्यत्रकिंचिदेकमुदाहरणमाह । मध्यादिति । मध्याद्दशमस्थानाद्वेश्मनि चतुर्थस्थानेयादृष्टिः सावलवतीत्युक्तंभवति । दशमस्थानस्थितग्रहस्यचतुर्थस्थानस्थितग्रहोपरियादृष्टिःसाबलवतीत्यर्थः । चतुर्थ स्थानस्थितग्रहस्यदशमस्थानस्थितग्रहोपरियादृष्टिः सानिर्वलेत्यर्थात्सूचितं ॥ सप्तमादिद्वादशस्थानस्थितानांग्रहाणांलग्नादि षष्ठांतस्थानस्थितेषुग्रहेषुयादृष्टिः सात्रलवतीतिनिर्दिष्टोर्थः । समरसिंहस्याप्ययमेवार्थः । तद्यथा चक्रस्यवामदृष्टेर्दक्षिणदृष्टि र्वलीयसीज्ञेया ॥ भूकेंद्रोपरिदृष्टिर्मध्यात्सबलेतिसर्वतोप्यूह्यमिति ॥ वामदृष्टिरित्यत्रसप्तमीतत्पुरुषःसमासः । वामेदृष्टिर्वाम दृष्टिः । दक्षिणेदृष्टिर्दक्षिणदृष्टिः । दक्षिणभागस्थितानांग्रहाणांयावामभागस्थग्रहेषुदृष्टिस्तदपेक्षयावामभागस्थग्रहाणांदक्षि

ग्रहदृष्टियंत्रम्.

	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
र	० ०	३० २१	१४ ५	९ ३२	४४ १०	४ १९	१५ ४१
चं	३० २०	० ०	२१ २१	२३ १५	२२ २५	३८ १	३० ४१
मं	१४ ५	१३ ४४	० ०	५५ २७	२९ ५४	१९ ५८	११ १७
बु	९ ३३	१३ २४	५५ २७	० ०	२५ २१	२४ २९	१० ५४
गु	४४ १०	२२ २६	२९ ५४	२५ २२	० ०	१ ४१	१३ ४७
शु	१७ १८	१० २४	१९ ५८	२४ ३१	६ ४४	० ०	५ ५४
श	१५ ४१	३० ४२	३३ ३३	३५ २७	२१ १	२३ ३६	० ०

अथग्रहमैत्रीचक्रमाह ॥ पश्यन्निति ॥ योग्रहोयंग्रहंमित्रदृष्ट्यानवपंचमतृतीयैकादशदृष्ट्यापश्यति सग्रहस्तंप्रतिसुहृन्मित्रंज्ञेयः । योग्रहोरिपुदृशाशत्रुदृष्ट्याचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यापश्यतिसतंप्रति शत्रुर्ज्ञेयः । अन्यथामित्रशत्रुदृष्ट्यभावेपरिशेषाद्द्वितीयषष्ठाष्टमद्वादशस्थानेषुसमताभवति । अत्रार्थेसंमतिवाक्यम् । तथाचरोमकः । मित्रंतृतीयपंचमनवमैकादशगतोऽपियोयस्य ॥ धनमृतिरिपुरिःफेषुचसमोग्रहःस्यादितिज्ञेयम् ॥ १ ॥ शत्रुस्तथैकतुर्येजायास्थानेतथादशमे ॥ ताजि

पश्यन्मित्रदृशासुहृद्रिपुदृशाशत्रुःसमस्त्वन्यथातिथ्यर्काष्टनगांकशैलखच
राः १५।१२।८।७।९।७।९ सूर्यादिदीप्तांशकाः ॥चक्रेवामदृगुच्यतेबलवतीम
ध्याद्यथावेश्मनीत्येकर्क्षेऽपिदृगुच्यतेऽर्थजननीत्येकेविदुःसूरयः ॥ १३ ॥

कहिल्लाजमतेनैतादृक्कथितमस्माभिः ॥ २ ॥ अत्रमित्रसमशत्रुविचारेनवपंचमादिस्थाने दृष्टिरेवग्राह्या । अत्रसर्वेष्वपिस्थानेषुयद्यपिगणितागतदृष्टिरायाति तथापिसानग्राह्या । कुतः दृष्ट्यभावेसमतोक्ता । गणितागतदृष्टौसत्यांसमतायाअभावःस्यादितिहेतुरितिकेचित् । वस्तुतस्तु अत्रग्रहयोरेकपंचसप्तैकादशांतरयोस्तुल्यभागाद्यवयवयोर्गणितागतदृष्टेरभावः । यथाद्रष्टा चंद्रः १।३।२०।५० दृश्योबुधः २।३।२०।५० वाबुधः ६।३।२०।५० वाबुधः ८।३।२०।५०

लिप्तिकाःदृष्टिकलाःपूर्णमित्यादिकाः स्युः । तद्यथा । द्रष्टृरहितदृश्यग्रहस्यराशिस्थानेएकस्मिन्शेषे पूर्णशून्यंदृष्टिः । द्विशेषेखवेदाश्चत्वारिंशत् ४० । त्रिशेषेतिथयःपंचदश १५ । चतुःशेषेऽक्षवेदाः ४५ पंचचत्वारिंशत् । पंचशेषेखंशून्यं० । षट्शेषेषष्टिः ६० । सप्तशेषेअभ्रंशून्यं० । अष्टशेषेशरवेदसंख्याःपंचचत्वारिंशत् ४५ । नवशेषेतिथ्यःपंचदश १५ । दशशेषेखचंद्राः १० । एकादशशेषेवियच्छून्यं० । द्वादशशेषेभ्रतर्काःषष्टिः ६० । शेषांकेति द्रष्टृरहितदृश्यस्यराशिस्थानेयोंकः प्राप्तःसस्थाप्यः यातैष्ययोर्गतगम्ययोर्विशेषांतरंकार्यम् । तद्यथा । राशिस्थानेयोंकःप्राप्तः सयातसंज्ञकः । तस्याग्रिमांकोयः सएष्यसंज्ञकः । तयोरंतरंकार्यम् । तेनांतरेणशेषांशाःगुण्याः । ततः खरामैस्त्रिंशद्भि ३० र्भक्तेयल्लब्धंकलादिकं तत् ध्रुवे राशिस्थानेप्राप्तांकेस्वर्णंकार्यम् । कदाचिदधिकोनकैष्येसतियदाग्रिमोध्रुवःप्राग्ध्रुवादधिकोभवेत् तदाधनम् । यदोनोऽग्रिमध्रुवहीनोभवेत्तदाऋणं एवंसतिताःस्फुटाःदृष्टिलिप्ताः कलाःस्युः । उदाहरणम् । द्रष्टाचंद्रः ५।२२।९।४७ दृश्योरविः ९। ७।३०।७ द्रष्टृरहितदृश्यः ३।१५।२०।१९ अस्यराशिस्थानेत्रयोंकाः त्रयाणामधःपंचदशध्रुवांकःप्राप्तः १५ अग्रिमोंकःपंचचत्वारिंशत् ४५ अनयोरंतरेण ३० शेषांकाः १५।२०।१९ गुणिताः जाताः ४६०।९।३० त्रिंशद्भक्ताः लब्धं १५।२० ॥ २२ ॥
इदमग्रिमस्यांकस्याधिकत्वात्पंचदश १५ मध्येयुतंजातासूर्योपरिचंद्रस्यकलात्मिकादृष्टिः ३०।२० एवंसर्वग्रहाणामपि ज्ञेयम् ॥ ११ ॥ १२ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

नस्थंग्रहं दशमस्थानस्थंग्रहंचयत्पश्यतिसादृष्टिर्गुप्तारिभावा अप्रकाशितशत्रुभावास्मृता । पादमिताचतुर्थांशमितापंचदश कलात्मिकादृष्टिः । तथाऽन्योन्यंपरस्परसप्तमभेसप्तमराशौतथैकभवनेएकराशावपिग्रहोयत्पश्यति सादृष्टिःप्रत्यक्षवैरा । अखिलासंपूर्णादृष्टिः षष्टि ६० कलात्मिकास्यात् । इदंदुष्टंदृक्त्रितयंचतुर्थदशमरूपमेकंसप्तसप्तकरूपंद्वितीयमेकराशिगतंतृतीयमेवमिदंदृष्टित्रयंक्षुताह्वयंसकलशुभकर्मनाशकं । इदमपिदृष्टित्रयंकार्यस्याभीष्टस्यविध्वंसदं । किंच संग्रामादि संग्रामो

दृष्टिध्रुवांकाःसांतरालिख्यंते.

राशयः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
ध्रुवांकाः	०	४०	१५	४५	०	६०	०	४५	१५	१०	०	६०
अंतरांकाः	४०	२५	३०	४५	६०	६०	४५	३०	५	१०	६०	६०
ऋण. धन.	ध	ऋ	ध	ऋ	ध	ऋ	ध	ऋ	ऋ	ऋ	ध	ऋ

अपास्यपश्यंनिजदृश्यखेटादेकादिशेषेध्रुवलिप्तिकाःस्युः ॥
पूर्णंखवेदास्तिथयोऽश्ववेदाःखंषष्टिरभ्रंशरवेदसंख्या ॥ ११ ॥
तिथ्यःखचंद्रावियदभ्रतर्काःशेषांकयातैष्यविशेषघातात् ॥
लब्धंखरामैः३०रधिकोनकैष्येस्वर्णध्रुवेताःस्फुटदृष्टिलिप्ताः ॥ १२ ॥

युद्धंतत्प्रभृतिककलिप्रदंयुद्धकारकंक्लेशंप्रददाति । इमादृशोद्वादशांशांतरेद्रष्टृदृश्यांतरंद्वादशभागानधिकं तदायथोक्तफलदात्र्यःस्युः ॥ १० ॥ अथगणितागतदृष्टिसाधनमाह ॥ अपास्येति । तिथ्यइतिच । योग्रहःपश्यतिसद्रष्टा यंपश्यतिसदृश्यं इत्यवलोक्य पश्यंद्रष्टारं ग्रहंनिजदृश्यखेटात् अपास्यशोध्य । यद्राश्यादिशेषंतिष्ठति । यस्मिन्नेकादिशेषात्मकेध्रुवाः स्थिराः

स्वामी । नैर्ऋतीशः नैर्ऋतिदिक्पतिः । अथकेतुस्वरूपंशनिराहुवत् परंत्वेतावान्विशेषः ॥ केतुः शिखी शिखावान् । अनेक रूपःनानाविधरूपः । इत्थममुनाप्रकारेणग्रहस्वरूपात्फलमूह्यंज्ञेयम् ॥ ८ ॥ अथदृष्टिमाह ॥ तत्रग्रहाणांचतुर्विधादृष्टिः । एकाप्रत्यक्षस्नेहा द्वितीयागुप्तस्नेहा तृतीयागुप्तवैरा चतुर्थीप्रत्यक्षवैरा । तत्रादौस्नेहदृष्टिमाह ॥ दृष्टिरिति । कुंडल्यांग्रहाः स्वाक्रांतस्थानान्नवपंचमेनवमस्थानस्थंग्रहं पंचमस्थानस्थंग्रहंचपश्यंतिसादृष्टिर्बलवती प्रत्यक्षतःस्नेहदाप्रीतिदा पादोनासादृ

दृष्टिःस्यान्नवपंचमेबलवतीप्रत्यक्षतःस्नेहदापादोनाऽखिलकार्यसाधनकरीमेलापकाख्योच्यते ॥ गुप्त
स्नेहकरीतृतीयभवभेकार्यस्यसंसिद्धिदात्र्यंशोनाकथितातृतीयभवनेषड्भागदृष्टिर्भवे ॥ ९ ॥ दृष्टिः
पादमिताचतुर्थदशमेगुप्तारिभावास्मृताऽन्योन्यंसप्तमभेतथैकभवनेप्रत्यक्षवैराखिला ॥ दुष्टंदृक्त्रित
यंक्षुताह्वयमिदंकार्यस्यविध्वंसदंसंग्रामादिकलिप्रदंदृशइमाःस्युर्द्वादशांशांतरे ॥ १० ॥ ॥

ष्टिःचतुर्थांशन्यूनापंचचत्वारिंशत्कलात्मिका ४५ अखिलानांसमस्तानांकार्याणांसाधनंसंपत्तिंकरोति । मेलापकाख्यापरस्प रप्रीतिकारिणी । इत्येकादृष्टिः । अथस्वाक्रांतस्थानाद्ग्रहस्तृतीयस्थानस्थंग्रहंएकादशस्थानस्थंग्रहंचयत्पश्यतिसादृष्टिर्गुप्तस्ने हकरीकार्यस्यसंसिद्धिदाभवति । सादृष्टिस्तृतीयभवनेत्र्यंशोनाचत्वारिंशत्कलात्मिका ४० कथिता । भवेएकादशस्थानेषड् भागःषडंशदशकलात्मिकादृष्टिःस्यात् ॥ ९ ॥ अथग्रहाणांशत्रुदृष्टिमाह ॥ दृष्टिः पादमितेति । स्वाक्रांतस्थानाद्ग्रहश्चतुर्थस्था

तुर्वातपित्तकफात्मकः । सत्वं सत्वगुणप्रधानः ॥ ५ ॥ अथशुक्रस्वरूपमाह । शुक्रइति । शुक्रएतादृशोज्ञेयः । शुभः शुभग्रहः । स्त्री स्त्रीग्रहः । जलगो जलचारी । अपराह्णः अपराह्णकालप्रबलः । श्वेतः शुभ्रवर्णः । कफी कफप्रकृतिः । रूप्यंरूप्यद्रव्यस्वामी । रजः रजोगुणप्रधानः । अम्लः अम्लरसप्रियः । मूलं मूलोत्पन्नस्यधान्यादेःस्वामी । विप्रो ब्राह्मणः । अग्निदिगाग्नेयदिक्स्वामी । मध्यवयाः तरुणः । रतीशः क्रीडारसप्रधानः । जलावनी जलभूमिचारी । स्निग्धरुचिः श्लक्ष्णकांतिः ।

शुक्रःशुभःस्त्रीजलगोऽपराह्णःश्वेतःकफीरूप्यरजोऽम्लमूलम् ॥ विप्रोऽग्निदिङ्मध्यवयोरतीशोजलावनीस्निग्धरुचिर्द्विपाच्च ॥ ६ ॥ शनिर्विहंगोऽनिलवन्यसंध्याशूद्रांगनाधातुसमःस्थिरश्च ॥ क्रूरःप्रतीचीतुवरोऽतिवृद्धोत्करक्षितीट्दीर्घसुनीललोहम् ॥ ७॥ राहुस्वरूपंशनिवन्निषादजातिर्भुजंगोऽस्थिपनैर्ऋतीशः ॥ केतुःशिखीतद्वदनेकरूपःखगस्वरूपात्फलमूह्यमित्थम् ॥ ८ ॥ ॥ ॥

द्विपाद्द्विपदानांमनुष्यादीनांस्वामी ॥६॥ अथशनिस्वरूपमाह ॥ शनिरिति । शनिरेतादृशः । विहंगः पक्षिजातिः । अनिलोवायुचारी । वन्यो वनचारी । संध्या संध्याकालेप्रबलः । शूद्रः शूद्रजातिः । अंगनास्त्रीग्रहः । धातुसमः वातपित्तकफात्मकः । स्थिरः स्थिरस्वभावः । क्रूरः पापग्रहः । प्रतीची पश्चिमदिक्स्वामी । तुवरः कषायरसप्रियः । अतिवृद्धः अत्यंतवृद्धग्रहः । उत्करक्षितीट् उत्करभूस्वामी । दीर्घः दीर्घाकृतिः । सुनीलः सुष्ठुनीलवर्णः । लोहं लोहस्यस्वामी ॥ ७ ॥ अथराहुस्वरूपमाह ॥ शनिवत्तत्रकिंचिद्विशेषोऽस्तीत्याह । राह्विति । निषादजातिश्चांडालविशेषः । भुजंगः सर्परूपः । अस्थिपोऽस्थि

मध्याह्नः मध्याह्नकालेप्रबलः । धातुःगैरिकादिः । यमदिक् दक्षिणदिक्स्वामी । चतुष्पाच्चतुष्पदानामश्वादीनांप्रभुः । ना
पुरुषग्रहः । राट् राजा । चतुष्कोणः चतुष्कोणाकृतिः । सुवर्णकारः सुवर्णकाराणांस्वामी । दग्धाऽवनी ज्वलितभूमिचारी ।
व्यंगःकिंचिदंगरहितः । कटुःकटुरसप्रियः । रक्तस्ताम्रवर्णः वा रक्तवर्णद्रव्यस्वामी ॥ ३ ॥ अथबुधस्वरूपमाह ॥ ग्राम्य
इति । ग्राम्यःग्रामचारी । शुभः सौम्यः । नीलःनीलवर्णः । सुवर्णःसुवर्णद्रव्यस्वामी । वृत्तोवर्तुलाकृतिः । शिशुर्बालकः ।
इष्टकोच्चः इष्टकोच्चसंचारी । समधातुःवातपित्तकफात्मकः । जीवोमनुष्यादिः । श्मशानं यत्रशवदहनंभवतितत्स्थलचारी ।

ग्राम्यःशुभोनीलसुवर्णवृत्तःशिश्विष्टकोच्चःसमधातुजीवः ॥ श्मशानयोषोत्तरदिक्प्रभातंशूद्रः
खगःसर्वरसोरजोज्ञः ॥ ४ ॥ गुरुःप्रभातेनृशुभेशदिक्द्विजःपीतोद्विपाद्ग्राम्यसुवृत्तजीवः ॥
वाणिज्यमाधुर्यसुरालयेशोवृद्धःसुरत्नंसमधातुसत्वम् ॥ ५ ॥ ॥ ॥ ॥

योषास्त्रीग्रहः । उत्तरदिगुत्तरदिक्स्वामी । प्रभातंप्रातःकालेसवलः । शूद्रःशूद्रजातिः । खगःपक्षिजातिः । सर्वरसः कट्वा
दिसकलरसप्रधानः । रजो रजोगुणप्रधानः । ज्ञो बुधः एवंगुणविशिष्टोज्ञेयः ॥ ४ ॥ अथगुरुस्वरूपमाह ॥ गुरुरिति ।
एतादृशोगुरुः । प्रभातेप्रातःकालेप्रबलः । नृ पुरुषग्रहः । शुभः सौम्यग्रहः । ईशदिगीशानदिक्स्वामी । द्विजोब्राह्मणः । ॥ २० ॥
पीतः पीतवर्णः । द्विपात् द्विपदानांस्वामी । ग्राम्यः ग्रामचारी । सुवृत्तो वर्तुलाकृतिः । जीवो मनुष्यादिः । वाणिज्यंवणि
क्कर्मकर्ता । माधुर्यं मधुररसप्रियः । सुरालयेशोदेवतागृहस्वामी । वृद्धःवृद्धग्रहः । सुरत्नं शोभनरत्नद्रव्यस्वामी । समधा

अथग्रहाणांस्वरूपम् ॥ तत्रादौसूर्यस्यस्वरूपमाह ॥ सूर्यइति । सूर्यएतादृशोज्ञेयः । नृपः क्षत्रियः । ना पुरुषग्रहः । चतुरस्रः चतुष्कोणाकृतिः । मध्यंदिनं मध्याह्नकालेप्रबलः । इंद्रादिक्पूर्वदिक्स्वामी । स्वर्णसुवर्णद्रव्यस्वामी । चतुष्पदामश्वगजादीनांप्रभुः । उग्रःक्रूरः । सत्वं सत्वप्रधानः । स्थिरःस्थिरस्वभावः । तिक्तःतिक्तरसप्रियः । पशुक्षितिःभूमिचारी । पित्तंपित्तप्रकृतिः । जरन्वृद्धः । पाटलःश्वेतरक्तमिश्रितवर्णः । मूलंमूलोत्पन्नस्यधान्यादेरधिष्ठाता । वन्योवनचारी । एवंगुणवि

सूर्योनृपोनाचतुरस्रमध्यंदिनेंद्रदिक्स्वर्णचतुष्पदोग्रः ॥ सत्वंस्थिरस्तिक्तपशुक्षितिस्तुपित्तंजरन्पाटलमूलवन्यः ॥ १ ॥ वैश्यःशशीस्त्रीजलभूस्तपस्वीगौरोपराह्णांबुगधातुसत्वम् ॥ वायव्यदिक्श्लेष्मभुजंगरूप्यस्थूलोयुवाक्षारशुभःसिताभः ॥ २ ॥ भौमस्तमःपित्तयुवोग्रवन्योमध्याह्नधातुर्यमदिक्चतुष्पात् ॥ नाराट्चतुष्कोणसुवर्णकारोदग्धाऽवनीव्यंगकटुश्चरक्तः ॥ ३ ॥ ॥ ॥

शिष्टःसूर्यः ॥ १ ॥ अथचंद्रस्वरूपमाह ॥ शशीचंद्रः । वैश्यःवैश्यजातिः । स्त्रीस्त्रीग्रहः । जलभूरार्द्रभूमिचारी । तपस्वी तपोयुक्तः । गौरःगौरवर्णः । अपराह्णःअपराह्णकालेप्रबलः । अंबुगोजलचारी । धातुर्गैरिकादिः । सत्वंसत्वप्रधानः । वायव्यदिक् वायव्यदिक्स्वामी । श्लेष्माश्लेष्मप्रधानः । भुजंगःभुजंगस्वामी । रूप्यंरूप्यद्रव्यस्वामी । स्थूलोऽतिपुष्टः । युवातरुणः क्षारःलवणरसप्रधानः । शुभःशुभग्रहः । सिताभःशुभ्रवर्णः । एवंविधश्चंद्रोज्ञेयः ॥ २ ॥ अथभौमस्वरूपमाह ॥ भौमइति । एतादृशोभौमोज्ञेयः । तमःतमोगुणप्रधानः । पित्तंपित्तप्रकृतिः । युवातरुणः । उग्रःक्रूरः । वन्योवनचारी ।

शरद्युतंजन्मकालाद्गतवर्षगणेनयुक्तं द्वादशभिस्तष्टंसाशेषप्रमिताभमुखाराश्यादिइंथिहा मुथहास्यात् । उदाहरणम् । जन्म लग्नम् ५।१०।५३।५० गतवर्षगणेनयुक्तम् ४२।१०।५३।५० द्वादशभिस्तष्टम् । शेषांकप्रमिताजाताराश्यादिर्मुथहा ६।१०। ५३।५० ॥ ६६ ॥ स्पष्टमिदंपद्यम् ॥ ६७ ॥ अथराहोर्मुखपृष्ठपुच्छानांलक्षणमाह । भोग्येति । यस्मिन्राशौराहुरस्तितेनव

प्रत्यहंशरलिप्ताभिर्वर्धतेसानुपाततः ॥ सार्धमंशद्वयंमासइत्याहुःकेपिसूरयः ॥६७॥ भोग्या
राहोर्लवास्तस्यमुखंपृष्ठंगतालवाः ॥ ततःसप्तमभंपुच्छंविमृश्येतिफलंवदेत् ॥ ६८ ॥ श्रीगर्गा
न्वयभूषणंगणितविच्चिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिर्व्यधात्खलमतध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥
तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयासंतुष्ट्यैव्यदधाद्ग्रहप्रकरणंसंज्ञाविवेकेऽमलम् ॥
॥ ६९ ॥ इतिसंज्ञातंत्रेग्रहाध्यायःप्रथमः ॥ १ ॥ ॥ ॥ ॥

क्रगतिनायेभोग्याअंशास्तेमुखसंज्ञाः येगतालवाः भुक्तलवाःतेपृष्ठसंज्ञाः । ततःसप्तमंभवनंततोराहोःसप्तमेसप्तमराशिःपुच्छ संज्ञकइतिविमृश्यविचार्यमुथहायाःफलंवदेत् । अथोक्तप्रकारेणवर्षेशनिर्णयः । तत्रादौजन्मलग्नेशोबुधः । वर्षलग्नेशोभौमः मुथहेशोभृगुः त्रैराशिकेशःसूर्यः दिनेशःशनिःपंचानांमध्येबलिष्ठःशनिःपूर्णदृष्ट्यालग्नंपश्यति अतोवर्षेशःशनिः ॥ ६८ ॥ ॥ ६९ ॥ इति श्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचितेश्रीनीलकंठज्योतिर्वित्कृतसंज्ञातंत्रेग्रहाध्यायःप्रथमः ॥ १ ॥

दृष्टिसाम्येचाह । दृगिति । सर्वेषांदृक्साम्येदृष्टिसाम्ये आदिशब्दाद्बलसाम्येऽपिअथवानिर्बलत्वेवर्षाधिपोवर्षेश्वरःमुंथहे श्वरःस्यात् चेत्पंचाधिकारिणःसबलायद्यपितनुंलग्नंनेक्षमाणाःनपश्यंति तथापिवीर्याधिकःअंकतोयस्यैवंबलमधिकंसएवाब्द स्यवर्षस्यविभुःस्वामीविचिंत्यः ॥ ६४ ॥ अथकेनचिन्मतेनदृष्टिबलसाम्येवर्षाधिपनिर्णयमाह । बलादिति । बलसाम्येआ दिशब्दादृष्टिसाम्येच । अह्निदिवावर्षप्रवेशेरविराशिपःरव्याक्रांतराशीश्वरोज्ञेयः । निशिरात्रौवर्षप्रवेशेइंदुराशीट्चंद्राक्रांत

दृगादिसाम्येप्यथनिर्बलत्वेवर्षाधिपःस्यान्मुथहेश्वरस्तु ॥ पंचापिचेन्नोतनुमीक्षमाणावीर्याधि
कोऽब्दस्यविभुर्विचिंत्यः ॥६४॥ बलादिसाम्येरविराशिपोऽह्निनिशींदुराशीडितिकेचिदाहुः॥
येनेत्थशालोऽब्दविभुःशशीसवर्षाधिपश्चंद्रभपोऽन्यथात्वे ॥ ६५ ॥ स्वजन्मलग्नात्प्रतिवर्षमे
कैकराशिभोगान्मुथहाभ्रमेण ॥ स्वजन्मलग्नंरवितष्टयातंशरघ्नुतंसाभमुखेंथिहास्यात् ॥६६॥

राशीश्वरोवर्षाधीश्वरोज्ञेयइतिकेचिदाहुः । अथोत्तरार्धेविशेषमाह । येनेत्थशालइति । यउक्तप्रकारेणशशीचंद्रःअब्दविभुः वर्षस्वामीजातः सयदियेनपंचाधिकारिमध्यस्थितेनग्रहेणसहेत्थशालंकुरुते तदासएववर्षाधिपोवर्षस्वामीकल्प्यः । अन्यथा त्वेइत्थशालयोगाभावेचंद्रभपश्चंद्राक्रांतराशीश्वरोवर्षाधिपोज्ञेयः ॥ ६५ ॥ अथमुथहानयनमाह । स्वेति । यदाजन्मजातंत स्मिन्समयेयल्लग्नंसैवमुथहा । सामुथहास्वजन्मलग्नात्प्रतिवर्षंएकैकराशिवृद्ध्याभ्रमति । तद्यथा । जन्मलग्नंकन्याजन्मसमये तत्रैवमुथहा । द्वितीयवर्षेतुलायामित्यादिर्मुथहोत्पत्तिप्रकारइष्टवर्षेभवति । अथमुथहानयनम् । राश्यादिस्वजन्मलग्नंयात

अथैतस्यप्रयोजनमाह । वर्षेशार्थमिति । एते वर्षेशार्थंवर्षेशनिर्णयार्थंदिननिशाविभागेनत्रिराशिपाउक्ताः पंचवर्गीबलाद्यर्थं पूर्वोक्तान्द्रेक्काणेशान्विचिंतयेत् ॥ ६१ ॥ अथक्रमप्राप्तोदाहरणप्रदर्शनार्थंवर्षतंत्रोक्तंचतुर्भिःश्लोकैर्वर्षेशनिर्णयमाह । तत्रादौअधिकारिणश्चाह । जन्मेति । जन्मलग्नपतिः जन्मलग्नस्वामी । अब्दलग्नपोवर्षलग्नस्वामी मुंथहाधिपो मुंथहास्वामी त्रिराशिपःत्रैराशिकस्वामी सूर्यसितार्किशुक्राइत्यादिनात्रैराशिकेश्वरोज्ञेयः अह्निदिवावर्षप्रवेशेसूर्यराशिपतिर्दिनेशोज्ञेयःनिशि

वर्षेशार्थंदिननिशाविभागोक्तास्त्रिराशिपाः ॥ पंचवर्गीबलाद्यर्थंद्रेक्काणेशान्विचिंतयेत् ॥
॥ ६१ ॥ जन्मलग्नपतिरब्दलग्नपोमुंथहाधिपइतस्त्रिराशिपः ॥ सूर्यराशिपतिरह्निचंद्रभाधीश्वरोनिशिविमृश्यपंचकम् ॥ ६२ ॥ बलीयएषांतनुमीक्षमाणःसवर्षपोलग्नमनीक्षमाणः ॥ नैवाब्दपोदृष्ट्यतिरेकतःस्याद्बलस्यसाम्येविदुरेवमाद्याः ॥ ६३ ॥ ॥ ॥

रात्रौवर्षप्रवेशेसति चंद्रभाधीश्वरःचंद्राधिष्ठितराशीशोज्ञेयः सएवरात्रिस्वामीज्ञेयइत्यर्थः अनयारीत्याग्रहपंचकंविमृश्यविचार्य ॥ ६२ ॥ एवं पंचाधिकारिणोज्ञात्वातेषांदृग्बलंपंचवर्गीबलंचज्ञात्वावर्षपतिनिर्णयमाह । बलीयइति । एषांपंचानामधिकारिणांमध्येयोग्रहोबलीपंचवर्ग्यांबलाधिकस्तनुंलग्नंईक्षमाणःपश्यति सवर्षपोवर्षस्वामीज्ञेयः । यदाबलिष्ठोऽपिग्रहोलग्नमनीक्षमाणः लग्नंनपश्यतितदावर्षाधिपोनैवस्यात् । यदाबलस्यसाम्येपंचवर्ग्यांसर्वेतुल्यबलास्तदादृष्ट्यतिरेकतःस्यात् । यथा योऽधिकदृष्ट्यालग्नंपश्यतिसवर्षाधीशइति एवमाद्याविदुःवदंति ॥ ६३ ॥ ॥ ॥ ॥

ममुनाप्रकारेणनवसंख्याकाभावाःशस्ताःशुभफलदाःस्युः ग्रहाधिष्ठिताद्द्वादशाष्टमषष्ठभावाअशुभाःस्युः इमेद्वादशाष्टमषष्ठभावाअधिष्ठितग्रहदीप्तांशान् अतिक्रम्यवर्तंते तदातेऽपिभावाःशस्ताःशुभफलदातारःस्युरितिचिंतयेत् । तत्राप्यधिष्ठितग्रहदीप्तांशमध्येइमेरिःफाष्टमरिपुभावायदिस्युस्तदैवानिष्टाइत्यर्थः ॥ ५९ ॥ अथत्रैराशिकस्वामिनआह । त्रिराशिपाइति । दिनेदिवावर्षप्रवेशेमेषाच्चतुर्णांराशीनांसूर्यसितार्किशुक्राःस्वामिनःस्युः । तद्यथा दिवावर्षप्रवेशेमेषलग्नंतदासूर्यःवृषस्यशुक्रः मिथुमस्यार्किःशनिः कर्कस्यशुक्रः निशिरात्रौवर्षप्रवेशेमेषादीनांचतुर्णांराशीनांईज्येंदुबुधक्षमाजाःस्वामिनः तद्यथा रात्रौमेषस्यस्वा

त्रिराशिपाःसूर्यसितार्किशुक्रादिनेनिशीज्येंदुबुधक्षमाजाः ॥
मेषाच्चतुर्णांहरिभाद्विलोमंनित्यंपरेष्वार्किकुजेज्यचंद्राः ॥ ६० ॥

इदंत्रैराशिकस्वामियंत्रम्.												
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
र	शु	श	शु	गु	चं	बु	मं	श	मं	गु	चं	दिवा.
गु	चं	बु	मं	र	शु	श	शु	श	मं	गु	चं	रात्रौ.

मीगुरुः वृषस्यचंद्रः मिथुनस्यबुधः कर्कस्यभौमः एते । हरिभात्सिंहाच्चतुर्णांराशीनांविलोमंविपरीतंज्ञेयम् मेषादीनांयेदिनेशास्तेसिंहादीनांरात्रावीशाः येमेषादीनांरात्रीशास्तेसिंहादीनांदिनेशाइत्यर्थः । तद्यथा दिनेसिंहलग्नस्यगुरुः कन्यायाश्चंद्रः तुलायाबुधः वृश्चिकस्यभौमः रात्रौसिंहस्यसूर्यः कन्यायाःशुक्रः तुलायाःशनिः वृश्चिकस्यशुक्रः । परेषुधनुरादिषुचतुर्षुराशिषु नित्यंसदा दिवारात्रौ वर्षप्रवेशे आर्किकुजेज्यचंद्राः स्वामिनः । तद्यथा धनुषःशनिः मकरस्यभौमः कुंभस्यगुरुः मीनस्यचंद्रः । दिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिधनुरादीनांदिनरात्रीशयोर्विपर्ययोनास्तीत्यर्थः ॥ ६० ॥ ॥ ॥

अथबलिष्ठग्रहस्यलक्षणमाह । लग्नेति । लग्नं अंबुचतुर्थम् द्यूनंसप्तमम् कर्मदशमम् । एतेषास्थानानांकेंद्रंकंटकचतुष्टयंचेति संज्ञाकृता अत्रकेंद्रेस्थितःखेटोग्रहोबलीज्ञेयः तथापि चतुर्थसप्तमदशमस्थानापेक्षयालग्नसंस्थोग्रहोविशेषेणबलीज्ञेयः ॥ ५७ ॥ अथग्रहाणांशुभस्थानानिवदन्बलिष्ठयोगमाह । लग्नेति । लग्नं कर्मदशमम् अस्तंसप्तमम् तुर्यचतुर्थम् आयंएकादशं सुतंपंचमम् अंकंनवमम् एषुस्थानेषुग्रहोबली तत्र यथादिममादिमस्थानमनतिक्रम्य यथादिममग्रिमस्थानापेक्षयापूर्वपूर्वस्थोग्रहोविशेषेण बलिष्ठः । तद्यथा आदौनवमस्थोग्रहोबलिष्ठस्तदपेक्षयापंचमस्थोबलिष्ठस्तदपेक्षयाएकादशस्तदपेक्षयाचतुर्थस्तदपेक्षयासप्तमस्त

लग्नांबुद्यूनकर्माणिकेंद्रमुक्तंचकंटकम् ॥ चतुष्टयंचात्रखेटोबलीलग्नेविशेषतः ॥ ५७ ॥ लग्नकर्मास्ततु र्यायसुतांकस्थोबलीग्रहः ॥ यथाऽऽदिमंविशेषेणसत्रिवित्तेषुचंद्रमाः ॥ ५८ ॥ कुजःसत्रिषुपृच्छायां सूतौचान्यत्रचिंतयेत् ॥ भावानवेत्थंशस्ताःस्यूरिःफाष्टरिपवोऽशुभाः ॥ दीप्तांशातिक्रमेशस्ताइमे ऽप्रीतिविचिंतयेत् ॥ ५९ ॥ ॥ ॥ ॥

दपेक्षयादशमस्तदपेक्षयालग्नस्थोबलिष्ठइत्यर्थः एतत्तु सर्वग्रहाणांसाधारणबलमुक्तम् । अथचंद्रमाःसत्रिवित्तेषुतृतीयद्वितीयसहितेषुपूर्वोक्तेषुस्थानेषुबलीज्ञेयः तत्र द्वितीयेबलिष्ठश्चंद्रस्तदपेक्षयातृतीयेबलिष्ठस्तदपेक्षयानवमस्तदपेक्षयापंचमस्थस्ततःपूर्ववज्ज्ञेयः ॥५८॥ अथभौमः । कुजइति । कुजोभौमः सत्रिषुतृतीयस्थानसहितेषुप्रागुक्तेषुस्थानेषुबलिष्ठोज्ञेयः तत्र भौमस्तृतीयेबलिष्ठस्तदपेक्षयानवमस्थस्ततःपूर्ववज्ज्ञेयः एवमेतत् स्थानस्थंग्रहंपृच्छायांप्रश्नलग्नेसूतौजन्मनि अन्यत्रवर्षलग्नादौचचिंतयेत् इत्थ

ष्टमभवनेशुभःपापोवाविद्यमानोग्रहः अशुभःअनिष्टफलदः ॥ ५२ ॥ अथाष्टमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । मृत्याविति । मृत्यौअष्टमस्थानेएतावद्विचार्यम् । चिरंतनंद्रव्यंप्राचीनंद्रव्यम् । मृतवित्तंमृतस्यवित्तम् रणःसंग्रामः रिपुःशत्रुः दुर्गस्थानं मृतिर्मरणम् नष्टंनष्टवस्तु परीवारःकुटुंबम् मनोव्यथामानसीव्यथा ॥ ५३ ॥ अथनवमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । धर्म इति । धर्मेनवमस्थानेएतावद्विचार्यम् । रतिःक्रीडा पंथाःयात्राविचारः धर्मोपायंधर्मसाधनम् विचिंतयेत् । अथदशमभ

मृत्यौचिरंतनंद्रव्यंमृतवित्तंरणोरिपुः॥ दुर्गस्थानंमृतिर्नष्टंपरीवारोमनोव्यथा॥५३॥ धर्मेरतिस्तथापं थाधर्मोपायंविचिंतयेत्॥व्योम्निमुद्रांपरंपुण्यंराज्यवृद्धिंचपैतृकम् ॥ ५४ ॥ आयेसर्वार्थधान्यार्घक न्यामित्रचतुष्पदाः ॥ राज्ञोवित्तंपरीवारोलाभोपायांश्चभूरिशः ॥ ५५ ॥ व्ययेवैरिनिरोधार्तिव्यया दिपरिचिंतयेत् ॥ ५६ ॥ ॥ ॥ ॥

वनेकिंविचार्यमित्यतआह । व्योम्नीति । व्योम्निदशमभावेएतावद्विचार्यम् । मुद्रांराजमुद्रां परंपुण्यंउत्कृष्टपुण्यं राज्यवृद्धिं भागवृद्धिं पैतृकंपितुःसंबंधि ॥ ५४ ॥ अथैकादशभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । आयइति । आयेएकादशस्थानेएतावद्वि चार्यम् । सर्वार्थः सर्वद्रव्यप्रयोजनम् धान्यार्घःधान्यमौल्यम् कन्या मित्रं चतुष्पदः गजाश्वादिः राज्ञःवित्तंराजद्रव्यम् परीवारः कुटुंबविचारः भूरिशःभूयांसः लाभोपायाःप्राप्त्युपायाः ॥ ५५ ॥ अथव्ययभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । व्ययइति । व्यये द्वादशभवनेएतावद्विचार्यम् वैरिनिरोधःशत्रुकृतावरोधः आर्तिःपीडा व्ययादि एतावद्विचिंतयेत् ॥ ५६ ॥ ॥

जातिःब्राह्मणादिः शीलमाचारं एवं मतिमान्बुद्धिमान्लग्नात्सर्वंविचिंतयेत् ॥ ४९ ॥ अथधनभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । सुवर्णेति । सुवर्णरूप्यरत्नानि धातुःगैरिकादिः द्रव्यंकांस्यादि सखा मैत्रीविचारः धनेधनभवनेएतावद्विचार्यम् । अथसहजभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । विक्रमइति । विक्रमेसहजभवनेएतावद्विचार्यम् भ्राता सहजः भृत्यः सेवकः अध्वा यानं पित्र्यंपितुःसंबंधि स्खलनंकार्यभ्रंशः साहसंसाहसकर्म एतानिसहजभवनेविचार्याणि ॥ ५० ॥ अथचतुर्थभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । पितृवित्तमिति । पितृवित्तंपितुर्द्रव्यम् निधिःनिक्षिप्तवस्तु क्षेत्रंकृष्यादि गृहम् भूमिः तुर्यतः चतुर्थभवनेए

सुवर्णरूप्यरत्नानिधातुर्द्रव्यंसखाधने ॥ विक्रमेभ्रातृभृत्याध्वपित्र्यस्खलनसाहसम् ॥ ५० ॥ पितृवित्तंनिधिक्षेत्रंगृहंभूमिश्चतुर्यतः ॥ पुत्रेमंत्रधनोपायगर्भविद्यात्मजेक्षणम् ॥५१॥ रिपौमातुलमांद्यारिचतुष्पाद्बंधभीर्व्रणान् ॥ द्यूनेकलत्रवाणिज्यनष्टविस्मृतिसंकथा ॥ हृताध्वकलिमार्गादिचिंत्यंद्यूनेग्रहोऽशुभः ॥ ५२ ॥

तावद्विचार्यम् । अथपंचमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । पुत्रइति । पुत्रेपंचमभवनेएतावद्विचार्यम् । मंत्रः धनोपायः गर्भः विद्या आत्मजः पुत्रः एतेषांईक्षणमवलोकनंकार्यम् ॥ ५१ ॥ अथषष्ठभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । रिपाविति । रिपौषष्ठभवनएतावद्विचार्यम् । मातुलः मांद्यंरोगः अरिःशत्रुः चतुष्पाद्गवादि बंधःपराश्रयः भीर्भयम् व्रणःक्षतम् इति । अथसप्तमभवनेकिंविचार्यमित्यतआह । द्यूनइति । द्यूनेसप्तमभवनेएतावद्विचार्यम् कलत्रंजाया वाणिज्यंवणिक्कर्म नष्टं नष्टवस्तु विस्मृतिःविस्मरणं एतेषांसंकथाकथनं हृतंहृतद्रव्यंतस्य अध्वामार्गविचारः कलिःकलहविचारः मार्गादि यात्राविचारः द्यूनेस

शुभफलदः । शुभखेचरश्चेत् । तद्यथा । यस्यग्रहस्यद्वादशवर्गिकाक्रियतेसयदिशुभग्रहोभवतिद्वादशवर्ग्यांशुभग्रहाधिकवर्ग प्राप्तोभवति तदाऽतिसौम्यः अत्यंतशुभफलदाता । सौम्योऽपिपापाधिकवर्गयोगान्नेष्टः । तद्यथा यस्यद्वादशवर्गिका क्रियते सयदिशुभग्रहोभवति द्वादशवर्ग्यांपापग्रहाधिकवर्गप्राप्तोभवति तदानेष्टःअशुभफलदः पापखेटः । तद्यथा यस्यद्वादशवर्गिकाक्रियतेसयदिपापग्रहोभवति द्वादशवर्ग्यांपापग्रहाधिकवर्गप्राप्तोभवति तदाअतिनिंद्यः अत्यंतदुष्टफ लदाता ॥ ४७ ॥ अथद्वादशभावानांशुभाशुभफलमाह । राशीशेति । तनोर्लग्नस्याप्यनयैवरीत्याशुभग्रहाधिकवर्गशा

राशीशमित्रोच्चरिपुक्रमेणचिंत्यंतनोरप्यनयैवरीत्या ॥ भावेषुसर्वेष्वपिवर्गचक्रंविलोक्यतत्तत्फलमूहनी यम् ॥४८॥ शरीरवर्णचिह्नायुर्वयोमानंसुखासुखम् ॥ जातिःशीलंचमतिमांल्लग्नात्सर्वंविचिंतयेत् ॥४९॥

लित्वेनशुभाशुभफलंचिंत्यंविचार्यम् । यथा । यदिलग्नंशुभग्रहाधिकवर्गशालिस्यादथवालग्नस्वामीशुभग्रहः सन्मित्रगृहेस्व गृहेस्वोच्चेवा तदाशुभफलंज्ञेयम् । यदिलग्नस्वामीसमगृहेवर्तते तदाशुभाशुभफलाभावः । यदिलग्नंपापग्रहाधिकवर्गशालि स्यादथवास्वामीपापग्रहःसन्शत्रुगृहेनीचेवा तदाशुभंफलंज्ञेयम् । एवंसर्वेष्वपिभावेषुलग्नादिद्वादशभावेषुचवर्गचक्रद्वादश वर्गिकाकार्या तांदृष्ट्वातत्तद्भावस्यशुभाशुभफलमनयैवरीत्या ऊहनीयंविचारणीयम् ॥ इतिद्वादशवर्गिका ॥ ४८ ॥ अथलग्ने किंविचार्यमित्यतआह । शरीरेति । वर्षलग्नंप्रश्नलग्नंचांगीकृत्यशरीरादिसर्वंविचार्यम् । तद्यथा । स्वशरीरंकृशंपुष्टंचवर्णः रक्तःश्वेतःशुकतनुनिभइत्यादि चिह्नंमशकादि आयुर्जीवनंकियत् वयोमानंबाल्यंयौवनंवार्धकमिति सुखं असुखंदुःखं

एतद्द्वादशवर्गीचक्रम्.							
र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ग्रहाः
श	बु	गु	गु	गु	मं	शु	प्रथ.
चं	र	र	र	चं	र	र	द्विती.
श	शु	मं	मं	शु	चं	शु	तृती.
मं	गु	गु	गु	बु	र	शु	चतु.
बु	श	गु	गु	शु	मं	श	पंच.
मं	श	बु	शु	बु	श	शु	षड.
र	श	गु	श	बु	शु	मं	सप्त.
बु	श	शु	मं	शु	बु	शु	अष्ट.
गु	चं	र	चं	शु	श	गु	नव.
गु	श	र	मं	बु	श	गु	दश.
बु	चं	श	गु	बु	शु	गु	एका.
मं	शु	शु	मं	मं	र	गु	द्वाद.

अथद्वादशवर्ग्यांशुभपापग्रहवर्गफलनिर्णयःकथंस्यादित्यतआह । एवमिति । एवंग्रहाणांशुभपापवर्गपंक्तिद्वयंवीक्ष्य तद्यथा पूर्वोक्तप्रकारेणग्रहाणांद्वादशवर्गीकार्या तत्रग्रहहोरादिद्वादशस्थानेषुकियंतःशुभग्रहवर्गाः पापवर्गाश्चकियंतइतिविचार्य शुभग्रहसंख्याभिन्नालेख्या पापग्रहसंख्याभिन्नालेख्या पंक्तिद्वयस्यांतरंकार्यम् इति । यदिशुभाधिकत्वंशुभग्रहस्यशेषम

एवंग्रहाणांशुभपापवर्गपंक्तिद्वयंवीक्ष्यशु
भाधिकत्वे॥ दशाफलंभावफलं च वाच्यं
शुभंत्वनिष्टंह्यशुभाधिकत्वे ॥ ४६ ॥ क्रूरो
ऽपिसौम्योधिकवर्गशालीशुभोतिसौम्यः
शुभखेचरश्चेत् ॥ सौम्योऽपिपापाधिकव
र्गयोगान्नेष्टोऽतिनिंद्यःखलुपापखेटः ॥४७॥

द्वादशांशचक्रंलिख्यते.											
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
२	५	७	१०	१२	१५	१७	२०	२२	२५	२७	३०
३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०	३०	०

वशिष्टंतदातद्ग्रहस्यदशाफलंभावफलंचशुभमेववाच्यम् यदिअशुभाधिकत्वं अशुभग्रहस्यशेषमवशिष्टंतदातद्ग्रहस्यदशाफलं भावफलंचाशुभमेववाच्यम् ॥ ४६ ॥ अथग्रहभेदेनसौम्यपापवर्गभेदेनचफलतारतम्यमाह । क्रूरोपीति । यस्यग्रहस्यद्वादशवर्गिकाक्रियते सचेत्क्रूरोपि यदिपापग्रहोपिभवति द्वादशवर्ग्यांसौम्यग्रहाधिकवर्गेणशालते युक्तोभवतितदाशुभः

क्ताःलब्धं ७४ कुयुतं ७५ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं २ मेषाद्गणनयाजातोमिथुनराशिः तत्स्वामीबुधः एवमष्टमांशस्वामी बुधः। अथनवांशः अंशाः २७७।२०।६ नवभिर्गुणिताः २४९७।३०।५४ त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ८३ कुयुतं ८४ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं० मेषाद्गणनयाजातोमीनराशिःतत्स्वामीगुरुः एवंजातोनवांशस्वामीगुरुः। अथदशांशः अंशाः २७७।२०।६ दशभिर्गुणिताः २७७५।१।० त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ९२ कुयुतं ९३ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं ९ शेषाद्गणनयाजातोधनराशिः तत्स्वामीगुरुःएवंजातोदशांशस्वामीगुरुः। अथैकादशांशः अंशाः २७७।२०।६ एकादशभिर्गुणिताः३०५२।३१।६ त्रिंशद्भक्ताः लब्धं १०१ कुयुतं १०२ द्वादशभिस्तष्टं शेषं ६ मेषाद्गणनयाजातःकन्याराशिः तत्स्वामीबुधः एवंजातःएकादशस्वामी

एवंद्वादशवर्गीस्याद्ग्रहाणांबलसिद्धये ॥ स्वोच्चमित्रशुभाश्रेष्ठानीचारिक्रूरतोऽशुभा ॥ ४५ ॥

बुधः । अथद्वादशांशः एवंद्वादशांशविभागगणनयाचतुर्थविभागमध्येवर्ततेअतःकारणात्मकराद्गणनयाजातश्चतुर्थोमेषराशिः तत्स्वामीभौमः एवंजातोद्वादशांशस्वामीभौमः एवंचंद्रादीनामपिज्ञेयम् ॥ ४४ ॥ अथद्वादशवर्ग्युपसंहारंतत्फलंचाह । एवमिति । एवंग्रहाणांबलसिद्धयेद्वादशवर्गीस्यात्साद्वादशवर्गीस्वोच्चमित्रशुभाश्रेष्ठा नीचारिक्रूरतोअशुभाच । तद्यथा। यस्यग्रहस्यद्वादशवर्गीक्रियते सचेत्स्वगृहादिषु अथवास्वोच्चवर्गे अथवा शुभग्रहस्यवर्गेतिष्ठति तदाश्रेष्ठा शुभफलदात्री। तथा सग्रहोयदिनीचवर्गे अथवाशत्रुवर्गे अथवापापग्रहस्यवर्गेवातिष्ठतितदाअशुभादुष्टफलदात्री ॥ ४५ ॥ ॥

एतत्पंचवर्गीवलचक्रंलिख्यते.

ग्रहाः	सूर्यः	चंद्रः	भौमः	वुधः	गुरुः	शुक्रः	शनिः	ग्रहाः
गृ०	७ ३०	७ ३०	७ ३०	७ ३०	३० ०	१५ ०	१५ ०	गृ०
उ०	९ ४३	४ ३२	१५ १०	१० १८	० ३६	६ २३	१८ ३२	उ०
हु०	७ ३०	३ ४५	७ ३०	७ ३०	११ १५	७ ३०	११ १५	हु०
त्रै०	५ ०	२ ३०	२ ३०	२ ३०	७ ३०	१० ०	५ ०	त्रै०
मु०	२ ३०	५ ०	२ ३०	१ १५	५ ०	२ ३०	३ ४५	मु०
यो०	३२ १३	२३ १७	३५ १०	२९ ३	५४ २१	४१ २३	५३ ३२	यो०
वि०	८ ३	५ ४९	८ ४७	७ १५	१३ ३५	१० २०	१२ २९	वि०

२०।६ एतस्यमकरराशौस्थितत्वात्गृहेशःशनिः ॥ अथहोरा मकरराशौप्रथमपंचदशभागमध्येऽस्ति अतोहोरेशःचंद्रः । अत्रत्रिलवः सूर्यः प्रथमभागमध्येऽस्ति अतोद्रेक्काणाधीशःशनिः । अथचतुर्लवः सूर्योद्वितीयचतुर्थांशमध्येवर्तते अतःकारणात्मकरराशेःसकाशात् चतुर्थोराशिर्मेषः तत्स्वामीभौमः एवंचतुर्लवस्वामीभौमः । अथपंचमांशःसूर्यः समराशौद्वितीयविभागमध्येवर्तते अतःपंचमांशस्वामी वुधः । अथषडंशः । सूर्यस्यांशाः २७७।२०।६ षड्गुणिताः जाता १६६५।३६ त्रिंशद्भक्ताःलब्धं ५५ कु १ युक्तं ५६ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं ८ मेषाद्गणनयाजातोवृश्चिकराशिः तत्स्वामीभौमः एवंजातःषडंशस्वामीभौमः । अथसप्तांशः अंशाः २७७।२०।६ सप्तभिर्गुणिताः १९४२।२०।४२ त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ६४ कुयुक्तं ६५ द्वादशभि १२ स्तष्टंशेषं ५ मेषाद्गणनयाजातः सिंहराशिः तत्स्वामीसूर्यः एवंजातःसप्तांशस्वामीसूर्यः । अथाष्टांशः अंशाः २७७।२०।६ अष्टभिर्गुणिताः २२२०।०।४८ त्रिंशद्भ

अथपंचमांशेशद्वादशांशेशानाह। ओजर्क्षेइति । पंचमांशप्रमाणंषडंशाः ६ एवंराशौपंचभवंति तत्रौजर्क्षेविषमराशौ प्रथमपं चमांशस्वामीकुजः द्वितीयपंचमांशस्वामीआर्किःशनिः तृतीयपंचमांशस्वामीईज्योगुरुः चतुर्थपंचमांशस्वामीज्ञोबुधः पंच मपंचमांशस्वामीभार्गवः शुक्रः । समभेसमराशौव्यत्ययाद्विपरीताज्ञेयाः । तद्यथा । समराशौप्रथमपंचमांशस्वामीशुक्रः द्विती यपंचमांशस्वामीबुधः तृतीयपंचमांशस्वामीगुरुः चतुर्थपंचमांशस्वामीशनिः पंचमपंचमांशस्वामीभौमः। अथद्वादशांशस्वामिनउ च्यंते । द्वादशांशाः स्वभात्स्वराशेःसकाशात्स्मृताः । तद्यथा । द्वादशांशप्रमाणंसार्धमंशद्वयं २।३० एवंराशौद्वादशभ

ओजर्क्षेपंचमांशेशाःकुजार्कीज्यज्ञभार्गवाः ॥ समभेव्यत्ययाज्ज्ञेयाद्वादशांशाःस्वभात्स्मृताः
॥ ४३ ॥ लवीकृतोव्योमचरोंगशैलवस्वंकदिग्रुद्रगुणाःखरामैः ॥ भक्तोगतास्तर्कनगाष्टनं
ददिग्रुद्रभागाःकुयुताःक्रियात्स्युः ॥ ४४ ॥ ॥ ॥

वंति । तेयथा । एतत्प्रमाणेनयत्संख्येंशेग्रहस्तिष्ठति स्वराशितस्तत्संख्यराशेर्द्वादशांशेशोज्ञेयः ॥ ४३ ॥ अथषट्सप्ताष्टनव दशैकादशांशेशानयनमाह । लवीकृतइति । व्योमचरोग्रहोलवीकृतःयथाराशयस्त्रिंशद्गुणिताः अधःस्थितांशयुताः एवंग्रहों ऽशात्मकःकार्यः षट्स्थानेस्थाप्यः क्रमेण अंग ६ शैल ७ वसु ८ अंक ९ दिक् १० रुद्र ११ गुणाः सतत्रखरामैः ३० त्रिंश ताभक्तोयल्लब्धंतेगतास्तर्कनगाष्टनंददिग्रुद्रभागाभवंति एतेकुयुताःएकयुक्ताःसंतः क्रियान्मेषमारभ्यगणनायांयत्रविश्रांतिः तद्राशिस्वामीतद्वर्गस्यज्ञेयः एकयुक्तलब्धंयदिद्वादशाधिकंभवतितदाद्वादशभिः १२ तष्टंकार्यम् उदाहरणम् सूर्यः ९।७

भागाः लग्नसंस्था लग्नसमयेविद्यमानग्रहाणांसुधीभिःविज्ञातव्याः शुभानांशुभग्रहाणांवर्गाःश्रेष्ठाः शुभफलदाज्ञेयाः पापग्रहाणांवर्गाश्चेत्स्युः तदाअनिष्टाः दुष्टफलदाज्ञेयाः ॥ ४१ ॥ अथहोराद्रेक्काणतुर्यांशानामधीशानाह तत्रादौहोरेशानाह । ओजेइति । ओजेविषमराशौगृहार्धपंचदशभागाःतत्प्रमितेतत्प्रमाणे रवींद्वोर्होरेविंचिंत्येज्ञेये । तद्यथा विषमराशौ । प्रथमपंचदशभागमध्येसूर्यस्यतदनंतरंचंद्रस्य । तथासमेसमराशौ चंद्ररव्योर्विंचिंत्ये ॥ अथद्रेक्काणेशाउच्यंते । राशेस्त्रिभागोदशांशपरिमितोद्रेक्काणोज्ञेयः यस्यद्रेक्काणविचारःक्रियते सचेत्प्रथमविभागमध्येतदासयस्मिन्राशौतिष्ठति तद्राशिस्वामिनएवद्रेक्काणाधीशत्वम् । द्वितीयद्रेक्काणश्चेत्तदास्वराशितःपंचमोयोराशिस्तत्स्वामिनएवद्रेक्काणेशत्वम् । तथा तृतीयद्रेक्काण

ओजेरवींद्वोःसमइंदुरव्योर्होरेगृहार्धप्रमितेविंचिंत्ये ॥ द्रेक्काणपाःस्वेषुलवर्क्षनाथास्तुर्यांशपाः स्वर्क्षजकेंद्रनाथाः ॥ ४२ ॥

श्चेत्तदास्वराशेःसकाशान्नवमोयोराशिः तत्स्वामिनएवद्रेक्काणाधीशत्वम् ॥ अथतुर्यांशस्वामिनउच्यंते । स्वर्क्षजकेंद्रनाथाइति ॥ स्वर्क्षग्रहाधिष्ठितोयोराशिस्तस्माज्जातानिकेंद्रा[2]णितन्नाथाः चतुर्थांशस्वामिनः । तद्यथा । राशेस्त्रिंशदंशास्तस्यचतुर्थांशः सार्धाःसप्त ७।३० तत्रप्रथमविभागमध्ये ७।३० स्वर्क्षस्वराशिस्वामिनएवाधिपत्यं । द्वितीयविभागमध्ये १५।० केंद्रनाथः स्वराशेःसकाशात् स्वचतुर्थोयोराशिः तत्स्वामिनएवाधिपत्यं । तृतीयविभागमध्ये २२।३० स्वराशेः सकाशात् सप्तमोयोराशिः तत्स्वामिनएवाधिपत्यं चतुर्थविभागमध्ये ३० स्वराशेः सकाशाद्दशमोयोराशिः तत्स्वामिनएवाधिपत्यम् ॥ ४२ ॥

१ विषमराशौ पूर्वपरार्धभागस्य होरयोरीशौ रवींदू तथा समराशौ पूर्वपरार्धभागस्य होरयोरीशौ इंदुरवी इति ज्ञेयम्। २ प्रथमचतुर्थसप्तमदशमानि इति।

८७।२०।६ नवभिर्भक्ताः जातंसूर्योच्चबलम् ९।४२ अथहद्देशबलम् । मकरराशौसूर्यस्यसप्तांशाःत्रिंशत्कलाःविद्यंते मकरराशौ हद्दायां आदौसप्तांशाः अयंसप्ताधिकोऽग्रिमसप्तमध्येवर्ततेइतिकारणात् जातो हद्देशोगुरुः अयंसूर्यस्यसमोभवति समहद्दायांप्राप्तंबलम् ७।३० अथत्रैराशिकबलम् मकरराशौप्रथमदशकमध्येवर्ततेतदीशोगुरुः अस्यसमत्वात्प्राप्तंत्रैराशिकबलम् ५।०

अथ पंचवर्गीचक्रंलिख्यते.

ग्र	धी	स्व	मि	स	श
मि	गृ	३० ०	२२ ३०	१५ ०	७ ३०
स	ह	१५ ०	११ १५	७ ३०	३ ४५
श	त्र	१० ०	७ ३०	५ ०	२ ३०
नवांशः	मु	५ ०	३ ४५	२ ३०	१ १५

क्षेत्रंहोरात्र्यब्धिपंचांगसप्तव-
स्वंकांशेशार्कभागाःसुधी-
भिः ॥ विज्ञातव्यालग्नसंस्थाः
शुभानांवर्गाःश्रेष्ठाःपापवर्गा-
स्त्वनिष्टाः ॥ ४१ ॥

अथ मित्रादिचक्रंलिख्यते.

सू	चं	मं	बु	गु	शु	श	
चं शु	सू शु	श	श	श	चं सू	मं बु गु	मि
मं बु गु	श	सू शु	सू शु	सू शु	मं बु गु श	चं शु	स
श	मं बु गु	चं बु गु	चं मं गु	चं मं शु	०	सू	श

अथमुसल्लहबलम् । नवांशगणनयाजातोमुसल्लहेशोगुरुः अस्यसमत्वात्प्राप्तंनवांशबलम् २।३० पंचानांयोगः २२।१२ चतुर्भिर्भक्तः जातंसूर्यस्यविश्वात्मकंबलम् ८।३ एवमेवचंद्रादीनामपिज्ञेयम् ॥४०॥ अथद्वादशवर्गीचक्रमाह । क्षेत्रमिति । क्षेत्रंगृहम् होरा त्रिलवः चतुर्लवः पंचलवः षड्लवः सप्तलवः अष्टलवः अंकलवः दशलवः एकादशलवः द्वादशलवः एतेद्वादश

यदाग्रहःस्वगृहस्वोच्चस्वहद्दास्वद्रेक्काणनवांशेषुपंचस्वधिकारेषुकुत्रापिनास्तितदाबलमाह । स्वस्वाधिकारेइति । स्वस्वाधिकारोक्तबलस्यविभागःसुहृद्भेमित्रगृहेपादोनंचतुर्थांशोनंबलंग्राह्यम् समभेसमस्यगृहेअर्धम् अरिभेशत्रुगृहेंघ्रिश्चतुर्थांशोबलंस्यात् तद्यथा ग्रहस्यस्वगृहे ३० त्रिंशल्लवाःबलंस्यात् मित्रगृहेपादोनंसार्धद्वाविंशतिः २२।३० जाताः समभेऽर्धंपंचदश १५ जाताः शत्रुगृहेचतुर्थांशःसार्धाःसप्त ७।३० जाताः तथा स्वहद्दायांपंचदश १५ लवाबलम् मित्राहद्दायां सपादाः एकादश ११।१५ जाताः । समहद्दायांसार्धाःसप्त ७।३० शत्रुहद्दायांपादोनाश्चत्वारः ३।४५ तथास्वद्रेक्काणेदश १० लवाबलम् मित्रद्रेक्काणेसार्धाःसप्त ७।३० समद्रेक्काणेपंच ५ शत्रुद्रेक्काणेसार्धद्वयं २।३० एवंस्वनवांशेपंच ५ लवाबलम् मित्रनवांशेपादोनाश्च

स्वस्वाधिकारोक्तबलंसुहृद्भेपादोनमर्धंसमभेरिभेंघ्रिः ॥
एवंसमानीयबलंतदैक्येवेदोद्धृतेहीनबलःशरोनः ॥ ४० ॥

त्वारः ३।४५ समनवांशेसार्धद्वयं २।३० शत्रुनवांशेसपादमेकं १।१५ बलंस्यात् एवंपंचवर्गीबलंसमानीय तदैक्येपंचानांयोगेवेदोद्धृतेचतुर्भिर्भक्तेयल्लब्धंताद्विंशोपकात्मकंग्रहाणांबलंभवति शरोनःपंचभ्योन्यूनःहीनबलोग्रहोज्ञेयः । उक्तंच । पंचाल्पोहीनवीर्यः स्यादधिकोमध्यउच्यते ॥ दशाधिकोबलीप्रोक्तःपंचवर्गीबलादिदम् ॥ अथक्रमप्राप्तमुदाहरणप्रदर्शनार्थंवक्ष्यमाणमित्रसमशत्रवोलिख्यंते । उदाहरणम् । सूर्यः ९।७।२०।६ अस्यमकरराशौस्थितत्वाद्गृहेशः शनिः अयंसूर्यस्यशत्रुः अतःकारणात्गृहेप्राप्तंबलंसार्धाःसप्त ७।३० अथोच्चबलम् । सूर्यस्यनीचम् ६।१० अनेनहीनोरविः २।२७।३०।६ अस्यांशाः

जीवोगुरुः ततःषडंशानामास्फुजिच्छुक्रः ततोऽष्टानांमंशानांज्ञोबुधः ततःपंचांशानामारोभौमः ततःपंचांशानांशनैश्चरःस्वा मीएवमेववृषादिष्वपिज्ञेयम् । इतिहद्देशचक्रम् ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ अथपंचवर्गीवलमाह । त्रिं

युग्मेषडंगेषुनगांगभागाःसौम्यास्फुजिज्जीवकुजार्किहद्दाः ॥ कर्केद्रितर्कांगनगाब्धिभागाःकुजा स्फुजिज्ज्ञेज्यशनैश्वराणाम् ॥ ३४ ॥ सिंहेंगभूताद्रिरसांगभागादेवेज्यशुक्रार्किबुधारहद्दाः ॥ स्त्रि योनगाशाब्धिनगाक्षिभागाःसौम्योशनोजीवकुजार्किनाथाः ॥३५॥ तुलेरसाष्टाद्रिनगाक्षिभागाः कोणज्ञजीवास्फुजिदारनाथाः॥कीटेनगाब्ध्यष्टशरांगभागाभौमास्फुजिज्ज्ञेज्यशनैश्वराणाम्॥३६॥ चापेरवीष्वंबुधिपंचवेदाजीवास्फुजिज्ज्ञारशनैश्वराणाम् ॥ मृगेनगाब्ध्यष्टयुगश्रुतीनांसौम्येज्यशु क्रार्किकुजेशहद्दाः ॥ ३७ ॥ कुंभेनगांगाद्रिशरेषुभागाःशुक्रज्ञजीवारशनैश्वराणाम् ॥ मीनेऽर्कवे दाऽनलनंदपक्षाःसितेज्यसौम्यारशनैश्वराणाम् ॥ ३८ ॥ त्रिंशत्स्वभेविंशतिरात्मतुंगेहद्देक्षचंद्रा दशकंटकाणे ॥ मुसल्लहेपंचलवाःप्रदिष्टाविंशोपकावेदलवैःप्रकल्प्याः ॥ ३९ ॥ ॥

शत्स्वभइति । स्वभेस्वराशौग्रहे ३० त्रिंशलवाःवलम् स्वोच्चस्थे २० विंशतिर्वलम् स्वहद्दास्थे १५ पंचदशवलम् स्वद्रेका णस्थे १० दशवलम् मुसल्लहेस्वनवांशे ५ पंचलवाःप्रदिष्टाउक्ताः वेदलवैःवलस्यचतुर्थांशोविंशोपकाःप्रकल्प्याः ॥ ३९ ॥

अथग्रहाणांनीचस्थानम् ॥ उच्चबलानयनंनवांशस्वामिनश्चाह । तदिति । तेषांसूर्याद्युच्चराशीनांसप्तमस्तुलादिकोराशिर्नीचम् अंशाश्चतएव यथा सूर्यस्यतुलानीचंदशभिरंशैःपरमंनीचमितिसर्वत्रपूर्ववत् एवंचंद्रादीनामपिज्ञेयम् । अथोच्चबलम् । अनेननीचेनग्रहोहीनःकार्यः चेद्रसभादधिकःषडधिकः तदाचक्राद्द्वादशराशिभ्यःशोध्यः शेषस्यांशाःकार्याः नवभिर्भाज्याः लब्धंकलादिउच्चबलंस्यात् इत्युच्चबलम् । अथवांशेशाउच्यंते । क्रियोमेषः एणोमकरः तौलिस्तुला इंदुभंकर्कः एतेमेषादिराशीनांत्रिरावृत्त्याआद्याःभवंति तेयथा मेषसिंहधनूराशीनामाद्योमेषःवृषकन्यामकरराशीनामाद्योमकरःमिथुन

अथ मेषादिराशिविभागयुक्ता हद्देशाः

मे	वृ	मि	क	सिं	क	तु	वृ	ध	म	कुं	मी
गु ६	शु ८	बु ६	मं ७	गु ६	बु ७	श ६	मं ७	गु १२	बु ७	शु ७	शु १२
शु ६	बु ६	शु ६	शु ६	शु ५	शु १०	बु ८	शु ४	शु ५	गु ४	बु ६	गु ४
बु ८	गु ८	गु ५	बु ६	श ७	गु ४	गु ७	बु ८	बु ४	शु ८	गु ७	बु ३
मं ५	श ५	मं ७	गु ७	बु ६	मं ७	शु ७	गु ५	मं ५	श ४	मं ५	मं ९
श ५	मं ३	श ६	श ४	मं ६	श २	मं २	श ६	श ४	मं ४	श ५	श २

तत्सप्तमंनीचमनेनहीनोग्रहोधिकश्चेद्रस
भाद्विशोध्यः ॥ चक्रात्तदंकांशलवोबलं
स्यात्क्रियेणतौलींदुभतोनवांशाः ॥३२॥
मेषेंगतर्काष्टशरेषुभागाजीवास्फुजिज्ज्ञार
शनैश्चराणाम् ॥ वृषेष्टषण्णागशराऽनलां
शाःशुक्रज्ञजीवार्किकुजेशहद्दाः ॥ ३३ ॥

तुलाकुंभराशीनामाद्यातुला कर्कवृश्चिकमीनराशीनामाद्यःकर्कः । अत्रराशिस्वामिनएवनवांशस्वामिनइत्यर्थः । इत्याद्यचक्रम् ॥ ३२ ॥ अथषड्भिःश्लोकैर्मेषादिद्वादशराशिषुहद्देशानाह । अंकस्थापनमेवव्याख्या । सायथा । मेषराशौप्रथमषडंशानां

शनाशुक्रः मिथुनस्यसौम्योबुधः कर्कस्यशशीचंद्रः सिंहस्यइनःरविः कन्यायाःवितबुधः तुलायाःसितःशुक्रः वृश्चिकस्यारो भौमः धनुषःइज्योगुरुः मकरस्यार्किःशनिः कुंभस्यमंदःशनिः मीनस्यांगिराःगुरुः एतेग्रहेश्वराःद्वादशराशिस्वामिनोभवंति । अथद्रेक्काणस्वामिनउच्यंते । आद्याइति । राशेस्तृतीयांशोदशांशात्मकोद्रेक्काणउच्यते । एकस्मिन्राशौत्रयोद्रेक्काणा अतः एकस्मिन्राशौकियत्संख्याकोद्रेक्काणोस्तीतिविचार्यः प्रथमश्चेत्तर्हिभौमात् द्वितीयश्चेद्रवेः तृतीयश्चेच्छुक्रात् अनया रीत्याक्रियतः मेषादिद्वादशराशिषुद्रेक्काणपाःद्रेक्काणस्वामिनोभवंति । इतिद्रेक्काणचक्रम् ॥ २० ॥ अथग्रहाणामुच्चनीचरा

अथ ग्रहाणामुच्चनीचानि.

र	चं	मं	बु	गु	शु	श	ग्रह.
० १०	१ ३	९ २८	५ १५	३ ५	११ २७	६ २०	उच्च.
१६ १०	७ ३	३ २८	११ १५	९ ५	५ २७	० २०	नीच.

सूर्यादितुंगर्क्षमजोक्षनक्रकन्याकुलीरांत्यतुलालवैःस्युः ॥
सिग्भिर्गुणैरष्टयमैःशरैकैर्भूतैर्भसंख्यैर्नखसंमितैश्च ॥२१॥

अथाद्यचक्रम्.

मे	म	तु	क
मे	वृ	मि	क
सिं	क	तु	वृ
ध	म	कुं	मी

शीन् भागांश्चाह । सूर्यादीति । सूर्यादीनांग्रहाणांतुंगर्क्षंउच्चराशयःस्युः सूर्यस्यअजःमेषःउच्चंदिग्भिर्दशभिरंशैः चंद्रस्यउक्षा वृषःउच्चंगुणैस्त्रिभिरंशैः भौमस्यनक्रोमकरःउच्चंअष्टयमैरष्टाविंशतिभिरंशैः बुधस्यकन्याउच्चंशरैकैःपंचदशभिरंशैः गुरोः कुलीरःकर्कःउच्चंभूतैःपंचभिरंशैः शुक्रस्यांत्योमीनःउच्चंभसंख्यैःसप्तविंशतिभिरंशैः शनेस्तुलाउच्चं नखसंमितैर्विंशतिभिरंशैः परमोच्चमितिसर्वत्रज्ञेयं । इत्युच्चानि ॥ २१ ॥ ॥ ॥ ॥

अथभावस्थग्रहफलम् ॥ खेटेसंधिद्वयांतस्थेइति ॥ तद्यथा ग्रहे आरंभसंधेःसकाशात्अधिकेसति विरामसंधेःसकाशात् न्यूनेसतितदाग्रहोयस्मिन्भावेवर्ततेतद्भावजंफलंभवेत् द्विसंधिभ्यांहीनेऽधिकेग्रहेसति पूर्वापरभावेफलंभवेत् तद्यथा आरंभसंधेःसकाशात्ग्रहेहीनेसति यद्भावोवर्ततेतद्भावात्पूर्वभावस्यफलंददाति यदाविरामसंधेःसकाशाद्ग्रहोऽधिकोभवति तदा अग्रिमभावस्यफलंददाति ॥ २८ ॥ अथग्रहाणांविंशोपकात्मकभावफलमाह उदाहरणमेवव्याख्या सूर्यः ९।७।३०।६ अस्य

अथ द्रेकाणचक्रंलिख्यते.

श्री	मे	वृ	मि	क	सिं	क	तु	वृ	ध	म	कुं	मी
१०	मं	बु	गु	शु	श	र	चं	मं	बु	गु	शु	श
२०	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	र	चं	मं	बु	गु
३०	श	श	र	चं	मं	बु	गु	शु	श	र	चं	मं

खेटेसंधिद्वयांतस्थेफलंतद्भावजंभवेत् ॥ हीनेऽधिकेद्विसंधिभ्यांभावेपूर्वापरेफलम् ॥ २८ ॥ ग्रहसंध्यंतरंकार्यंविंशत्या २० गुणितंभजेत् ॥ भावसंध्यंतरेणाप्तंफलंविंशोपकाःस्मृताः ॥ २९ ॥ भौमोशनःसौम्यशशीनवित्सितारेज्यार्किमंदांगिरसोग्रहेश्वराः ॥ आद्याःकुजाद्यारवितोऽपिमध्यमाःसितात्तृतीयाःक्रियतोद्दकाणपाः ॥ ३० ॥ ॥

संधिः ९।२२।१८।२३ अनयोरंतरं १४।४८।१७ विंशत्या २० गुणितं २९६।५।४० भावः ९।५।८।० संधिः ९।२२।१८।२३ अनयोरंतरेण १७।१०।२३ भजेत् अथसवर्णितोभाज्यः १०६५९४० भाजकः ६१८२३ भाजकेनहृतेभाज्ये यदाप्तंफलंतदेवविंशोपकाःस्मृताः १७।१४ एवंचंद्रादीनाम् । इतिरव्यादीनांविंशोपकात्मकानिभावफलानि ॥ २९ ॥ अथग्रहाणांबलाबलंवक्ष्यति । तच्चग्रहबलमधिकारंविनान अतस्तद्बलसाधनायादौराशीशद्रेकाणेशानाह । भौमेति । मेषस्यभौमः वृषस्यो

षष्ठांशेनयुतोजातोद्वितीयभावः १।१३।५२।२ अयंषष्ठांशेनयुतोजातोद्वितीयभावस्यसंधिः १।२६।४१।२ अयं षष्ठांशेनयुतो जातस्तृतीयभावः २।९।३०।१ अयंषष्ठांशेनयुतोजातस्तृतीयभावस्यसंधिः २।२२।१९।० प्रागानीतषष्ठांशः ०।१३।४८।५९ अयंरूपाच्छोधितःशेषं ०।१७।११।०।४० अनेनसुखभावोयुक्तःजातःसुखभावस्यसंधिः ३।२२।१९।० अयंतेनयुक्तःजातःपंचमभावः ४।९।३०।१ अयंतेनयुक्तःजातःपंचमभावस्यसंधिः ४।२६।४१।२ अयंतेनयुक्तःजातःषष्ठभावः ५।१३।५२।२ अयं तेनयुक्तःजातोरिपुभावस्यसंधिः ६।१।३।२ एतेराशिषट्कयुक्ताः अवशिष्टाःससंधयोभावाजाताःसर्वेएकत्रलिख्यंते ॥ २७ ॥

तन्वादिद्वादशभावाः ससंधयः स्युः

त.	ध.	स.	सु.	सु.	रि.	जा.	मृ.	ध.	क.	आ.	व्य.
०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१८	१३	९	५	९	१३	१८	१३	९	५	९	१३
१४	५२	३०	८	३०	५२	१४	५२	३०	८	३०	५२
४	२	१	०	१	२	४	२	१	०	१	२
सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.
१	१	२	३	४	६	७	७	८	९	१०	३
१	२६	२२	२२	२६	१	१	२६	२२	२२	२६	०
३	४१	१९	१९	४१	३	३	४१	१९	१९	४१	३
३	२	०	०	२	३	३	२	०	०	२	३

लग्नकुंडली.

भावकुंडली.

जन्मभूम्युदयचक्रं			
	मे	२०३	मी
	वृ	२३९	कुं
	मि	२९८	म
	क	३४८	ध
	सिं	३५९	वृ
	क	३५३	तु

क्तभोग्यंसाध्यम् अत्रोदाहरणम् अस्यजन्मभूमावुदयाः तात्कालिकोऽर्कः ९।७।३०।६ अयनांशैः १८।२६ युक्तः ९।२५।५६।६ अस्यभोग्यांशैः ४।३।५४ मकरराशेरुदयो २९८ गुणितः १२११ ।२२।१२। अयंत्रिंश ३० द्भक्तः जातोभोग्यकालः ४०।२२।४४ अयमिष्टनाडी १२।१८।३० पलेभ्यः ७३८।३० शोधितः शेषं ६९८।७।१६ मकरादग्रेकुंभोदयः २३९ शेषाच्छोधितेशेषम् ४५९ ।७।१६ कुंभादग्रेमीनोदयः २०३ शेषाच्छोधितेशेषम् २५६।७।१६ मीनादग्रेमेषोदयः २०३ शेषाच्छोधितेशेषम् ५३।३७।१६ मेषादग्रेवृषभोदयः२३९ अयंशेषात् ५३।३७।१६ नशुद्ध्यतिअतः शेषम् ५३।७।१६ खत्र्या ३० हतं १५९३।३८ अशुद्धोदयेन२३९भक्तंलब्धं अंशादिकम् ६।४०।४ इदमशुद्धात्पूर्वसेषाद्गणनयाएकोराशिस्तेनयुक्तं १।६।४०।४ इदंअयनांशैः १८।२६ हीनं जातंलग्नं ०।१८।१४।४ राशिषट्कयुतंजातंजायाभवनम् ६।१८।१४।४ अथदशमलग्नस्योदाहरणम् तत्रलंकोदयाः दिनार्धम् १२।४४ दिनगतघटीभिः १२।१८।३० हीनंजातं पूर्वनतं ०।२५।३० अयमिष्टकालः

लंकोदयचक्रम्.			
	मे	२७८	मी
	वृ	२९९	कुं
	मि	३२३	म
	क	३२३	ध
	सिं	२९९	वृ
	क	२७८	तु

लंकोदयैः कृत्वासायनांशसूर्यस्यभुक्तभागागुणनीयाः उपरितनांकः त्रिंशद्भृतः लब्धंभुक्तकालः जातोभुक्तकालः २७९।१४।० अयंघटीपलेभ्यः २५।३० नशुद्ध्यति अतःशेषं २५।३० त्रिंशद्गुणितं ७६५ स्वोदयेन ३२३ भक्तं फलंलवादिकं २।२२।६ इदंराश्यादिसूर्यमध्ये ९।७।३०।६ हीनंजातं ९।५।८।० इदंराशिषट्कयुतं जातंसुखभवनं ३।५।८।० लग्नहीनचतुर्थभावस्यशेषं २।१६।५३।५६ इदं षड्भक्तंलब्धंराश्यादि ०।१२।४८।५९।२० अनेनयुक्तंलग्नंजातोलग्नस्यविरामसंधिः १।१।३।३ अयं

ग्रेत्रयःससंधयोभावाःसाध्याः तद्यथा पूर्वानीतषष्ठांशंरूपमध्येसंशोध्य अनेनराश्यादिनासुखभावोयुक्तश्चतुर्थपंचमभावयोः संधिःस्यात् अयमेवसंधिःपुनस्तेनयुक्तःपंचमभावःस्यात् अनेनयुक्तःपंचमषष्ठभावयोःसंधिःस्यात् अयंतेनयुक्तःषष्ठभावोभवति अयंतेनयुक्तःषष्ठसप्तमभावयोःसंधिःस्यात् एवंषट्ससंधयोभावाजाताः एतेभार्धयुक्ताभार्धषड्राशयःतैर्युक्ताःसंतःअवशिष्टषड्भावाः ससंधयःस्युः एवंभावसंधिनिष्पत्तिप्रयोजनमाह । खेटइति । योग्रहोयद्भावस्थोभवतिसचेद्भावस्यराश्यंशकलाविकलाभिस्तुल्यःस्यात् तदासग्रहः तद्भावस्थंशुभमशुभंवाफलंपूर्णंविंशतिविश्वात्मकंददाति संधितुल्येग्रहेशून्यंफलंभवति

अग्रेत्रयःषडेवंतेभार्धयुक्ताःपरेऽपिषट् ॥ खेटेभावसमंपूर्णंफलंसंधिसमेतुखम् ॥ २६ ॥ भुक्तंभोग्यं स्वेष्टकालान्नशुद्धेत्रिंश ३० न्निघ्नात्स्वोदयाप्तंलवाद्यम् ॥ हीनंयुक्तंभास्करेतत्तनुःस्याद्रात्रौलग्नंभार्धयुक्ताद्रवेस्तु ॥ २७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥२१॥२२॥२३॥२४॥२५॥२६॥ अथसूर्यस्यभुक्तमथवाभोग्यं उक्तरीत्याचानीतंयद्यदिष्टकालघटीपलेभ्योनशुद्ध्येत् तदाकेनोपायेनलग्नसाधनंकर्तव्यमित्यतआह भुक्तमिति भुक्तंभोग्यंयदेष्टकालनाडीपलेभ्योनशुद्ध्येत् तदाइष्टनाडीपलानित्रिंशद्गुणितानिकार्याणि सायनसूर्यस्यराश्युदयेनभाज्यानि फलंलवाद्यंग्राह्यम् तत्हीनंयुक्तंभास्करेकार्यं तद्यथा यदारवेर्भुक्तमानीतंभवति तदालवाद्यंफलंसूर्यमध्येहीनंकार्यम् यदाभोग्यमानीतंभवतितदालवाद्यंफलंसूर्यमध्येयुक्तंकार्यम् तत्तनुःलग्नंस्यात् । रात्रौलग्नसाधनंचेत्क्रियतेतदाराशिषट्कयुक्ताद्रवेः सकाशाल्लग्नंसाध्यम् रात्रौदशमलग्नसाधनेऽपिराशिषट्कयुक्ताद्रवेःसकाशाद्गु

ख्यामध्येलवादिकंहीनंयोज्यंच तदनंतरंव्ययनांशकंअयनांशकैरहितंकार्यम् तनुःलग्नंस्यात् एवमनयारीत्यालंकोदयैःकृत्वा रवेर्भुक्तंभोग्यंसाध्यम् तत्पलीकृतात्पूर्वपश्चिमनताच्छोध्यं अन्यदवशिष्टंयत्कर्मतत्प्राग्वत्पूर्वरीत्यासाध्यं तद्दशमंभवेत्। तद्यथा यदापूर्वनतंभवतितदापूर्वनतमिष्टकालंप्रकल्प्यलंकोदयैःकृत्वारवेर्भुक्तंशोध्यम् अन्याक्रियाऋणलग्नवत् यदापश्चिम नतंभवतितदापश्चिमनतमिष्टकालंप्रकल्प्यलंकोदयैःकृत्वारवेर्भोग्यंशोध्यम् अन्यक्रियाधनलग्नवत्कार्या तद्दशमंभवेत्। अथ लग्नदशमभावावुक्तावन्यभावसाधनमाह। सषड्भेइति। लग्नंराशिषट्कयुतंजायासप्तमभावोभवति एवंसषड्भेस्वेतुर्यश्चतुर्थ

इष्टनाडीपलेभ्यश्चगतगम्यान्निजोदयान्॥ शेषंखत्र्या ३० हतंभक्तमशुद्धेनलवादिकम्॥ २२॥ अशुद्धशुद्धभेहीनयुक्तनुर्व्ययनांशकम्॥ एवंलंकोदयैर्भुक्तंभोग्यंशोध्यंपलीकृतात्॥ २३॥ पूर्व पश्चान्नतादन्यत्प्राग्वत्तद्दशमंभवेत्॥ सषड्भेलग्नखेजायातुर्यौलग्नोनतुर्यतः॥ २४॥ षष्ठांऽशयुक्त नुःसंधिरग्रेषष्ठांशयोजनात्॥ त्रयःससंधयोभावाःषष्ठांशोनैकयुक्सुखात्॥ २५॥

भावोभवति एवंभावचतुष्टयंजातम्। अथलग्नोनतुर्यतःलग्नंचतुर्थभावाच्छोध्यम् शेषस्यषष्ठांशोराश्यादिस्तेनयुक्तंतनुर्लग्नंका र्यम् सलग्नद्वितीयभावयोःसंधिःस्यात् लग्नस्यविरामसंधिःस्यात् धनभावस्यारंभसंधिरितिसर्वत्रज्ञेयम्। अग्रेषष्ठांशयोजना दिति सएवागतसंधिःतेनषष्ठांशेनयुक्तोऽग्रेद्वितीयभावःस्यात् द्वितीयभावःषष्ठांशयुक्तःद्वितीयतृतीयभावयोःसंधिःस्यात् अयंषष्ठांशयुक्तःतृतीयभावःस्यात् अयंषष्ठांशयुक्तःतृतीयचतुर्थभावयोःसंधिःस्यात् एवंत्रयःससंधयोभावाजाताः तदनंतरंअ

अथसप्तभिःश्लोकैर्भावसंधिसाधनमाह । तत्रलग्नसाधनमिष्टकालादिसाधनं दशमलग्नसाधनम् नतसाधनं च तत्रादौनत साधनज्ञानमाह । दिनार्धपूर्वमिष्टकालेसतिदिनखंडंदिनार्धंदिनगतघटीभिःहीनंकार्यम् तदादिनपूर्वनतंस्यात् रात्रौरात्र्य र्धपूर्वमिष्टकालेसतिरात्रिखंडंरात्र्यर्धरात्रिगतघटीभिःहीनंकार्यं तदारात्रिपूर्वनतंस्यात् यदादिनार्धादुपरीष्टकालस्तदासूर्यो दयादिष्टघटीषुशुद्धंशोध्यम् द्युखंडंदिनार्धंदिवसेअपरंनतंपश्चिमनतंस्यात् तथारात्र्यर्धादुपरीष्टकालेसतिसूर्यास्तादिष्टघटीषु शोध्यम् रात्र्यर्धरात्रौपश्चिमनतंस्यात् ॥ २० ॥ तात्कालिकोऽर्कः अयनांशैर्युक्तःकार्यः तस्यभुक्तभोग्यांशसंगुणादिति यदा

अथभावसाधनमाह॥ पूर्वंनतंस्याद्दिनरात्रिखंडंदिवानिशोरिष्टघटीविहीनम्॥ दिवानिशोरिष्टघटी षुशुद्धंद्युरात्रिखंडंत्वपरंनतंस्यात्॥ २० ॥ तत्कालेसायनार्कस्यभुक्तभोग्यांशसंगुणात्॥ स्वोदया त्खाग्नि ३० लब्धंयद्भुक्तंभोग्यंरवेस्त्यजेत्॥ २१ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ऋणलग्नंसाध्यतेतदाभुक्तांशाग्राह्याः यदाधनलग्नसाधनंक्रियतेतदाभोग्यांशाग्राह्याः तैस्तैःस्वोदयोगुणनीयः त्रिंशद्भक्तः रवेर्भुक्तमथवाभोग्यंयल्लब्धंतदिष्टघटीपलेभ्यस्त्यजेत्शोधयेत् तदनंतरंशेषात्गतगम्यनिजोदयान्त्यजेत् । तद्यथा यदाभुक्त कालःसाध्यतेतदागुणितोदयात्पृष्ठोदयाःशोध्याः यदाभोग्यकालःसाध्यतेतदागुणितोदयात्अग्रिमोदयाःशोध्याः शोधितेय च्छेषंतत्खाग्न्या ३० हतं अशुद्धेनयःशोधितोनशुद्ध्यतिसःअशुद्धोदयः तेनभक्तंफलंअंशादिकंग्राह्यं । तत् अशुद्धभेहीनं कार्यम् शुद्धभेयुक्कार्यम् । तद्यथा ऋणलग्नसाधनेधनलग्नसाधनेचमेषाद्गणनयायद्राशिसंख्यांकःअशुद्धोदयोभवतितद्राशिसं

ग्रहाः संति तथापि अग्रेदशाया सहमकरणेच ग्रहाणां अंशालभ्यंते अतः तेएवगृहीताः ॥ १८ ॥ वर्षप्रवेशसमयेयन्नक्षत्रं भवतितस्यनक्षत्रस्यइष्टकालावधिभुक्तघटिकाःकार्याः ताःषष्ट्यागुण्याः भभोगोद्धृतंनक्षत्रस्यगतैष्ययोगेनभाज्याद्यल्लब्धंतत षष्टिगुणिताश्विन्यादिगतनक्षत्रेषुयुक्तंद्विनिघ्नं ताअश्विन्यादिनक्षत्रादिष्टघटीपर्यंतंघटिकाभवंति तानवभिर्भाज्यालब्धमंशाः शेषंषष्ट्यागुण्यंनवभिर्भाज्यंलब्धंकलाः पुनःशेषंषष्ट्यागुण्यंनवभिर्भाज्यंलब्धंविकलाः एवंशशी भागपूर्वांशादिकस्तात्कालिकःस्यात् । अथगतिसाधनम् । खखाभ्राष्टवेदा ४८००० भभोगेननक्षत्रगतैष्ययोगेनभक्ताः चंद्रस्यकलादिकास्पष्टागतिः स्यात् । उदाहरणम् वर्षप्रवेशसमयेहस्तनक्षत्रं तस्यपूर्वदिनेभुक्तघटिकाः ४१।२४ एताइष्टघटीभिः १२।१८ युक्ताः इष्टघटीपर्यंतंहस्तनक्षत्रस्यभुक्तघटिकाःजाताः ५३।४२ एताःषष्ट्यागुणिताः ३२२२ नक्षत्रस्यगतैष्ययोगेन ५८।५२ भक्ताःस्ववर्णितौभाज्य १९३३२० भाजकौ ३५३२ भाजनालब्धं ५४।४४।१ अश्विन्यादिगतनक्षत्रपर्यंतंसंख्या १२ षष्ट्यागुणिताः ७२० पूर्वलब्ध्या ५४।४४।१ युक्ताः ७७४।४४।१ द्विगुणिताः १५४९।२८।२ नवभिर्भक्ताः लब्धंअंशादिकं १७२।९।४७ अंशास्त्रिंशता ३० भक्ताः जातस्तात्कालिकोराश्यादिचंद्रः ५।२२।९।४७ अथगत्यानयनम् । खखाभ्राष्टवेदानक्षत्रस्यगतैष्ययोगेन ५८।५२ भक्तलब्धाकलादिकाचंद्रस्यस्पष्टागतिः ८१५।२४ उक्तरीत्यासाधितास्तात्कालिकस्पष्टाग्रहाः ॥ १९ ॥

अथपंचांगस्थनक्षत्राच्चंद्रानयनमाह ॥ खषट्‌ ६० घ्नंभयातंभभोगोद्धृतंतत्खतर्कघ्नधिष्ण्येषुयुक्तंद्विनिघ्नम् ॥ नवाप्तंशशीभागपूर्वस्तुभुक्तिःखखाभ्राष्टवेदा ४८००० भभोगेनभक्ताः ॥ १९ ॥ ॥

कागतिर्गुण्या खषड्भिःषष्ट्याभाज्या लब्धमंशादिकंअंशकलाविकलात्मकंपंचांगस्थितग्रहेशोध्यंयोज्यंवा यदागतमंतरंस्यात्तदाशोध्यं यदात्वेष्यमंतरंस्यात्तदायोज्यम् सतात्कालिकःस्पष्टोग्रहोभवेत् वक्रगतिग्रहस्यराहुकेत्वोश्चचालनंमार्गग्रहापेक्षयाविपरीतंज्ञेयम् । उदाहरणम्—वर्षप्रवेशवारादिकमध्ये २।१२।१८ अवधिस्थवारादिना ६।१३।५६ शोधितेजाताश्चालनांकाः २।५८।२२ अनेनसर्वेग्रहाश्चालिताः वर्षप्रवेशसमये तात्कालिकाःस्पष्टग्रहाः । भौमःमध्यमः ८।११।२०।१८ शी. कें.०।२५।२५।९ द. फ. ध. ४।५६।५६ द. सं. मं. ८।१६।१७।१४ मृ. के. ७।१३।४२।४६ मृ. फ. ऋ. ८।१५।३४ सं. स्प. मं. ८।३।४।४४ द्वि. कें. १।३।४०।४३ शी. फ. ध. १३।५।५२ स्प. मं. ८।१६।१०।३६ ग. ४८।२६ ॥ बु. कें. ८।७।४४।२२ द. फ. ऋ. १०।३६।० द. सं. बु. ८।२६।९।२७ मृ. के. १०।३।५०।३३ मृ. फ. ऋ. ३।१०।१८ मं. स्प. बु. ९।३।३५।९ द्वि. कें. ८।१०।२४।४० फ. ऋ. २१।१२।० स्प. बु. ८।१२।२३।९ ग. ६१।८॥ ॥ गु. ९।४।८।४० कें. ०।२।३६।४७ फ. ध. ०।१३।३ द. सं. गु. ९।४।२१।४३ मृ. कें. ८।२५।३८।१७। मृ. फ. ऋ. ५।३८।३० मं. गु. ८।२८।३०।१० द्वि. कें. ०।८।१५।१७ फ. ध. १।२२।३२ स्प. गु. ८।२९।५२।४२ ग. १३।२४॥ ॥ शु. कें. ८।१०।३३।४३ द. फ. ऋ. २०।३९।४३। द. शु. ८।१६।५।४४ मृ. कें. ६।१३।५४।१६। मृ. फ. ध. ०।३३।२२ मं. स्प. शु. ९।७।१८।४९ द्वि. कें. ८।१०।०।२१ फ. ऋ. ४१।२७।५४ स्प. शु. ७।२५।५०।५५ ग. ७१।२॥ ॥ म. श. ५।२४।१६।२६ कें. ३।१२।२९।१ द. फ. ध. २।५१।० द. श. ५।२७।७।२६ मृ. कें. २।२।५२।३४। फ. ध. ७।५५।४८ म. श. ६।२।१२।१४ द्वि. कें. ३।४।३३।१३ स्प. श. ६।७।५४।१४।२।९ एतादृशा

पक्षाणांपरस्परमंतरेसतिजन्मकालीनसूर्यपंचांगस्थितसूर्ययोरंतरंपतति एकपक्षमंगीकृत्यउभयोःसाधनंचेत्क्रियतेतदाअंतरंन पतति ननुसौरपक्षाज्जन्मकालीनसूर्यःसाधितः सौरपक्षात्पंचांगस्थसूर्योऽपिवर्तते तत्राप्यंतरंपततीतिचेदुच्यतेहेतुः येनयस्य कस्यापिजन्मसमयेग्रहसाधनंक्रियतेतेनतस्यकस्मिन्ग्रामेजन्मतद्ग्रामस्यचरदेशांतरसंस्कारः क्रियतेयेनयद्ग्रामस्यपंचांगंक्रियते तेनतद्ग्रामस्यचरदेशांतरसंस्कारोग्रहेषुक्रियते ग्रामेग्रामेचरदेशांतरंभिन्नंभिन्नंइतिकारणादंतरंपतति उभयोरेकदेशस्थसंस्कार श्चेत् क्रियतेतदांतरंसर्वथानपतति यस्माद्ग्रंथात्साधितःसूर्योजन्मकालीनोयावद्भिःसंस्कारैःसंस्कृतोभवतितावद्भिःसंस्कारैः

रव्यादयःस्पष्टाःस्युः							
सू	चं	मं	बु	गु	शु	श	रा
९	५	८	८	८	७	६	२
७	२२	१४	१२	२९	२४	६	२२
३०	९	३२	१६	३५	३१	४८	२४
६	४७	३६	५८	१३	४८	५४	२६
६१	८१२	४४	५९	१३	७०	३	३
१७	२४	१	२३	५०	७	११	११

अथवर्षप्रवेशसमयेस्पष्टाग्रहाःसाध्याः ॥ तत्रापिसुखार्थंपंचांगस्थितग्रहे षुचालनमाह ॥ गतैष्यदिवसाद्येनगतिर्निघ्नीखषड्६०हृता ॥ लब्धमं शादिकंशोध्यंयोज्यंस्पष्टोभवेद्ग्रहः ॥ १८ ॥ ॥ ॥

संस्कृतः तस्माद्ग्रंथाद्वर्षप्रवेशसमयेसाधितःसूर्यःविकलात्मकस्तुल्योभवतीतिनिश्चितम् अत्रा र्थेपूर्वमेवोदाहरणंप्रदर्शितम् अनयारीत्याद्वयोस्तुल्यताभवतीतिज्ञात्वादैवज्ञचक्रचूडामणि भिःश्रीकेशवदैवज्ञैराचार्यैर्नान्यःसंस्कारोवर्षप्रवेशसमयेऽप्युक्तःगणेशदैवज्ञैर्यदुक्तंतदसत् . ॥ ॥ ६ ॥

॥ १७ ॥ अथवर्षप्रवेशसमयेस्पष्टाग्रहाःसाध्याःतत्रापिसुखार्थंपंचांगस्थितग्रहेषुचालनमाह गतैष्यदिवसैःकृत्वाग्रहस्यकलादि

नांगै २।६ र्युगै ४ र्भाजितः ॥ लब्धंतज्जननोत्थवारघटिकाब्देनान्वितंसप्तभिःपूर्वांकेत्रिहृतेऽत्रशेषकमितौवर्षप्रवेशोध्रुवः ॥ १ ॥ वर्षप्रवेशोत्थघटीपलाढ्येकालेकिलस्पष्टतरःसनूनम् ॥ भानुर्जनुर्भानुसमानएषःसिद्धांतरीत्यापरिसाधनीयः ॥ २ ॥ जन्मकालनलिनीविलासिनानैवजातुतुलतांकलासुचेत् । वर्षकालनलिनीपतिस्तयोरंतरंगतिहृतंयुतोनितम् ॥ ३ ॥ कार्यंवर्षध्रुवेतस्मादसौस्पष्टःप्रजायते । तत्कालसंभवैर्भावैःखेटैश्चफलनिर्णयः ॥ ४ ॥ अथगणेशदैवज्ञभ्रांतिदूरीकरणार्थमुदाहरणं प्रदर्श्यते । जन्मसमयेसिद्धांतरहस्याहर्गणः २१२८ चक्रं ६ सूर्योदये मध्यमोर्कः ९।६।७।४३ देशांतरविकलाभि २२ र्युतः ९।६।८।५ इष्टघटीभिः ३७।५३ चालितः जातस्तात्कालिकोर्कः ९।६।४५।२५ मंदकेंद्रं ५।११।१४। ३५ मंदफलंधनम्० ४२।२३ संस्कृतोऽर्कः ९।७।२७।४८ अयनांशाः १७।४९ चरखंडानि ७५।६०।२५ चरंधनम् १३८ संस्कृतोजातो जन्मसमयेस्पष्टोऽर्कः ९।७।३०।६ अथवर्षप्रवेशसमये सिद्धांतरहस्याहर्गणः ३५।९५ चक्रं ९ सूर्योदयेमध्यमोऽर्कः ९।६।२२।५८ देशांतरविकलाभिर्युक्तः ९।६।२३।२० इष्टघटीभिः १२।१८।३० चालितः जातस्तात्कालिकोऽर्कः ९।६।४५।२७ मंदकेंद्रं ५।११।१४।३३ मंदफलंधनं ०।४२।२३ संस्कृतोऽर्कः ९।७।२७।५० अयनांशाः १८।२६ चरखंडानि ७५।६०।२५ चरंधनम् १३६ संस्कृतोजातोवर्षप्रवेशसमयेस्पष्टोऽर्कः ९।७।३०।६ अयंवर्षकालीनःसूर्यःपूर्वानीतजन्मकालीनसूर्येणसह तुल्योजातइति एतेनगणेशदैवज्ञमतंनिरस्तं अनयारीत्याद्वयोस्तुल्यताभवतीतिगणेशदैवज्ञैर्नविलोकितमितिज्ञायते तैस्तुवर्षप्रवेशंस्पष्टघटीभिःपंचांगस्थितसूर्यस्यचालनंदत्वाजन्मकालीनसूर्येणसहकलासुतुल्यतानायातीतिदृष्ट्वावर्षप्रवेशघटीषुअन्यःसंस्कारोप्युक्तइतिचेदुच्यते तत्रापिहेतुरुच्यतेइदमेवांतरंपततीति सत्यंअत्रापिहेतुस्तैर्नबुद्धःअस्माभिःप्रदर्श्यते सौरब्राह्मार्याइत्यादि

५१।१२।१८।३० ऊर्ध्वांकेसप्ततष्टेशेषंवर्षप्रवेशेवारादि २।१२।१८।३० अथप्रकारांतरेणवर्षप्रवेशानयनमाह ॥ वर्षध्रुवांकः
३६५।१५।३१।३० अयंगतवर्षेण ३७ गुणितः १३५१४।३४।२५।३० एतज्जन्मवारादि ४।३७।५३ युतोजातोयमंकः
१३५१९।१२।१८।३० ऊर्ध्वांकेसप्ततष्टे शेषंवर्षप्रवेशेवारादि २।१२।१८।३० अथतिथ्यानयनम् गतवर्षगणः ३७ एका
दशभि ११ गुणितः ४०७ अयंस्वकीयसप्तत्यधिकशत १७० भागेन २ युक्तः ४०९ अयंजन्मकालीनशुक्लप्रतिपदमारभ्य
वर्तमान २ तिथिभिर्युक्तः ४११ त्रिंशतातष्टः शेषप्रमिता २१ जातावर्षप्रवेशेकृष्णपक्षेषष्ठी अस्यांतिथौपूर्वानीतवारोनास्ति
अग्रिमतिथौवर्तते इतिकारणात् अस्यांतिथौ २१ एकः १ युक्तः २२ जाताकृष्णपक्षसप्तमी अत्रयस्मिन्मासेजन्मभवति
तस्मिन्मासेवर्षप्रवेशोभवति कदाचिज्जन्ममासात्पूर्वस्मिन्मासेऽथवाऽग्रिममासेचभवतितत्रप्रमाणंवक्ष्यते जन्मकालीनरवि
णासहतुल्योरविर्यस्मिन्मासेभवतिसएववर्षप्रवेशेमासोज्ञेयः संवत् १६८५ शके १५५० माघकृष्णसप्तमी सोमेघटी ३७
पलानि ३९ हस्तनक्षत्रघटी १७ पलानि २८ सुकर्मायोगघटी २७ पलानि २८ अस्मिञ्शुभदिनेसूर्योदयाद्गतघटीषु १२ पला०
१८ विप० ३० वर्ष ३८ प्रवेशः। अथैतद्वर्षप्रवेशसमयेप्रमाणमाह । वर्षप्रवेशकालोऽर्कः "तत्कालेऽर्कोजन्मकालरविणास्या
द्यतःसमः। सएवमासोविज्ञेयोवर्षावेशेबुधैर्ध्रुवम्" ॥ यतःयस्मात्कारणात् तत्कालेवर्षप्रवेशसमयेकरणोक्तरीत्यासाधितः सूर्यो
जन्मकालीनरविणासमस्तुल्योराश्यंशकलाविकलात्मकोभवतिइदमेववर्षप्रवेशसमयेप्रमाणम् अस्योदाहरणमग्रेप्रदर्श्यते ।
गणेशदैवज्ञैःस्वकृतताजिकभूषणे जन्मकालीनसूर्येणसहवर्षप्रवेशकालीनोऽर्कः कलासुतुल्योनायातीतिज्ञात्वावर्षप्रवेशसमये
भ्रांत्याअन्यसंस्कारोऽप्युक्तः यद्वाक्यंच । शाकेजन्मशकोनितेभवतियच्छेषंगताब्दव्रजोऽधोऽधःसंगुणितःशरैश्च ५ युगुले

अब्दः गतवर्षगणः शिवघ्नःएकादशभिर्गुण्यः स्वखाद्रींदुलवाढ्यः स्वकीयोयःसप्तत्यधिकशतभागस्तेनाढ्यःयुक्तःकार्यःजन्म तिथ्यन्वितः शुक्लप्रतिपदमारभ्यजन्मकालीनवर्तमानतिथिभिरन्वितःयुक्तःकार्यः खाग्निशेषितःत्रिंशताभक्तःतत्रतिथौतस्मि न्शेषेऽपितिथौअब्दप्रवेशनंवर्षप्रवेशोभवति अस्यांतिथौवर्षप्रवेशोभवतीतिनियमोनास्ति कदाचित्पूर्वतिथौअग्रिमतिथौच भवति अत्रवारस्यैवप्रामाण्यं तिथित्रयस्यमध्येयस्मिंस्तिथौपूर्वानीतवारोभवतिसाएववर्षप्रवेशेतिथिर्ज्ञातव्या यत्रकुत्रापिशेषि तस्तष्टः एवमब्दआयातितत्रलब्धस्यत्यागः शेषस्यग्रहणमितिज्ञैर्ज्ञेयम् ॥ अथोदाहरणक्रमोलिख्यते तत्रादौकस्यचिज्जन्मस

अथतिथिसाधनमाह ॥ शिवघ्नोऽब्दःस्वखाद्रींदुलवाढ्यःखाग्निशेषितः ॥ जन्मतिथ्यन्वितस्तत्रतिथा वब्दप्रवेशनम् ॥ १७ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

मयोलिख्यते ॥ संवत् १६४८ शके १५१३ माघशुक्लप्रतिपदाबुधे घटी २६ श्रवणनक्षत्रघटी ५४ वज्रयोगघटी ६ अस्मिन् शुभदिने श्रीसूर्योदयादिष्टघटी ३७ पलेषु ५३ तथारात्रिगतघटी १२ पलानि ३१ जन्म ॥ अक्षभा ७।३० देशांतरयो जनानिधनानि ३० सूर्यः ९।७।३०।६ जन्मलग्नम् ५।१०।५३।५० अथवर्षप्रवेशस्योदाहरणम् ॥ तत्रजन्मकालीनः शकः १५१३ वर्तमानशकात् १५५० शोधितः शेषांकप्रमितोजातोगतवर्षगणः ३७ अयंस्वचतुर्थांशेन ९।१५।० युक्तः गतवर्षगणः ४६।१५।० गतवर्षगणः ३७ एकविंशतिभिर्गुणितःजातोऽयमंकः ७७७ अयं ४० चत्वारिंशिताभक्तः लब्धंघटीपलात्मकम् १९। २५।३० एतच्चतुर्थांशयुक्तेसमागणे ४६।१५ घटीषुयुतंजातं ४६।३४।२५।३० एतज्जन्मवारादिना ४।२७।५३ युतंजातोऽयमंकः

मीनःकफीति मेषतःमेषमारभ्यमीनपर्यंतंचतुष्कंचतुष्कंकृत्वा त्रिस्त्रिरावृत्तंभवति एतेराशयःसूरिभिःपंडितैरूहनीयाःज्ञातव्याः अथराजन्यविट्शूद्रधरासुराणांद्वादशराशिषुत्रिरावृत्तिर्ज्ञातव्या तद्यथा मेषोराजन्यःक्षत्रियवर्णः वृषःविट्वैश्यवर्णः मिथुनःशूद्रवर्णः कर्कोधरासुरोब्राह्मणवर्णः तथासिंहःक्षत्रियवर्णः कन्यावैश्यवर्णा तुलाशूद्रवर्णा वृश्चिकोब्राह्मणवर्णः एवं धनुःक्षत्रियवर्णः मकरोवैश्यवर्णः कुंभःशूद्रवर्णः मीनोब्राह्मणवर्णः एतेषांसर्वफलंराश्यनुसारतोराशिस्वरूपसदृशंफलंस्यादित्यर्थः ॥ १५ ॥ अथगणितंवक्ष्यति तत्रादौग्रहाणांचालनंवक्ष्यति तत्रचालनेवर्षप्रवृत्तिरपेक्षिता साचग्रंथकर्त्राऽत्रनोक्ता

अथवर्षफलसाधनार्थंवर्षप्रवृत्तिसमयमाह ॥ गताःसमाःपादयुताःप्रकृतिघ्नसमागणात् ॥ खवेदा ४० प्तघटीयुक्ताजन्मवारादिसंयुताः ॥ अब्दप्रवेशेवारादिसप्ततष्टेऽत्रनिर्दिशेत् ॥ १६ ॥ ॥

कुतःवर्षतंत्रेउक्तत्वात् सातुअस्माभिरत्रोपयुक्तत्वात्प्रदर्श्यते अन्यच्चवर्षेशनिर्णयदशांतर्दशामासप्रवेशदिनप्रवेशादिकंअत्रोपयुक्तम् तत्तुवर्षतंत्रेप्रदर्शितमितिनात्रप्रदर्शितम् अत्रतु अस्माभिःयस्ययत्रउपयोगः तत्रतत्प्रदर्श्यते ॥ गताःसमाःगतवर्षाणि तद्यथाजन्मकालिकः शकोवर्तमानशकात्शोध्यः शेषंगतसमाः ताःपादयुताःस्वचतुर्थांशेनयुताः कार्याः प्रकृतिरेकविंशति स्तद्घ्नःतेनगुणितोयःसमागणोवर्षगणःतस्मात् खवेदा ४० प्तघटीयुक्ताश्चत्वारिंशताभक्तात्घट्यादियल्लब्धंतेनचतुर्थांशयुक्तसमायुताःकार्याः ततःजन्मवारादिजन्मकालिकवारइष्टघटीपलैःसंयुताःकार्याः तदनंतरं ऊर्ध्वांकेसप्ततष्टेसप्तभिर्भक्तेयच्छेषंततत् अत्रअस्मिन्ग्रंथेअब्दप्रवेशेवर्षप्रवेशेवारादिवारघटीपलात्मकंनिर्दिशेत्वदेत् अत्रवर्तमानोवारोज्ञेयः ॥ १६ ॥ ॥

त्मकः जलस्थः जलराशिः स्निग्धः चिक्कणः अतिसंगप्रसवः अत्यंतस्त्रीसंगोत्यंतप्रसवश्च अपिशब्दःसमुच्चये विप्रोब्राह्मणवर्णः शुभःसौम्यः उत्तराशेट्उत्तरदिक्स्वामी विषमोदयः अयंश्लथांगः ॥ १३ ॥ धरांबुनोःपृथ्वीराशिजलराश्योर्वर्गेसुहृत्त्वंमित्रत्वं एवं अग्निसमीरयोः अग्निराशिवायुराश्योर्वर्गेऽपिमित्रत्वंज्ञेयम् । परतः एतद्वैपरीत्ये अरिभावःशत्रुभावः । एतदुक्तंभवति पिता पुत्रयोः स्त्रीपुरुषयोर्वा स्वामिसेवकयोर्वान्ययोर्वायस्यकस्यापिमैत्रीविचारे पृथ्वीराशिजलराशिसंबंधेमित्रत्वंवक्तव्यम् एवम

एवंराशिस्वरूपमुक्त्वेदानींराशीनांमित्रामित्रविभागमाह ॥ धरांबुनोरग्निसमीरयोश्चवर्गेसुहृत्त्वंप रतोऽरिभावः ॥ चापांत्यभागस्यचतुष्पदत्वंज्ञेयंमृगांत्यस्यजलेचरत्वम् ॥ १४ ॥ अथोक्तराशिस्वरू पस्यफलकथनार्थंसंक्षेपेणकिंचित्स्वरूपमाह ॥ पित्तानिलौधातुसमःकफश्चत्रिर्मेषतःसूरिभिरूहनी याः ॥ राजन्यविट्शूद्रधरासुराश्चसर्वंफलंराश्यनुसारतःस्यात् ॥ १५ ॥ ॥ ॥

ग्निराशिवायुराशिसंबंधेमित्रत्वंवाच्यम् अन्यथाशत्रुत्वम् यथाभूम्यग्न्योर्भूम्यनलयोरंब्वग्न्योरंबुवाय्वोर्वर्गेशत्रुत्वम् ॥ यद्वा द्वयोरेकएवपृथिव्यादिवर्गःस्यात् तदाद्वयोःपरस्परमतिप्रीतिरित्यर्थतः सिद्धम् ॥ अथराशिस्वरूपकथनावसरेधनुर्मकरयोर नुक्तंकिंचित्स्वरूपविशेषेसिंहावलोकनन्यायेनाह । चापेति । चापस्यधनुषःअंत्यभागेउत्तरार्धेचतुष्पदत्वंज्ञेयम् मृगस्यमकर स्यांत्यभागेउत्तरार्धेजलचरत्वंज्ञेयम् ॥ १४ ॥ पित्तानिलाविति । मेषःपित्तं वृषोऽनिलोवायुः मिथुनःधातुसमोवातपित्त कफात्मकः कर्कःकफी तथासिंहःपित्तं कन्याऽनिलः तुलाधातुसमः वृश्चिकःकफी एवंधनुःपित्तं मकरोऽनिलः कुंभोधातुसमः

मृगोमकरराशिरेताद्दशोज्ञेयः चरःचरसंज्ञकः क्ष्माभूमिराशिः अर्धरवोऽर्धशब्दः यमाशादक्षिणदिक्स्वामी स्त्रीस्त्रीराशिः पिंगःपिंगलवर्णः रूक्षःकांतिरहितः शुभःसौम्यः भूमिःभूमिचारी शीतःशीतलस्वभावः स्वल्पप्रजासंगःस्वल्पप्रजःस्वल्पस्त्री संगश्च समीरोवातप्रकृतिः रात्रिःरात्रिबली आदौचतुष्पात् राशिपूर्वार्धेचतुष्पदत्वंज्ञेयम् उत्तरार्धेजलचरत्वंज्ञेयम् उत्तरार्ध जलचरत्वमित्यग्रेवक्ष्यति विषमोदयः विट्वैश्यवर्णः अयंश्लथांगः ॥ ११ ॥ कुंभराशिरेताद्दशोज्ञेयः अपदःचरणहीनः

अथमकरराशिस्वरूपमाह ॥ मृगश्चरःक्ष्मार्धरवोयमाशास्त्रीपिंगरूक्षःशुभभूमिशीतः ॥ स्वल्पप्रजा संगसमीररात्रिरादौचतुष्पाद्विषमोदयोविट् ॥ ११ ॥ अथकुंभराशिस्वरूपमाह ॥ कुंभोपदोनादि नमध्यसंगप्रसूःस्थिरःकर्बुरवन्यवायुः ॥ स्निग्धोष्णखंडस्वरतुल्यधातुःशूद्रःप्रतीचीविषमोदयोग्रः ॥ ॥ १२ ॥ अथमीनराशिस्वरूपमाह ॥ मीनोऽपदःस्त्रीकफवारिरात्रिर्निःशब्दबभ्रुर्द्वितनुर्जलस्थः ॥ स्निग्धोऽतिसंगप्रसवोऽपिविप्रःशुभोत्तराशेड्विषमोदयश्च ॥ १३ ॥ ॥ ॥

नापुरुषराशिः दिनंदिवाबली मध्यसंगप्रसूः मध्यमस्त्रीसंगोमध्यमप्रसवश्च स्थिरःस्थिरराशिः कर्बुरश्चित्रवर्णः वन्योवनचारी वायुर्वायुराशिः स्निग्धःचिक्कणः उष्णःउष्णस्वभावः खंडस्वरोऽर्धस्वरः तुल्यधातुः समवातपित्तकफप्रकृतिः शूद्रःशूद्रवर्णः प्रतीचीपश्चिमदिक्स्वामी विषमोदयः उग्रःक्रूरः अयंश्लथांगः ॥ १२ ॥ मीनराशिरेताद्दशोज्ञेयः अपदश्चरणहीनः स्त्रीस्त्री राशिः कफःकफप्रकृतिः वारिजलराशिः रात्रिःरात्रिबली निःशब्दःशब्दरहितः बभ्रुःपिंगलवर्णः द्वितनुश्चरस्थिरस्वभावा

स्वल्पप्रजः स्वल्पस्त्रीसंगश्च शूद्रः शूद्रवर्णः उग्रः क्रूरः द्युवीर्योदिवाबली द्विपदः द्विचरणः समानः समांगः अयंश्लथांगः तुला राशिरेताद्दशोज्ञेयः ॥ ८ ॥ स्थिरः स्थिरसंज्ञकः सितः शुभ्रवर्णः स्त्रीस्त्रीराशिः जलंजलराशिः उत्तरेशः उत्तरदिक्स्वामी निशारात्रिबली रवोनोनिः शब्दः बहुपाद्बहुचरणः कफीकफप्रकृतिः समोदयः वारिचरः जलचरः अतिसंगप्रजः बहुस्त्रीसंगोबहुप्रजश्च शुभः सौम्यः स्निग्धतनुः चिक्कणतनुः द्विजः ब्राह्मणवर्णः अलिर्वृश्चिकराशिरेताद्दशोज्ञेयः अयंश्लथांगः ॥ ९ ॥

अथवृश्चिकराशिस्वरूपमाह ॥ स्थिरः सितः स्त्रीजलमुत्तरेशोनिशारवोनोबहुपात्कफीच ॥ समोदयोवारिचरोऽतिसंगप्रजः शुभः स्निग्धतनुर्द्विजोऽलिः ॥ ९ ॥ अथधनूराशिस्वरूपमाह ॥ नास्वर्णभाः शैलसमोदयोऽतिशब्दोदिनंप्राग्दृढरूक्षपीतः ॥ राजोष्णपित्तोधनुरल्पसूतिसंगोद्विमूर्तिर्द्विपदोऽग्निरुग्रः ॥ १० ॥ ॥ ॥ ॥

नापुरुषराशिः स्वर्णभाः स्वर्णकांतिः शैलः पर्वतचारी समोदयः अतिशब्दः महाशब्दश्च दिनंदिवाबली प्राक्पूर्वदिक्स्वामी दृढः दृढांगः रूक्षः कांतिरहितः पीतः पीतवर्णः राजाक्षत्रियवर्णः उष्णः उष्णस्वभावः पित्तः पित्तप्रकृतिः अल्पसूतिसंगः अल्पप्रजोऽल्पस्त्रीसंगश्चोच्यते द्विमूर्तिश्चरस्थिरस्वभावात्मकः द्विपदः द्विचरणः तत्रापिपूर्वार्धेद्विपदत्वम् उत्तरार्धेचतुष्पदत्वं ज्ञेयं स्वयमेवाग्रेवक्ष्यति अग्निरग्निराशिः उग्रः क्रूरः अयंराशिर्द्विवर्णः सुवर्णवर्णः पीतवर्णश्च धनूराशिरेताद्दशोज्ञेयः ॥ १० ॥

हरिःसिंहः सएतादृशोज्ञेयः पुमान् पुरुषः स्थिरःस्थिरसंज्ञकः अग्निरग्निराशिः दिनंदिवावली पीतःपीतवर्णः रूक्षःकांतिर
हितः पित्तःपित्तप्रकृतिः उष्णःउष्णस्वभावः पूर्वेशःपूर्वदिक्स्वामी दृढोदृढांगः चतुष्पाच्चतुश्चरणः समोदयः दीर्घरवोम
॥ २ ॥ हाशब्दः अल्पसंगप्रजः अल्पस्त्रीसंगोऽल्पप्रजश्च शैलःपर्वतचारी नृपःक्षत्रियवर्णः उग्रःक्रूरः धूम्रोधूम्रवर्णः अयंराशिर्द्विवर्णः
पीतोधूम्रश्च ॥ ६ ॥ कन्यास्वरूपमेतादृशम् पांडुःपिंगलवर्णः द्विपात्द्विचरणः स्त्रीस्त्रीराशिः द्वितनुर्द्विस्वभावाचरस्थिर

अथसिंहराशिस्वरूपमाह ॥ पुमान्स्थिरोऽग्निर्दिनपीतरूक्षःपित्तोष्णपूर्वेशदृढश्चतुष्पात् ॥ समोद
योदीर्घरवोऽल्पसंगप्रजोहरिःशैलनृपोग्रधूम्रः ॥ ६ ॥ अथकन्याराशिस्वरूपमाह ॥ पांडुर्द्विपात्स्त्रीद्वि
तनुर्यमाशानिशामरुच्छीतसमोदयाक्ष्मा॥कन्यार्धशब्दाशुभभूमिवैश्यारूक्षाऽल्पसंगप्रसवाशुभाच
॥ ७ ॥ अथतुलाराशिस्वरूपमाह ॥ पुमांश्चरश्चित्रसमोदयोष्णःप्रत्यङ्मरुत्स्निग्धरवोनवन्यः ॥
स्वल्पप्रजासंगमशूद्रउग्रस्तुलोच्चुवीर्योद्विपदःसमानः ॥ ८ ॥ ॥ ॥

द्विस्वभाविका यमाशादक्षिणदिक्स्वामी निशारात्रिवली मरुद्वायुप्रकृतिः शीताशीतस्वभावा समोदया क्ष्माभूमिराशिः
अर्धशब्दाखंडशब्दा शुभभूमिःशुभभूमिचारी वैश्यावैश्यवर्णा रूक्षाकांतिरहिता अल्पसंगप्रसवाअल्पसंगाअल्पप्रसवाच ॥ २ ॥
शुभासौम्यराशिः चकारःसमुच्चयार्थः ॥ ७ ॥ पुमान्पुरुषराशिः चरश्चरसंज्ञकः चित्रोनानाविधवर्णः समोदयः उष्णः
उष्णस्वभावः प्रत्यक्पश्चिमदिक्स्वामी मरुद्वायुराशिः स्निग्धःचिक्कणः रवोनोनिःशब्दः वन्यःवनचारी स्वल्पप्रजासंगमः

सुभूःसुष्ठुभूमिचारी वायुःवायुप्रकृतिः निशारात्रिबली चतुष्पाच्चतुश्चरणः श्वेतःशुभ्रवर्णः अतिशब्दोमहाशब्दः विषमोदयः मध्यमप्रजासंगः मध्यमप्रजःमध्यमस्त्रीसंगश्च शुभःसौम्यः वैश्यःवैश्यवर्णः अयं श्लथांगः मेषसिंहधन्विनामेवदृढांगत्वमुक्तम् अर्थादितरे श्लथांगावोध्याः ॥ ३ ॥ द्वंद्वंमिथुनराशिरेतादृशोज्ञेयः यथा प्रत्यक्पश्चिमदिक्स्वामी समीरोवायुराशिः शुकभाःशुककांतिः हरितवर्णइत्यर्थः द्विपात्द्विचरणः ना पुरुषराशिः द्विमूर्तिर्द्विस्वभावः चरस्थिरस्वभावात्मकइत्यर्थः तत्रापि पूर्वार्धस्थिरमुत्तरार्धचरमितिविशेषोज्ञेयः उक्तंचभट्टोत्पलेन "चरराशौविपरीतंमिश्रंवाच्यंद्विमूर्त्युदये स्थिरवत्प्रथमेर्धेस्या

अथमिथुनराशिस्वरूपमाह॥ प्रत्यक्समीरःशुकभाद्विपान्नाद्वंद्वंद्विमूर्तिर्विषमोदयोष्णः॥ मध्यप्रजासंगवनस्थशूद्रोदीर्घस्वनःस्निग्धदिनेट्तथोग्रः॥ ४॥ अथकर्कराशिस्वरूपमाह॥ वहुप्रजासंगपदःकुलीरश्चरोंऽगनापाटलहीनशब्दः॥ शुभःकफीस्निग्धजलांबुचारीसमोदयीविप्रनिशोत्तरेशः॥५॥

दपरेचरराशिवत्सर्वम्" इति विषमोदयः उष्णःउष्णस्वभावः मध्यप्रजासंगः मध्यमप्रजः मध्यमस्त्रीसंगश्च वनस्थोवनचारी शूद्रःशूद्रवर्णः दीर्घस्वनःमहाशब्दः स्निग्धःचिक्कणः दिनेट्दिवावली तथाशब्दःपादपूरणे उग्रःक्रूरः अयंश्लथांगः ॥ ४ ॥ कुलीरःकर्कराशिः एतादृशोज्ञेयः यथा वहुप्रजासंगपदः वहुप्रजोवहुस्त्रीसंगोवहुचरणश्च चरश्चरसंज्ञकः अंगनास्त्रीराशिः पाटलःश्वेतरक्तवर्णः हीनशब्दोनिःशब्दः शुभःसौम्यः कफीकफप्रकृतिः स्निग्धःचिक्कणः जलंजलराशिः अंबुचारीजलचरः समोदयी विप्रोब्राह्मणवर्णः निशारात्रिबली उत्तरेशःउत्तरदिक्स्वामी अयंश्लथांगः॥ ५ ॥ ॥ ॥

तिजानीते । श्रीनीलकंठःतत्ताजिकंतत्पूर्वाचार्योक्तंताजिकंसूक्तिभिःसदुक्तिभिःनानाछंदोभिर्वाविविनक्ति प्रकटीकरोति । कथं भूतंताजिकं। सूरिमनःप्रसादकृत् सूरयःपंडितास्तेषांमनःअंतःकरणंतस्यप्रसादकृत् । एतद्ग्रंथावलोकनेनपंडितमनःप्रसन्नंभवतीत्यर्थः । किंकृत्वा हेरंबंगणपतिंप्रणम्य । पुनःकिंकृत्वा दिवाकरंसूर्यंप्रणम्य । पुनःकिंकृत्वा अनंतदैवज्ञाख्यगुरोः पदांबुजं प्रणम्य ॥ १ ॥ पुमान्पुरुषराशिः चरश्चरसंज्ञकः अग्निरग्निराशिः सुदृढःदृढांगः चतुष्पाच्चतुश्चरणः रक्तःआरक्तवर्णः उष्णः

प्रणम्यहेरंबमथोदिवाकरंगुरोरनंतस्यतथापदांबुजम् ॥ श्रीनीलकंठोविविनक्तिसूक्तिभिस्तत्ताजिकंसूरिमनःप्रसादकृत् ॥ १ ॥ अथद्वादशराशिस्वरूपमाह। तत्रादौमेषस्य। पुमांश्चरोऽग्निःसुदृढश्चतुष्पाद्रक्तोष्णपित्तोऽतिरवोऽद्रिरुग्रः ॥ पीतोदिनंप्राग्विषमोदयोऽल्पसंगप्रजोरूक्षनृपःसमोऽजः ॥२॥ अथवृषराशिस्वरूपमाह। वृषःस्थिरःस्त्रीक्षितिशीतरूक्षोयाम्येट्द्युभूर्वायुनिशाचतुष्पात् ॥ श्वेतोऽतिशब्दोविषमोदयश्चमध्यप्रजासंगशुभोऽपिवैश्यः ॥ ३ ॥ ॥ ॥

उष्णस्वभावः पित्तःपित्तस्वभावः अतिरवोमहाशब्दः अद्रिःपर्वतचारी उग्रःक्रूरः पीतःपीतवर्णः दिनंदिवाबली प्राक्पूर्वदिक्स्वामी विषमोदयः अल्पसंगप्रजः अल्पस्त्रीसंगोऽल्पप्रजश्च रूक्षःकांतिरहितः नृपःक्षत्रियवर्णः समःसमांगः अजोमेषः एवंगुणविशिष्टोज्ञेयः अयंराशिर्द्विवर्णः आरक्तवर्णःपीतवर्णश्च मेषसिंहधन्विनामेववर्णद्वयमुक्तम् कुतः समरसिंहेनोक्तत्वात् ॥ २ ॥ वृषःस्थिरःस्थिरसंज्ञकः स्त्री स्त्रीराशिः क्षितिर्भूमिराशिः शीतःशीतलस्वभावः रूक्षःकांतिरहितः याम्येट् दक्षिणदिक्स्वामी

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुचरणारविंदाभ्यांनमः ॥ चंडीकुंडलमाकलय्यकुतुकादंडाभशुंडाग्रगंकृत्वा
तांडवडंबरेपशुपतेःखेलन्खलूच्छृंखलम् ॥ चंडांशोरिवमंडलंतदपरंसंदर्शयन्नंवरेहेरंबोजगदंबिकांविहसयन्वःश्रेयसेगर्जतात्
॥ १ ॥ दिवाकरोनामबभूवविद्वान्दिवाकराभोगणितेषुमन्ये ॥ स्वकल्पितैर्येनविवृद्धवृंदैर्बद्धंजगद्दर्शितविश्वरूपम् ॥ २ ॥
तस्यात्मजाःपंचसमाबभूवुःपंचेंद्रकल्पागणितागमेषु ॥ पंचाननावादिगजेंद्रभेदेपंचाग्निकल्पाद्विजकर्मणाच ॥ ३ ॥ अज
निष्टकृष्णनामाज्येष्ठस्तेषांकनिष्ठानाम् ॥ विद्यानवद्यवाचांवेत्ताजगतःसदाचारी ॥ ४ ॥ तस्माज्जातःकनिष्ठोविबुधवुधग
णश्रेष्ठतांप्रापजाग्रज्ज्योतिःशास्त्रेणशश्वत्प्रकटितविभवायस्यशिष्यप्रशिष्याः ॥ विष्णुर्ज्योतिर्विदुर्वीपतिविदितगुणोभूमिद
र्वीकरेंद्रोग्रंथव्याख्यानखर्वीकृतविबुधगुरुर्गर्वहागर्वभाजाम् ॥ ५ ॥ आसीदासिंधुदासीकृतगणकगणग्रामणीगर्वभेत्तावेत्ता
ग्रंथांतराणामतिगुरुरनुजस्तस्यकस्याप्यजेयः ॥ मल्लारिर्वादिवृंदप्रशमनविधयेकोपिमल्लारिनामाव्यक्ताव्यक्तप्रवक्ताजगतिवि
शदयत्सर्वसिद्धांतवेत्ता ॥ ६ ॥ तस्यानुजःकेशवनामधेयोज्योतिर्विदानंदसमुद्रचंद्रः ॥ वाणीप्रवीणोवचनामृतेनसंजीवया
मासकलाविलासी ॥ ७ ॥ तस्यानुजःसंप्रतिविश्वनाथोविष्णुप्रसादाद्गुणमात्रजिष्णुः ॥ सर्वज्ञदैवज्ञविलासविज्ञोनृसिंहतः
साधितसर्वविद्यः ॥ ८ ॥ आसीद्वेदांतवेत्तास्मृतिनिगमपटुर्ग्रामणीगर्वभेत्ताकर्त्ताग्रंथांतराणांफणिपतिनिगमस्यापिवेत्ताधि
काशी ॥ वक्ताश्रीनीलकंठात्मजभजनपटुर्नीलकंठःसचक्रेसंज्ञातंत्रंदुरूहंसकलशुभदशादुर्दशादर्शभूतं ॥ ९ ॥ गोदातीरस्थ
गोलाभिधपुरवसतिःपार्थदेशैकभूपःसंज्ञातंत्रस्यटीकांव्यदधदभिनवांगद्यपद्यानवद्याम् ॥ शश्वद्विश्वोपकृत्यैविशदतरतयादैव
विद्विश्वनाथोग्रंथोग्रग्रंथिभेत्ताग्रहगणितविदामग्रगण्योऽप्यगर्वः ॥ १० ॥ ॥ निर्विघ्नग्रंथसमाप्त्यर्थंमंगलमाचरन्चिकीर्षितंप्र

ताजिकनीलकंठीसटीकासोदाहरणाप्रारंभः ॥